BIBLIOTHÈQUE VICTOR COUSIN
MANUSCRITS
192

TOM. III.

VICTOR COUSIN
Manuscrits 192
N° ancien

Metaphysica

Prefatio

hactenus logicæ præceptis inhærentes integram bene cogitandi beneque disserendi artem eo fine pponiuimus vt veritas inveniatur. nunc vero res ipsas seu materiam cogitationibus et dictionibus nostris objectam explicaturi a metaphysica exordium ducimus

id scilicet postulat optima rerum docendarum ratio vt initium fiat a scientiâ generali quâ omnia continentur quæ cæteris disciplinis communia sunt siue primæ et vniuersales ~~insium~~ entium ac modorum omnium ideæ et appellationes siue axiomata

plurimæ quæ sunt principia cæterarum disciplinarum felix enim et conveniens a generalibus adminus generalia ordo doctrinæ vertitur

Metaphysicæ vero est ~~seu 2a~~ generales consectari rerum et modorum entis ideas atque exinde abundantem eruere copiam optimorum principiorum et axiomatum quibus suas aliæ scientiæ demonstrationes conficiant adeo ut earum mater et 1a æua parens metaphisica merito haberi possit quas commonstret explicet, complectatur et foueat

Quin etiam intra metaphysicam contineri ~~vel~~ vulgo solet abiis qui eam tractant scientia seu contemplatio spirituum, Dei, angelorum et humanæ nostræ mentis quod cur fiat et quânam ex cognatione

Scientia Spirituum et contemplatione
entis et modi entis, mox ex Sermone de
Metaphysica in genere intelligemus

Quæstio Proemialis

de Metaphysica in genere

Variis donatur nominibus Scientia, quam
explicandam Suscipio modo Sapientia no-
minatur eo quod de rebus altissimis per
altissima principia modo Japhia et Scien-
tia generalis dicitur quod et rem et modum
qua Secundum Species aliquas disciplina-
rum omnium Sunt Subjecta materies
ni vniversum contempletur Sed frequentius
Metaphysica nuncupatur Sive propter
ea quod forte fortuna libri qui apud

a metaphysica consideratum dicitur
a materiâ abstractum, cur enim a
materia potius quam a Spiritu abs-
tractum permentem dicitur ens
prout metaphysicæ objectum est gene-
rali quadam idea concipitur ipsius
differentias ō includente neque cor-
porcitatem neque incorporcitatem

atq ex inde colligend est nullam ee
causam conjungendæ intra unam
Scientiam contemplationem entis
generatim et Scientiam Spirituum
prior habetur abstractis ideis, 2a
abstrationem entis ō fit sed Speculatio ē
notionum incorporatæ cujusvis subtiæ
ppriarum. prior vere metaphysica
Scientia est; altera est aliqua Scientiæ

naturæ par. et vocari potest Scientia
Spirituum vel Pneumatologia
verum retenta vulgari Metaphysicæ
extentione hanc definiemus Sapientiam
vel Scientiam Speculativam quæ circa
ens et modum entis generatim et utriusq
affectiones permentem abstractas Speci-
atim vero circa Substantias incorporeas
pro rot lumine naturali cognoscendas
occupatur. plurima hic voces distinctis
definitionibus exponendæ sunt

conclusio 1ª

Metaphysica est Sapientia particulariter Sumpta
prout Sapientia particulariter Sumpta est
Scientia verum altissimarum hoc est verum
at excellentissimarum
atq Metaphysica Scientia est verum altis-
simarum hoc est, verum maxime vniuer-
salium et excellentissimarum nam priore

prob: objectum totum et adæquatum
alicujus disciplinæ debet continere
objectum ejus materiale et formale
atq ens et modus entis generatim
Spectata atque etiam Spiritus Deus,
Angelus et humana mens prout
Lumine naturali percipiuntur
objecta metaphysica formalia et
materiala exprimunt. objecta mate
rialia nam metaphysica agit de ente
et modo entis atque de incorporeis
naturis formalia etiam objecta
nam ens ac modus entis in genere
et abstracta per mentem considerat
Spiritus autem considerat nisi tum
cognoscuntur lumine naturali: E.
Dices: Sola Teologia agit de Deo
et angelis

E. o Metaphysica

Resp dist. ante Sola teologia agit de eo angelis per revelata pcipia C per principia naturali lumine cognita N. quare N. consequentiam alianamq in Deo cognoscuntur fidei Solius subsidio alia naturali lumine seu ex ideâ Dei quam omnes in se gerunt fouet que creaturarum aspectus o ex revelatis quidem fidei principiis disserit Metaphysica De Deo et angelis sed ex naturalibus principiis

Ex hac postremâ conclusione patet duplex esse Metaphysicæ objectum ens et modus entis generatim, itemque Spiritus omnes, Deum, angelos, et mentem humanam quæ lumine naturali

Sciri possunt q pter duplex sunt
distinctæ partes Scientiæ Metaphysicæ
1ª quæ circa ens generatim et modum
entis eorum que affectiones per mente
abstractas, dicitur Onthologia, altera
quæ de Spiritibus disserit Pneumato-
logiæ nomen habet

Pars 1ª Metaphysicæ
seu
Onthologia

Duo sunt quasi genera eorum, quæ cogitari possunt, unum quod potest alterum quod à potest sua seorsum ideâ cogitari prius ens posterius vocatur modus, utrumq; metaphysicæ seu onthologiæ considerationi subjacet de ente tum post de entis modo dicendum erit ac demum quæ utrique communia sunt prosequemur hæc est summa et divisio generica totius onthologiæ

Caput primum
De nomine et naturâ entis

Ens proprie est illud quod est res aliqua aut substantia per se existens

Seu est id quod Suâ Seorsum ideâ cogi-
tari potest vt Deus, Angelus, homo,
Lapis ens proinde res et Substantia
eandem Significationem habent

Per Se autem existere id dicitur
quod ex naturâ Suâ aptum est existere
Seorsum et independenter a quouis alio
o quidem tanquam a causâ effectrice
Sed tanquam a Subjecto inhaesionis
Sicut Seu Substantiam appellant hoc
o Deum duntaxat qui absolute nullius
querei praesidio existit Sed cas ex rebus
creatis quae Solius dei jugiter creantis
auxilio ad existendum indigent vt Sunt
Angelus homo, Bellua, quae rebus aliis
inhaerere Seu inhaerendo existere o
exigunt

hinc manifestum est in notione
entis o includi modos Seu accidentia

quæ o possunt seorsum existere sed
alicui Subjecto inhæsionem necessario
exigunt vt cogitatio respectu mentis,
figura respectu corporis.

Sed Generalior additur notio entis
in libris Peripateticorum, qui ens
definiunt id quod existit aut existere
potest quocunque modo existat aut per
se et abiis substantia dicitur, aut
inhærendo alteri et vocatur accidens

Caput 2um

De
quibusdam adjunctis entis seu de Suppo-
sito, persona hypostasi, et Subsistentia

Ens seu substantia vel sit pars
alterius vt caput, Brachia sunt partes
corporis humani et id ipsum corpus
humanum est hominis pars; vel est totum
quid et completum, cuiusmodi quæ vel

complementum habet, in ratione natura' ttum vt mens humana, vel complementum habet in ratione Suppositi aut persona' vt est natura diuina et humana factus est christus o confusione Substantia, Sed vnitate persona ratio autem Suppositi vel persona appellari Solet a Theologis Subsistentia vel hypostasis

Quid porro Sint hæc omnia paulo accuratius est explicandum nam ex iis præcipuorum christiana' religionis mysteriorum Sanctissima' trinitatis et incarnationis d. V. Diuini expositio sincera et Platonica pendet

Natura Sive essentia est id quod res est Sive id quod respondetur ad quæstionem factam quid res sit

Suppositum est Substantia Singularis vltimo completa Sui juris,

et ni communicabilis alteri, tquam
Supposito hoc est qua' principium en
integrum et totum Suarum functio-
num aut operationum Si quas habet ut
Equus
Si Suppositum rationis participe
fuerit appellatur persona, qua ab
omnibus definitur ex Boëtio libro
de persona et natura c. 3°. natura
rationalis individua Substantia
Dicitur Substantia modo enimo
convenit persone nomen
individua etiam dicitur duobus autem
modis individuum aliquod putatur logice
Seu metaphysice hoc est aliquod totum, natu-
rale, quod integrum et totale agendi vel
patiendi principium est, Seu quod o conjun
gitur cum alio tanquam nobiliore talis
est aqua Gutta Si occeano juncta o fuerit
illud est Substantia qualibet Sq Singularis

Suarum operationum Si quas habet

Dico 1um. incommunicabilem seu incommunicatam ad individuum enim seu substantiam o requiritur essentialiter incommunicabilitas ~~seu~~ sufficit incommunicatio sic aquæ Gutta quæ ab oceano separa totum est individuumque incommunicata est alteri aquæ Guttæ o tamen incommunicabilis est

Dico 2o. incommunicabilem alteri atquam supposito triplicem quippe distinguunt philosophi incommunicabilitatem bis ~~vel incommunationem~~ tanquam subjecto inhæsionis quâ fit vt accidens o possit esse substantia incommunibilitatem tanquam inferiori quâ fit vt individuum o possit dici de multis et incommunibilitatem tanquam toti seu supposito quâ aliquid subsistit seorsum a quouis alio est que suppositum vel persona

triplicem hanc incommunicabilitatem
includit subsistentia Sed duæ priores
constituitur 3ª Specie aut ratione
incommunicabilitatis vt potè quæ sola
ipsi peculiariter et propria

hæc omnia nomina eo quo explicantur modo
intelliguntur a plurimis retro elapsis sæculis
ex quo scilicet ad exponendam fidem suam circa
Misteria Sanctæ trinitatis ex verbi incarnati
illa adhibuit ecclesia vces quippe in Deo hypostases
seu subsistentias aut persona quæ in vnâ eâdem
naturâ subsistant ipsa definit in christo vero
tam vnam esse personam et duas naturas
Diuinam et humanam

primis vero a Christo temporibus cum
harum vocum constaret vsus qui solem
nibus Ecclesiæ definitionibus postea decretus
est ex earum permixtione grauissimos circa
hæc Misteria exorti hæreses est, Ecclesiam
Diu multum que dilacerarunt. plurimi

enim hesiarchæ nihil volebant esse
discriminis naturam inter et personam
atque dum hinc falso principio hujusce
vice majoris ppositionis posito variam
ppsionem minoris loco jungebant, in varios
lapsi sunt errores

Circa Misterium sanctissimæ Trini-
tatis falso assumebant hinc Sabelliani
atq unica est in Deo natura E. unica Persona
illinc Ariani, atq tres sunt in Deo Personæ
E. tres etiam sunt naturæ

In Misterio incarnationis verbi Divini
misere arguebant ex cadem ppsione
Nestorius quidem hoc modo atq in christo
Duo sunt naturæ E. et Duæ personæ. Euthi-
ches vero aliter, atq unica est in chisto
persona E. et unica natura

Nefanda hæc docmata exhorruit
semper et proscripsit Ecclesia in conciliis

Generalibus, et Niceno, constantinopolitano
Ephesino et Calcedonensi, ex quorum
Sanctionibus colligitur Personam ac
naturam solis vocibus differre.

Sed quale sit discrimen illud an
reale et positivum an virtuale ittam
disputant inter se Teologi et philosophi
maxime quaerunt, in quo sita sit
persona ratio seu personalitas aut
subsistentia

haec quidem nire omnes consentiunt
subsistentiam esse modum quendam
naturam singularem efficientem sed
quid sit iste modus varie definiunt
Thomistae et Schoolistae
illi volunt substantiam nihil aliud
esse nisi existentiam substantialem
a qua solis vocibus differt eam vero
esse entitatem aut resgulam quendam

naturæ Subcrescentem

Sed male ita opinantur Thomistæ.
nam ea plus quam vocibus differunt
quorum diversus est conceptus et quorum
vbi vnum est o ideo est alterum atq 1o
diversos habemus conceptus Subsistentiæ
et existentiæ Substantialis concipimus
enim Substantialem existentiam tquam
id quo Substantia ponitur extra nihil
Subsistentiam vero intelligimus id quo
Substantia vltimo terminatur et com-
pletur 2o E. diversos habemus conceptus
Subsistentiæ et existentiæ Substantialis
2o vbi est existentia Substantialis o
id vero est Subsistentia nam v. G. corpus
humanus habet existentiam Substantialem
o tamen Subsistentiam

Scoto ratio Personæ est ipsa Substantia
Singularis in quantum est individua
ea que posite videtur in eo quod o

communi cetur alteri tquam Supposito
Seu in Negatione communicabilitatis
aut communicationis quemadmodum
ratio figuræ posita est in Negatione vlte-
rioris extentionis

Rescetâ Thomistarum Sententiâ
posterior propugnanda est

Conclusio

Subsistentia ō est quid reale ipsi na-
turæ aut substantiæ additum, Sed est res ipsa
Singularis in quantum est indiuidua Seu finita
aut ō extensa ad aliquid aliud

prob: 1a pars. ex naturâ modi generatim
qualis est Subsistentia modus enim ō est
entitas quædam ipsi naturæ Seu Substantiæ
addita vt pote qui Sua Seorsum idea cogi-
tari ō potest vt infra probabitur cap 4o
Si motus et figura quæ Sunt corporis
modi, nihil addunt corpori pro vt mouetur
et quibusdam limitibus circumscribitur

Sed Sunt ipsum corpus duplimodo se habens
hoc est motum et figuratum

atq Subsistentia Seu ratio personæ
est modus E.

prob: iterum 1a pars: et simul 2a
ex ipsâ Subsistentiæ Seu personalitatis
vt ajunt natura. Subsistentia definitur
vltimum Subsistentiæ completum quo
Substantia Si Sui juris Seu totum et
integrum Suarum functionum aut
pprietatum principium est

atq hujusmodi completum nullam
addit entitatem positivam naturæ Seu
Substantiæ Sed quæ est res Singularis nigtum
est individua et incommunicata alteri
tquam Supposito nam ho ipso quod
natura aliqua Singularis concipitur
nec aliud extenditur, intelligimus eam
existere habere que rationem personæ
contra vero Si extendatur ad aliud

jam o habet rationem personæ sic quia humanitas Petri o extendibur ad aliud hoc ipso rationem habet Subsistentiæ. quia vero humanitas christi conjuncta e cum verbo divino ideo o habet rationem personæ. E.

Confirmatur conclusio hoc exemplo eodem modo se habet Subsistentia ad Substantiam quo modo se habet figura ad corpus

atq figura posita est in negatione extentionis ulterioris hoc ipso enim corpus intelligimus figuratum quod o extendatur ultra certam quantitatem seu corporis mensuram. E.

hanc opinionem comprobant Theologi atro Patrum Sententiis ubi ptissimum de misterio verbi incarnati loquuntur nam sancti patres id muneris

verbo diuino tribuunt quod terminet et
compleat naturam humanam quam
assumpsit verum his ni Theologorum
disputationes relictis ad ea quæ sunt
præcipue instituti propero, atque explicanda
Theologis relinquo argumenta quæ
ex Mysterio utroque trinitatis et
incarnationis desumuntur duo tantum
adjicio et annoto

1°. certum esse ad fidem christianam
pertinere ut subsistentia quasi entitas
quædam positiue a natura distincta
propugnetur cum nusquam hoc definierit
Ecclesia contrarium quæ docent tum
Scotistæ omnes unanimi consensu
tum alii plures optimæ notæ Theologi

2°. certum quoque esse subsistentiam
seu personalitatem et negatiue

negatiua et positiua distinctione
exprimi posse positiua quidem dum
persona dicitur totum quoddam vel agendi
integrum principium vel res sui juris
negatiua autem dum persona dicitur
o esse juris alieni aut o esse in alio tquam
perfectiori quemadmodum in figurâ
exprimenda interdum positiua dictione
vtimur puta cum dicimus eam esse
corporis terminum interdum negandum
voce v: G: cum dicimus eam esse negatione
vlterioris extentionis in corpore

Caput 3um

De

Speciebus entis vniuersalioribus

Ens diuidi solet in Scholis

1o in ens reale et ens rationis

Ens reale est illud quod a mente nostrâ o pendet
vt existat cujusmodi sunt deus, Angelus, &

Ens rationis est illud quod a ratione seu
mente nostrâ pendet vt existat quate pro-
prie est objectum cogitationum nostrarum
quanquam hoc tantum modo accipitur
in Scholis, Sed plures afferuntur hujus
Species quas in logicâ expositas vide

2o: ens reale diuiditur in Substantiam
et accidens hoc in aliò existere illud exis-
tere per se dicitur

3o. Substantia vel est increata Seu Deus
vel creata vt homo

Diuisionem entis in ens reale et ens ra-
tionis Sumptum pro impossibili cognito
in logicâ jam confutabimus, quod si ens
rationis Sumatur pro ideâ mentis nostra,
bona itidem est hæc diuisio nam idea
mentis nostra Ens est

2am Entis diuisionem in Substantiam
et accidens Sequenti ttum capite exami-
nabimus, in quo explicata entis natura

Ens cum accidente comparabitur et ab ipso distinguerimus

Quapropter unica nunc mouenda quæstio de postrema entis diuisione in increatum et ~~e~~ creatum negant Thomistæ ens esse uniuocum respectu Dei et creaturæ contra sensiunt Scostistæ cum quibus sit

Conclusio

Ens est uniuocum respectu dei et substantiæ creatæ

Prob: illud est uniuocum respectu Dei et substantiæ creatæ quod habet idem nomen et eandem ~~saltem~~ ~~Ane~~ significationem in Deo et substantiâ creatâ

atq Ens idem habet nomen et eandem nominis significationem in Deo ac substantiâ creatâ habet ~~qui~~ idem nomen

nam Deus et creatura vocantur Entia habet vero eorum nominis significationem generatim enim loquendo est ens id quod existit per se vel inhaerendo alteri atq; Deus tum sed et creata substantia per se existit vel inhaerendo alteri; creata quippe substantia homo v.g. Bellua vel indiget subjecto cui inhaerendo existat E. ens est nomen cum respectu Dei et substantiae creatae

Responsiones ad objecta

obj 1o. quod est diversum ni Deo et creatura vel est nomen cum respectu Dei et creaturae

atq; Ens diversum est ni Deo et creatura

E.

Resp N. min. nam vel Deus ita et creata substantia per se existit vel inhaerendo

prob min. Ens in deo est infinitum
et independens ni creata vero substantia
finitum est et dependens
E: diversum est Ens ni Deo et creatura
R esop: dist: ante: ens spectatum
sdum differentias suas infinitum est
Deo, ni creatura vero est finitum: Ens
secundum se et absolute consideratum
est infinitum in Deo, finitum vero in
creatura ex: quare ex: conse ens igitur
generatim secundum se et absolute
consideratum neque e infinitum neque
finitum neque independens neque dependens
sed ab omnibus istis differentiis entis
abstrahit
obj 2o: si ens esset univoce cum et
genus respectu Dei et creaturæ ens
prædicaretur essentialiter de creatura

quemadmodum deo ess convenit

atq falsum consequens soli enim

Deo ratio entis convenit quoniam crea

turæ sunt entia contingentia

E:

Resp. Nmi: ratio enim entis est

existentia per se independenter ab alio

tquam a subjecto inhæsionis atq et

deo et creaturæ essentialis est modus

ille existendi independenter a subjecto

inhæsionis o quidem substantiis

essentialis est existentia sed posito

quod existant, existunt illæ per se se

et independenter a subjecto inhæsionis

obj 3° Si ens foret Genus respectu Dei

et substantiæ creatæ deus esset species entis

atq Deus o est species entis nam ens

ipsum o est species entis atq Deus est ens ipsum

E Deus o est species entis E:

Resp: N: min: ad cujus probationem dist:
maj. ens ipsum logicæ o est Species entis C
ens ipsum physicæ o est Species entis N:
dist: Similiter min: Deus est ens ipsum
physicé C ens ipsum logice N: ens Physice
est illud quod est plenitudo omnis entis et
omnis perfectionis a quo proinde omne
aliud ens ~~est illud~~ omnis alia mala perfectio
ens ipsum logice est gradus universalis qui
convenit omni ei quod existit per se porro
Deus est ens ipsum physice quia tam vita habet
plenitudinem omnis entis et perfectionis
ut creatæ omnes perfectiones ab eo tquam
a fonte profluant sed o est ens ipsum
logice cum o sit id omne quod per existit
creatura enim per se existit nec tamen
Deus est

objicies 4o: Si ens foret univocum
Respectu Dei et substentiæ creatæ admit

tenda esset aliqua in Deo compositio putã
et genere et differentiã

atq nulla admittenda esse aliqua in
Deo compositio

E:

R. esse dist. maj admittenda esset in Deo
compositio metaphysica C. compositio
physica et realis N. Smi. dist min.
et N. conse duplex igitur distingui potest
compositio physica et Metaphysica
compositio metaphysica ea dicitur, per
quam Ens Simplicissimum varia
concipitur habere attributa ab ipso
tamen minime distincta hujusmodi
sunt Genus et differentia in Deo
compositio physica est ea per quam
totum aliquod ex pluribus partibus
reuera inter se distinctis qu coalescit
vt hoo ex mente et corpore componitur.
nihil vetat quominus compositio

metaphysica ni Deo admittatur, licet
abeo omnis abscit compositio physica
nam quod Deus sit ens quod spectari
potest genus, quod vero sit infinitus et
summe perfectus haberi potest rot diffe
rentia

Inst. Si aliqua ni Deo admitteretur
compositio metaphysica Dua agnoscerentur
in eo partes alia perfectibilis alia
perfectiua

atq admittenda o Sunt ni deo hujus
modi partes

C. o est admittenda in deo compositio
etiam metaphysica

Resp N. maj: compositio enim
metaphysica o dicit partem perfec
tibilem et partem perfectiuam Sed
diuersa ttum dicit attributa quorum
altiqua enti simplicissimo puta Deo

peculariaria sunt aliis communia

vrgebis genus perficitur per differ

E: si adderetur aliqua in Deo com-

positio metaphysica in eo agnoscerentur

duae partes alia perfectibili alia

perfectiua

Resp dist. ante genus perficitur

metaphysice per differentiam C: perfi-

citur physice N: quare N: cons: equid

genus per differentiam perficitur

metaphysice, seu vt attributum

essentiale commune quod conjunctum

cum alio attributo naturam aliquam

constituit sed genus perficitur per

differentiam physice vt pars partem

in Deo igitur s dum nostram concipiendo

modum ens perficitur metaphysice

seu potius designatur ac constituitur

in Dei naturā per indifferentiam et alias perfectiones at ex inde ō est colligendum existere in Deo partem aliquā perfectibilem et aliam perfectiuam cum hæc omnia attributa sint quid idem cum Deo siue sint ipse Deus vario modo a nobis spectatus

Caput 4um

de modo entis generatim

Modi Natura melius cognosci nequit quam ex ejus definitione ~~et hæc est~~ et instituta ipsius cum substantiā comparatione quod vtrum que in hoc capite agere animus est

Solet definiri ens alteri seu substantiæ inhærens

1° ens vulgo enim generatim accipitur pro eo quod aut existit aut existere potest quomodo cunque existat siue per se

et dicitur Substia sive in alio tanquam in
subjecto et accidens ppriè dictum vel etiam
modus nominatur

2° additur alteri inhærens tquam subjecto
inhærere autem hoc loco dicitur ab Aris-
tole e. 2° categoriarum quod cum in aliquo
sit o vt pars o potest tamen esse sine eo in
quo est vnde tria sunt accidentis ppria
pecularia et ppria 1° vt sit in aliquo nam
quod nulli inest nequit esse in subjecto 2°
vt o insit tquam pars id est vt o pertineat
ad essentiam aut integritatem ejus cui inest
3° vt separatum ab eo cui inest nequeat exis-
tere.

Sed aduertunt Scholarum phi inhæsionem
istam accidentis essentialiter actualem
o esse sed in quibusdam saltem accidentibus
apptitudinalem seu exigentialem ttum esse
taliter que ejusdem vt existat a substia
inseparabilitatem naturalem esse

o absolutam nam volunt accidentia ali-
qua esse quae o ttum existere possint sed
etiam virtute divina existant independenter
ab aliquâ substtia tquam a subjecto inhae-
sionis quibus tamen s dum ordinem naturalem
competit dependenter ab alio existere qua-
pter duplex genus accidentium distinguunt
aliquid absolutum aliud relativum
accidens absolutum definitur illud quod
saltem divinitus potest separari a subjecto
et separatim existere vii exemplum
afferuntur Quantitas et Qualitas atq etiam
nam docent in Sanctissimo mysterio Eucharistiae
Quantitatem panis et vini facta consecra-
tione manere o existente panis et vini
substtia sic etiam docent habitus superna-
turales fidem, spem, et charitatem esse entitates
quasdam accidentarias quae separatim
possunt et sursum ab ea conservari-

ita vt Deus conseruare Supernaturaliter possit, fidem sine mente fidei spem sine sperente et charitatem sine diligente

Accidens relatiuum dicitur illud quod ne diuinitus quidem separari potest a subjecto vt inflexio digiti et accidens vero relatiuum modus appellatur

Quappter modus pprie dictus o tam est ens quam entis vel appendix quaedam o tam id quod R est existit

hanc que ob causam modus facilius concipitur in concreto quam in abstracto v: G: facilius intelligitur et explicatur quid sit corpus figuratum quam quid sit figura neque etiam tam bene concipiuntur intellectus et voluntas qm mens intelligens et volens

Exinde quoque solui potest quaestio de diuisione entis in substiam et accidens generatim quare sit.

Conclusio

Ens vniuocum est genus respectu substiæ et omnis accidentis

prob 1°: illud est vniuocum nec genus respectu substiæ et cujus libet accidentis tum quod habet idem nomen eandem vel nominis significationem ni substia et omnia accidente atq Ens generatim habet idem nomen eandem vel nominis significationem ni substiã et accidente omni nam substia est ens propriè modus vero est potius modificatio aut dispositio entis quamvis vt docet Aristoteles libro 4° metaphysicorum c 1° et alibi a c Sanctus Thomas 2ª 2ª quæstione 110 articulo 2° ad tertium 1° illud ita vsjum omnibus veteribus quibus ignotæ fuerunt modi a rebus modificatis distincti E.

prob. 2°: illud vationem mentis habet quod rei o conjungitur vt res nova quod

sine subjecto existit neque est vnâ re in
aliam migrare potest hæ quippe sunt
entis notæ

atq sic se habet modus ō tam est nouum
ens quam vetus modificatum ō existit sine
alio cui tq̄ quam subjecto inhæreat nec
etiam potest ex vnâ re in aliam migra
re, vt patet in scientiâ quæ modus est
respectu mentis in figurâ motu &
quæ sunt modi respectu corporis

E: ens ō est vniuocum nec genus respectu
substiæ et cujus libet accidentis

Dico respectu omnis accidentis nam
sdum stum Thomam et Theologorum
partem plurimam a Temporibus sti
Thomæ in hostia consecrata q̄titas
panis et vini et alia forsam Cauca
accidentia tamen et sic entia ō sint
pprie dicta seu substiæ, dicuntur

dicuntur tamen entitates accidentariæ
et ad ens proxime accidere iidem etiam
Theologi vt supra obseruauimus vulgo
dicunt habitus supernaturales fidem
et spem et charitatem esse entitates
quasdam accidentarias hæc autem doctrina
stare ō potest quin admittantur acci-
dentia quædam absoluta hoc est quæ
rationem entis aut vt loquntur entitatule
habere possint ni quā oproinde cum
substia aliquo modo conveniant in
Gratiam et tutelam hujusmodi senten-
tiarum et explicationum quæ in Theo-
logorum libris leguntur consulto addidit
hanc vocem, omnis, seu cujus libet, quā
significatur ō omnia accidentia
habere rationem entis vt probatum
est de modis pprie dictis atque intra
conclusionem nostram minime comprehendi

accidentia aliqua quam o dorum condi-
tionem o habere contendunt aut Theologi
aut phiphi.

Responsiones ad objecta

obj 1o: accidens vel est ens vel nihil

atq o est ~~Ens~~ nihil

E: est Ens

Resp N: maj ~~en~~ neque enim est ens
neque nihil sed modificatio entis

Prob maj: Ens inter et nihil o datur
medium

E: accidens vel est ens vel nihil

Resp N ante: licet enim inter
ens et o ens quae sunt contradictoria
et quorum unum ~~quorum~~ precise
negat quod affirmat alterum nullum
sit medium attamen inter ens et nihil
datur medium scilicet modus entis
qui neque est ens neque nihil

Prob: ante Ens et nihil sunt contradictoria

Einter ens et nihil nullum est medium

Respon ante ea quippe o sunt contradictoria quorum unum o precise negat quod affirmat alterum si quidem contradictio est affirmatio et negatio ejusdem de eodem sdum eadem atq nihil o precise ttum negat quod ens affirmat negat enim o ttum ens esse sed et modum entis E. ens et nihil o sunt contradictoria

obj 2o. Si quid impedit quominus ens sit univocum et genus respectu substantiae et accidentis id sane est quod accidens sit ens a substantia depens

atq haec ratio nulla est nam licet habitus pendeat a potentia in ratione qualitatis sdum receptam scholarum doctrinam

Qualitas tamen vniuoce de potentiâ et habitu prædicatur est que vtriusque genus.

E:

Resp N: maj ō enim ens precise ō est vniuocum et genus respectu Substiæ et accidentis quod accidens sit ens a Substia depens sed quod ō tans ens quam modus entis dici debeat

Instab: plurimæ pprietates entis putá vnitas, veritas, Bonitas, ordo &c conveniunt accidenti

E: accidens est ens

Resp N: cons istæ enim pprietates entis vt vulgo eas vocant sunt attributa transcendentalia hoc est ō enti aut Substiæ ttum verum etiam cuilibet accidenti et modo entis conveniunt ō secus ac existentia relatio &c notandum vero

est ea attributa accidenti competere
dependenter ttum a Substiâ Substiae
vero ppter se

Caput 5um
De
Categoriis

Nunc diuisionem seu seriem entis ac
modi entis vel accidentis in vno simul
capite complectimur et disponimus vt
pollicitis et in logicâ promissis explica
turos nos categoriarum tractum 1a
data opportuniori occasione satisfa
ciamus hunc in logicâ contra communem
vsum praetermittimus et ad hunc vsq locum
transtulimus ppter rerum in categoriis
essentialiter contentarum naturam
quae cum logica nullam cum metaphi
sica vero aliquam connexionem habent

na
Ninirum qui finis est categoriarum
rerum scilicet quæ percipi possunt
sive entium sive modorum species sum-
matim prosequi et in certas classes dige-
rere, is præcipuus quoque metaphysicæ
finis et labor est minime verò logicæ
esse debet cætera autem quæ huic
tractatui pro more scholarum aut
præmittuntur aut postponuntur aut
passim inseruntur ad Metaphysicam
quidem ō pertinent sed neque etiam
ad logicam addam neque ad vllam phiæ
partem vnde si alicubi tractanda
st tam possunt hic quemni alio loco
explicari

Nihil vero amplius nos moretur
remque ipsam explicemus.

Categoriæ vulgo definiuntur series generum, specierum et individuorum sub uno genere contentorum sed clarius dici possunt supremæ quædam classes ad quas omnia cogitationum nostrarum objecta imo et voces quibus ea significamus referuntur

Nomen istud a foro in lyceum inuectum est ut plerique opinantur ex voce Græca, categoreo, seu accuso ductum videtur eo omnium priæsus usus est Aristoteles ad exprimendam rerum seriem hic 1°. dialecticæ suæ librum de Categoriis inscripsit eo quod suprema rerum capita seu genera naturam declarent et quasi accusent eorum quæ sub se ponuntur et quibus

quibus attribuuntur

Categoriæ nomen per prædicamentum vertit Boetius qui hunc librum de decem prædicamentis instruxit perinde ac nomen categoriæ plerum vsurpant phi Scholarū Quintilianus vero istam rerum seriem elementum appellauit

Satis longus est apud Aristotelem liber de categoriis tres habet partes. in 1ª. quædā præambula traduntur quæ vocantur ante prædicamenta in 2ª prædicamenta ipsa seu categoriæ explicantur, in 3ª exponuntur quædam quæstiones appendices quas vocant post prædicamenta

Diffusior tamen adhuc a commentatoribus hic tractatus effectus est quæ enim fuit apud ipsos Aristotelis

auctoritas nihil huic tractatui adimendu
esse putauerunt ejus que seriem velut
ordinem ab ipsâ naturâ institutum
et veritati conjunctissimum pertina
cissime retinuerunt imo vt ipsum elu
cidarent quibusdam auxerunt quaes
tionibus

Sed plurimi jam phi ttam hujus
tractus curam et existimationem o
habent vt multum temporis ~~de~~ ni comedi
tandoni ~~cum~~ impendendum aut ab ejus
ordine et numero descissere si alter
occurrat ordo categoriarum clarior
licitum o esse arbitrentur quin etiam
nullos ex ejus studio esse posse fructus
sæpe vero imminere pericula multa
si in eo scrupulose nimis inhæreamus

Tria vt jam diximus in hoc tractu ab Aristotele distincta Sigillatim quoque exprimantur ante prædicamenta vt vocant prædicamenta seu categoriæ et post prædicamenta addere hic possumus iis quæ in compendio Mphisicæ dicta de ipsis sunt decem ttum igitur categorias ordine suo quem ibidem designauimus iterum explicabimus vt scilicet attingamus quæstiones omnes quas præter mitti o pratitur Scholarum vsus

Categoria Substantiæ

Substia vulgo definitur ens per se Substens seu solo Dei auxilio adexistend indigens neque in hærens alteri. hic enim Sustia oppnitur accidenti optima dignoscendæ et ab accidente distinguendæ Substiæ ratio est quod illa sua seorsum a quouis alio distinctæ ideæ cogitari possit

aliquando Substia Sumitur pro natura essentia et quidditate vt ajunt rei quo modo habitus dicuntur Supernales vel naturales quoad Suam Substiam hoc est quoad Suam existentiam Sed hæc Significatio o est hujus loci

Sex Substiæ pprietates assignat Aristoteles duas ttum postremas afferemus priores enim nihil quidquam docent nullius que Sunt vsus

1a est Substia o Suscipit magis et minus vna quippe Substia o magis Substia quam alia, Sic vnus homo o est magis homo quam alter hinc que forsan est quod nomina Substiarum apud Grammaticos o compa rentur

2a est Substia eadem manens contraria excipit cum aliquâ Sui mutatione Siue clarius Substia pprie et ratione Sui

hoc est in qtum est Substia o est alteri
Substiæ contrariæ Sed ttum ratione
Suarum qualitatum aut accidentium id
est ni qtum talis est Substia vt aqua
dicatur igni contraria, ratione Suarum
qualitatum o ratione Sui

Substiam diuisit Aristoteles ni 1am
Seu vniuersalissimam, et ni 2am Seu
Singularem Sed alibi probabimus nullas
esse naturas vniuersales naturalem et
realem Substiæ Seriem Seu categoriam
pertinemus vbi de categoriis recentiorum
nunc vt fert Scholarum vsus quærend
est vtrum Deus sit ni Substiæ categoriæ
negant Thomistæ qui Sextam adjiciunt
conditionem adexistendum ni categoriæ
ne Deum intra categorias includant
afferunt alii phi qui numero majores sit
vnde fit

Conclusio

Deus est in categoria Substiæ

Prob: illud est in categoria Substiæ quod habet rationem Substiæ Substiæ nomine significatam omnibus que præditum est conditionibus ad Ens categoricum requisitis

atq Deus habet rationem nomine Substiæ significatam nam Deus est Ens per se existens seu independens a subjecto inhæsionis omnibus etiam præditus est conditionibus ad ens categoricum requisitis est enim ens verum seu reale, est ens per se o multiplicis naturæ est ens incomplexum id est vnica voce expressum est Ens vniuocu suie nomen habet vniusttum significonis tandem est incompletum ~~est~~ et perfectum vt omnes fateri tenentur E:

Respsiones ad objecta

obj 1° in categoriâ directe o ponuntur nisi genera species et individua

atq Deus o est genus nec species nec individum

E:

Resp N. min: Deus enim est species cum sit vere substia completa et perfecta

prob: min: species est attributum vniuersale quod multis singularibus convenit tquam tota essentia

atq o potest natura diuina seu Deus multis singularibus cum o sint plures dii neque esse possint

E:

Resp dist: maj: species logica est attributum vniuersale quod multis singularibus tquam tota essentia C species physica aut met phisica quae subjici dicitur N. concedo min: et dist Cons: ita que species

Species vt in logica vocamus, logica
quae dicitur praedicabilis et metaphysica
quae nuncupatur Subjicibilis, Species logica
est attributum vniuersale quod multis
singularis conuenire intelligitur tquam
tota essentia Speciei phi aut metaphysica
est natura aliqua completa constans
ex genere et differentia, Deus certe seu
Diuinitas o est attributum quod concipi-
atur multis diis aut existentibus aut
possibilibus conueniens vnde o est Species
logica Sed est Species physica id est natura
aliqua completa Subjecta enti tquam
Suo generi et Summe perfecta in quo
consistit ejus differentia

In stabis: quod nulli Subjicitur tam
Physica tum logica o est Species Subjicibilis
at q Deus nulli subjicitur cum est ens indepens
E:

Resp. dist. maj quod nulli subjicitur tum phisice tum logice o est species subjicibilis. C quod nulli subjicitur phisice N. similiter dist. min. et N. conseq illud subjicitur alteri phisice quod est dependens ab alio qualis est creatura respectu Dei illud subjicitur logice quod est subjectum alicujus ppsionis aut species alicujus generis Deus quidem nullis subjicitur phisice sed tamen subjicitur logice agnoscit enim ens tquam suum genus vt supra probabimus

obj 2o Quod continetur in aliquâ categoriâ finitum est
atq Deus o est finitus
E.

Resp dist. maj. finitum est logice vt ajunt seu definitam habet naturam C finitum est phisice, seu imperfectum est N. similiter dist. min. N. consq illud est finitum phisice quod perfectiones aliquas habet finitas et limitatas ipsumque opponitur infinito seu perf., illud est ~~perfect~~ finitum logice

quod significationem et naturam habet
talem et definitam ad que opponitur indefi-
nito profecto quod continetur in categoriâ
illud finitum esse debet logice debet enim
aliqua entis esse species o debet autem
esse finitum phisice Deus vero o est quidem
finitus Physice cum sit ens infinitum in
omni genere est autem finitus logice o enim
potest deus o esse Ens infinitum

Quaeres vtrum christus Dominus poni
possit in categoriâ Substiae

Resp christum Dominum poni posse
in categoriâ Substiae siue prout Deus est
siue prout homo o posse autem reponi pro
vt est Deus homo saltem si conditiones quas
vulgo ad ens categoricum requirunt scrito
jure seruentur. nam christus prout
Deus homo o vnius duntaxat naturae est
nec vnico nomine designatur

Categoria Quantitatis

Quantitas generatim est mensura, copia, seu amplitudo, ea que vel rei vel Substiae est vel modi.. rei quidem nam corpus dicitur qtum vel pedale vi Bipedale & modi itidem.. nam modus dicitur qtus vel magnus vel paruus per accommodationem et Translationem quantitas aliquando dicitur de Spiritibus eorumque perfectioribus. 134 de Deo dicitur Magnus dominus et laudabilis nimis et magnitudinis ejus o est finis et Luce nono Stupebant autem omnes in magnitudine Dei Scientia etiam et virtus dicuntur magna.

verum rei et modi cujuslibet diuersa est quantitatis ratio vnde vix definiri generatim potest quid sit qtitas et vero aristoteles suum de Quantitate caput a Diuisione Quanti, o a definitione, vt moris illius erat incepit

Hæc est Doctrina Scholarum de Qtitate

definiunt Qtitatem id a quo res denominatur

cota vel Quanta vnde Statim dicidunt

Quantitatem ni continuam a quâ res

denominatur quanta vt dum quærenti

quantus sit ager Respondetur Magnus.

et diferetam a quâ res denominatur cota

vt dum quærenti quot sint Planeta

respt Septem

Quantitas continua vulgo appellatur

magnitudo discreta vero numerus seu

multitudo

Quantitas continua definitur ea cujus

partes sunt vnita seu copulitar communi

termino copulantur et duplex distinguitur

Successiua et permanens

Quantitas Successiua dicitur ea cujus

partes sunt in perpetuo fluxu seu simul existunt

Sed vna post alia et duplex distinguitur

motus et tempus licet forte minus apte

de motu qdem et tempore prædicari potest

Quantitas nam motui sui ad sunt gradus a

quibus vel magnus vel placidus dicitur tempus

vero suis dimentionibus distinguitur et men

suris unde dicitur vel longum vel breue

sed neutrum haberi potest tquam species

quantitatis

nam motus, quies, translatio corporis

ex uno locoin alium est potius qualitas seu

affectio corporis quam qtitas cum denominet

corpus quale o quantum tempus vero nihil

aliud est quam rerum durario quæ o est

modus aut accidens successiuum a rebus

ipsis distinctum sed res ipsæ in qtum et

fuerunt et sunt, et futuræ st. unde licet

ni duratione permentem abstractâ distin

guantur præteritum presens et futurum

ea tamen nihil aliud st quam res pro

vt extiterunt existunt et futura St
quam obrem si temporis seu durationis
quantitas spectetur quasi a subjecto seu
re durante distincta ad imaginationem
potius quam ad rem pertinet

Quantitas seu magnitudo permanens
est ea cujus partes simul o successive
existunt partes magnitudinis St trina
dimensio ~~aut~~ hoc est, longitudo, latitudo
et crassities unde quantitas permanens
triplex est in ea superficies et solidum
additur locus ab aristotele sed si de loco
externo agatur ad superficiem revocandus
est si de loco interno ad solidum pertinet
vt ex dicendis in physica constabit nulla
quidem ~~major~~ est magnitudo seu extentio
longa aut lata, extentio enim est trina
dimensio sed linea et superficies sic dicuntur

quia profert longitudo concipi o concepta
latudine, et latitudo o cogitata crassitie
Sic agrorum mensor latitudinem et
longitudinem alicujus agri mensurat tum
neque ullo modo cogitat de ipsius crassitie

Quantitas discreta definitur ex
Aristotele ea cujus partes sit sejuncta
seu nullo communi vinculo junguntur
ea quem numerus est seu multitudo vt duo
decem partes enim numeri denarii seu
decem unitates nullo communi vinculo
junguntur infra qtitatem discretam
numerat quoque Aristoteles orationem
sed cur oratio ad quantitatem discretam
pertineat o Solis liquet

De natura Numeri dicere hoc
loco ni Scholis solent numerus definitur
unitatum collectio vi G. trinitas, Quater-
nitas, St numeri, unitates seu resnumeratas

vt plures nummi dicuntur materiā
collectio autem varia vnitatum est ejus
forma

De materiā numeri, nulla lis est sed
quæritur vtrum forma numeri a mente
pendeat an vero in rebus numeratis insit
vero similius nihil fit forma numeri
o esse in rebus numeratis sed esse in
mente numerante nam forma numeri
ex collectio vnitatum in certam ac definita
formam atq collectio ista o est in rebus
ipsis numeratis sed potius in mente vnitates
colligente et ad certam formam reuocante
quando enim mens o attendit ad vnitates
remanent diuisæ et separatæ id est vni
tates neque aliquid vnum constituunt. E.
hinc colligendum 1o formam numeri o
esse aliquam entitatem rebus numeratis
additam vt fixerunt o nulli mentalis

cum collectio quæ est forma numeri
o est in rebus ipsis sed in mente

2° hinc colligitur quid censiendum sit
de vi aut efficatiâ quæ numeris tribui solet
nam si numerus ratione materiæ hoc est ut
res est numerabilis sumitur aliqua potest
esse illius vis ~~of~~ et ~~efficatia~~ ea scilicet quæ
est rei numeratæ at si numeri formam suam
spectes nulla in numeris vis esse potest quæq
iisvis tribuitur ex superstitione omnino profluit
nostrum enim intelligere vtroulgo ajunt
nihil ponit in re hinc ridenda seu potius
arguenda est regula quæ cuidam herbarum
vel granorum numero peculiarem
quandam in esse virtutem ad certos effectus
producendos superstitiose credit ~~tres~~ tres
affert Aristoteles qtitatis proprietates

1a est qtitas o habet ~~qtitat~~ contra-
rium hoc est una quantitas o est.

contraria alteri ratione sui quamuis possit
esse contraria ratione qualitatis adue-
nientis nam contraria maxime a se
distant atq una qtitas maxime distat
a alia v: g: magnum et parvum maxime
distant idem enim magnum et parvum
est diuersa consideratione. homo magnus
est comparatione formicæ parvus autem
comparatione hominis vulgaris Statura

2a distat qtitas magis et minus
una quidem quantitas major est altera
sed fit magis qtitas sic trabs centum
pedum est major trabe decem pedum
sed est magis qtitas

3a quantitas est fundamentum
aqualitatis et inæqualitatis, et qtitata
continua res dicuntur aquales vel
inæquales a qtitate diuersa

resdicuntur Pares aut impares sic duo equi pares st numero duorum leonum

Categoria Qualitatis

Qualitas nomen est latissime fusum et ad omnia fere pertinens 2o doctrina sti Thomæ 1a 2æ quæstione 94 articulo 2o in corpore definiri potest modus vel determinatio entis hoc que nomine intelligitur seu id quod essentiale est. imo et ipsa est ejus differentia seu id quod est accidentale multiplex igitur est qualitatis affectio

1o qdem qualitas sumitur pro omni differentia essentiali. sic rotunditas qualitas circuli dicitur

2o pro omni accidente et modo entis nam ad qlitatem cætera accidentia si forte qtitatem exceperis referuntur sic velocitas aut tarditas motus, Qualitas

qualitas ejusdem motus appellatur unde
fortasse minus proprie qualitas tquam
distinctum genus intra categorias repo-
nitur cum ipsa omnes categorias transcendat

Sed peculiari modo hic accipi solet
qualitas pro quibusdam accidentibus a
quibus res denominatur qualis Sic phia
dicitur qlitas a qua homo dicitur sapiens
qualitas Scripto hoc modo Sumpta definitur
accidens absolutum quod Substratum deter-
minat dicitur accidens absolutum vt
distinguatur a consequentibus pradi-
camenta quae dicuntur accidentia relativa

Quatuor St qualitatis Species celebratis-
sima Species ab aristotele ipso tradita habitus
et dispositio potentia naturalis et impotentia
patibilis qualitas et passio forma et figura
de quibus vide compendium metaphysicae

Tres qualitatis pprietates affert Aristoteles

1a est qualitas habet contrarium frigus v: G: calorem virtus vitium hæc et tamen dos o convenit omni qualitati nam o convenit potentiæ et impotentiæ, formæ et figuræ vt liquet neque etiam soli qualitati convenit nam relatio et actio habent contrarium

2a est qualitas suscipit magis et minus alius enim alio doctior doctior aut melior prudentior est hæc dos o omni qualitati nec soli convenit figura cum o sit magis aut minus figura neque etiam contrarietatis capax e o soli con quia convenit relationi actioni et cæteris ~~cat~~ categoriis

3a est qualitas est fundamentum similitudinis et dissimilitudinis nam in prædicamento substiæ quantitatis et qualitatis fundatur triplex ratio convenientiæ et discrepantiæ, quæ vero

conveniunt in qualitate dicuntur similia quæ discrepant dissimilia, hæc pprietate omni et soli qtitati convenit

Categoria Relationis

Tria priora prædicamenta dicuntur absoluta cætera vero quæ consequntur st relativa et aliquando vocantur accidentia logica hoc est quæ o possunt absolute existere aut cogitari sine ordine ad rem significatam

Inter hujusmodi accidentia 1um locum occupat relatio cujus intelligentia et notio facilis et aperta per se est tractatio vero laboriosa et involuta reddita ē nimia subtilitatis affectatione cum enim Relationem sicut et

cæteros rerum modos instar Entitatum habere cæperunt recensiores peripatetici tum abstractionibus et concertationibus rem bene apertam miscuerunt ut vix se expedire abiis possint tyrones

Difficultatem aut obscuritatem quæ in componendis referendis hisce quæstionibus ꝯ occurrit aliqua ex parte minuet qui eas ad aliqua capita revocabit.

in relatione considerari seorsum possunt essentia adjuncta hoc est subjectum, terminus et fundamentum divisiones seu species et ꝓprietates

Essentia Relationis

Relationomen abstractum ē significans apud ꝓhos ordinem seu respectum unius ad aliud. Synonima

Synonima S^tm ore phorum nomina respectus ordinis, habitudinis connotationis, comparationis, v: G: fraternitas et filiatio dicuntur relationes

Duo saltem exigit relatio vnum qd refertur alterum ad qd refertur id quod refertur ad aliud vocatur subjectu id ad qd refertur aliud dicitur terminus ambo simul dicuntur relata interdum aliqua causa datur cur vnum referatur ad aliud ea que distincta ab vtroque et vocatur fundamentum interdum nona datur causa distincta a subjecto et termino cur vnum referatur ad aliud

Nam vel relatio est subjecto suo essentialis cum nempe hoc essentialiter refertur ad terminum vt Relatio

Scientia ad objectum Scientia talis
relatio cum nihil sit quam res ipsa
prout respicit essentialiter terminum
fundamentum a exigitur relatio
e subjecto suo accidentalis cum semper
subjectum ad terminum referatur propter
aliquid accidentale qualis est relatio
parietis abbi A. ad parietem album
B. propter albedinem utrique accidentale
hæc quæ relatio causam habet a subjecto
et termino distincta quæ vocatur
fundamentum

Relatio accidentalis vocatur categorica quia peculiarem facit categoriam prior vero transcendentalis quia transgreditur relationem categoricam nemo dubitat quin sint relationes seu essentiales seu accidentales nam omnis fere cogitatio nostra nam in rebus comparandis

versatur sed de ejus essentia controuer-
titur in Scholis

Nominales et aliqui e recentioribus
volunt relationem nihil esse præter
mentis cogitationem unum cum alio
conferentis. Si vero quibusdam Peripa-
teticis credatur relatio est entitas a mente
prorsus independens ipsisque rebus adue-
niens ita ut ad mussa volatum quot
quot S^t in orbe corpora mutationem
aliquam subeant nouamque Entitatem
suscipiant pro variis corporum directio-
nibus

hæc controuersia ita dirimi potest
1° extra dubium est relationem o
esse entitatem aliquam imo ad jocum
et lubrium comparate videntur Enti-
tatule istæ relatiuæ

2° certum est quasdam permentem
ttum esse relationes vt relatio quæ
excogitatur a mente inter subjectum
et attributum ppsionis genus et speciem
quæ idcir eo relationes rationis vocantur
sed plurimæ st relationes quæ inveni
untur potius a mente quam efficiuntur
existunt que in rebus ipsis nemine cogi
tante vt relatio inter Patrem et filium
creatorem et creaturam; eæ relationes
reales appellantur vnde sit

Conclusio 1a

Relatio omnis o est modus cogitandi;
sed plurimæ st relationes reales seu in
rebus ipsis

prob. relatio est specialis ordo seu
habitudo vnius ad alterum vel aliquorum
inter se

atq existit in rebus ipsis et independenter
a mente Specialis ordo seu habitudo omnium
ad alterum v: G: dependentia circa
tuvarum a Deo ac omnes relationes sunt
inter facultates habitus et objecta sic
reales nec pendent a cogitatione nostrâ
sic etiam realis est minime quevis mente
cognoscente pendens relatio categorica
patris ad filium quia filium genuit
sic quo dres sint sibi æquales aut similes
id a cogitatione nostrâ oritur E:

Et certe Scientia fere omnes o
aliud fere quam relationes aut res
pectus rerum contemplentur sic
Geometria figuras inter se comparat
et quasnam inter se relationes habeant
considerat sic arithmetica rationes
seu relationes numerorum musica

sonorum proportiones prosequitur

E: relatio est quid reale independenter a mente existens nec solius cogitationis modus est saltem aliquando

Corrolarium

Hinc sequitur relationem o esse denominationem vt ajunt extrinseca nam denominatio extrinseca est ea quae petitur a forma o existente in subjecto denominato qualis est denominatio visini periete atq ~~cerul~~ si relatio o est ttum modus cogitandi sed in rebus ipsis existit o est denominatio petita a forma extra denominatum subjectum existente et vero duo homines docti dicuntur similes o ab aliquo externo sed a doctrina quam vterque intra se habet E:

r Relatio est comparatio
atq comparatio solùs est mentis
E:
Resp dist: maj r relatio est comparatio
objectiua hoc est objectum ipsum
comparationis C: est comparatio formalis
seu cognitio mentis comparantis &:
similiter dist: min: comparatio quidem
amente profertur sed ordo quidam
esse potest in rebus ipsis comparatis
v: g: Pater nemine cogitante refertur
ad filium
essentia igitur relationis in ipsis
rebus relatis quærenda est relatio quippe
essentialis nihil aliud est quam res ipsa pro
connotat seu respicit essentialiter terminum
Sic relatio scientiæ ad objectum suum et
creatura ad Deum nihil aliud est quam scien-
tia prout objectum connotat et creatura

respicit prout deum

Relatio vero categorica quae ~~videt~~ aliquod habet fundamentum videtur ipse fundamentum prout refertur ad terminum qd ipsa ē probandum est

Conclusio 2a

Relatio categorica est ipsum fundamentum prout respicit terminum

Prob: relatio categorica est ordo subjecti ad terminum ob verum ac reale fundamentum.

atq iste ordo nihil aliud est quam ipsum fundamentum prout connotat terminum v: G: relatio Parietis abbi ad parietem abbum nihil aliud est quam unius abbedo

prout alterius albedinem respicit si
quidem intellecto fundamento commotante
terminum intelligitur relatio ut attendenti
patet E.

et vero o St multiplicanda entia
sine necessitate ut saepe saepius admonent
phi unde si nulla sit necessitas distin
guendae relationis categoricae tum a rebus
tum a rerum modis relationi hic aliud
dici debet quam fundamentum prout
refertur ad terminum

atq nulla est necessitas distinguendae
relationis categoricae a subjecto funda
mento et terminonam duo sufficienter
intelliguntur referri ad se invicem
quando vel unum pendet ab alio, ut
effectus a causâ vel in eâdem qualitate
conveniunt ut duo parietes albi ad qd

vtrumque concipiendum abunde sufficit relationis fundamentum E.

Resp ad obj.

obj 1o: manet fundamentum pereunte relatione

E. relatio est ipsum fundamentum sed aliquid ab eo distinctum

Resp N. cons vel des. consq relatio o est solum fundamentum C. o est fundamentum prout connotans terminu N. o dicimus relationem esse solum fundamentum sed fundamentum pro vt respicit terminum vnde o est mirum so sublato termino et manente fundamento relatio pereat sic quamuis relatio similitudinis duorum parietum alborum nihil sit aliud quam albedo vnius prout connotat albedinem alterius

potest tamen esse albedo in uno sine relatione ad alterum si desinat alter existere

Ins. o potest idem esse sine ipso se

E. si maneat fundamentum pereunte relatione relatio o est ipsum fundamentum

Resp dis ante idem o potest esse sine se ipso quoad entitatem C. quoad connotationem N. potest enim aliquis existere et nihil externum connotare hinc iterum monemus fundamentum o esse quid idem ac relationem si fundamentum sumatur absolute et citra ullam connotationem

obj 2o. fundamentum crescere potest dum minuitur relatio, v. G. perfici potest albedo in Pariete cum similitudo interim minuatur similiter multiplicari potest

relatio quis remaneat idem fundamentu
vt in hoc vno infinitæ prope st relationes
ad omnes relationes

E? relatio est aliquid præter fundamentu

Resp N. cons: his enim et aliis quæ
afferri possunt intelligendis virtualis
f sufficit distinctio 1º quidem vt vno aucto
alterum o augeatur nam essentia rei
et entitas vnum et idem st realiter
quis augeri in corpore possit Entitas o
auctâ ejus essentiâ; 2º: vt vno aucto
et perfecto alterum alterum remittatur
nam relatio pprie o augetur qtum ad
entitatem sed ttum impprie qtum ad
denominationem.

obj 3º saltem relatio dici debet aggre-
gatum per accidens et subjecto funda-
mento et termino.

Resp N: psionem nam relatio spectata
in abstracto et ~~fun~~ formaliter est accidens
o Substia et proinde est potius funda
mentum prout connotat terminum
quam aggretatum per accidens ex subjecto
fundamento et termino ttum vero distin
guntur subjectum et terminus relationis
a relatione qtum differunt abstractum
et concretum relatio enim est abstractum
ut paternitas ~~fraternitas~~ subjectum
vero et terminus sunt concreta ut
pater et filius itaque ista o debent
potius confundi quam albedo et album
sed de ipsis relatis atque etiam de fun
damento relationis nunc agendum
est

Subjectum relationis

Ex duobus quæ simul comparantur id qd concipitur ad aliud vocatur Subjectum relationis sicut in relatione philipi ad Alexandrum quem genuit Philippus habetur ut Subjectum

Quæritur an Deus possit esse Subjectum alicujus relationis ad creaturas

Thomistæ et qui cum his sentiunt relationem esse entitatem distinctam a fundamento et adhuc adjunctam nolunt Deum referri ad creaturas licet creaturæ existentes ad Deum optime referantur id concedunt cæteri cum quibus sit eo

conclusio 3a

Deus Subjectum est relationis rcalis ad creaturas seu qd idem e aliqua e Dei ad creaturas relatio

Prob: inductione plurimarum Dei relationum seu essentialium seu

accidentalium ad naturas creatas nam
st in ~~Deo~~ Deo relationes essentiales omnipo-
tentiæ et scientiæ ad res quæ fieri possunt
et sciuntur in ipso etiam st plurimæ relati-
ones accidentales creatoris ~~ad creaturas~~
conseruatoris gubernatoris quibus o minus
ad creaturas

Et vero st in Deo fundamenta creatio
conseruatio
E. relationes in Deo esse possunt

Resp ad obj

obj 1o relata pendent ab inuicem
atq Deus o pendet a creaturis
E.

Resp 1o N. maj. nam ex eo quo relatorum
unum o possit cognosci sine alio o sequitur
relata a se inuicem pendere sed ttum
a mente o quidem ut sint res sed ut
st relata id e ut comparentur inter se

Resp 2° dist: maj. relata a se inuicem dependentia connexionis C: dependentiâ causalitatis N. Similiter dist: min: Deus o pendet a creaturis dependentia causalitatis C: dependentia connexionis N. Seu vt relatum ad correlato vnde N: consequentiam dependentia connexionis est ea quæ reperitur inter duo quorum neutrum sine altero concipi potest, quo dependentiæ genere Dominus pendet a seruo res a subditis quia neque Dominus sine seruo neque res sine subditis concipi possunt dependentia causalitatis est ea quâ vnum ab alio pendet vt effectus a causâ Deus o pendet a creaturis dependentia causalitatis, creatura quippe o est causa Dei sed Deus sub certis attributis cognitus pendere concipitur

concipitur a creaturis dependentia conne-
xionis nam Deus causa est quae creat et con-
serual creaturas existentes ac generatim
loquendo causa operans connectitur cum
effectis

obj 2o relatio categorica est accidens
quoddam
atq nullum est in Deo accidens
E.

Resp dist: maj relatio est accidens
logicum seu relationum C: est accidens
physicum N: similiter dist: min: ~~nullum~~
et N: cons duplex est accidens logicum ~~seu~~
et physicum accidens logicum seu relati-
onum ō ponit in re nouuam perfectionē
sed est ttum connotatio sic ambulare versus
orientem aut versus occidentem est accidens
relatiuum quod nullam dicit perfectionem
accidens physicum ē perfectio aliqua

v: g: Scientia respectu hominis relatio categorica est accidens logicum Sed relatium quod rem denominat tunc ipsi inharet, porro nullum est in Deo accidens physicum haec enim accidentia imperfectionem involunt a quo potest ni Deo esse accidens logicum, quia nullam includit perfectionem aut mutationem: unde potest ni Deo esse aliqua relatio accidentalis ad creaturas, haec quippe mutationem ni Dei naturam invehit Sed tunc ni res creatas aut incipiunt aut desigi definuunt

Terminus Relationis

terminus relationis definitur illud ad quod Subjectum refertur Seu id quod cum Subjectum in relatione comparatur Sic alexander est terminus Paternitatis qui a ad eum refertur Philippus et Pater

Circa terminum relationis duo aut tria quæri solent

1° an terminus sit de essentiâ relationis

2° an relatio terminetur ad absolutum

3° an multiplicato termino multiplicetur relatio

Postremam quæstionem in postremum comporam ubi de divisione relationis, duæ priores totidem conclusionibus hic solvendæ sunt

Conclusio 4ª

Terminus ipse ō est de essentiâ relationis sed sola termini connotatio

prob: illud ō est de essentiâ relationis quod ō continetur in relatione, sed connotatur ttum hoc est ipsa potius relatio ē quem admodum enim objectum scientiæ ō includitur in scientiæ essentiâ sed ttum de essentiâ scientiæ quod objectum suum respiciat sic de essentiâ relationis ō est quod terminum includat sed quod illum duntaxat respiciat unde relatio nihil aliud ē qm subjectum cum termino comparatum

Responsiones ad objecta

obj 1o illud est de essentia relationis sine quo relatio nec esse nec concipi potest atq relatio sine termino nec esse nec concipi potest E.

Resp dist maj sine quo tqam intrinseco relao nec esse nec concipi potest C sine quo tqm extrinseco nec esse nec concipi potest N. Sinu dist min. et N. consq id sine quo aliquid nec esse nec concipi potest vel intrinsecum vel extrinsecum illud est quid intrinsecum qd rem ~~et praesuppo~~ ~~situm~~ constituit e q vel ejus genus vel differentia vel pprietates illud est extrinsecum et connotativum duntaxat qd est extra rem positum eam que duntaxat respicit relatio autem o includit terminum tqam genus aut speciem aut pprietatem sed ttum connotat et supponit, vt oidere est in

relatione Scientiæ suæ ad objectum suum aut
si terminus in relatione includitur o in recto
nototivo casu includitur sed in obliquo ttum
hoc in genitivo, dativo, et ut cum der Pater est
filii Pater

obj 2°. terminus est in definitione relationis
E.
terminus est in definitione relationis tquam
quid extrinsecum et præsuppositum et conna
tum C. tquam quid extrinsecum et constituens
~~putá tquam genus~~ N. terminus o est in defini
tione tquam quid extrinsecum et constituens
putá tquam genus nam terminus positus
est extra relationis naturam sed est ttum
in definitione relationis tquam quid extrin
secum et prærequisitum et connatum
relao quippe prærequirit terminum abso
lutum et connotat terminum relativum

Sensus 2ae quaestionis vel unico exemplo conci-
pietur. Sit relatio patris ad filium. quaeritur
utrum paternitas terminetur ad filium formaliter in qtum filius est; an ratione funda-
menti quia genitus est a Patre

Thomistae volunt relationem referri ad
terminum relativum, Scotistae vero ad
absolutum cum quibus sit

Conclusio 5a

Relatio terminatur ad absolutum, o ad
relativum

prob: relatio terminatur ad terminum
qui prior est relatione nam terminus est
conditio ad relationem praerequisita, quâ
positâ ipsa statim emergit

atq terminus relatione prior est abso-
lutus o relativus nam terminus relativus
seu relatior opposita: v: g. filiatio o a
aliquid prius Paternitate a neutrâ pprie
pendet ab altera cum simul natura E:

Responsiones ad obj

obj 1° relatum seu subjectum terminatur ad suum oppositum.

E: terminus relationis est relativus

Resp dist: ante relatum terminatur ad suum oppositum materialiter seu fundamentaliter, ut ajunt, spectatum C formaliter spectatum, seu in qtum oppositum aut relativum est N: nam paternitas v: G: terminatur ad id quod ex parte termini facit ut pater, sit pater, atq id quod ex parte termini facit o est filiatio v: G: sed generatio passiva si quis enim petat quare Philippus est pater alexandri nemo respondebit quia Alexander est filius philippi sed quia procreatus fuit a Philippo E: unum relatum o terminatur ad suum oppositum

Seu correlatum formaliter, sed funda-
mentaliter sumptum

Ins: paternitas formaliter opponitur
filiationi

E: ad eam quoque terminatur

Resp dist: ante paternitas opponitur
filiationi ut correlato C: ut termino N:

Ins relatio pendet a suo correlato

atq ab eo pendet ut a correlato E:

Resp N: min: pendet enim relatum
a suo correlato quod inter utrumque sit
necessario connexio tquam inter duo extrema
aut duo relationis subjecta

Obj 2o: relatio terminatur ad terminum
ut terminus est

atq terminus ut terminus est est quid
relativum: terminus enim est terminati
terminus: E:

Resp N. min. terminus enim ut terminus est o est id omne quod refertur alioquin o consideraretur ut terminus sed ut subjectum proinde o est quid relativum

obj 3o unum relatum cognoscitur per aliud relata quippe simul dicuntur cognitione

atq relao definitur per terminum

E.

Resp N. maj neque enim relata dicuntur simul cognitione quia unum cognoscitur per aliud seu una relatio ut paternitas formaliter cognoscitur per filiationem sed quia unum cognoscitur ante aliud quare qui cognoscit unum relatum aliud simul cognoscit materialiter spectatum qui cognoscit Patrem simul etiam novit filium in qtum est homo est genitus

Fundamentum Relationis

Jam diximus quid sit fundamentum relationis tum etiam quid ad relationem pertineat ejus fundamentum imprimis vero observavimus ō omnia relata exigere fundamentum distinctum a subjecto et termino sed illa tum in quibus relatio ō ~~exig~~ existit positio solummodo subjecto et termino ita relatio dominiō existit ~~ex~~ etiam si existat Petrus et paulus existat sed opus est ut accedat conductio ac locatio Dominii fundamentum

Nunc videndum super est quo tuplex sit fundamentum et ex quibusnam rebus peti debeat

Duplex fundamentum proximū et remotum. fundamenta autem

relationum ab omnibus categoriis petuntur de quibus videri potest compendium metaphisicæ

Divisio Relationis

multismodis diuiditur relatio

1° in realem et rationis

Relatio rationis est ea quam mens facit ō invenit vt relatio subjecti et prædicati generis et differentiæ

Relatio realis est ea quæ invenitur potius a mente quam efficitur seu quæ independens est a mente cogitante qualis inter ce dit inter patrem et filium quippe nemine cogitante is qui genuit vt pater refertur ad eum quem genuit vt filium

2° relatio dicitur vel increata vel creata

Relationes increatæ a teologis dicuntur perfectiones quædam et personales seu quibus vna persona diuina ad aliam refertur et ab ea distinguitur quæ perfectiones quatuor sunt Paternitas, filiatio, Spiratio actiua et Spiratio passiua

Relatio creata est ea quæ est in rebus creatis mutuus scilicet earum ordo ad se se

multum discrepant relationes quæ dicuntur diuinæ et relationes creatæ diuinæ etenim quæ a naturâ diuinâ ō distinguntur substiæ st et infinitæ, creatæ vero st quædam accidentia quæ frequenter in solâ mente existunt vnde minus opportune forsan phi relationes creatas diuinis relationibus explicare consueuerunt vnde etiam de relationibus diuinis quæ subsistentes st in sanctissimâ trinitate silendum nobis esse hic arbitramur

3° relatio in rebus creatis Barbare dicitur esse sdum esse vel sdum dici

Relata dum esse sunt ea quorum
tota essentia consistit in respectu ad aliud
vt Pater et filius ea quae quoniam in nullo
alio praedicamento quam relationis reperun-
tur vocantur categorica

Relata dum dici sunt ea quae cum
sint res absolutae nomine tamen referuntur
ad aliud vt mouens et motum creator et crea-
tura quae sunt res absolutae respectum aliquem
dicentes

4° relatio vel est accidentalis vel essen-
tialis cujusmodi quae definitionem jam
dedimus illa haec vocatur categorica haec transf
cendentalis dici solet

5° relatio accidentalis vel est aequipa-
rentia, id est ejus de nominis in subjecto
et termino vt aequale dicitur aequali aequale
amicis amici vel est disquiparentia seu
diuersi nominis in subjecto et termino vt domi-
nus seruus Pater filii

6o relationes vel st ejusdem generis
nempe quæ ni eadem categoria fundantur
vel diversi generis quæ fundantur in diversis
categoriis

7o vel st ejusdem Speciei vel diversa
unitas autem Specifica relationis
desumitur a subjecto solo nam ni eadem
subjecto infinitæ fere relationes Speciei
diversæ concipi possunt

Non a solo fundamento nam idem
fundamentum constituere etiam potest
relationes Speciei diversas eadem v. g.
albedo fundare potest similitudinem
vel dissimilitudinem

Non etiam a fundamento et termino
materialiter sumptis prout fun-
mentum et terminus st quantitas et
qualitates, nam eadem est Speciei similitudo
seu relatio inter duos homines doctos

licet habeant terminos diversæ speciei
et fundamenta diversæ ꝑ speciei materia
quippe numerorum duæ diversæ ō mutat
speciem numeri sicut diversa fundamenta
materialiter sumpta species relationis
distinctas ō efficiunt

Superest igitur ut specificetur relatio
fundamento et termino formaliter
sumptis, nempe in qtum fundamentum
obit munus fundandi et terminus fungitur
officio terminandi et vero res quæque
suam specificam unitatem inde
repetit, unde habet esse cum ens et unum
convertantur atq relatio habet esse a fundamento
ut a suâ causâ et termino quem connotat et ad
quem coordinatur E: ab utroque unitatem et
distinctionem specificam mutuatur

ab unitate quoque et distinctione numericâ
fundamenti et termini petenda est unitas
et distinctio numerica relationis. nam si
numero t. st termini plures relationes

quoque numero distinguantur totque st
relationes existentes, quot st individua ad quae
pertinet relatio

Ex quo solvitur quaestio utrum in eodem
subjecto multiplex sit relatio pro multipli-
catione numerica terminorum quare dero sit

Conclusio 6a

Multiplicatur relatio pro multiplicatione
terminorum

probant relata st simul natura et cooe
ut vulgo ajunt

at ~~ces~~ cent simul natura et cooe nisi
multiplicarentur numero, relationes
pro multiplicatione terminorum paternitas
enim hominis esset prior filiatione sdi
sui filii E:

unum addi potest illud verum esse de
multiplicatione numerica terminorum
totalium et minime subordinatorum
nam vulgo docent Patrem referri per
eandem

Per eandem relationem ad filium suum et ad filios filii sui quoniam ii terminatt st subordinati; similiter volunt filium referri ad Patrem et matrem eadem relatione quia st termini partiales o totales quâ de re acriter disputandum esse o arbitror

Dices 1o una sufficit paternitas ad plures filios: E:

Resp: nam cum sit duplex fundamentum proximum scilicet duplex generatio actualis debet esse duplex paternitas

Ins: si homo multas haberet paternitates ad multos filios eet multi patres quod absurdum est

Resp ppsionem nam vt concretum multiplicetur o sufficit quod forma multiplicentur. sed requiritur vt subjectum multiplicetur. si quidem concretum duo duo dicit subjectum et formam. hinc

est vnus Petrus homo, licet in ipso sint plures formalitates v: diuersæ. igitur licet in petro plures sint paternitates, Petrus o est pater multiplex sed vnus pater aut multoties Pater sicut qui callet multas artes o est multi artifices

Dices 2o o possunt esse in eodem subjecto plura accidentia solo numero distincta

E

Resp dist: ante plura accidentia physica esto. relatiua aut metaphysica N: relao a e accidens relatiuum o absolutum

Proprietates relationis

Quinque numerantur ab aristotele relationis pprietates

1a relatio interdum suscipit majus et minus sic res est magis et minus alteri similis

2a est alteri aliquando contraria vt similitudo contraria est dissimilitudinis eæ duntaxat relationes st sibi contrariæ quam fundamenta et termini contrarietatem inter se exercent, vt relationes qtum inter se

3ª relata se se mutuo dicuntur seu vt ajunt reciproquantur hoc est inter subjectum et terminum intercedunt relationes duæ in qrm vna quod fuerat subjectum sic terminus in altera et vice versa, sic Pater est filii pater et filius et patris filius reciprocatio relatorum et conversio mutua subjecti et termini sæpe o apparet, quia desunt vocabula idonea ad exprimendum vel subjectum vel terminum, et hinc quod o nullis videantur ac dicuntur esse relaoes o mutuæ v: G: æam est inter Patrem et totum, et tamen sæpissime o adest vox idonea alterutri significando

4ª relata St simul natura nimirum in qtum relata St sic qui pater est o prius pater fuit quam filium haberet

5ª relata St simul cognitione vnum enim relatum nequit sine altero vt correlato cognosci sic nec seruus sine domino nec filius sine patre potest cognosci

Scx

vltima categoria

Aristoteles vno capite agit de Sex postremis categoriis

actio et Passio clarioribus terminis explicari vix possunt, actio tamen definitur ni scholis actus agentis ni q tum est agens passio vero actus est agentis ni q aliente recaptus actio igitur et passio sunt vnum et idem reipsa sed dicitur actio prout est a causa et passio et passio prout recipitur ni subjecto

Actio diuiditur ab Aristotele in immanentem et transeuntem illa nihil extra agens producat voluitio, amor hæc vero extra agens aliquid efficit vt calefactio

vbi est presentia vel in loco, duplex vbi distinguitur, definitum et circumscriptum pro duplici genere subjtia quæ in loco esse dicitur

vbi circumscriptum est presentia rei qua tota est in toto loco, et secundum varias sui partes varijs respondet loci partibus

quomodo in loco existuunt corpora vbi
definituum est presentia certo cuidam
Spatio sine rollā circumscriptione a partibus
Spatii aut diuisione et expulsione corporum
ab isto Spatio hic modus existendi in loco
Spirituum est qui toti st in toto loco et toti
in singulis Loci partibus

Quando est rei duratio siue relatio
rei durantis ad tempus quia vero o eodem
modo res omnes existere perseuerant id
circo triplex duratio distinguitur aeternitas
aeuum et tempus de quibus deinceps agemus

Manifestum est vbi et Quando nihil
ee nisi res ipsas in qtum locum et tempus
connotant

Situs est dispositio partium corporis
vt sedere valet stare

habitus coloci est res quaedam arte
factā alteri corpori adjuncta vel tqam
ornamentum vel tquam indumentum
vel tqam arma, vt corona, toga,

Pileus, Galea unde habitus inter accidentia reponendus ō est sed inter substias licet accidentarius dici posset respectu hois

Explicatis hoc toto articulo categoriis quas instituit Aristoteles atque resolutis quaestionibus omnibus quas in interpretando hoc tractu agitant ejus commentatores, locus nunc occurrit tradendarum categoriarum sdum schema nouum recensiorum phorum verum breuitatis causâ atque etiam propterea quod nihil iis addere possimus quae super eâ materiâ in compendio dicta st hunc sdum articulum omittemus nimirum suam de categoriis tabulam definitionibus facillimis diuisionibusque ab ipsâ naturâ factis contentam esse voluerum phi recensiores nullasque accersunt quaestiones, quibus aut se aut alios impediant

Caput 6um

de attributis tum enti tum modo entis communibus quae vulgo principia entis metaphisica vocantur.

attributa alia sunt transcendentia

alia categorica hoc enti aut modo entis seorsu
competunt neque extra substia aut modi ali
cujus categoriam exeunt illa enti et modo
entis promiscue conveniunt seu categorias
tum ipsius entis tum cujus lib et accidentis aut
modi transcendunt, seu enti soli seu soli entis
modo ppria st attributa illa capitibus antece-
dentibus considerabimus nunc ea conjunctim
explicari oportet quae et enti et modo entis
st communia promiscue

Hujusmodi vero attributa transcendentia
appellari in scholis solent aliqui principia
principia entis metaphisica alia entis
ppietates attributa transcendentia nominis
sequenti capite tum explicabuntur de iisque
principia entis metaphca vocentura quo hoc capita
initio interpretanda vox est principii metaphysici
principium nomen est late patens sed hoc loco
significat partem entis constitutivam, metaphi-
sicum vero principium id definiri potest quod
ita pars rei esse concipitur, ut realiter a altera
comparte o distinguatur.

Multiplex est hujusmodi principium
nominantur imprimis actus et potentia possi-
bilitas cui opponitur impossibilitas essentia et
existentia, essentia et entitas natura et
Singularitas Subjectum et adjunctum ter-
minus et res terminabilis genus et differentia
de quibus ordine quo enumerantur dicendum

Articulus 1um

de actu et potentia

actus idem est ac perfectio duplex est
actus Sui et actus alterius
actus Sui est ille qui nullius Subjecti forma
vt Deus, Angelus, Sed Deus maxime actus
Sui est et a Theologis actus purus vocatur
quoniam nova nulla ei potest accedere
perfectio omnes quæ propter divinam
naturæ magis ac magis perfici possunt
actus alterius ille qui accedit forma
alicujus Subjecti, qualis est mens humana
respectu corporis humani, vel existentia

respectu essentiæ multas hujus actus divi-

siones

1ª est in physicum et metaphisicum

actus physicus est ille qui subjectum

physice afficit quando que est substia

quædam a subjecto vel ea distincta cujus

modi est mens hominis respectu corporis

humani quando que est modus realis et

physicus aut rotunditas respectu ligni quæ

a ligno distinctionem realem saltem mimori

secernitur

actus Metaphisicus est ille qui subjec-

tum denominat tum a physice afficit

qualis est Spiritualitas aut rationalitas

respectu mentis hic vero actus a suâ

potentiâ seu subjecto quod perficere

intelligitur vel revera a secernitur

2º alius est substantialis actus alius

accidentalis

actus substantialis est suis essentialis

est ille qui pertinet ad essentiam rei

cujus est actus talis est rotunditas respectu circuli

actus accidentalis est ille qui pertinet ad essentiam rei cujus e actus talis e rotunditas respectu Seræ

3° actus phisicus vel est primus vel 2us

actus 1us e ipsa agendi vel patiendi seu recipiendi potentia vt intellectus et voluntas

actus 2us est actio vel passio seu modificatio quæ e complementum actus 1 v: G intelligere et velle vnde intelligere in actu 1° idem est ac posse intelligere intelligere vero in actu 2° idem e ac actu percipere

Potentia est agendi vel patiendi seu recipiendi aliquid capacitas vnde duplex est actiua et passiua

Potentia actiua est vis aliquid agendi; talis est voluntas hominis quæ amare potest

Potentia passiua est capacitas aliqd recipiendi talis est potentia in materiã ad recipiendam figuram quidquid a balio siue reipsã siue permentem perficitur idm potentia esse respectu illius perfectionis dicitur vt essentia respectu existentiæ a quã perfici dicitur

Passiua potentia duplex est physica et metaphysica quod

Physica potentia est capacitas actus phisici a quo realiter distinguitur vt corpus humanum respectu humanæ mentis

Metaphysica potentia est capacitas actus metaphysici recipiendi vt genus respectu differentiæ hæc proinde a suo actu reuera o distinguitur

Rursum vero potentia seu actiua seu passiua diuiditur in naturalem et supernaturalem siue vt ajunt obedientialem

Potentia naturalis est vis a natura rebus insita ad actum seu effectum cuiq accommodatum; talis est potentia philosophandi in mente aut figuræ recipiendæ in sera

Potentia supernaturalis sive obedientialis est ea quâ res creatæ creatori suo mancipatæ et obediens ad aliquid supernale seu supernaturæ vires euchitur vt hominis mens ad patrenda miracula vt etiam aqua naturalis ad gratiam in Batismo conferendam

distinguntur apud phos hi tres loquendi modi ee actum, ee actu, ee in actu nam esse actum idem sonat apud ipsos ac ee perfectionem seu complementum rei alicujus aut ee terminum potentiæ; sic lumen dicitur actus corporis lucidi; ee actu, ee existere v. g. sol est actu quia existit, tandem esse in actu est perfectionem aliquam obtinuisse vt aër in actu luminis cum est lucidus

Similiter aliud ē ēē potentiam aliud ēē potentiā aliud ēē in potentiā ēē potentiam est ēē ipsam capacitatem agendi vel patiendi ēē potentia ē posse existere, ēē in potentiā ē habere aliquam perfectionem et tendere ad majorem v: G: corpus quod mouetur dicitur ēē in potentiā respectu termini ad quem tendit quia jam habet aliquem actum o omnem quem habere potest

de actu nihil quærunt phi: in potentiam vero obedientialem fusus est ipsorum sermo in ejus existentiam tum in ejus naturam et terminos ac effectus paucas e multis quæstionibus sol uemus. hujusmodi enim quæstiones rationis et phiæ fines præter grediuntur

Quæritur 1º utrum detur potentia obedientialis

Resp dari potentiā obedientialem nam Deus supremum habet in quascunque res creatas dominum in his que eo quo voluerim modo uti potest

Adde quod exemplis plurimis hæc poten-
tia declaretur, seu per miracula facta multo-
ties aut houm aut substiarum maalium admi-
niculo seu presertim per sacramenta novæ
legis quam gratiam abundantem adjungere
voluit Deus et annectere multimodis
signis externis

Quæres 2° utrum ꝑ potentia obedienti-
alis extra creatæ rei naturam fuerit

Resp. extra rei creatæ naturam o ce
quod creatura ex conditione suâ ita necessario
subjicialur ut ab eo ad libitum adhiberi
possit tqam instrumento quo utitur e
tamen supra et ꝑter illius naturam
seu præpter consuetum naturæ ordinem
nam vi G. æquæ supra et supra
naturam suam beatum Petrum
ambulantem sustinuerunt

Quaritur 3° quomodo potentia obedientialis
distinguatur a naturali

Resp potentiam obedientialem ore sed
cogitatione tum a naturali potentia sive
potius a natura rerum distinguit nam potentia
obedientialis nihil est aliud quam essentialis
dependentia creaturæ per quam Suo creatori
mancipata ad aliquid Supernaturale evehitur
atq ista dependentia creaturæ per cogita-
tionem solam a potentia naturali secernitur
est enim ipsa potentia naturalissimq tum
pro beneplacito Dei ad aliquid Supernaturale
evehitur v: G: potentia obedientialis qua
mentibus hominum est ad Suscipienda
Spiritus Sti dona nihil est aliud quam mens
ipsa donis Spiritus Sti justa effecta

Dices potentia obedientialis e Super-
naturalis

Ea facultate naturali revera
distinguitur

Resp dist ante, potentia obedien-
tialis est Supernaturalis ratione termini
quem connotat C. intrinsece, et ratione
sui N. quare nego cons. potentia igitur
obedientialis o alia ratione dicitur Super-
naturalis quam quod ad aliquid Superna-
turale quod ipsi externum est euchatur
o vero dicitur Supernaturalis quod sit res
vel entitas ordinis Supernaturalis in ente
aliquo naturali posita

Quaeres 4o quousque potentia obedien-
tialis extensa sit. St qui eam ita exagge-
rant vt in quolibet ad quod libet effici-
endum aut recipiendum eam ee ~~ss~~
existiment adeo vt musca v. G. hominem
procreare possit et lapis si o diuo saltem
mortuo modo, ita enim loquuntur, Deum
intueri alii ipsam ad costtum effectus
per ~~fectos~~ tinere existimant ad quos res
per Potentia~~tem~~ obdientialem euecta

euceta quendam habet habitudinem
aut relationem

Sed hic vtique fateor invitum me
ad hujusmodi quæstiones quæ circa res
possibiles et potentiæ diuinæ objecta mouen
tur accedere cum de iis nihil fere certi
liquere possit ac si quid liqueret o id
esset ttum vt rerum quæ st contem
platione negleta quid videatur fieri
posse anxie inquirendum esset

ac quoniam nulli quæstioni quæ
in Scholis pponantur parcere ppsitum
mihi est. Resp id autem ttum dico quod
Scio. 1o certo tenendum est Deum o
ttum efficere posse quæcunque ab humana
mente clare et distincte cognoscuntur
verum etiam alia plurima quæ nos
trem intelligendi vim superant. 2o quæ
autem manifestam habent existendi
repugnantiam et impossibilitatem

v: G: quod lapis videat Deum ea quoniã nihil sunt nec aliquid esse possunt intra potentiam diuinam o contineri 3º nihil tamen circa objecta potentiæ diuinæ quæ infinita est et immensa nisi Deo reuelante pronunciari nominatim a nobis possit

Articulus 2us

de possibili et impossibili

Possibile generatim dicitur id quod potest fieri impossibile vero quod ce o potest differt possibile a futuro nisi id quod futurũ est existentiam habiturum est o item omne quod est possibile quapter omne quod futurum est est possibile o vice versa quid sit res possibilis, ~~res possibilis~~ prout Boss e et vnde nam ea proueniat seu talis reputanda sit quæstiones st obseruatu digna 1am ita soluo et defi-

nio

Conclusio 1ª

Possibile prout possibile, nihil est aliud quam ipsa causa per quam res fieri ipso esse potest a Deo

prob.: Nihil nihil est quam causa ipsa per quam produci potest a Deo quod nihil veritatis habet nihil perfectionis aut bonitatis extra 1am causam atq; res possibilis quandiu possibilis est nihil veritatis aut perfectionis habet extra causam 1am, nam est possibilis quandiu possibilis est extra Deum o est. E.

De Possibilitatis autem modo ac fundamento varia sunt opiniones

Cartesiani possibilitatem et impossibilitatem verum fatunt ab omnipotentia divina vel a voluntate divina ita ut ea sint possibilia quae Deus vult facere possibilia ea vero impossibilia sint quae Deus vult ipse esse impossibilia hinc docent

quæ possibilia a Deo fieri posse impossi-
bilia et vicissim v. G. fieri potest, inquiunt
ut bis duo faciant quinque

alii volunt possibilitatem et impossi-
bilitatem rerum a necessariâ attributorum
consentione aut repugnantiâ repetit, ita ut
possibilitas entium sit immutabilis

alii demum ex utroque capite, hoc e
ex voluntate Dei et ex consentione attribu-
torum possibilitatem repetunt

Quorum ut sententia intelligatur,
aduertendum dici posse aliquid possibile
duobus modis vel absolute et primario vel
respective et secundario nimirum res
quælibet spectari potest vel in qtum
naturam habet aliquam vel in qtum
existentiam habere potest seu creare

Possibilitas primaria et absoluta est
ea quâ res habet ut sit aliquid seu in
ratione entis seu in ratione modi entis

Possibilitas Secundaria et respec
tiua est ea a quâ res habet vt sit possi
bilis in ratione creaturæ seu vt existen
tiam habere possit

vterque ille possibilitatis modus reuera
possibilis nam possibilis nihil ē Secun
dario quod ō sit primario possibile et
quid quid possibile est primario est conse
quenter possibile primario attamen
vtramque possibilitatem vt alvarie
explicant primariam possibilitatem
repetunt a consentione attributorum
Secundariam autem ab omni potentiâ
Dei

hæc ce opinio conjungendis cartesia
norum et Peripateticorum animis
efficax ō ē, interualla opinionum quib
st diuisi ō tolli: Sed Peripateticis tribuit
quid quid volunt omnino nihil cartesianis
concedit, etenim in ancipiti et variâ

notione nominis alicujus possibilitas dissidium ipsorum o e ambo possibilitate intelligunt pprie dictam seu eam quae primariam nominatur de hac scholâ inter se decertant de altera vero quae possibilitas secundariâ appellatur disputationem nullam habent

Quapropter cum postrema hac sententia difficultatem presentis ō minuat e duobus aut Cartesii aut Peripateticorum opinionibus eligenda vna est sic porro statuendum esse arbitror

Conclusio 2a

Possibilitas pprie dicta seu vt quidam loquuntur absoluta petenda e ex consentione seu ex o repugnantia attributorum

prob: ab eo repetitur possibilitas pprie dicta seu absoluta, quo precis e cognito ponitur hac possibilitas

atq posita attributorum consentione ponitur possibilitas absoluta nam statim atque

attributum cum Subjecto conjungi potest
sive ex rei in actu posita nihil sequitur absurdi
illico res intelligitur possibilis. Ei.

Et vero si possibilitas absoluta rerum
pretenda esset a confentione attributorum
defumenda esset vel ab omnipotentia Dei
vel ab ejus voluntate

atq neutrum dici potest tum quia
tunc nulla posset afferri ratio cur alia
res sint possibiles, alia impossibiles cum enim
omni potentia Dei sit infinita nullaq res
re coacta concipiatur nihil videretur impos
sibile tum quia necessaria et immu
tabiles sit rerum natura vi. Q creatura
omnis essentialiter et necessario est a Deo
dependens. Ei.

Respones ad objecta

obj 1o omnia possibilia pendent a Deo
Ei. rerum possibilitas primaria et absoluta
ab deo omnipotente pendet o a repugnantia
ideaarum

Resp distante omnia possibilia pendent a Deo prout st creabilia C. prout st naturae quaedam N vel subsdis, pendent a Deo, hoc est ab ideis divinis C. hoc est a voluntate divina N. quare N. consq resigitur spectari possint vel prout st creabiles vel prout st res equidem res priori modo spectata ab eo omnipotente pendent ni ttum enim rationem creaturarum habere possunt ni qtum existit superior causa a nulla pendens, at res posteriori modo spectatae a Deo minime pendent a Deo ni quam ni qtum vult et est omnipotens pendent tamen ab immutabilibus dei ideis, quibus cum essentialiter consentire eas oportet

Ins omnis perfectio venit a Deo atq possibilitas absoluta est perfectio E possibilitas rerum absoluta a Deo profluit

Resp dist. maj omnis perfectio venit a Deo hoc est participatio quædam est divinæ naturæ sdum dei immutabiles dei ideas C. secundum dei decreta &c. concedo min. et similiter dist. min.

obj 2° omnipotens omnia facere potest E. possibilitas absoluta a Deo pendet ita etiam ut quæ st impossibilia fieri possint possibilia

Resp &c. cons nam quamvis omnipotens possit omnia facere o tamen facere potest ut quæ st impossibilia possint ee possibilia: si posse facere ut impossibilia sint possibilia sit o posse facere aliquid atq facere ut possibilia sint possibilia o est posse facere aliquid impossibile enim est nihil. E. etiam sa Deus possit omnia facere o tamen possibilitas absoluta

a Deo pendet

Inst Si res ita se haberet omnipotentia Dei penderet a rei possibili atq absurdum consequ

E:

Resp dist. maj penderet a re possibili dependentia connexionis C causalitatis N. Smi dist. mm. et N. consq. absurdum est omnipotentiam Dei a re possibili dependentia causalitatis hoc est effectus a causa o autem dependentia connexionis qualis est inter relatam

Quaeres quid sit consentio seu o repugnantia attributorum rei alicujus

Resp Si res existat possibilitatem illius esse ipsam met rei entitatem in qtum dicit ordinem ad Dei ideas sempiternas ad quarum imitationem producta res fuit Si vero res o existat sed sit mere possibilis dicendum est

consentionem istam esse realiter ideas
Dei cujusvis rei possibilis representativas
seu esse naturam divinam in qtum
infinitis modis participabilis est

Articulus 3us

de essentiâ existentiâ et entitate

Essentia ē id quod primum in re concipitur
sive ē id quod respondetur ad quæstionem
factam quid res sit, sic humanitas seu mens
et corpus phisice unita st existentia hominis
essentia Ē rei genus et differentiam vel
loquuntur ideo que ipsa fons et origo pprietatum
entis, pro essentiæ voce interpretentur in
scholis voces quidditas ratio formalis rei precisæ
entitas exceptus formalis

Existentia est positio rei extra nihil
sive ē id quod actu ē aut id quod respondetur
ad quæstionem factam ~~quid~~ an res sit

Entitas ex ipsa prout subjectum omnium attributorum essentialium modo sed accidentalium quae alicui rei conveniunt v. g. hominis entitas est ipse homo prout rationem habet subjecti. in quo subtantum quaedam attributa essentialia, animalitas et rationalitas, sed plurima etiam accidentalia et in gratia attributa v. g. Sanitas aegritudo, variique habitus seu mentis seu corporis hinc variari potest entitas licet eadem permaneat. v. g. anima rea entitas variatur cum scientiam acquirit aut perdit, et tamen eadem permanet cum sit semper substantia spiritalis

Non magnum est negotium differimen inter essentiam, essentiam, et entitatem essentia existentia, et entitas hominis v. g. est quidem, nam essentia hominis a mens et corpus hominis, existentia itidem a corpus et anima hominis quae simul unita

quae simul unita existunt, postremo hois
entitas ē homo seu mens et corpus physice
unita. idem in aliis rebus observari potest
sed tria ista nomina varias ejusdem rei consi-
derata rationes explicant. essentia et exis-
tentia st inter se ut potentia et actus,
essentia vero et existentia se habent ad
entitatem ut formae ad subjectum. essia
ut forma essentialis existentia ut forma
accidentalis sed quia formae essentiales
variari ō possunt additā vel demptā
perfectione essiali quin omnis forma
statim pereat et tamen subjecta variari
possunt multismodis absque eo quod destruantur
hinc essia si quid ipsi adjicias vel adimas
ō eadem remanet at vero entitas variari
possunt et tamen permanere eadem,
nam v: g: tota corporis entitas manet etiam
dum novas subjnde formas induit

ista et si clara sint et ex definitionibus allatis facile consequentur attamen definiendum est disputando propter consuetudinem scholarum quaenam sit distinctio inter essentiam et existentiam rerum creatarum rerum inquam creatarum nam cum essentia Deo essentialis sit et ad ~~genus~~ ejus essentiam pertineat quaerere fas o e utrum essentia et existentia dei distinguatur

Conclusio

essentia et existentia in una eadem eadem quae re sed sola cogitatione distinguntur

Prob: 1a pars ca o distinguntur realiter quae sunt unum et idem

atq essentia et existentia sunt unum et idem nam essentia petri v: g: nihil est aliud quam mens et corpus Petri existentia vero est corpus et mens Petri prout existunt E:

Et certe essentia o potest esse seu existere sine existentia nam vt existis terminis patet neque vicissim existentia potest esse sine essentia nam existentia e necessario rei alicujus adeo vt alicujus existentia essia E.

Prob: 2a pars eam per mentem distinguntur quae diversis conceptibus percipiuntur atq essentia et existentia diversis conceptibus percipi possunt essentia enim concipitur vt id quod est vel ee potest, existentia vero vt id quo aliquid e vel esse potest praeterea essentia concipitur vt potentia existentia vero vt actus, demum essia vt necessaria existentia vero vt contingens spectanda est

Respsiones ad obj

obj 1o: actus et potentia inter se vere distinguntur

atq essentia est existentia, existentia vero e actus

E

Resp dist. maj. actus phisicus et potentia phisica inter se reuera distinguntur C. actus Metaphysicus et potentia Metaphysica, reuera distinguntur N. Similiter dist. min. et N. conseq actus physicus et potentia physica reuera a se inuicem distinguntur, nam potentia physica est res quaedam actu existens quae separari potest a suo actu ut paries ab albedine, actus etiam phisicus est res aliquando sui entitas a subjecto distincta qualis est mens humana respectu corporis humani tuncque distinctione reali majori distinguntur ac actus Metaphysicus et potentia Metaphysica aliter se habent nam St vna et eadem res quae diuersa

diversa ratione dicitur actus et poten
tia essentia et existentia St potentia
et actus metaphysicus proinde ore
sed cogitationes ttum a se se distinguntur

obj 2o: essia est necessaria et exis
tia est contingens

Ercuere a se invicem distinguntur

Resp N: consq potest enim eadem
dici necessaria et contingens sub diverso
respectu v: G: Petrus est necessarius
in qtum ex mente et corpore constat
tum que spectatur ratione essentia
contingens vero e in qtum potest
existere vel o existere.

obj 3o essia nisi rea creata realiter
distinguatur ab existentia creatura
esset suum esse seu dici posset exis
tens per suam existentiam

atq falsum consq soli enim Deo
convenit existere per suam essentiam

E

Resp dist maj creatura esset suum
ee identice vt ajunt et dici posset exis-
tens per suam essentiam idē per aliquid
a suā essentiā indistinctum, C: creatura
est suum ee formaliter suie necessaria
et dici posset existens independenter a
causā N: Smi dist mm: creatura enim
o est suum esse formaliter suie neces-
seriam o includit in sui ideā existentiam
sed creatura est suum esse identice
nam quandiu existit creatura existit
existentia sibi ppria et realiter indis-
tincte a se

Inst. idea rei includit necessario
quaecunque St onum cum istāre

E si existentia identificaretur
cum essentiā creaturarum idea
creaturarum includeret existentiam
et consequenter creatura est suum
ee formaliter

Resp dist ante idea rei includit in se
quid quid identificatur primario et forma-
liter cum ista re C Secundario et formal
materialiter illud identificatur primario
et formaliter cum re aliqua quod ingreditur
conceptum ejus formalem ita vt res nec esse
nec concipi possit quo modo animalitas et
rationalitas identificantur cum homine
illud identificatur Secundario et materialiter
cum aliqua re quod ita pertinet ad rem
illam vt ejus tamen conceptum formalem
o ingrediatur et hoc modo facultas ratio
Sermocinandi identificatur cum homine
porro existentia identificatur cum crea-
turis Secundario et materialiter o vero
primario et formaliter o enim ingreditur
conceptum creaturæ vt potè quæ sine
illa concipi possit

obj 4o Sed aduersus 2as1e conclusionis
partem essentia o potest intelligi sine
existentia E

Resp distante essia o potest
intelligi sine existentia possibili C actuali
v.i essia igitur o potest intelligi sine
existentia possibili nam essia et id omne
quod clare et distincte concipitur potest
existere Sed essia potest intelligi sine
existentia actuali non essia semper
o existit

Inst Saltem essia actualis o potest
concipi sine existentia actuali. E

Resp distante o potest concipi sine
existentia sibi adiuncta C sine existentia
inclusa aut sibi formaliter identificata
v.i essia quidem actualis o potest concipi
quin concipiatur vt habens adiunctam
existentiam Sed potest concipi absque
eo quod confundatur formaliter cum

existentiâ ita dominus ō potest concipi
sine at servo cujus sit dominus concipitur
autem sine servo cum quo identificatur

altera in scholis multum jactatur
quæstio utrum essentiæ rerum ~~es~~ sint
seu quod idem est sint reales ab æterno

Rei quæsitæ sensum et nodum simul
ostendet sequens observatio

Minime quæstio est utrum essentiæ
rerum formaliter, ut ajunt, sumptæ,
hoc ē pro ideis divinis seu pro natura
divina in qtum participabilis est variis
modis sint ab æterno ideæ etenim divinæ
st æternæ ō etiam quæstio ē utrum
essiæ rerum sumptæ pro rebus ipsis
seu singularibus, ut vocant, existentibus
existant ab æterno. commentum enim
Aristotelis et plurimorum philosophorū
gentilium mundum ab æterno extitisse
credentium jam inter ineptias evanuit

Sed Quæstio quæ tamen nulla esse deberet hæc est an essiæ seu naturæ universales extra Deum sint ante sua singularia ante suas existentias ab æterno nulli generationi nullique corruptioni obnoxia v: G: utrum natura humana fuerit ab æterno sine collo individuo in se ipsa et extra Deum o quidem existens sedens seu essia

Scostistæ qui naturas verum universales a singularibus secernunt volunt essias verum ab æterno esse ante singularia et extra Deum o quidem in esse existentiæ sed in esse essiæ nam præpter esse possibile et esse actuale verum creaturum aliquod esse medio loco constituunt scostistæ per quod essiæ creatæ sint aliquid reale et positivum ante quam actu existant quo fit ut ab æterno obtinuerint medium quemdam locum inter merum nihil et actualem existentiam Negant hoc omnes Pli

consequenti articulo istam de naturis universalib confutabimus nunc explicatis quaestionis satisfaciendum e

Conclusio 2a

essiae rerum creatarum o st ab aeterno aliquid reale

prob: si essiae rerum aeternae sint secundum aliquod ee extra Deum dabuntur universalia in essendo et ideae naturarum seorsum a singularibus existentium quales olim platoni probatas fuisse multi criminantur

atq constituere naturas universales separatas a singularibus contra sanam omnem rationem est ubi enim ejusmodi naturae ab aeterno moratae sint aut extra Deum deliquerunt o in aliquo mundi angulo quia mundus ab aeterno o fuit, et nihil fuit ab aeterno praeter Deum

E. extra Deum ab aeterno esse o potuerunt rerum naturae

prob: altera ratione: essia et existentia
St una et eadem res

atq existentia rerum creatarum o
e ab æterno

E:

Resp es ad objecta

obj 1o

Deus ab æterno cognoscit rerum essias

E essiæ rerum St actu ab æterno

Resp dist: cons St actu ab æterno in
Statu ideali et in deo. C. St ab æterno in
Statu reali et extra deum N: essiæ igitur
rerum St quid ab æterno reale in ideis
divinis St enim varii essiæ divinæ parti
cipandæ modi quos deus ab æterno novit

o ttum vero essiæ rerum St ab æterno
in Statu Ideali Sed quælibet etiam individua
creata ab æterno fuerunt in aliqua
dei Scientia

obj 2o objectum omnipotentiæ divinæ
debet esse reale

atq rerum essiæ st ab æterno objecta omnipotentiæ divinæ.

E:

Resp 1º: retorqueri posse argumentum Petrus ab æterno est objectum omnipotentiæ divinæ

E: Petrus est aliquid reale ab æterno

Resp 2º N. n. aj objectum enim omnipotentiæ e res producenda res autem producenda nihil e E: objectum omnipotentiæ divinæ o debet ee reale

obj 3º: illud e actu ab æterno de quo ab æterno multa prædicari potuerunt

atq de essiâ rerum creatarum multa prædicari potuerunt ab æterno ro: G: de naturâ humana prædicari ab æterno potuerunt animalitas et rationalitas. E:

Resp 1º retorqueri posse argumentum illud e ab æterno de quo ab æterno multa prædicari potuerunt: atq de existentiis et rebus singularibus prædicari ab æterno multa potuerunt. nam ab æterno

veræ St istæ ppsiones existentia e actus
ius. christus e virginis filius, ante christus
e homo peccati. C:

Resp 9o dist: maj illud e ab æterno in
Statu ideali de quo multa prædicari ab
æterno potuerunt C: illud e ab æterno in Statu
reali et physico de quo multa prædicari
potuerunt N: vel Subd: de quo multa
prædicari potuerunt existentiam ejus
actualem Significantia C: actualem
ejus existentiam o Significantia et
ex hypotesi ttum quod creaventur. N:
posteriore distinctione minorem explico
multa de rerum essentiis prædicari
ab æterno potuerunt existentia rerum
actualem o Significantia C: actualem
existentiam Significantia Seu hypotetice
N: 4a vero distinctione vtor ad explicand
conf essiæ rerum St actu ab æterno in
Statu ideali, C: in Statu reali N: ambæ

istæ distinctiones aut per se intelliguntur aut supra explicatæ fuerunt

Ins. prædicari sequitur ee ut, vulgo ajunt, E illa existunt actu ab æterno in statu reali de quibus multa prædicantur

Resp dist ante prædicari sequitur ee hoc est attributum alicujus rei respondet hujus naturæ et ex ea sequitur C hoc est eo ipso existit aliquid quod de ipso aliquid prædicari potest N. quare N. cons

obj 4o quæ differunt actu ab æterno St ab æterno aliquid reale

atq essiæ rerum creatarum differunt actu ab æterno.

E.

Resp dist ante mg quæ differunt actu ab æterno per differentias actu existentes St ab æterno aliquid reale in se ipsis C quæ differunt actu ab æterno per differentias ttum possibiles existunt ab æterno. N. Pmi dist mm. essiæ rerum creatarum

differunt actu ab æterno per differentias possibiles tum C per differentias actu existentes N: quare N: cons

Articulus Quartus

de naturâ et singularitate

Natura et essia unum et idem sonant nempe id quod res est sive quod primum in re concipitur hic vero opponitur singularitati unde consideratur ut abstracta per mentem ab existentiâ et a Peripateticis vocatur natura universalis quia apud ipsos essia spectata sine existentia convenit multis talis ee dicitur natura humana

Singularitas vero dicitur id quo naa seu gradus communis contrahitur ad hoc numero individuum sic Petreitas, quæ naam humanam ad unicum hominem determinat singularem efficit naturam

humanam in Petro, vocatur differentia numerica quia res per singularitatem solo numero seu potius distinguntur hæc ceitas dicitur quia per eam res fit hæc o alia in singulis individuis naæ humanæ peculiare nomen habet; in Lentulo Lentuleitas nominatur

Magno æstu quæritur, tum utrum et quo sensu sint naturæ universales tum etiam quia naturæ quæ vulgo universales constituantur ~~natur~~ singulares

Ambæ istæ quæstiones subisce Barbaris vocibus exprimuntur. 1a utrum detur universale in essendo et prædicando an a parte rei an a parte mentis saltem 2a quodnam sit individuationis hoc est rei singularis principium formale ~~utr~~ utramque simul quæstionem omnes quæ quas certe plurimas prior

contrariet eadem conclusione Soluunt quae cum nominalibus existimant res omnes ex natura Sua esse Singulares quorum Sententiae ita annuo ut tamen labori parcere nolim in explicandanda doctrina Scholarum Supra vniuersale

Conclusio 1a

Proprie loquendo omnis natura est Singularis Siue de Substiis agitur Siue de modis

Prob: 1a pars omnis Substia Deus est vel creatura

atq Deus est 1o Singularis vt omnes norunt creatura vero est pariter Singularis Siue numero vna res enim omnis creata a Deo creatur numero vna. v: G mens in genere o existit aut cogitat Sed haec numero mens in materia quoque o existit aut in motu e vel figuram habet. E:

Prob 2a quod o est nisi singularis et definiti cujus dam modus illud est singulare

atq omnis modus e definiti et singularis ali cujus subjecti; neque enim modus e qui subjectum in genere afficiat

E modus omnis est singularis

Monitum

Quamuis natura omnes in se singulares sint attamen aliqua vniuersalia st ratione vsus in qtam nobis prosunt ad multa similia aut cognoscenda aut significanda sic quasdam ideas adhibemus ad plura similia cognoscenda et quibusdam vocibus ad plura significanda v: G: vnica circuli idea et voce omnes circuli exibentur aut significantur abstrahendo a quorum cunque existentia, magnitudine, loco, tempore. Sic sigillum regium quod res est, e vniuersale ratione vsus si quidem immunera

edita et diplomata ipso muniuntur

Corrolarium

hinc sequitur 1o o dari universale Peri-
pateticum, id e in essendo et prædicando
nam istud universale dicitur natura com-
munis et universalis in multis 2o principiu
individuationis aliud quærendum o ee a
rebus ipsis in qtum existunt

Verum utram que hanc ppsionem
promore Scholarum conclusionibus
definiam quod ad 1am quæstionem pertinet
observandum e universale opponi singulari
ac sdum vim nominis idem sonare quod
unum versus multa hoc e quod ad multa
pertinet et vero duo in ideâ universalis
continentur et quod sit unum, et quod ad
multa vespicial

igitur universali ita essentialis e
unitas ut separari ab ipso o possit sed
minime necessé e ut id quod universale
e actu ad multa pertineat, sufficit

Sufficit quod possit multa respicere
Unitas vero est indivisio rei in se et divisio
a quâ libet aliâ re hæc est vera unitatis
idea sed dum quam unitas removet omnem
multiplicitatem o diversitatem tum
set et distinctionem
Quapter universale dici o potest nisi
quoditaonum est ut quamvis multa
respiciat multiplex tamen respectu
ipsorum o sit
Secundum hanc significationem
deus universalis dici potest in quantum ipse
omnia in omnibus operatur. idea est
est universalis quia una idea circuli
multa representat et voces aliquæ sunt
universales quæ scilicet multa significant
ut vox ista, homo, hæc tria statim et
nemine fere disputante, universalium
exempla traduntur iis vero annectere
Student magnis conatibus Peripatetici

naturas rerum quas dupliciter universales
ee contendunt, hoc e et esse in multis
simul, et de multis, ut ajunt, prædicari
Sunt enim apud phos e Scholæ genera
quinque universalium suisque caracte
ribus distincta in causando, in represen
tando, in significando, in essendo, et in
prædicando
universale in causando e causa univer
salis effectuum e que deus.
universale in representando e id quod
multa representat pter horum inter
se similitudinem v: G: ut imago, concep
tus aut idea, duplex autem hoc loco distin
guendus e conceptus aliis formalis qui
ipsa e mentis cognoscentis affectio per
quam actus mens intelligens dicitur
alius objectivus qui speciali nomine
idea nominatur nihil que aliud e quam
objectum, conceptus formales universale
Stoicum dicuntur quoniam cos tanquam

universales habuisse referuntur Stoici objectiui autem conceptus universale platonicum appellantur quia plato et Platonici ideas admiserunt quas universales hoc modo ce tuebantur

universale in significando est illud quod multa significat ut vocesali quae ista v: G: homo, omnes homines significat: hinc appellari vulgo solet universale nominare

3e haec priora universalia parum curant in scholis vulgo quoniam omnibus nota st sed verbose dicunt de universali quod vocant in essendo et praedicando

universale in essendo dicitur quod multis inest in exemplum offertur, humanitas respectu individuorum humanae naturae

universale in praedicando dicitur qd de multis praedicatur ut hoo utrumque a Peripateticis propugnatur communi nomine Peripateticum vocari solet

Sed insuper, cum appellatur Metaphisicum quoniam abstracto nomine intelligitur metaphysica autem est abstracto modo res considerari postremo vero dicitur logicum quia versatur logica circa ea quae de aliis praedicantur

Unica eadem que definitione contineri ambo solent dicuntur scilicet unum aptum esse et praedicari de multis, ut pote univoce ac divisim

1° dicitur unum hoc est natura una

2° actum in necesse multis et praedicari de multis quia scilicet necesse ut multis actu insit aut de iis praedicetur sufficit quod possit in esse et praedicari hoc est quod omnia inferiora a quibus ex aequo praeditum est aequaliter respicial nec ad unum magis quam ad aliud sit conversum

univoce hoc est sdum idem nomen
et eandem rationem nomine significatam
divisim, id est cum sui divisione et
multiplicatione tunc autem multipli-
catur natura cum de singulis dicitur in
singulari numero et de pluribus in
plurali

hinc duo colligere est

1° quam nam universalis sui materiam
esse cupiant Peripatetici naturas scilicet
communes in singularibus existentes ii
nimirum statuunt in quolibet individuo
duplicem esse naturam singularem
unam, alteram universalem prior
constituit rem singularem eamque
omnibus aliis ejusdem speciei discriminat
posterior constituit speciem vel genus
et facit ut ejusdem seu similis naturae
sint individua

2° quænam ejus forma seu causa formalis sit scilicet ipsa universalitas qua nomina natura fit communis multis

3° universalitatem istam quatuor caracteribus designari, unitate, aptitudine in hærendi pluribus aut decis prædicandi seu communicabilitate univocatione et divisione seu multiplicabilitate

at quomodo cum unitate quæ dos est essentialis universalium quo hærere possint cæteræ conditiones omnino ō videonam unitas s̄dum naturam suam ē carentia divisionis et multiplicitatis unde excludit omnem et multiplicitatem et divisionem prorsus ut si quatuor istis caracteribus indutum et agnoscendum quid nascatur

id o natura aut res aliqua tona ee
possit Sed ex pluribus simul rebus
prognatum monstrum aut cahos ab-
nomae futurum sit ~~id fate~~

id fateri aliquâ ex parte o gratiua
st plurimi eorum qui universale Peripa-
teticum asserunt Sed huic incommodo
obuiam iri putauerunt duplici unitatis
distinctione quamquam enim unitas e
uniusmodi duplex in scholis distingui
debet formalis et fundamentalis

unitas formalis quae sola unitas est
pprie dicta e indiuisio rei in se et diuisio
a qualibet alia re dicitur formalis quia
ipsa sola est unitas pprie sdum formam
et ideam unitatis ~~obm~~ omnibus ingenitam
dicitur etiam unitas numerica, quia ex
ea repetita fit numerus dicitur etiam

vnitas singularis quia ad quendam singu
laritatem enti pertinet tandem a nuperis
quibusdam phis nominari solet, vnitas
indistinctionis quia ipsa excludit omnem
distinctionem

vnitas fundamentalis est similitudo
multorum inter se per quam eidem exemplari
vel ideæ conveniunt hæc vnitas appellatur
fundamentalis quia nihil est aliud quam
fundamentum cur multæ res eâdem ideâ
generali exibeantur. vocatur etiam a
quibusdam vnitas indiversitati quia exclu
dit, omnem diversitatem ista vnitas vel
generica vel specifica dicitur dpro vt
generi vel speciei convenit sive iis naturis
quæ specie aut saltem genere consentiunt
ita que ppter ipsam circuli omnes dicuntur
specie quia sm omnino similes st innata
circuli vero et quadrata dicuntur vnum

genere quia in figurâ tanquam in
genere suo consentiunt

In istâ unitatis divisione omne
azimum universalis in essendo et prædicando
quærunt Schostistæ, ipsi etenim ante omnia
decernunt ad universale in essendo et prædi-
cando sufficere unitatem fundamentale
seu similitudinis quæ sola cum multipli-
citate et divisione stare potest minime
vero ad ipsum requiri unitatem forma-
lem tum his positis statim definiunt
dari universale formaliter in essendo
et prædicando, tum in rebus seu a parte
rei ut vocant tum in mente seu a
Partementis quia reipsâ dantur et
concipiuntur naturæ unæ unitate funda-
mentali seu quod idem est similes
tum genere tum specie in multis

qualis natura humana respectu omnium hominum Alii vero ut thomistæ observant unitatem fundamentalem improprie unitatem appellari eam que haud sufficere universali cujus essentiæ pars præcipua est in unitate pprio dictâ unde adversus Schostistas concludunt 1o ad universale requiri unitatem formale seu numericam tum ex inde inferunt o dari in rebus ipsis hujusmodi universale nullas quippe naturas existere universales seu unâ abesse unitate numerica in multis sed omnem naturam in individuis contractam et singularem ee v: g: naturam humanam in Petro et Paulo unam o ee unitate numericâ sed multiplicem in multis, adeoque in ipsis universalem o ee

Sed dum Thomistæ contendunt
universale nullum esse a parte rei in
essendo et prædicando illud in mente confici
et a parte mentis, sic enim loquuntur,
esse volunt quo autem modo natura positive
multiplex in multis et singularis in
uno quoque individuo permentem
reddatur una unitate propriè dicta, atque
ideo universalis accipe

Similitudinem quoin inferioribus
ejusdem naturæ e dicunt esse funda
mentum cur uno conceptu naturam
verum mens concipiat et quidem abstrac
tam ab inferioribus et differentiis vel
loquuntur individuantibus Petreitate
v: G: Paulcitate. porro inquiunt in illo
statu nacc una e unitate formali
et simul apta concipitur in esse
multis et prædicari de illis una quidem

est quia fit indiuisa per hanc quippe
mentis abstractionem naa suis exuitur
differentiis numericis quae illam diuidunt
a parte rei apta vero est in esse multis
quia eum o sit determinata ad vnum
individuum praealiis in esse omnibus
potest E concludunt Thomistae existit
vniuersale in essendo et praedicando a
parte mentis

Quappter vniuersale sdum Thomistas
e fatus solius mentis ~~eij~~ ejus que aliqd
duntaxat fundamentum in rebus est
quam sentiam suam ~~ex~~ primere solent
tum hac oppsione thesi vniuersalitem
incohat natura, mens perficit tum
his barbaris loquendi formulis vniuer
sale existit a parte rei fundamen
taliter materialiter principiatiue

realiter negative, realiter æquivaliter,
realiter virtualiter inditative, in
actu 1o, in cohative, sed o nisi in mente
datur positive, formaliter et in actu

2o Lsit Scotistarum Thomistarum
que imo et nominalium atque aliorum de
universalibus disputantium quantis jactetur
clamoribus ni vix extricares nihil esset atque
ita de nomine erot si placido animo quæreretur
quid vere unum dici debeat sederetur
facile et contiscesceret

Etenim si unitas fundamentalis seu
similitudo sufficiens sit ad universale minime
dubium est quin existâ et concipiatur
universale in essendo et prædicando, nam
omnes v: G: homines naturam habent
similem quapter bene argumentantur
Scotistæ posito suo principio sibi vero

o coherent phi qui eodem innixi princi-
pio nolunt dari a parte rei universale
peripateticum bene vero a parte mentis

Si vero unitas ista improprie dicta
unitas sit universali que constituendo
o sufficiat nec dari nec concipi potest
universale peripateticum bene idcirco
concludunt realistae et nominales, neuti-
quam dari naturas universales at retento
eodem principio minus sibi constare
videntur Thomistae qui eum unitatem
formalem postulent volunt o dari
quidem universale in essendo et praedi-
cando formaliter a parte rei sed a
parte mentis idnihil omnino admitti
posse quod enim de re o est in rebus,
idminime fieri potest unum per mentem

hoc igitur unum videndum est ad
diremendam presentem controuersiam
quid dicendum sit de unitate funda-
mentali, nec quid quam in Thesi, immu-
tare potest quod naturae vel prout exis-
tunt seu in rebus vel prout abstractae
st permentem considerentur hujusmodi
vero unitas seu generica seu specifica
male appellatur unitas o unitas quippe
et multitudo opponuntur atq unitas
fundamentalis seu similitudo multi-
tudinem o modo o arcet sed et exigit
o enim similitudo inter multa E. unitas
fundamentalis seu similitudo o est
unitas

Ex quo concludendum est o dari uni-
uersale in essendo et praedicando. neque
in rebus neque per abstractionem mentis

Sit igitur o aduersus Scotistas ttum
sed et contra Thomistas

Conclusio 2a

prob o existit vniuersale in essendo
et prædicando neque a parte rei vel
ajunt neque a partementis

prob 1a pars quæ est aduersus Scotis-
tas nominatur vniuersale in essendo
et prædicando definitur vna natura
apta in esse multis et prædicari de
illis vnuoce ac diuisim

atq o existit in rebus sive a parte
rei natura vna in multis et apta vel
de iis prædicetur vnuoce ac diuisim
natura enim humana v. g idem o e
in Petro Paulo et illa enim nca o
e vna in omnibus individuis quæ realiter

realiter multiplicata ac diuisa vnitas
etenim realis et multiplicitas opponuntur
atq nea quælibet v: g: est hujusmodi
e enim quid idem cum rebus multipli-
catis et diuisis quoniam naa Petri
e corpus et mens Petri nam cum
Petrus dicitur hoo et Paulus hoo o
idem hoo de vtro que prædicatur sed
alius et aliud

prob 2a quæ est potissimum aduersus
thomistas vniuersale in essendo et
prædicando definitur in scholis naa
per mentem abstracta a singulab
et apta vt iis insit et de iis prædicetur

atq nulla e hujusmodi naa per
mentem abstracta quæ sit apta vt
multis insit et de multis prædicetur.

nam ista nã a nihil e aliud quam idea quædam quæ s dum entitatem suam singularis e quæque multis in esse o potest licet multa singularia exibere possit neque etiam de multis prædicari cum o eadem idea objectiua hoois de Petro et Paulo prædicetur nam Petrus et Paulus o st eadem idea sed ttum per eandem ideam exibentur.

E.

Et certe nullum est in rebus fundamentum concipiendi vniuersalis Peripatetici si quod enim foret in rebus fundamentum concipiendi vniuersalis Peripatetici maxime similitudo seu vnitas fundamentalis vt nominant

atq vnitas fundamentalis o potest ee fundamentum concipiendi vniuersalis

Peripateticum seu vnam naam vnitate formali nam vnitas quæ in conceptu suo connotat ~~com~~ multiplicatem o e fundamentum concipiendi in naa vnitatem quæ excludit a suo conceptu multiplicabilitatem

atq vnitas fundamentalis multiplicabilitatem connotat saltem, eam vero omnino excludit vnitas formalis. E:

Resp ad obj

obj 1o vniuersale e vnum aptum in ce multis et prædicari de illis

atq solæ naturæ vniuersales possunt ce m multis et prædicari de illis

E: existunt naturæ vniuersales

Resp dist. maj vniuersale e seu potius definitur vnum aptum in ce multis et de iis prædicari. Sed et male et sine fundamento, C: bene et cum

cum fundamento responsio patet ex supra dictis

Inf. potest aliquod simul esse unum et multiplex. E:

Resp N. ante imo opponuntur unitas multiplicitas et diuisio realis unde fieri o potest ut uni eidem que rei simul conueniant

prob ante unitas requisita ad uniuersale o destruit aut excludit multiplicitatem singularium nec vicissim multiplicitas numerica indiuiduorum impedit istam unitatem. E

Resp N: ante nam unitas requisita ad uniuersale e vera ac pprie dicta unitas atq vera et pprie dicta unitas alicujus rei omnino remouet ejusdem rei multiplicitatem, ut patet ex definitione unitatis præmissa. E

probante unitas ad universale requisita est unitas similitudinis o autem numerica

atq unitas similitudinis o destruit multiplicitatem imo sine ipsa stare nequit

E

Resp. N. maj. ca de ausa quam supra attuli

probmaj unitas requisita ad universale e vera ac opprie dicta unitas scilicet indivisio rei in se et divisio a qualibet alia re

atq unitas fundamentalis v. g. unitas specifica est indivisio naa specifica in se et ejusdem divisio a qualibet alia naa

E

Resp. dist mm: unitas specifica in uno individuo eodemque sumpta

est indiuisionaæ Specificæ in se quem
admodum fuit in Adamo cum adhuc
Solus houm existeret Cunitas Speci
fica in multis indiuiduis Spectata
est indiuisionaæ Specificæ in se N:
quare N: cons licet enim ñaa Specifica
ab aliis omnibus diuisa sit ō tamen
ē indiuisa cum in multis indiuiduis
Spectatur nam ca naa o est indiuisa
in se quæ est diuisa et multiplicata
in pluribus. atq naa Specifica in
multis indiuiduis Spectata ē diuisa
et multiplicata in pluribus tot St
enim naæ quot St indiuidua, imo quot
St Species phisicæ id est naæ tot
reales ex genere et differentia constantes
quot Singularia licet o sint quot
Species logicæ et uniuersales

id est tot ideæ generales quot St indi-
uidua quia unica idea generalis ad
omnia ista indiuidua exibenda sufficit

E
obj 2o datur species aliqua communis
multis sic oes hoes St ejusdem speciei
E. existit uniuersale in essendo et
prædicendo a parte rei

Resp dist ante datur aliqua species
in multis id est dantur in mente ideæ quædam
communes quæ multa simul significant
ppter similitudinem (naa hoc est naa
specifica quæ sit una eadem que in
multis N. id circo hoes omnes dicuntur
ejusdem speciei quod ppter similitudinem
illam quæ inter hoes est, omnes cogitentur
idea communi, o quod naam habent com-
munem sic multæ imagines dicuntur
ejusdem regis quod sint inter se similes

et cum eodem exemplari consentiant o
vero quod eandem omnes naam habeant
omnes hoes vel St ejusdem ~~naae Specificae~~
~~vel diversae Speciei~~

Q. existit ni rebus naa aliqua Speci-
fica

Resp dist. ante hoes omnes St ejusdem
Speciei id est Similis naae in qtum eidem
exemplari consentiunt C. id est eandem
prorsus naam habent N.

prob. ante omnes hoes St vel ejusdem
naae Specificae vel diversae
atq hoes o Sunt naae Specificae
E

Resp N. maj hoes enim neque habent
naam eandem Specificam neque
diversas naas habent Sed Similes et
distinctas naae

probmaj Saltem Petrus et Paulus
St magis quid vnum quam Petrus et Buce-
falus atq nisi hoes omnes habent naam Speciem
eandem o erunt magis quam Petrus et
Bucephalus
E
Resp dist maj St magis quid vnum
vnitate Similitudinis Cvnitate pprie
dicta N: itaque Petrus et Paulus St
magis Similes et in pluribus conveniunt
quam Petrus et Bucephalus Sedo St
magis quin vnum vnitate pprie
dicta
obj 3o Scientia est verum vniver-
salium
E St natura vniversales
Resp dist ante Scientia est verum
vniversalium id est verum cognitarum
Per ideas vniversales Seu abstrahendo

ab existentia Cidest rerum universa
lium existentium extra mentem N.
itqe Scientia dicitur rerum univer
salium quia mens ipsas res consideral
quasi a materia sint abstractae et
ad ideas se convertit quae multa singu
laria representare possint

Ins de singularib o datur ~~Species~~ scientia

Resp dist ppsionem o datur scientia
de singularibus quoad existentiam
spectatis quia necessario o existunt
C. o datur scientia de singularibus
spectatis quoad essentiam N. essa
enim rerum singularium v. g.
Petri et Pauli est immutabilis cum
ergo dicitur o dari scientia de reb
singularib id hoc ttum modo intelli
gendum e quod scientia a spectet

vnum duntaxat singularem sed omnibus
communis o vero quod de vno esse
possit
jam vero sententia hæc quam
amplexi sumus, o tum eo nomine grata
esse debet quod sit vera sed quod dissipet
recendat ve quæstiones plurimas
de pprietatibus v: G: vniuersalium
tum etiam per quam mentis actionem
fiat vniuersale v: G: ex mente aristo
telis volunt vniuersalia esse æterna
ingenerabilia incorruptibilia vbique
existentia sed si nullo modo existat
vniuersale Peripateticum nullæ st
ejus pprietates nulla ejus laboriosa
formatio
Ex eadem conclusione facilis
e respsio si quis quæsiuerit vtrum

quod actu prædicatur de aliquo, v: G:
an terminus universalis dum actu
prædicatur de singularibus suam
amittat universalitatem nam Patet
rem ita ac, id enim vero cum ter-
minus universalis actu prædicatur
de singularib, identificatur cum
singulari v: G cum dicitur Petrus
e homo sensus o est Petrum ee
omnem hoem sed hunc hoem.

atq quod identificatur seu conjun-
gitur cum singulari illud universa-
litatem o retinet suam, singulare
quippe et universale oponuntur

E terminus singularis dum prædi-
catur de singulari

Nunc alterum hujus articuli membrum
explicandum e hoe e per quod rei illigantur
et efficiantur singulares seu ut mos

seu vt mos e in scholis loqui quod nam sit principium singularitatis sive individuationis

Jam definiuimus quid sit singularitas ad soluendam vo quæstionem de principio individuationis triplex obseruandum est sdum scholarum vsum ejus principium effectiuum manifestatiuum et formalem

Principium individuationis effectiuum est causa effectrix quæ efficit seu producit rem singularem nempe deus

Principium individuationis manifestatiuum e signum seu potius signorum series quorum ope rem singularem nouimus et ab omni aliare singulari distinguimus hæc autem signa sunt plurima accidentia, qualia ea st quæ hoc versu comprehenduntur

forma, figura, locus, stirps, nomen Patria, tempus.

Principium indiuiduationis formale est illud quod precise et formaliter, rem unam et indiuiduam constituit de formalitatum principio agitur quæstio in Scriptis phorum

Plurimi olim ut Porphyrius statuebant pro principio indiuiduationem collectionem accidentium multorum

Thomistæ plerique volunt illud principium esse naam certâ quadam quantitate ut ajunt signatam et veluti sigillatam, ipsi quippe distinctionem specificam a formâ numericam a materiâ volunt esse ducendam o quidem sola sed certa qtitate affectâ

Varii dicunt illud principium esse modum naæ adjunctum quem vocant hæccitatem vel substiam in substiis et inhærentiam in accidentibus vel gradum quemdam Metaphysicum

Specifico adjunctum comodo quo differentia Specifica additur gradui generico ad constituendam Speciem, hic autem gradus numericus ~~Statu~~ dicitur

alii existiam Statuunt pro principio indiuiduationis cum quibus sit

Conclusio 3ª

Nullum e principium indiuiduationis formale ipsa e existia modi vel rei, quae a re aut modo o distinguitur

prob illud principium indiuiduationis formale ~~propter~~ ipsius rei indiuiduationis quod aliquid singulare formaliter et numero vno

atq Per existiam aliquid fit singulare formaliter et numero vnum existentia quippe e singularium praeterea naa siue rei siue modi o e vniuersalis vt superiori conclusione

probatum fuit &c

Respoes ad objecta

objcies accidentium collectio e princi-
pium indiuiduationis

Resp dist ppsionem accidentium
collectio e principium indiuiduationis
manifestatiuum & formale de quo
solo hic agitur N: accidentia quidem
rei corpore nos ducunt in cognitionem
in cogem rei singularis sed minime
sufficiunt rem singularem nam 1o
accidens quod cunque e indiuiduum seu
singulare porro accidentium collectio
o e principium indiuiduationis acci-
dentis solli tarie sumpti sed o prius
res concipitur indiuidua quam acciden-
tibus praedita suis, hic enim accidentis
nomine illud ttum intelligitur quod potest
abee et adee a subjecto sine subjecti
interitu 3o quaecunque fiat mutatio

mutationi Subjecto Separatione vel
consotiatione Subjectum Sive materia
sit Sive Spiritus Semper manet idem
numero; v. G. manet principium cogitans
idem numero licet diversae cogitationes
aliis Succedant. atq Si accidentium
congeries est principium individuationis
mutata illa accidentium congerie jam
individuum desineret hoc numero indi-
viduum Sic Petrus adolescens et Petrus
Senex o est idem numero individua
cum o eadem in Petro manserit acciden-
tium congeries. E.

obj 2o cum Thomistis res qualibet e
numero una Per materiam quemad
modum e una Specie Per formam v. G.
figura e numero una Per Subjectum
quod afficit

E principium individuationis e mate-
ria Signata certa qtitate

Resp N: ante equidem maa o secus
ac alia multa concurrunt ad rei
unitatem numericam sed per materiam
tum significatam quâcunque qtitate
res aut rei modus singularis o constitui
tur nam v: G: inflexio digiti quæ est digiti
modus potest abee a digito et postea res
titui atq eadem numero o erit inflexio
tam et si materia sit eadem signata
certâ qtitate, nempe maa digiti. 2o
certius ad huc multo e quamlibet substia
per se ipsam prout existit ee indiuiduam
ut supra probatum e. E

Ins ex hac aristotele res habet
a materia quod sit una et multiplex
numero quodque expers e materiæ multi
plex numero ee o potest

Resp dist ppsionem res habet in ad
æquate a maa quod sit una et multi
plex numero C ad æquata N: maa igitur

in rebus saltem phicisis concurrit
aliquâ ex parte ad constituendum indi-
uiduum physicum sed per se o consti-
tuit indiuiduum in rao e indiuidui neque
illud a quolibet alio distingui maa
enim e de se indifferens ad recipienda
quamlibet formam adeoque ad consti-
tuendum quod libet indiuiduum

obj 3o Substia o magis e indiuidua
per existiam quam per substentiam

Resp N. ppsionem quia naa vna
numero licet aliquando o subsistat
per ppriam substentiam v. G. naa
humana habet ppriam existentiam
et singularis e in christo domino licet
ppriam o habeat substentiam

Ins existentia o e de essia rei cujus
cunque naturalis

E res concipi potest singularis
sine extia

Resp distante existia o e de essia
rei sdum se spectata, C. o e de essia
rei singularis N. unde N. consq
sic rotunditas o e de ratione ullius
corporis sed corpus rotundum concipi
o potest sine rotunditate
obj 4o principium indiuiduationis
e gradus quidam numericus super
additus gradui specifico qui gradus
numericus vocatur haeccitas
Resp neque istud a nobis negari sed
haeccitas nihil aliud e quam res ipsa
quae e haec o alia sive quae e una
et o alia cur autem sit una numero
et o alia, ~~haec~~ ex sola ejus existia repe
tendum e

Necessarium o e caetera hic
explicari sigillatim principia entis
et modi entis metaphysica qualia
st subjectum et terminus ~~le~~

genus et differentia. de iis quippe alibi o semel dictum e

Capitulum

de aliis attributis tum enti modo entis communibus quae vulgo pprietates entis vocantur

Enti et modo entis conjunctim competunt attributa etiam illa quae vulgo pprietates entis vocantur duplex e ipsarum ordo aliae simplices et absolutae vocantur aliae complexae et relativae

Articulus 1us

de pprietatibus absolutis, entis et modi entis

Pprietates absolutae vocantur eae quae alicui rei seorsum ab omni alia spectata conveniunt, vocantur etiam simplices quoniam uni ea voce exprimuntur

tres numerari solent in scolis, unitas veritas et Bonitas

unitas definiri solet indivisio rei in se, et divisio ab omni alia re duo hæc ad unitatem requiruntur omne ens e unum e quippe indivisum in se alio qui eet multiplex sive entium collectio et divisum ab omni alio alio qui eet parsentis et o ens sic Petrus dividi nequit in partes ejusdem secum rationis ipsa quoque omnia præter se excludit, seu divisus e ab omnibus

omnis quoque modus e unum quid pote qui in ente seu subjecto uno sit Rectius tamen dicitur unius quam unum quid o enim e aliquid sed alicujus

Unitati opponitur distinctio de qua aliquid dicetur

Veritas trenſcendens et metaphyſica
de quâ ſola hic agimus e conſensus rei
cum ſuis principiis intimis et eſſentialibus
v: g: homo aliquis e verus ſi includat princi
pia hominis interna, mentem ſcilicet et
corpus ~~omnes et~~
omne ens et omne accidens e verum
nullum que falſum e niſi reſpectu
noſtri v: g: auricalcum verum, e auri
calcum ſed reſpectu noſtri falſum aurum
dicitur in qtum ſui ſpecie externâ aurum
apparet nosque ad falſum iudicium feren
dum inducit
Bonitas Metaphyſica ſeu trenſcendens
e rei vel modi perfectio ſeu integritas
ſuæ e integra perfectio attributorum e ei
eſſentialium omne ens, omne accidens
eſt bonum iſtâ bonitate nullum enim eſt
Ens quod e habeat omnia ſua attributa

essentialia vt pote quod nullum sit quod
o habeat suam essentiam eam que inte
gram quia essia verum sunt indiuisibiles

Quapter bonitati enti nulla opponi potest
malitia sicut nec ejus veritati vlla aduersatur
falcitas si qua vero admittenda sit malitia
metaphysica e ipsum nihil seu impossibi
litas

hic minime agitur de bonitate relatiua
qua aliquid alteri bonum e seu conveniens
neque etiam de bonitate morali quae
vtraque ~~supra~~ suam habet malitiam
oppositam vt suis locis videbitur

aliquot soluendae hic st quaestiones
quarum aliae spectant perinde tres
memoratas pprietates entis aliae ad
vnam quemque sigillatim referuntur

Queres 1o. ad conceptus entis sit prior
conceptu vnius veri vel boni

Resp conceptum entis ee priorem concep
tu vnius veri vel boni nam eum rem conci
pimus prius a nobis concipitur res quam vt
indiuisa siue vna aut exemplari suo
simillima seu vera an integra seu bona

Queres 2o an vnitas veritas et bonitas
sint quid positiuum enti subcrescens

Resp nimime sed tria hæc nihil
aliud ee quam ens ipsum pro vt e indi
uisum in se et diuisum ab omni alio aut
cum suo exemplari consentit aut in se
suo modo perfectum e omni tamen enti
et accidenti vnitas competit veritas et
bonitas independenter a mente quia res
omnis ex naa sua singularis e ex
cuidam exemplari similis e et in se suo
modo perfecta e

Quæres 3o quo ordine tres illæ pprietates
inter se disponi debeant

Resp rem omnem ex arbitrio pendere videri communiorem tamen retineri posse ordinem quo unitas prior dicitur veritate et bonitate veritas verum ha e attributa o re Sed cogitationes ttum distinguentur adde quod cum primaria sint entior pprietates aliæ aliis priores aut poste riores ee debeant

Quæres 4o quid sit unitas an forma quædam positiva an sola negatio

Resp unitatem entis formaliter spectata tam ee aliquid negativum concipitur enim instar negationis scilicet vt negatio seu carentia multiplicitatis et divisionis

Quæres 5o vtrum res prius concipiatur indivisa ni se quam divisa abomnialio

Resp 1o neutrum ab altero vel cogitatione dicelli posse unum quippe excludit a suo conceptu omnem multitudinem

Resp 2o: forsan rem prius concipi in se indivisam quam divisam ab omnibus aliis nam prius res concipitur absolute et in se quam relative ad aliam rem cum autem unum concipitur quasi in divisum in se tum absolute tum in se considerator, cum vero ut divisum ab alio intelligitur relative spectatur

Quaeres 5o in quo consistat veritas metaphysica et num habeat oppositam falsitatem

Resp veritatem entis ex ejus similitudinem exemplari suo hoc est idea divina siquidem ideae dei exemplaria et prototypa imagines naturarum creatarum mox vo diximus veritati entis oppositam nullam esse posse falsitatem

Quaeres 4o quid sit bonitas entis metaphysica

Resp bonitatem metaphysicam ee perfectionem et integritatem seu entis seu modo entis, deus quidem ppter naam suam e infinitus ac perfectus res autem creata in ttum bona e et aliquo modo perfecta in qtum dei qui e bonum per essiam participatio quædam e

Articulus 2us

de pprietatibus entis ac modi entis relativis

Proprietates relativa entis ac modi entis ea St quæ o nisi pluribus sive entib sive modis entis conjunctim competere possunt tales St relatio, ordo, convenientia et diversitas cujus rotrius que multa St species tales quo que St conjunctio et separatio inseparabilitas et separabilitas incompatabilitas et incompatibilitas seu oppositio cujus St quatuor species

et tandem distinctio

de relaoe et relatis supra locuti

sumus de ordine et modis ejus quinque

vulgo designari solitis videatur compendium

Metaphysicae caetera attributa mox deno-

minata prosequor et explano

Convenientia et Diversitas

Convenientia est affectio conjuncta

qua plura cognata esse intelliguntur

sive in eodem tertio conveniunt quae vo

aliquam re conveniunt vocantur cog-

nata. convenientia proprie loquendo

est relao aliqua

Multiplex est convenientia nam

fundamentum habere potest vel

in essia aut in essiae parte aliqua

vel in qualitate aut in quantitate

unde appellatur identitas, Paritas seu
æqualitas aut similitudo
convenientia identitatis seu unonomine
identitas definitur unitas seu similitudo
essiæ vel clarius e relatio plurium in
essiâ aliquâ aut parte essiæ communi
talis e inter Petrum et paulum qui
hoes sunt
Paritas seu æqualitas e convenien-
tiâ in qtitate aliquando distinguntur
ea ambæ voces et paritas dicitur conveni-
entia in qtitate discretâ seu multitudine
æqualitas vo convenientiâ in qtitate
continua seu magnitudine sic duo
domini et duo servi st Pares ac conve-
niunt numero Binario duo vero hoes
ejusdem staturæ dicuntur æquales
et conveniunt magnitudine

Similitudo ē convenientia in qlitate
sic ouum ouo simile ē quia ~~cum~~ colore
conveniunt

Convenientia itidem fundatur in
causis, effectis, subjectis aut adjunctis
ad convenientiam refertur analogia
aut vt latinis loquuntur proportio quæ
ē similitudo rationum sive clarius
convenientia plurium cum pluribus
in eadem habitudine

Convenientiæ aduersatur dissidentia
seu diuersitas quæ ē pugna duorum inter
se comodo diuidenda ē quo convenientia
etenim abiisdem capitibus aut convenire
aut differre res judicantur hoc ē a
naa qtitate vel qlitate.

Diversitas sdum essiam e ea qua res in essiâ et suâ vel in essiae suae parte aliqa differunt, v. Giangelus et Bellua sdum essiam differunt

diversitas sdum quantitatem aut inequalitas interea quorum alterum altero majus aut excellentius e tres equi, et quatuo hoes st impares numero Petrus, Procerus, et Paulus Brevis st inaequales magnitudine

Diversitas sdum qualitatem seu dissimilitudo existit interea quorum diversa e qualitas sic hoo indoctus e dissimilis doctor

Petitur quoque diversitas a causis, effectis, subjectis vel adjunctis sic Deus et creatura differunt in vaoe causae et effectuum

Conjunctio

Conjunctio et Divisio

Conjunctio, seu ut ajunt, unio constituit unita. differt ab unitate quâ unum constituitur unde conjunctio opponitur separationi, unitas vero multitudini seu multiplicitati hinc quædam st unita quæ o st quid unum siemens et corpus conjuncta st in hoc sed o st in ipso aliquid unum at duo realiter distincta

Inseparabilitas et Separabilitas

Inseparabilia sunt ea quæ st unita inter se aut uni tertio, ut conjunctione sublata pereant. Separabilia vo st ea quæ ita uniuntur ut sublatâ conjunctione maneant.

Compatibilitas et incompatibilitas

Compatibilia S^t ea quæ eidem Subto possunt convenire seu quæ possunt reperiri conjuncta et unita, incompatibilia seu opposita S^t ea quæ secum pugnant additur in Scholis ita ut cum aliis diversæ speciei eodem modo o pugnent, in quo discrepant a disparatis seu diversis, quæ secum ita pugnant ut cum aliis eodem modo pugnent v: G: hoo et Leo S^t res, ut ajunt, disparatæ seu diversæ, calor autem et frigus dicuntur incompatibilia seu opposita

oppositio e specialis pugna duorum quæ sibi peculiariter adversantur, opposita quippe S^t ea quæ ita secum pugnant ut neutrum illorum parem cum re aliâ repugnantiam ut sunt

Ens et o Ens quappter oppositio debet
eo de eodem Sdum idem comparatione
ejusdem loci aut alterius externi

Quatuor oppositorum genera distin-
guntur ni Scholis relativa, contraria,
privativa, seu privative opposita et
contradictoria

Relativa St ambo positiva quæ
ad se invicem referuntur, ut dominus
et servus

Contraria St duo positiva quæ
sub eodem genere qualitatis posita
maxime a se distant. Seu aliis
verbis St duæ qualitates positivæ se
mutuo pellentes a subjecto communi
contrarietas tamen latius sumpta
idem plane significat ac oppositio,

quæ que opposita vocantur in scholis
ea a Cicerone in Thopicis contraria
dicuntur

Contrariorum plurima st
inter quæ nullum e medium seu quorum
alter vtrum afficit semper subjectum
vt virtus et vitium alia quorum
neutrum aliquando afficit subjectum
vt album et nigrum alia quoque
st ita sibi infensa vt ne in gradu
quidem remisso simul ee possint
ea que contraria st sdum essiam,
vt amor et odium alia sdum gradus
duntaxat seu intensionem, vt ajunt,
sibi st infesta vt calor, et frigus

Plures afferuntur contrariorum
affectiones quæ st quædam velut
quæ axiomata in ore phorum

notari possunt ista

Contraria contrariis apposita magis elucescunt; ad id pictores maxime attendunt in umbris et coloribus miscendis

Contraria ad eandem facultatem vel habitum pertinet

Contraria in eodem subjecto recipi possunt o simul sed successive. verum istud o e quando unum contrariorum rei essiale e v: g: quia veritas essentialis e ideo, ni ideam intrare error o potest

Contrariorum contraria st consequtiones sic quod recte dicas virtutem laudandam ee ideirco recte inferas virtium turpem rem esse

Priuatiue opposita, seu priuata
st forma seu habitus et ejus priuatio. pri-
uatio autem hoc loco nihil e praeter absen-
tiam formae in subjecto apto ad eam recipien-
dam vt cecitas distingui dicitur a nega-
tione quae definitur absentia formae
in subjecto inepto ad eam recipiendam
sic eadem cecitas dicitur negatio respectu
lapidis, priuatiue opponuntur visus
et cecitas, scientia et ignorantia

Id tanquam axioma in scholis
vsurpatur ex Aristotele, a priuatione
ad habitum o dari regressum verum
tamen generatim istud o e nam
licet a cecitate ad visum o detur
regressus in eo cui adempti st oculi
datur tamen aut dari potest, si caecitas
ex aliquo sanabili modo fuerit profecta

Contraria S^t ea quæ pugnant vt
ens et o ens v: G: hoo et o hoo; in verâ
contradictione res ipsa S^dum eandem
rationem aut respectum accipienda
nam contradictio e affirmatio aut
negatio ejusdem de eodem S^dum eadem
omnia idque diligenter observandum
e ne multæ ppositiones videantur obs
curæ quæ obscuræ minime erunt Sic
illæ ppsiones Sibi o contradicunt hoo
exercet functiones rationales, ~~nam vt~~
~~rationalis~~ hoo o exercet functiones ratio
nales nam vt rationalis eas exercet
vt animal o exercet

hæc e pprietas contradictorio
rum quod nullum inter ipsa detur
medium neque per participationem

vt ajunt neque per exclusionem

Medium per participationem

defitur quod habet aliquid de extremis

inter que ē vt ætas matura et virilis

media ē per participationem inter

quuentutem cujus vires adhuc retinet

et senectutem cujus prudentiam affectat

et proxime assequitur

Medium per exclusionem ē

illud quod remouet inter que extremum

vt virtus ē media inter duo vitia per

amborum exclusionem

Porro neutrum datur inter duo

contradictoria medium ō primum

quia nihil fit per participationem

entis et ō entis etenim ō ens ō concipitur

posse participari ō sdum quia nihil ē

quod simul excludat ee et o ee hoem
et o hoem quod libet enim vel e vel o e
vt vulgari fertur axiomate.

Verum reliqua opposita medium
intercipiunt saltem per exclusionem
1o relativa vt ee pater et ee filius
quod vtrumque excludit angelus qui
neque e pater aut filius 2o private
vt visus et cecitas vt ~~angel~~ lapis
quineq ee 3o contraria vt rectum et
obliquum nam hoc vtrumque de
angelo negatur imo in contrariis quibus
dam repetitur medium per partici
pationem sic inter calorem et frigus
tepor est medius per participationem

Ex duobus contradictoriis alterum
semper e verum alterum falsum

hinc nota St axiomata inter duo
contradictoria o datur medium; impos
sibile e aliquid simul ee et o ee quod
libet ens et o ens

Queritur in scholis quaenam sit
oppositio omnium maxima

Resp oppositionem contradictoriae
omnium maximam ee quae enim contra
dictoria St ee neque similia neque
aequalia cujusmodi possunt ee rela
tiva neque in subjecto conveniunt
ut forma et privatio quae in eodem
subjecto recipiuntur neque in genere
ut contraria quae sub eodem genere
qualitas St posita unde contradic
toria nullum medium admittunt
sed ita inter se pugnant ut si

altero sit alterum o ee necesse sit

Distinctio

Distinctio definiri solet negatio identitatis distingui o ee quid unum confundi minime potest distinctio cum diuisione et diuersitate quae diuisa st distincta sed o vicissim nam v. G. bine Globi media st distincta neque tamen st diuisa itidem quaedam st distincta quae o st diuersa v. G. partes corporis realiter distinguntur neque tamen diuersas naas habent

Vexatissima e inter phos controuersia de distinctionis speciebus alii plures alii pauciores ejusmodo astruunt ab omnibus quidem admittitur et secernitur duplex distinctio realis et rationis

Distinctio realis nemine cogitante
existit talis e distinctio Petri et Pauli

Distinctio rationis est ea qua res
actu o distincta permentem distinguntur
qualis e inter modum et ejus determina-
tionem Praeter ea vero utraque dividitur
a Scholarum plur in suas scorsum
species

Realis distinctio ni realem majorem
et realem minorem

Distinctio realis major spectatur
vel in Deo vel in rebus creatis, in Deo
quidem realis e distinctio inter perso-
nas Sanctissimae trinitate ni rebus
vo creatis quibus eam considerant
phi inter cedere dicitur, inter rem
et rem Seu inter duo vel plura qua
inie se mutuo existere possunt

qualis e inter Petrum et Paulum

Distinctio realis ~~maj~~ minor reperiri dicitur inter rem et ejusmodum seu inter duo vel plura quorum unum ee potest sine alio sedo vice versâ ut inter corpus et ejus rotunditatem hanc distinctionem nominant modalem

Plures jam phi scholarum nolunt distinctionem modalem realem ee. ii scilicet entitates omnes modales ex universâ phiâ procul absint modos que nihil ee nisi res ipsas prout modificatas

Distinctio rationis vel rationis ut Bare loquuntur ratio cinantis quæ fingitur a mente sine collo fundamento, ut inter Ensem et Gladiu vel rationis ratio cinatæ, quæ fit

cum aliquo fundamento qualis fingi-
tur inter rem et ipsius attributa essen-
tialia vel etiam inter rei perfectiones
quæ ppter diversos quos habent effectus
cum legitimo fundamento distinctis
conceptibus participiuntur. talem distin-
tionem mens reponit inter potentiam
indurandi et liquefaciendi in igne ob
diversos utriusque effectus. fundamen-
tum hujusmodi distinctionum est
a Parte rei sed ipsa distinctio o est
nisi per mentem hæc distinctio voca-
tur virtualis a Thomistis quia per
ipsam eadem entitas fit virtute
multiplex hujusmodi distinctione
distin qui vulgo credundur attributa
dei, justitia, Misericordia, &

Sed Scotus a Thomistis aliisque phis
ni eo dissentit quod attributa verum
omnium ipsiusque Dei nemine cogitante
distingui existimat o quidem ut res
seu substiæ sed ut formalitates unde
mediam aliquam distinctionem col
locat inter realem et rationis quæ
actualis sit et a mente cogitante o
pendeat quâ distinguuntur Gradus
ut vocant Scholæ metaphisici et
attributa pariter divina; quoniam
vero attributa rei st quædam
formalitates aut actus, ideo distin
tionem quæ inter rei attributa inter
cedit formalem appellavit Scotus
hanc distinctionem formalem
improbant alii fere omnes phi

aut Teologi qui nomen ipsum distinc
tionis formalis patiuntur eam cum
modali confundendam ec Statuunt
vt cartesius in responsionibus ad
1as objectiones contra meditationes
ipsius metaphysicas sed modalem dist
inctionem a reali omnino secerni
1a parte principiorum phiae atq
permentem ttum illam ec puta
uisse videtur quamuis ipsam separatim
a distinctione rationis explicet
vsitata St etiam in scholis nomina
distinctionis adaequatae quae duo tota
vt Petrus et Paulus, et in ~~aq~~ adaequatae
quâ totum et pars v. G. Petrus et
mens Petri reipsâ distinguuntur
sed haec et si quae sint similes distin
~~butione~~ ctionum species longâ
explicatoem

explicationem longam o desiderant

Jam vero ex numerosis illis distinctionum Specie bus duo prioresh oe e realis et raonis admittenda St; o enim distinguenda ttum St quae realiter St distincta sed o mutila plerumque fuerit res ē indiuisas quasi per partes intueri tum ppter angustos mentis nostrae limites tum pter rerum concipiendarum amplitudinem .. tunc vero duo cauenda erunt 1o ne qm facimus diuisionem rebus ipsis tribuamus et quae a solâ distinguntur cogitatione, in na a distingui arbitremur 2o ne temere absvsque vllo fundamento ponatur aliqua distinctio hinc minime placere distinctio o fundata seu vt vocant rationis ratio cinantis

Intulis vo saltem e distinctio formalis Schostitarum vt pote quae v ad realem distinctionem si actu et nemine cogitante interposita sit, v ad rationis distinctionem si permentem fiat referenda e. Sed eam insuper periculosam judicant plurimi Teologi vbi ad diuina attributa transfertur

Explicare hinc possumus celebrem questionem de distinctione graduum vt vocant metaphysicorum hoc e attributorum rei primariorum et essentialium; hanc tractare solent phi in ~~Schola~~ loa sed hujus explicandae opportunior hic locus e vbi de distinctione agitur in ~~Sal~~ Scientia generali

Definiuntur gradus metaphysici attributa rei essentialia ita vt sine iis res nec ee nec concipi potest St que genus species

et differentia tales St in Petro ra oes
Substiae corporis, viuentis, animalis, ratio

Vocantur gradus quia alia aliis Superi-
ora St hoc ē vt explicare solent vsaliora
St xd plura inferiora pertinentia, alia
inferiora minus extensa quemadmodum
cernere licet in arbore porphyrianā
gradus hoismphisicos exhibente

Mphisici itidem appellantur id ē
permentem precisi ab indiuiduis quid
quid enim hoc modo precisum ē vocatur
mphisicum

Queritur vtrum et quomodo attributa
hujusmodi distinguantur in vnā quāquo
re tum a Substiā cujus attributa St v
vnus quisque gradus Sigillatim cum suo
Subjecto comparatur

2o iidem gradus St entium vel mere
Spiritalium Dei, angeli, vel mere

corporeorum, vt plantarum mixtorum
hoc est ex mente et corpore compositorum
hois scilicet

Certum est gradus metaphysicos cujus
cunque rei simul conjunctos ne per mentem
quidem distingui a subjectis suis mens et
corpus v. g. phisice nullo modo ad hoc distin-
guntur

Quaestio ttum est vtrum et quomodo
gradus mphisici rei vnius, qualiscunque
tandem sit, seorsum et speciatim consi-
derati seu a se se seu a subjectis suis
distinguantur

Conclusio 1a

Gradus mphisici qm cunque rerum
est sigillatim considerati o distingun-
tuntur realiter a sua substia

prob. gradus mphysici st diversimodi
quibus res eadem cogitatur, sive ob effectus
diversos qam est principium sive ob varia
externa abjecta quibus cum confertur

atq diuersi id genus rem eandem cogi-
tandi modi o st distincti a re ipsa cum
nihil aliud sint qm diuersæ ejusdem rei
considerationes et comparationes factæ
a mente sic reoes æqualitatis et inæqua-
litatis, dimidii, dupli et aliæ innumeræ
quæ prodeunt oces ex diuersâ ejusdem
qttis comparatione, nil aliud st quam
diuersæ qttis comparationes quæ nullas
supponunt formalitates actu distinc-
tas. E d

Conclusio 2a

Gradus mphisici rerum plane spiri-
talium aut plane corp a se se distinguntur
prob gradus mphysici st attributa quædam
essentialia in abstracto: scilicet species genera
atq attributa essentialia plane spirata-
lium rerum aut corporearum a se se
o distinguntur nam ea a se o distinguntur

quæ positiue se o excludunt quæque o possunt
sine se existere hæc quippe st distinctionis
realis in rebus creatis signis idearum adæ
quatarum diuersitas, id e vt idea adæqua
ta vnius positiue excludat ideam alterius
tum separabilitas. atq attributa rerum
plane spiritatium aut plane corporea
rum se se positiue o excludunt nam
v: g: ideamentis o excludit ideam substiæ;
neque ipsa possunt separatim existere
nam gradus substiæ quimenti attribuitur
o potest existere sine gradu cogitantis
idem dicendum e de gradibus mphisicis
corporeis. E

Responsiones ad objecta

obj aduersus iam conclusionis partem
forma distinguitur a subjecto et actus
a potentiâ
atq gradus mephici st formæ et actus
in diuiduum vero e subjectum et potentiâ

E: gradus metaphisici quarumcunque
rerum a rebus ipsis actus distinguntur

Resp. dist. maj. quoad utramque P.

1o forma physica distinguitur a subto
esto: forma m. phisica distinguitur a
subjecto N. similiter dist. mi. et N. cons
forma physica e ea que physice et
reipsa afficit et quando que e substia
a subjecto revera distincta cujusmodi
e mens hois respectu corporis humani
quando que e modus realis et physicus
ut rotunditas respectu ligni forma
vo m. physica est ea que o afficit
phisice et reipse subjectum sed illud
duntaxat denominat ea que a subjecto
revera o distinguitur talis e corporea
itas respectu corporis. gradus porro
m. physici st. forma m. physica et proinde
a subjecto revera o distinguntur

2° actus physicus distinguitur a potentiâ physica, esto. actus mphisicus distinguitur a potentiâ mphysicâ simi dist mm: et nego conseq id patet ex dictis supra

obj 2°: et deinceps aduersus 2am cone illa distinguntur realiter quæ st principia diuersarum operationum quæque habent diuersa~~tiones~~ operationes

atq gradus mphisici etiam rei unius et ejusdem st principia operationum habent que diuersas definitiones sic in Deo justia et misericordia diuersis definitionibus explicantur st quæ principia diuersorum effectuum

E gradus mphysici unius ejusdem que rei etiam quæ simplex sit realiter distinguntur inter se

Resp N. maj neque enim illa distinguntur realiter quæ diuersa st operationum quæque habent diuersas defini-

tiones si res eadem quae realiter simplex
possit esse principium diversorum effec-
tuum diversisque definitionibus explicari
atq res una quantum vis simplex potest
esse diversorum principiorum et diversis
definitionis v: g: vis intelligendi, volendi,
amandi odia habendi in animâ humana
licet quid unum sint, diversis tamen
definitionibus explicantur. St quae prin-
cipia diversorum effectuum
obj 3o: ea distinguntur realiter de
quibus praedicentur attributa contra-
dictoria
atq de gradibus m physicus unius
ac simplicis cum veritate attributa
contradictoria dicitur enim de miseri-
cordiâ Dei v: g: quod sit parcendi
principium de justitiâ vero quod a
sit parcendi principium: E.

Resp dist maj de quibus realiter et absolute sive quad entitatem prædicentur attributa contradictoria C. de quibus per mentem spectatis aut etiam relative tum ad objecta externa quibus cum comparentur tum ad effectus qui ab iis procedunt prædicentur attributa contradictoria N. Similiter dist min: et N. cons de gradibus metaphysis per mentem spectatis possunt quidem cum veritate prædicari attributa contradictoria justitia enim divina dum cogitatur, ut principium puniendi aut dum comparatur cum pœnitente peccatore quam pœnis debitis flectit o cogitatur ut parcendi principium verum realiter si eadem justitia spectatur absolute et realiter eodem ipsi attributa conveniunt quæ misericordiæ si quidem una e ac simplicissima in deo actio quæ misericordia et justitia appellatur

Gradus metaphisici ejusdem rei diversis conceptibus cogitantur

Tanta conceptum mentis distinguntur

Resp. N. consnam quod gradus ejusdem rei diversis conceptibus cogitentur o exinde inferendum e eos realiter distingui si res una et simplex diversis conceptibus cogitari possit ppter multos ejus respectus atq res et simplex diversis conceptibus cogitari potest ppter multos respectus si enumerus septenarius licet unicus potest pluribus ideis cogitari eo quod plures sint alii numeri ipsum vario excedentes aut ipso minores cum quibus dum a mente comparatur habet ab his correlationibus rationem dimidii, dupli, trientis &

prob cons alia melior nulla e distinctionis realis nota quam quae ex idearum diversitate desumitur

E. Si gradus metaphysici unius ejusdemque simplicis entitatis diversis ideis cogitantur vel ipsa distinguntur

Resp. dist. ante; alia melior nulla est distinctionis realis nota quamque ex diversitate idearum se mutuo excludentium desumitur. Quamque ex diversitate idearum se se mutuo o excludentium desumitur. N. quare N. cons. illae ideae se se mutuo excludunt quarum una negat, quales sunt mentis et corporis ideae illae ideae se se mutuo o excludunt quarum aut connexio nobis attendentibus est mens ista, quales st. ideae longitudinis latitudinis et profunditatis et profunditatis in corpore aut saltem quae o satis cognoscuntur ut earum convenientia vel discrepantia nobis attendentibus innotescat tales st. ideae rerum quas o nisi imperfectissime cognoscimus

profecto diversitas idearum se se mutuo
excludentium e certa distinctionis nota
si quidem tales ideae de rona eadem que re
simplici suscipi nequeunt at diversitas idea
rum se se mutuo o excludentium realem
o dicit distinctionem quia tales ideae ha
bentur de re rona et eadem penes diversos
respectus quos habet jam vero ideae graduum
metaphysicorum rei aut spirali aut corpo
reae se se mutuo excludunt tot manifestum e

Conclusio 3a

In hoe qui partim spiritalis e partim
corporeus partim gradus corporeus a spiri
talibus revera distinguntur
prob ea realiter distinguntur quae st
quidem cum partibus reipsa distinctis
hoe e cum rebus diversis et sq separabilib
atq gradus metaphysici corporei et
spiritales in hoe st quidem cum
partibus reipsa distinctis hoe e cum reb

diuersis et separabilibus nam gradus
corporis st vnum quid cum corpore cujus st
perfectiones essentiales similiter gradus
mentis st vnum quid cum spiritu pter can
dem rationem spiritus vo et corpus st
omnino diuersa ac separabilia. E
et vo animalitas et rationalitas quae
in exemplum graduum hois perpetuo
afferri solent in eodem indiuiduo v. G.
in Petro st quid idem cum partibus reuera
distinctis nam rationalitas quae dicitur
principium mphysicum radi e quid idem ac
principium rationandi physicum puta
mens a qua penes loquendi modum distin
guitur pariter animalitas quae dicitur
principium mphysicum functionum
animalium e quid idem ac principium
earumdem functionum physicum puta
corpus organicum prout id opo spirituum
animalium habile redditur ad eas.

functiones exercendas. E

Responsiones ad objecta

obj 1o vulgo definitur principium sentiendi animalitas;

atq principium sentiendi ab animâ ipsâ pendet

E animalitas in hoc o distinguitur realiter a rationalitate

Resp dist. min. principium sentiendi pendet ab animâ sentiente id e a spiritibus animalibus prout eorum ope functiones animales in corpore organico; C pendet ab animâ rationali seu mente. N. enim vo animalitas convenit univoce homini et belluis atq corpus solum e commune hoi et belluis E animalitas pendet ab animâ sentiente seu a corpore spiritibus animab instructo

inst corpus in ho e o sentit nisi prout cum mente conjunctum e

E animalitas a mente et corpore pendet

Resp distante corpus in hoc o sentit nisi prout cum mente conjunctum e sic sensationis nomine intelligas quemdam in mente nostrâ coloris, odoris, affectionem seu cogitationem C. si sensationis nomine intelligas aliquem in cerebro excitatum motum unde nego cons duo igitur in sensationibus nostris distinguenda St quae unica sensationis voce exprimuntur et in eâ confunduntur, cogitatio mentis occasione motuum in sensuum organis actorum pter percussiones seu sensibiles seu insensibiles rerum corporatarum et motio ipsa in sensuum organis excepta v: g: in sensatione doloris, aut in aliâ quacunque sensatione secerni debet cogitatio intima seu affectio mentis dolentis, et commotione insolita partis alicujus nostri corporis

corpus

corpus in hoc ē ō Sentit pprie, hoc ē assu
mendo Sensationem pro cogitatione
mentis seu adfectione orta occasione
motuum in Sensuum organis exceptorum
verum corpus ipsum impprie loquendo hoc
ē si Sensationis nomine intelligas inferi
orem aliquem corporis motuum qui conse
quitur impressiones factas ab objectis
externis et proinde animalitas pendet
a Solo corpore

obj 2º rationalitas ē principium
cogitandi dependenter a Sensibus idē
a Sensuum organis quae sᵗ corporea

Ea mente simul et corpore pendet
nec proinde realiter distinguitur ab
animalitate

Resp 1º N. ante. licet enim in cognos
cendis corporeis affectionibus Sensuum
ministerio mens egeat multa tamen perci
pit quae nullum cum Sensibus commercium
habent ut multoties observatum fuit

Resp 2° N 1 conf quamuis enim impressio
nes in sensibus receptae quarum dam rerum
cognoscendarum occasionem mentis prebeant
o e concluendum sensus simul posse
eum mente unum ratiocinandi prin
componere

obj 3° totus ho o dicitur corporeus et
totus rationalis

E corporeitas et rationalitas in ho e
realiter o distinguntur

Resp dist ante. totus ho o dicitur corpo
reus et totus rationalis quoad denominatio
nem quae e totius suppositi, e quoad rem
N: neque enim mens hois e corporea
neque corpus e cogitans

Conclusio 4ª

Gradus mphysici saltem plures ejus
dem in diuidui per mentem distinguntur

prob illa per mentem distinguntur
quorum unum concipi potest sine alio
cum fundamento in re

atq unus gradus mphysicus plerumque
concipi potest sine alio gradu cum funda

mento in re sic corporeitas in ligno consi-
derari potest absque lignoitate sive lig-
num considerari potest prout est corpus
vel prout est tale corpus seu lignum

E

E vo una est vel simplicissima potest
alio et alio modo se habere sic eadem
mens varias cogitationes idem corpus
varias suscipit figuras

atq si res vel simplicissima possit
vario modo se habere respectu nostri
profecto cogitari potest et cognosci uno
modo absque eo quod cognoscatur modo
alio

E

dico plerosque ttum gradus in physicos
virtualiter distingui o oes nam qui gradus
in suo conceptu alios quosdam includunt sine
illis quos includunt cogitari o possunt. sic
humanitas sine animalitate et rationalitate
quas comprehendit o potest intelligi

Appendix
De
Causa et effectu

causa Spectari potest vni genere vel quoad Singulas ejus Species

Articulus 1us
De
Causa naâ pprietatibus et Speciebus generatim

Causa definiri Solet principium per se influens in aliud

1o principium ponitur loco generis nam principium latius e quam causâ omnis causa e principium o contra

2o influens quo distinguitur a conditione sine quâ o fit effectus hoc enim e prerequisitum duntaxat oppr ie vo o influit cum sæpius nihil sit præter præmotionem impedimentorum

3° per se quam obrem a causâ excluduntur occasiones rerum quæ vt cunque ad agendum inducunt, cum nisi oblatæ essent effectus fuisset consequutus ipsæ tamen per se nil agunt

4° ni aliud hoc e ni aliam substantiam saltem numero a se distinctam, et a causâ pendet sic Paterni hominib dicitur causa filii quia alia e patris, alia filii humanitas sed ratione contraria pater in diuinis o dicitur causa filii quamuis filii principium bene dicatur quia vna eadem que e Patris ac verbi diuini naa adeoque filius o e aliud hoc e diuersæ a Patre naæ sed alius hoc alia a Patre persona ab ipso independens quia e vnus cum Patre Deus

hæc e pprie causæ significatio

Sed apud Grecos vox Aitia quæ latine reddita e per causæ nomen latiori modo vsurpatur pro eo omnis quod e originis principium siue ea origo sit cum dependentia vt in creatis siue sine dependentia vt in Deo hinc ad ritum Grecorum Ecclesiæ patrum, Pater æternus, filii sui causa

St qui causam definiri malunt principium a quo aliud pendet id e a quo ce accipit, tanquam ab aliquo ne a priori vt definitio causæ generatim speciebus ipsius omnibus accommodari facilius possit observant enim id vni causæ effectrici principium ee vt physicum et realem habeat inflexum finalem vo causam et cæteras o influere in aliud ex quorum sententia differt principium a causa quod principium sit illud a quo aliquid procedit causa sit illud a quo aliquid pendet

Ex his ce definitionibus liquet tum quid causam constituat ~~quid tum~~ etiam quae st ejus pprietates

ac 1o ut explicemus ad normam scholarum quid causam constituat causa spectanda e vel in actu 1o seu prout causare potest ~~Sic~~ sic enim loquuntur vel in actu 2o seu prout causa de facto.. causa in actu 1o constituitur per vim causandi expedita et completam haemente posita potest res influere in effectu sed causa in actu 2o constituitur per actualem influxum nam actualis influxus e actus 2us causae sic actualis illuminatio solis e actus 2us illuminationis solis.. iste autem influxus causalitas causae vulgo vocitatur

2o pprietates causarum duae aut tres ee videntur priores st causae effectibus suis et abiis distinguntur

omnis causa prior e naa ut ajunt suo effectu quae prioritas naa in hoc constit quod effectus pendeat a causa jam existente

Sed o vicissim hic que pprius caracter causa interdum prior etiam e tempore suo effectu sic adam tempore praecessit nepotes suos interdum ordine sic finis prior e mediis in ordine intentionis

caeterum cum dicimus causam ee priorem effectu nae semper tempore vo vt plurimum hoc dictum puta de causa materialiter sumpta nam causa formaliter sumpta e simul tempore et nae suo effectu, causa quippe et effectus formaliter, cum sint correlata st simul tempore et nae

causa etiam e distinguitur realiter ab effectu suo, nam causa influit ee in aliud hoc e in aliquod numero saltem a se distinctum

hae porro si constent causae pprietates nihil causa dici poterim nisi quod vere ac physice producit seu efficiens e caetera enim quae peripatetici aut Platonici inter causas numerant nimirum finis, materia, forma, et exempla causae o erunt, quod verum et realem influxum in effectum o habeant sic finis

plerumque o existit nisi in mente, nec causa debet appellari nisi objectiua cum o moueat aut pellat causam effectricem nisi prout a mente objectiue percipitur. materia et forma st potius rei productæ partes aut principia vt volunt componentia quam causæ exempla aut Typus o agit in rem ipsam sed tum causæ effectrici imitandum pponitur

Sed hæc et si vera sint et omnibus cognita ad vsum tamen et praxim retinentur quadripatita causarum diuisio in effectricem, finalem, materialem et formalem quib addunt aliqui causam exemplarem platonicorum. singularum definitionem jam dedimus in proœmio phiæ et forsan resumemus agendo deinceps ordine suo de singulis

Imo phi et si in accuratioribus sermonibus causam pprie dictam distinguant ab occasionalibus conditionibus, elementis, minime tamen dubitant occasiones et conditiones et elementa causas vocare.

tunc scilicet causam late sumunt pro
quo cunque necessario et concurrente ad pro-
ductionem alterius hoc modo a Pertio fenestre
quae e conditio, sine qua o illuminaretur
cubiculum dicitur late causa illuminationis
atque vt latissima haec causae acceptio
retineatur plurimi jam triplex causarum
genus distinguunt, logicarum scumphisicar
moralium et physicarum
Causa logica scumphysica est ea
quae quanquam vere in aliud o influit per-
inde tamen se habet respectus nostri ac
si vere influeret in effectum sic mens huma-
na dicitur causa intellectus et voluntatis
etiam si abiis tanquam rese re o distin-
guatur sic essiae rerum dicuntur causae
efficientes pprietatum abiis derivatarum
cum tamen naa et pprietates solamente
et logice scumphysice secernantur. infinita
pene occurrunt in quibusm physicas causas
efficientes quae tamen o re sed cogitatione
ab effectis differunt adducimus. sic partium

dispositio dicitur causa effectuum qui ex certo partium situ dimanant ut opicitatis vel perspicuitatis et aliarum physicarum effectionum

Causa moralis est ea quae quidem o influit physice in effectum sed tamen s dum morem et existimationem hominum eodem modo se habet ac si vere influeret, sic qui aut suadet aut imperat crimen perinde poenâ afficitur ac si crimen illud ipse opere complesset

Causa physica vel e occasionalis ttum vel reipsa effectrix occasionalis e ea quae alicui effectui occasionem praebet ob legem ab auctore naae institutam sic actus humanae voluntis dici potest causa occasionalis cur brachium moueatur, ut vicissim spirituum animalium motus causa e occasionalis multarum cogitationum quae in mente excitantur.

Causa physica reipsa effectrix e ea quae vere ac realiter existentiam effectus attingit ut Deus

causam efficientem in triplici hoc ordine causarum constituunt. cæv autem finalis materialis formalis et exemplaris, in duobus ttum ordinibus collocantur idem dici debet de conditionibus occasionalibus elementis a quibus idem tiden cæv nomen tribuitur

hæc de causâ generatim jam quod a causâ pendet illud Barbare appellatur causatum nominatim vo respectu causæ efficientis vocatur effectum respectu finis medium sive destinatum respectu materiæ et formæ compositum quia materia et formæ suam simul causalitatem semper exercent

Articulus 2us
de causâ efficiente

causa efficiens est ea qua aliquod producitur, quare quod t abhujusmodi causâ oritur id vocatur effectum sic Deus est causa efficiens mundi; mundus vo est effectum Dei;

In definitione allatâ particula a qua
e quasi caracter causæ efficientis ea que
ostendit causam efficientem in actu, vl ajunt,
1o constituit per virtutem agendi, quem
admodum in actu 2o constituitur per ipsam
actionem, quid sit actio physica, et pprie
dicta vel ipsis indoctis notius e quam vl
aliquâ definitione possit amplius elucidari
definitur vulgo realis influxus in effectum
a se realiter distinctum, in agente e ipsum
agens prout influit in rem effectam, in re
per actionem producta e res ipsa quæ
producitur v: G: creatio in Deo creante
Deus ipse e et in re creata creatura e
phi fecundi St in partitionibus causæ
efficientis

Magis obvia divisio in 1am et 2am

Causa 1a est ea quæ per se sola
independenter a qualibet alia operatur,
est q Deus solus causæ 1æ actiones St creatio

conseruatio concursus et præmotio

causa 2a est ea quæ pendet a 1a vt agat

quales st creaturæ

hæc diuiditur tum ppter diuersam

entium creatorum speciem in naturalem

seu necessariam et in voluntariam ac

liberam

causa naturalis seu necessaria est causa

ea quæ agit necessitate naturæ et qtum per

circumstantia corpora datur, vt arbor

necessitate inducta suos fructus profert

positis calore solis sub quo alimentitio

causa libera est ea quæ consilio directa

ad arbitrium agit vt hoo

pro varia autem efficiendi potentia

diuiditur causa 1o in generalem et parti-

cularem

causa generalis est ea quæ cum causis

particularibus concurrit ad varios effectus

producendos vt sol ad multas et diuersas

rerum generationes.

Causa Particularis est ea quæ aliquos
tum ad definitos effectus producit vel
equs producit equum, hinc causa modo appella
tur equinoca id est effectus producens diversi
a se generis, vt est causa generalis, modo
vninoca id est ejusdem rationis ac effectus
quem producit vt causa particularis
Qo in principem seu vt alii loquuntur
principalem et instrumentalem
Causa princeps est ea quæ virtute propria
hoc est applicata aliæ creatæ ope
ratur vt Sol
Causa instrumentalis est ea quæ ab
aliâ applicatur ad actum vt calamus
quo scriba vtitur
Præterea causa princeps vel est ea
per se vel ea per accidens
Causa per se est ea quæ effectum pro
ducit nec sua consentaneum hoc est ad
quem ex nec sua ordinatur vt hoc

ad producendum hoem causa per se
se aliquo titsdicitur, quae aliquid ex
consilio operatur

Caa per accidens quae effectum produ
cit naa suae o consentaneum seu ad quem
ex nea sua o ordinatur dici etiam
potest ea quae aliquid efficit praeter inten
tionem vt qui mortem amico suo infert
inter venandum

Causa per accidens postremo modo
intellecta duplex distinguitur apud
aristotelem fortuna et casus, illa pros
peris euentibus hic aduersis atque etiam
indifferentibus tribuitur caeterum
fortuna et casus dicuntur ac st respectus
nostrae cognitionis ttum o respectu Dei
aut ipsarum rerum nam quaecunque
fiunt ab eo reguntur et precis resciuntur.
atque ex ppria definitâ que causâ
sed saepius ignota nobis proficiscuntur

Caa efficiens

Causa efficiens diuiditur etiam in proximam et remotam totalem et partialem quæ diuisiones suis terminis intelliguntur

ita causam efficientem in multas species jam diuidunt phi, quarum diuisio in 1am et 2am nil Etam notum et vulgare in scholis quam efficatiam summam rebus creatis ascribere sed multa discrimina sententiarum

St 1o in designandis creaturis quæ effientes

St 2o in describendis effectibus quorum valentes

St 3o in vi definienda qua ipsæ agunt

hujus discordiæ meminerunt e recensioribus scholasticis

St qui posito mentes et corpora discrimine ajunt nullam quidem efficabitatem convenire corporibus quod hæc nequeant intimas materiæ partes penetrare ad eam commouendam sed totam illam convenire mentibus creatis quod eæ adeo subtiles sint ut ad secrestiores materiæ recessus pertingere valent ita Aruysanbrum apud Suarem

Alii vt auicennas posthabito discrimine
prædicto corpore inter et mentes in genere
efficiendi sic distinguunt res a modis seu
accidentibus, vt ajunt in genere effectuum
vt dicant modos quidem posse effici a
causis 2as sed res o posse effici nisi forte
a præstantioribus quibusdam geniis quibus
producendarum etiam rerum potestas
concessa diuinitas fuerit

Alii existimauerunt res quoque effici
posse a causis 2as seu mentibus seu corporibus
ita Rubius et Phonseca qui postremus
insuper docet negare hanc opinionem
ce ridiculam, injuriosam que o solum
hoibus sed etiam Deo

isti autem phi a se discrepant aliis
affirmantibus causas 2as agere Permatam
figuram et motum aliis per aliquas
suas formas substiales pluribus per
formas et accidentia seu qlitates multis
per certas quasdam virtutes aut facultates

abistis omnibus distinctas quidam arbitran
tur formam substialem producere formas
et accidentalem accidentia, cæteri accidentibus
tibus solis provinciam largiuntur produ
cendorum accidentium in quarum dam
formarum virtute a formâ cui conjun
guntur accepta in cujus etiam opinionis
explicatione o consentientes ii st. videri
possunt istarum opinionum diversia
apud phos complures

Verum plurimi olim et his ce temporibus
nullam præter Deum eaam efficientem
arbitrantur. nam plerique Arabes in eâ
fuerunt sentiâ creaturis nullam inesse
vim activam, efficatiam nullam sed ea
rum occasione effectus a Deo qui est 1a
eaa produci a deo ut globus in alium
impactus modum suum o communiscet
alteri glogo in quem incurrit sed illius tam
occasione modus e 1a eaa pro cereatur

Hæc Arabum opinio quæ sensuum testimonio adversatur paucos invenit fautores jam quæ omnibus fere phis quos pro summo erat cum Cartesius illam suscitavit e tenebris. Sed deinceps multi præstiores phi eam tuiti St Dominus

Articulus 3us

De Caâ finali

de fine agit moralis scia vt explorel humanum actionum finem legitimum de eodem agit Metaphysica prout habet caa nomen hoc est prout respicit ca quæ St vel fuerit ppter finem definiturid quod fit aliquid. ejus nota e ppsio, pter, multas in species distribuitur, plurima ex parte in Proæmio jam datas et quas in morali forsan iterum fusius explicabimus

Metaphysicæ ttum generales de caâ finali quæstiones agitandæ St

1o quæritur an finis sit vera caa. Sed hæc
quæstio ex supradictis soluta est. Si enim
per caam veram intelligatur ea quæ vere et
realiter influit ce in aliud finis o est caa si
vo id etiam intelligatur quod concurrit ad produc
tionem effectus et a quo effectus pendet tum
finis in sensu causarum habebitur ad quod
iterum observandum e o tanquam caam
physicam bene vo tanquam caam moralem
aut vt alii malunt objectivam se habere

Conclusio 1a

finis est vera caa objectiva, o physica
prob 1a pars: illud e vera caa objectiva
quod objective cognitum caam efficientem
ad agendum allicit
atq caa finalis objective cognita ad
agendum illicit nam sine ca caa efficiens
vaoe prædita ad agendum nunquam se
converteret vt: G si ægrotus o teneretur
desiderio sanitatis medicos o convocaret

nec parare et remedia nec paratis uteretur

E

prob 2a pars. eaa quae o influit physice

in effectum o e eca physica

atq finis o influit per se realiter in

effectum, nam finis plerumque o existit

tum quod o producitur effectus

E

Resp ad objecta

obj 1o quod o existit o potest ee rei alicujus

causa

atq saepe finis o existit, v. g. o existit

Sanitas cum aegrotus medicos vocat

E

Resp dist maj quod o existit o potest

ee rei causa ut id a quo C. ut id ppter quod

N. vel Subdist. Sine ee existens nec possibile

judicetur. C. Si judicetur existens aut possibile

N. unde similiter dist min. finis o existit

Sed judicatur existens aut possibilis C. Secus

N. distinguo etiam Cons causa finalis

o potest ee causa rei cujus piam ut id

a quo C. ut id ppter N. varie igitur St

causandi vaoes, quod nec existens nec possibile
judicatur illud nulla tenus caa sive o dal
ce alteri illud vo dari potest ce alteri
tanquam id ppter quod licet actu o existat
judicatur tamen aut existens aut possibile
porro finis licet o existat actu judicatur
tamen aut existens aut possibilis aut patet
in exemplo allato proinde dare potest ce
alteri tanquam id ppter quod sic quae e vera
caa objectiua

obj 2° omnis vera caa e prior effectu
atq finis o e prior suo effectu, sanitas
quippe posterior potione medica

E

Resp dist maj omnis caa est prior suo
effectu aut in ordine intentionis aut in ordine
executionis, C in ordine executionis N,
porro finis o prior suo effectu, sed in ordine
executionis, quia o obtinetur nisi per effectum
at priore in ordine intentionis, prius enim

intenditur finis quasi effectus sui medium

ob 3° Deus e finis suarum actionum

atq Deus o e causa suarum actuum

&

Relatio rationem finis, aliam

causa finalis, finis proprie sui ipsius, causa

finalis e semper alterius .. finis a se ipsum

mouet causa finalis ad medium

2° Queritur quid finem constituat in causa

causa tum in actu 2°

Resp 1° finem constitui in rationem causa

in actu 1° per bonitatem veram aut apparentem

non per illud finis constituitur in hac causa

in actu 1° a quo habet vt possit mouere agens

ad operandum atq finis habet a sua bonitate

vera vel apparente vt possit mouere agens

ad operandum quod enim mouet agens ad

operandum id amari debet, atq nihil amari

potest nisi bonum aut verum aut apparens

&

Resp 2° finem constitui causâ ni actu 2°
per efficacem motionem ac impulsum agentis
ad agendum nem per illud finis constituitur
causa ni actu 2° per quod constituitur actu
influens in effectum atq per efficacem
motionem seu impulsum causæ efficientis
ad agendum finis constituitur actu influens
in effectum quippe eo ipso finis intelligitur
influere quod causa efficiens moueatur
et impellatur ad agendum.

Porro hæc finis motio vocatur metaphysica
hæc improprie et distinguitur a motione
reali et physicâ qualis competit causæ effec-
tricj, quæ vna realiter et metaphysice mouet

3° Molestius adhuc quæritur quomodo
finis causam effectricem moueat an per suum
esse vt vocant reale seu objectiuum an
per suum esse intentionale
esse reale seu objectiuum finis est bonitas
finis cognita quæ appellatur esse reale

finis vt distinguatur ab ee formali ejusdem finis quod e ipse cognitio actualis ee intentionale finis e ipse cognitio finis formaliter sumpta

Conclusio 2a

finis mouet sdum suum ee reale seu objectiuum o sdum suum ee intentionale

prob per illud finis mouet per quod allicit agens ad agendum nam causalitas finis in eo consistit quod allicial agens ad agendum

atq finis allicit agens ad agendum per suum ee reale seu objectiuum hoc e per suam bonitatem cognitam o vo per suum ee intentionale seu per sui cognitionem formaliter sumptam vg o cognitio sanitatis sed sanitas nos mouet E

Dices finis sæpe o habet ee reale E

Resp Dist ante: sæpe finis o habet ee reale sumptum pro existentia reali C

o habet ee reale pro cognitâ bonitate
ejus rei quæ e finis, N: per ee reale hoc loco
intelligimus ee objectivum Scu id quod concep
tui intentionali opponitur vt in conclusione
expressum e. o vo ee existentiæ hoc enim
sensu finis plerumque o habet ee reale

4° quæritur quinam sint effectus Scu
quodnam sit causatum finis

Resp vno verbo effectus ee actiones
oes eaæ efficientis qa dum eas quæ versantur
circa media vt nemo ambigit tum quæ
versantur circa finem ipsum nam ea
st effectus finis quæ fiunt ppter finem
ex bonitate finis alliciente, atq oes
actiones eaæ efficientis fiunt ppter
finem ex bonitate finis alliciente ois
quippe eaa efficiens agit pter finem E

Nec tum finis ea at vt verbis vtar
Scholarum media sed illis dat Bonitatem
mensuram et ordinem

1º dat bonitatem nam media vt media omnem suam bonitatem habent in ordine ad finem neque enim appetuntur media vt in se bona aut ppter se sed ppter hunc expetuntur vnde cæteris paribus eo meliora st quo inseruiunt ad meliorem finem vnum notandum e hic intelligi o debere bonitatem moralem aut honestatem quasi finis si moraliter bonus sit aut honestus faciat quoque media ce talia sed hoc vnum medium intelligi oportere quod medium vt sit pter se o expetatur aut ametur sed ppter finem.

2º dat mediis ordinem; ordo quippe mediorum venit aliquo modo a fine. postulat enim finis vt vnum medium alteri prædicatur

3º mensuram quoque mediis assignat debent enim media commensurari finibus, finis E est mensura et regula mediorum ipse vo nullam habet mensuram nullum medium, nullam mediocritatem hinc ~~volunt~~ bonum

finale quomajus e comelius e. sic que finis
vltimus est optimus.. at medium quomajus e
co o e melius, sed ttum quomagis fini commen
suratum e

Articulus 4us

De causis f materiali formali et exemplari

Causa finalis et causa efficiens dici solent
externæ rerum caæ, quoniam extra res
quarum st caæ, ponuntur sed caæ materialis
et formalis internæ nominantur quoniam
intra rem ipsam st, cujus dicuntur caæ
seu potius st res ipsæ prorsus vt o nisi
perperam appellentur rerum caæ d

Definitiones harum omnium caarum
divisionem que multiplicem caæ materialis
attulimus in compendio proæmiali phiæ

Multa autem quærere solent
de causæ materiali et formali, quæ in
physica ttum soluimus vbi explicabuntur
principia corporis physici ad mentem
Peripateticorum in rebus quippe corporeis
pprie inueniuntur caa materialis et formalis

quod ex caa materiali et formali simul
junctis quasi effectum concipitur vocatur
compositum de quo etiam in physicâ
breuiter quærendum restat erga caam
exemplarem ab ipsâ formali secernenda
sit et quomodo moueat seu dirigat

Resp 1° caam exemplarem o discre
pare quidem multum a caa formali
sed tamen peculiarem haberi posse
speciem quoniam ipsa influit in effectum
tanquam id ad quod siue ad cujus simili
tudinem fit effectus, formalis vo influit
tanquam id per quod

Resp 2° id existimandum ee de caa exem
plari quod de fine supra dictum e illa
quippe mouet pariter sdum suum ee
reale id e sdum ee objectiuum quod habet
in intellectu, o vo sdum suum ee intentionale
id e sdum cognitionem ejus formalem
res enim cognita, o ipsamet cognitio dici
potest caa exemplaris cum artifex

dum operatur in suum exemplar intentus
sit de cogitatione autem sua o sic sollicitus
de eaa generatim veræ st multæ ppsiones
universales quæ axiomata st per se evidentia
et principia sternunt unde inferentur
plurimæ in quacunque disciplina ppsiones
1o axioma in omni genere eaarum ita
aliquid 1um e ut in iis progressus infinitus
ee nequeat sic in genere finis Deus omni
um supremus e et ultimus ipse quoque
in ordine eaæ efficientis e 1um agens in
quod nulla vicissim ee potest rerum
cæterarum axio sic in genere eaæ mate
rialis materia ut ajunt 1a in aliam
naam resolui o potest sic in genere
eaæ formalis aliquid e 1um nec datur
immensum forma formæ
2um axioma nihilum o potest
ee ullius rei eaa hoc axioma ita clarum
e ut ne explicari quidem egeat ex ipso
no aut alia multa tum maxime hæc

corrolaria inferuntur

Quod agit aut potest actu agere id existit

2o nulla res aut perfectio existens habere potest nihilum pro causa quâ existat causa

3o quidquid est in effectu idem 1a tota quo illius causa continetur vel formaliter vel eminenter formaliter quidem sive sub eadem formâ quando causa est univoca id est ejusdem naturae ac effectus ut cum pax aliqua aliam facem accendit eminenter vero cum perfitiori modo est in causa quam in effectu hoc modo omnes corporum perfectiones in Deo existere concipiuntur

Appendix alterâ

De axiomatibus generalioribus nihil tam ad finem metaphysicam seu suam generalem et 1am quam ut cognitionum omnium principia seu axiomata studiose

Studiose conquirat, quapter in explicandis
tum ente aut modo entis generatim tum attri
butis utriusque sive communibus sive ppriis
quaecunque observare potuimus effata,
unde in alias scientias fructus manare
possunt, ea distincte notavimus sed plurima
generalissima st, quae quoniam unius rei
aut attributi ideam o spectant, pponi antea
in capitibus explicatis o potuerunt haec
nunc ~~ppono~~ ad fero et conjungo in unum
ne pulchra adjumenta desint ad firm
andas ea pescendas que caeteras phiae
necessaria

Axioma 1um

Quid quid in idea clara et distincta
vel rei vel modi alicujus comprehenditur
id de ea re vel modo potest affirmari
nam in proaemio phiae probatum e
evidentiam seu claram distinctamque

rerum ideam ee veritatis notam et
indicem juditiorum que nostrorum ee
regulam infallibilem

Axioma 2um

Quid quid distincte concipitur vel existit
existere potest sensus axiomatis e
quotiescunque attributum aliquod alicui
subjecto clare convenire intelligitur
quoties illud cum isto attributo vel existit
vel existere potest axioma quippe de
re seu subjecto aliqo intelligi debet
o de solo attributo, quamuis enim attri
butum quodpiam generatim et per
abstractionem concipiatur o tamen
distincte et seorsum ab omni subjecto
sic intelligitur quin relationem
habeat ad subjectum hæc attributa
communia vt genera et species nigtum
st communia et abstracta existere
nequeunt

Axioma 3um

Nihili nullæ st pprietates valet mul-
tum hæc ppsio ad res plurimas in omni
Scia demonstrandas

4um Axioma

Non ideo perspicua Negenda st quod
obscura animo comprehendi nequeant
hoc axioma est Sancti augustini libro
de dono perseuerantiæ capite 14o vbi
sic loquitur nunquid ideo negandum
e quod apertum e quia comprehendi
o potest quod occultum e nunquid
inquam, ppter ea dicturi Somus quod
ita ee perspicimus o ita ee quoniam
curite sit o possumus inuenire
enim vo quæ perspicua st hæc
quoniam docente Deo nouimus o possunt
o ee vera Sed quæ obscura nobis st
et ignota ea Similitudinem quidem

ejus que ignorantiam nos docent sed
nullam falsi suspicionem in res quas
euidenter nouimus educunt ttum abest
vt quæ a nobis st ignorata ppterea
falsa reputari debeant hoc pronun
ciatum plurimum valet ad optimam
sensentiendi et judicandi formam
tum in rebus seu se naturalibus seu
supernaturalibus tum in materiæ seu
fidei ac scientiæ seu rationis consensu
communtur plurima sanctorum patrum
responsa sic consultus olim stus augus
tinus supra virtutem diuinam quæ
christus dominus illæ sæ virginis matris
integritate natus et ad apostolos januis
clausis ingressus e. respondet his verbis
epistola 137 alias 3 quæ ad volusi
anum ipsa virtus inquit per inuiolatæ
matris virginea viscera membra
infantis induxit quæ postea per clausa

ostia, membra quuenis introduxit. hic
si rao quaeritur o erit mirabile si
exemplum poscitur o erit singulare
~~demus~~ Deum aliquid posse quod nos
fateamus investigamus o posse in talibus
rebus tota rao facti e potentia faci-
entis

Axioma 5um

finitae mentis e infinitum o posse
comprehendere

nam aliud e quid piem clare cognos-
cere aliud comprehendere ut jam expo-
nuimus comprehendi res aliqua dicitur
cum ejus perfectiones omnes et omnes
ipsarum relationes clare et distincte
cognoscuntur ut hoc verbo cum res eo
omnimodo cognoscitur quo cognosci
potest unde patet mentem finitam
o posse comprehendere infinitum
quamuis ipsum clare et distincte cognos-
cere possit, quia o nouit modum

orem quo infinitum cognosci potest

Axioma

in his rebus quae rationem humanam intellectum nostrum, auctoritati diuinae subjicere nos aequissimum e

id vero ipse persuadet quia Deus plura longe potest efficere quam ipsi mente assequi valemus 2° quia bonus et perfectus Deus ita vt nec fallere nos nec falli possit pauca tr Cauca haec multis seligimus axiomata quae in rerum naturalium scia maximo adjumento sit

Impossibile

aliorum axiomatum meminit Schola Peripateticorum ac praesertim istorum

Impossibile e idem simul esse et non esse

Quod libet ens vel non ens

Inter ens et non ens datur medium seu inter duo contradictoria nullum est medium

Sed haec et si certissima sint, notari tamen debent quoniam ad comparandam

verum quas ignoramus Sciam mentemque
dirigendam in prosecutione veri inutilia
St adhiberi hæc tum possunt aut ad euitan
dum errorem circa res in quibus nunquam
erramur, aut tollendam dubitationem
de rebus de quibus nunquam dubitamus
aut ad extirpandam ignorationem verum
quæ nunquam ignorantur sed ad errorem,
dubitationem vbi hæc St euellenda nunquam
adhibentur sic convictus me existere
possum 1o peripateticorum axiomate sus
hoc aut in alio modo argutari impossibile e idem ee
et o ee. atq nunc existo. E impossibile
e me nunc o existere ex quâ certe
argumentatione firmior et clarior nunc
fit mea cognitio

Quæritur in Scholis quodnam ex oibus
axiomatis principem locum habeat
qam ostendimus in proæmio phiæ
euidentiam criterium ee veritatis ac

ac notam in ordine naturali unde sequi
tur 1um axioma seu 1am ppsionem gene
raliorem quae ad caeterarum probationem
tquam argumentum afferri potest ee axio
ma quod 1o loco pponuimus ut quid idea
clara rei vel modi continetur id de ea re
potest affirmari

Cartesianis quibusdam haec 1a
omnium videtur ppsio Deus e summe verax

Peripatetici primatum tribuunt suo
principio impossibile &

Conclusio

1um axioma

Quidquid in idea clara et distincta rei vel
modi alicujus comprehenditur id de ea re
vel modo potest affirmari

prob 1um axioma e illud quod pter
quod certissimum e quare convenit cum
aliis axiomatis insuper quae omnia quae sciri
possunt vel scia haberi possunt demonstrat
ipsum vo a nullo demonstratur

atq ppsio ista quid quid in ideā clarā

de est ejusmodi

1° ē certissima et evidentissima cum

evidentia seu idearum perspicuitas indu-

bitatus et per se lucens sit caracter veritatis

ut olim probavimus

2° omnia quæ per sciam cognosci possunt

demonstrat idcirco constat ea quæ sciuntur

ēē vera quia hæc in ideā clarā et distincta

rerum continentur possum enim ut tali

quorum inductione constare potest tam

certo et constanter asserunt in physici

Deum ēē summe tocracem nisi quia in

ejus idea clara et distincta summa veri-

citas continetur ~~sum~~ sapientia summa

pariter certo asserimus quid quid cogitat

existere, quia existia continetur in

idea clara et distincta sciactu cogitantis

3° ipsum vero nullo axiomate demonstratur

cum nullum assignari possit coprius

quod apertum ejus confutatis objectionibus
pponi solitis

Resp. oes ad objecta

obj. 1o cum peripateticis axioma istud
impossibile e idem simul ee et o ee omnium
1um e nam generalissimum terminis
que constat cui que attendi bene notis

Resp. N. ppsionem cujus prob. dist. illud
axioma generalissimum e vaoe terminorum
C. vaoe usus et officii N. istud quidem princi
pium generalissimum e vaoe terminorum
cum constat ex ideis claris et distinctis tot
cui que attendenti patet per se; at o e genera
lissimum officio illud enim nullius e usus ad obti
nendam rerum quas ignoramus notionem
aut dubitationem arcendam illud o e genera
lissimum officio atq tale e illud axioma
impossibile e idem simul ee et o ee a quo
enim usurpatum id fuit ad aliquam antea

ignotam veritatem perspiciendam aut pate
faciendam vel in peripateticos audire aduer
sus impium quemdam disputantes et probantes
vel Supremi numinis existentiam vel animæ
rationalis immortalitatem hoc suo pcipio
impossibile e dr E Deus existit E mens humana
e immortalis pulchra sane e ista consecutio
et hereticam frontem vi maxima superant
confirmari qdem hoc axiomate poterit veri
tas quæ jam certa e sic fretus isto axio
mate poterit quis hoc et simili modo argu
mentari impossibile dr dr atq existo, qui loquor
E impossibile e me o existere sed hæc ratio
cinatio ad sciam nostram haud magnam
affert lucem et accessionem

Ins nihil e notius quam istud Peripa
teticorum axioma. E

Resp distante nihil e notius in genere
ppsionis C in ratoe principii dr. illud e
notissimum in genere ppsionis quod constat
terminis vniuersalibus et ideis claris vni

cuique attendenti notis, illud e notissimum in genere pcipii quod res ad alias conducit nihil quidem notius e in genere ppsionis iste peripateticorum sentie; sulfuta enim e ideis claris cuique vel parumper attendenti notis.. at o e notissima omnem rao cpii seu ratione vsus vt mox probatum e

obj 2° cum cartesianis quibusdam axioma quidquid in idea clara et illud de ea re vel modo potest affirmari pendet ab ista coge Deus existit summe verax E

Resp N. ante imo nostrum principium istius cogis fundamentum e ideo enim persuasum nobis e Deum existere cumque ce summe verum quia in idea clara Dei existiam et veritatem necessario includit intelligimus vt 2a parte mox probabitur. E

prob ante

probante id circo ttum certi sumus
nos o decipi in iis quæ clare et distincte
nouimus quia scimus Deum existere ita
bonum et sapientem, vt non patiatur
nos falli in claris distinctis que perceptio
nibus. E

Resp. N. ante o Deo certi sumus nos
decipi in iis quæ clare et distincte nouimus
quia scimus Deum existere summe verum
sed quia euidentia cum veritate necesse
rio conjuncta e et nobis constat fieri
nunquam poce vt claris distinctis
que rerum ideis decipiamus v. G. cum
concipimus circulum necesse e figuram
concipiamus vni necessario conuenial
Rotunditas nullus que malus efficere pest
vt circulus quem concipimus o sit rotun
dus alio qui o conciperetur circulus
tum que potens ille genius duo contra
dictoria simul connecteret ita circulum

cuique attendenti notis, illud e notissimum in genere pcipii quod res ad alias conducit nihil quidem notius e in genere ppsionis iste peripateticorum sentie; sulfuta enim e ideis claris cuique vel parumper attendenti notis.. at o e notissima omnem rao cpii seu ratione vsus vt mox probatum e

obj 2° cum cartesianis quibusdam axioma quidquid in idea clara et illud de ea re vel modo potest affirmari pendet ab ista coge Deus existit summe verax E

Resp N. ante imo nostrum principium istius cogis fundamentum e ideo enim persuasum nobis e Deum existere cumque ce summe verum quia in idea clara Dei existiam et veritatem necessario includit intelligimus vt 2a parte mox probabitur. E

prob ante

probante id circo ttum certi sumus
nos o decipi in iis quae clare et distincte
nouimus quia scimus Deum existere ita
bonum et sapientem, vt non patiatur
nos falli in claris distinctis que perceptio
nibus. E

Resp. N. ante o Deo certi sumus nos
decipi in iis quae clare et distincte nouimus
quia scimus Deum existere summe verum
sed quia euidentia cum veritate necesse
rio conjuncta e et nobis constat fieri
nunquam poce vt claris distinctis
que rerum ideis decipiamus v. G. cum
concipimus circulum necesse e figuram
concipiamus vni necessario conuenial
Rotunditas nullus que malus efficere pest
vt circulus quem concipimus o sit rotun
dus alio qui o conciperetur circulus
tum que potens ille genius duo contra
dictoria simul connecteret ita circulum

qui circulus o foret quod absurdum et possibile omnes fatebuntur

probante ideo certi sumus o nos deci pi in asserande etia corporum quae vidimus Deum summe bonum ee summe que sapientem

Epariter in oibus quae clare seu per ideam claram et distinctam videmus certi sumus quia nouimus Deum existere summe sapientem et bonum

Resp. N. cons. vltro conferimus certos nos ee de extia singularium corp ee vel ad ee judicamus pter impressiones sensibiles quarum conscii sumus co duntaxat nouerimus Deum ee bonum vt o sinat decipi nos in credenda eorum existia enim vo affectiones intimae nostrae mentis caloris & et caeterarum qualitatum sensibilium possint absolute a Deo solo in nobis imprimi absque vlla corporum occasione vt in physica demonstrabitur ea tenus vo nouimus rem ita o ee quia

quia scimus Deum summe bonum ac sapi-
entem nos ineluctabili in juditiis ferendis
errori ce additos verum ex inde minime
consequitur nos o ce certos in iis quae per
ideam nouimus nisi quia antea explora
tum e Deum existere summe bonum
ac sapientem

il ny a rien de passé cest que jay
mis trop de place pour reprendre
ce que jauois oublie

ob 3o cum quibusdam phis cartesium
male intelligentibus 1um axioma e istud
ego cogito E sum

Resp 1o cartesium passim admittere
vt cum principium istud quod assumimus
et nullibi apud ipsum adductam videri
ratiocinationem cogito E sum tquam

principium ois cognitionis Sed ttum vt iam cognitionem certam quæ hoc veritatem naturali ordine quærenti circa verum extiam innotescit, legantur dissertio de methodo et meditationes ejusdem in physicæ

Resp N. ppsionem id circo enim constanter quisque asserit se cogitare qui existit, quod in ideâ sui cogitantis inclusam existiam actualem evidenter perspicial quod autem evidenter in rei cujus piam idea comprehensum cognoscitur de eâ re affirmari possit præterea mp si e ppsionem Ego cogito E sum, e enim ppsio singularis quæ enuncial existiam de re aliquâ creatâ neque versatur circa ~~res creatas~~ verum essias iisque inter ppsiones scientificas recenseri potest nisi revocetur ad ppsionem aliquam universalem qualis e hæc, ois qui cogital existit.

prob ppsionem ista ppsio 1a occurrit
hoi tum 1um philosophandi E omnium
1a est.
Resp dist ante 1a omnium videtur sdum
ordinem inventionis C sdum vim probandi
N: ista ppsio 1a omnium e in ordine inven
tionis nam vt observat Carthesius is
qui primus veritati inquirendæ incombit
atq de rebus dubitare vult ideo vt certior
posteca fiat de earum veritate dubitare
o potest quin ipse sit dum dubitat aut
cogitat; nam qui hic cogitat procul dubio
existit vnde 1a ppsio quæ hoi de rebus dubi
tanti circa rerum existiam 1a occurrit
hæc e Ego qui cogito. Existo sed ista ppsio
1a omnium o e sdum vim probandi: imo
nulli omnino rei probandæ inseruit
obj 4o illa ppsio o e 1um axioma
quæ o e vel falsa, vel saltem nugatoria
atq hoc altero vtro vitio laborat allata
ppsio cum enim dicitur, quid quid in idea E

Resp. N. mm: ad prob. dico nostrum axioma intelligendum esse de ideâ objectiva ita ut sensus ejus sit aliquid esse tale extra mentem quale a mente percipitur clare et distincte istud vero nugatorium o esse tum in ttum ppsio e nugatoria et idenditica cum idem de se ipso affirmatur sdum idem nomen ut in isto exemplo res e res o vo cum res de se ipsâ prædicatur diverso no e nam res explicita et evoluta rectissime dici potest de se ipsâ evoluta et o explicata recte quippe dicitur triangulum e figura tribus lineis comprehensa unde apud logicos hæ e præscripta lex e definitio de definito enunciatur

Finis

1a Partis

M. Physicæ

Pars 2a Mphysica
Siue Pneumatologia

Duo st genera entium alia st incorporea
alia corporea hæc Mphysica perlustrat
in illis contemplandis occupata e posterior
Mphysicæ pars

Ens incorporeum Seu Spiritus e Substia
materiæ expers Siue cogitans

1o e Substia propria enim existit existia

2o e materia expers nam o conceptæ primo per
mentem negatæ maa, concipitur tamen
Spiritus quod quidem apertum e ex hoc
quod o conceptis negatis quæ affectionibus
oibus corporis puta figura, quiete, motu,
vencaneant tamen et intelligentur cogi-
tandi modi Spiritibus essiales., vnde ho e

vocabulo, maa expers, et si priuatiuo intelligenda e naa quaedam positiua hoc e cogitans

Cogitare autem e velle, intelligere nam ois substia cogitans se nouit atque alia multa quae nouit et res autem quas nouit expetit vel fugit amat vel odio habet ambo haec attributa st essialia spiritus nihil que st quam varii substiae cogitantis respectus per mentem distincti ppter duo insignia quae scorsum notantur ejus officia

atque exinde prona e consecutio spiritum oem ee simplicem indiuisibilem incorruptibilem

1o simplex naa e vt pote quae remouet compositionem oem physicam seu ex partibus realiter distinctis

2o indiuisibilis proinde e quod enim partibus caret id in partes diuidi nequit

3° e incorruptibilis intrinsece saltem ut loquuntur, hoc e nullum corruptionis principium infra se habet quemadmodum corpora quaequia partibus constant pugnantesque qualitates complectuntur ad sui corruptionem proxime st proclivia

haec communia st oi spiritui sed seorsum de variis spirituum speciebus dicendum e ppria quae singulis attributa explicanda st

Spiritus vel e mercatus e que Deus vel creatus isque Angelus e aut mens humana

Sectio 1a

De Deo

Vanus e ois labor quo ad dei amorem aut cogem o ducimur multum vo ex eo studio sperandum e quod aliquo pacto ad cogem dei sufficit et ejus amorem suadet

uberior est autem fructus habet scientia ea quæ Deum ubique querit, et docet, nihil præter ipsum

Tria vero licitum est lumine naturali de Deo inquirere, quibus argumentis probetur ipsum existere, tum quænam sit ejus natura quæ demum in ipsa involuantur attributa tria proinde erunt hujus de Deo tractus capita

Caput 1um

De existia Dei

Quæstionem proponimus de existia Dei o quasi hæc incerta est possit bonæ vectæ menti quæ concessa sibi ratione o abutatur sed quod opera sit o indigna, christiano pho demonstrare aduersus impios si qui st qui commissam sibi veritatem Dei existentis in injustia detinent nihil est tam notum, quam Deum existere regnatorem

oium Deum atque Simul Sniecras et Sibi
cognitæ veritatis benememores animostam
Splendidâ et amabili contemplatione
recreare, ~~quoni~~

Quoniam vo existentis Scia a coge
Dei omnibus tradita pendet multum
valebit ad dem onstrandam Dei existiam
Scire an et qualis Sit Dei in nobis notio

Articulus 1us

an et qualis Sit in nobis Dei notio

Nemo hoium e qui o affulgeat aliqua
Dei notio qui que ~~sen~~ Si velit loqui ut Sentio
~~af~~fateatur Se intelligere Substiam aliquam
oium quæ vnquam cogitari possunt perfec
tissimam quam quidem notionem gerunt
Si qui Sint qui Deum nolint Si m abiis quera
tur quid negent hoc ipsum quod dei-noe
intelligitur hoc e Substiam infinite
perfectam negare Se profitebuntur

Sed quia mens humana quia in exteriora
labitur, et circa res sensibiles tota fere
occupata est ad imaginem et ideam Dei
vix attendit quin abit aliquâ ratiocinatione
ideam illam compulsare et statim que
qualis ea sit et unde originem suam
ducat ostendere unde sit

Conclusio 1a

Est ita ni nobis idea Dei

prob idea Dei e idea entis summe per-
fecti
atq sum minime conscius mihi ejusmodi
ideam entis summe perfecti

Nam 1o experior cogitare me et loqui
de vario ente summe perfecto sive
eum ipsum credimus aut speramus sive
eum ad angustias redacti ad ipsum recur-
gimus atq rem presentem actu habere
seu cognoscere verbis quam exprimere
intelligibilibus et prorsus idem ac ideam

aliqua cognoscere

2º finita, limitata et imperfecta

o pauca cognoscimus alia que aliis

perfectiora sic nostrum nemo e qui

o agnoscat multa sibi ad summam

perfectionem de ce siue mentem siue

corpus consideret licet mentem suam

corpore longe nobiliorem ee cognoscat

atq imperfectum o cognoscitur absque

summa perfectionis notione imperfectum

enim nihil e aliud quam infinita per-

fectionis priuatio atq priuationes et

imperfectiones o cognoscuntur ideis

propriis sed ttum per ideam formarum

et perfectiones quarum priuationes

st E imperfectum nihil concipitur

absque summa perfectionis idea E

enime summe perfectionis idea

ac proinde summe perfectientis idea

Extat in nobis idea Dei

Conclusio 2a

Idea Dei nobis est a Deo immediate

prob. Illa idea nobis est a Deo immediate

quae a 1o ortu divinitus nobis concessa est

seu potius quae est Deus mentinostrae presens

eam que perpetuo illuminans

atq. idea Dei a 1o ortu concessa nobis

est seu potius Deus ipse prout mentinos

trae presens solus quippe Deus qui continet

summam perfectionem eam nobis

representare potest &

Corrolarium

idea Dei igitur a rerum sensibilium

perceptione nobis non advenit neque a

nobis formatur ex habitis notionibus

rerum seu quod idem est idea Dei non

est adventitia nec factitia 1o adventitia

1o aduentitia Dei, o e idea, illam
idea o e aduentitia quae nobis rerum
sensibilium cogitatione o aduenit
atq idea Dei a rerum sensibilum
cogito e nobis o aduenit tum quia ens
summe perfectum, neque coloratum
e neque sapidum neque sonorum neq
vllā sensibili qualitate adfectum vl
a rebus sensibilibus ejus notio nobis
in mentem veniat tum etiam quia
res imperfectae quales st res sensibiles
idea entis summe perfecti in generare
o possunt effectus m o potest plus
perfectionis habere quam sua eca
totalis aliquin eam perfectionem
a nihilo preciperet quod primis p eius
pugnat

2o idea Dei o e factitia nam idea
factitia vocatur ea quae a nobis

ex pluribus id eis ad libitum conficta

et q idea Dei seu entis summe perfec
ti ex pluribus aliis id eis o conflata
ion o potuissem nesciens quid sit ens
summe perfectum id eam illam formare
oibus que ditare perfectionibus 2o idea
ille simplici oibus que videtur eadem
ita ut nichil huic addere aut ab ea detra
here possimus quemadmodum id eis
factitiis aliquid ad libitum addi pteh
aut aliis detrahi 3o oes aliarum natur
rarum ideas simul congesta perfec
tum aliquid efficere o possunt &

Alia Corrolaria

huic sequitur 1o Deum o negatiue
ut ajunt et remouendo ab eo imper
fectiones naturis creatis adjunctas
sed positiue a nobis cognosci nam pter
ideam Dei videntes ee ens summe

perfectum item que multasque ejus perfectiones nominatim intelligimus

2° Deum oio ignari o posse ita docet Sanctus augustinus multis in locis operum suorum

Resp oes ad obj

obj 1° si omnibus nobis adesset clara dei notio nulli unquam fuissent Athei

atq falsum istud e ex historiarum monumentis

E

Resp dist nini multi olim extiterunt Athei in corde C in mente N. v Sub d, ad impressam dei notionem attendes C. Sensu N: itaque multi reipse Athei St corde qui nimirum libidine o ro e ducti Deum o ee velint et cupiant hujus generis erat insipiens apud Spalmistam qui dicebant in corde suo o e Deus: Sed nullos praeuiderim quisque abeo fuisse Atheos mente hoc e qui certo crediderint nullum Deum existere

neque in notio Dei duntaxat clara et distinc
ta præsto vero nobis adest Sed insuper rerum
omnium quæ in mundo hoc extant aspectu
indesinenter in nobis excitatur Dei cogitatio
Si qui vo hoes extiterint maæ Stolide
immersit, et ~~fœdiciss~~ fœdissimis cupidita
tibus detenti qui cogitaoem oem de Deo
Solitam ~~ee~~ m se habuerint deficiente
attentione o ideâ aberrauerunt o querentes
Deum vt loquitur Scriptura Sacra si
forte attrectent eum ac invenientes quis
o longe sit ab vno quoque nostro in ipso
viuimus mouemus et sumus

Sed quod a quibusdam hoibus pessime
affectis in dubium forte reuocetur Deus o
ex eo sequitur euidentem o ee Dei cogem
o magis profecto quam si lumen Solis
perspicuum o ee contenderet quod forte
aliquis obstinate secus id affirmasset

Insidea omnibus hoibus affulgens
ad ee debet eadem

atq idea Dei o ad fuit oibus eadem imo
maxima fuit circa naam diuinam
opinionum dissentio et varietates. E
Resp. dist. maj. idea Dei oibus presens
adee debet oibus Sdum rem representatam
et vaoe sui C Sdum modum ejus videndae
N. Similiter dist. min. et N. cons. illa idea
ad est multis eadem qtum ad rem repres
sentatam quae naam eandem multis
representat suae eadem rei attributa
idem genus et differentiam illa vo e eadem
qtum ad modum quo videtur ni qua a
multis obseruantur idem numerus idem
quo respectus attributorum qam vo idea
oibus tradita debet ee eadem qtum ad
rem representatam idem m e exemplar
oium idearum Puta Deus Sed idea oibus
tradita ad ee oibus o debet qtum
ad modum quo videtur modus enim ille
obseruandae ideae cuique pprius mentis e

et pendet ab attententione ad ideam quam
attentionem o oes et vix duo hoes ad rem
eandem afferunt porro idea Dei o adfuit
oibus eadem qtum admodum ejus videndæ
Sed adfuit oibus eadem qtum ad rem
representatam oesm Deum conceperunt
ens Summe perfectum quo nullum majus
e atque aberrauerunt a Se et a veritate
in eo ttum quod ad objectam Dei ideam
o Satis attendentes Suis ve cupiditatibus
litantes aut ex impressionibus Sensuum
praue judicantes easdem oio Dei perfec
tiones Singuli o viderint aut deo attribu
erent plura quæ hæc ee idea o continet
quapter ex ista diuersitate opinionum
minime concludendum e ideam Dei
oibus hoibus presentem o ee
obj.o nulla e in nobis idea infiniti E
Resp. N. ante nam clare et distincte
nouimus infinitum nullis finibus circum

scriptum ee nulla que nouā perfectione
poee crescere benequoque distinguimus
infinitum ab oī re finita, atq pprietates
infiniti cognoscere ipsumque ab oī alia
reprobe distinguere e habere ideam
infiniti E

prob ante infinitum o nouimus nisi
ratiocinando seu vt ajunt vulgo Peripa
tetici o nisi per comparationem et nega
tionem finiti nempe cum remouemus
oes mm perfectiones creaturarum infinitam
rem concipimus. E

Resp. N. ante imo vo res o mouimus ita
finitas ee et imperfectas nisi per compara
oem qua idea tanquam regula et mensura
vti possumus ad obseruandos rerum limites
et fines et vo infinitum o potest cognici quod
nulla tenus infinitum continet neque forma
liter neque eminenter atq quod e infinitum
prorsus o continet infinitum o formaliter

cum alia sit ratio infiniti et finiti o emi-
nenter cum infinitum perfectius o sit in
eo quod e infinitum sed e contrario. E

obj 3o Si esset in nobis idea Dei jam clare
cognosceremus quid sit Deus atq clare o
nouimus quid sit Deus E

Resp. Nmm. clare etenim hic vidi-
mus quid sit Deus puta ens esse summam
perfectum. perfectiones multas quae ipsi
soli in esse pount clare nouimus aeterni-
tatem creandi conseruandi potentiam et
alias hujus modi plures

probmm: si cognosceremus quid sit
Deus infinitas dei perfectiones cognosceremus
atq o cognoscimus Dei perfectiones
E

Resp. Nmm. si cognosceremus quid
sit Deus per ideam infinito modo perfectam
cognosceremus infinitas perfectiones C si
cognosceremus quid sit Deus per ideam

finito modo perceptam, cognosceremus infini
tas perfectiones &c. concessa min. dist. Simi
cons. clare o nouimus quid sit Deus per Dei
ideam infinito modo perceptam C. per Dei ideam
perceptam &c. idea igitur rei cujuspiam
percipitur vel infinito modo vel modo finito
infinito modo tunc percipitur quando viden
tur oes pprietates oes que respectus attri
butorum essentialium; finito modo tunc
percipitur idea aliqua quando nec oes
pprietates nec oes respectus attributorum
primariorum cognoscuntur posteriorem
hunc ideae videndae modum explicare licet
exemplo tabellae alicujus quae dum tota
oculis aspicientibus objicitur sdum et
partes et finito modo ~~perf~~ videtur equidem
si tradita nobis a Deo idea quam infinito
modo perciperemus, cognosceremus infini
tudinem perfectionem diuinae naae,
aliter vo res e si finito ttum modo ideam

Dei percipiamus porro o cognimus infinita
dinem perfectionum diuinæ naæ atque
ideo clare hic in terris o nouimus quid sit Deus
per ideam infinito modo perceptam sed
clare nihilominus cognoscimus quid sit
Deus per ideam Dei finito modo perceptam

obj 4o aduersus 2am eius partem
Notionem Dei ex rebus sensibilibus ratio
cinando eruimus. E

Resp N. ante et sim in rerum aspec
tabilium varietate et ordine mirabiles
sapientiæ aut potentiæ caracteres elu
ceseant nihilattamen infinitum a quo
interuallo maxime differunt Repræsen
tare o possunt nec consequenter ideam
naæ infinite perfectæ mentibus nostris
imprimere

Articulus 2us

quibus argumentis existentia Dei Probari
possit

Si quæ Denotitiam acceperunt hoc es
Mam oes quæ par est attentione meditarentur

superfluum certe est otiosum que studium existiæ dei probandæ rationem consectari cum vo ea sit multis animi cecitas ac depravatio ea que socordia vt ad incorporatam hanc ideam vix ac ne vix qdem mentem advertent aut eam quandoque cogitatione et amore rerum terrenarum suffocent qui munus docendi hoc habent hujusmodi hoibus magno opere profuti sunt si ratiocinando venit idea ad probandam dei existiam aut rationem naam oem compulcent que cogantur redire intra se opificemque oium deum agnoscere

Studuit Cartesius demonstrandæ dei existiæ per ejus ideam oes vo ante ipsum scholarum phi aut ratiocinationibus quibusdam aut naæ multivariæ contemplatione innitebantur in asserendæ dei existiæ argumentorum hujus ordinis celebratiora st quinque quibus stus thomas vsus e 1a parte

summæ teologicæ questione 2a articulo 3o
1o petitur ex corporum motu sdum ex
causarum efficientium 3um ex ente possi-
bili et necessario quartum ex variis perfec-
tionum gradibus qui in rebus occurrunt
quintum ex mundi gubernatione desumitur

Hæc et alia cartesius aut alii phi
attulerunt argumenta adducere mihi
in animo e in triplici ordine eam reponam
alia mphysica alia physica alia nonci-
valia nominari possunt

Mphysica argumenta st ea quæ
ab inspectione humanæ mentis et idearum
menti traditarum contemplatione repe-
tuntur

Physica argumenta st ea quæ
desumuntur ex rerum physicarum
contemplatione

Moralia demum argumenta st
ea quæ de more doctissimus et indoctis

st accommodate vel quæ mores ipsos respi-
ciunt licet aliquando ex materiâ physica
vel mphysica depromantur

Demonstrationes Mphysicæ

1um argtum mphicum ex idea Dei

Idea Dei quam hominum mentibus
presentem ee demonstrare spectari potest
vel in se seu raoe ejus quod e vel raoe
perceptionis ejus a mente nostrâ vel demum
raoe ejus quod e continet tribus his ce modis
considerata Dei idea maxime efficax e
ad demonstrandam Dei existiam 1o enim
hæc idea Deus ipse e menti nostræ pre-
sens. 2o hujus ce ideæ perceptio Donum Dei
e 3o in hac ce ideâ includitur existendi
necessitas

Oes probandæ Dei existentiæ modum
per Dei ideam includemus vnica argu-
mentatione cujus minoris tres erunt partes
observatione speciali dignissimæ

idea quæ Deus ē ipse cujus perceptio
in nobis cē o potest nisi Deo ita volente
quæ tandem ipsa necessitatem existendi
includit invictissimum ē Dei argutum

atq quam habemus Dei ideam ea ē
ipse Deus; præterea ejus perceptio in mente
o ē nisi Deo volente postremo hæ idea
necessariam existentiam inter alia multa
attributa includit et monstrat

1° idea Dei Deus ipse ē in qtum menti
nostræ presens eam que indesinenter illu
minat se ipsum manifestando nam hæc
idea ē infinita per se infinitum quippe
representat licet infinitus sit ejus videndæ
modus atq solus Deus infinitum repræsen
tare potest nam exemplar Dei ttum
dem realitatis et perfectionis continere
debet qtum ē in ipso Deo alio qui Deum
o ostenderet sed finitum quid et a Deo

prorsus infinitum

2° perceptio idee Dei in nobis o e nisi deo liberrime ~~et~~ et summa benignitate volente neque in perceptione a divina in nobis e ex nea nostra conditione et necessitate

3° idea Dei in se o includit necessitatem nam idea ~~idea~~ dei e idea summe perfecti atq idea entis summe entis includit in suo conceptu existendi necessitatem existia quippe e perfectio et quidem precipua si qua nullus aliis perfectionibus locus ee potest. E idea Dei necessitatem necessitatem dicit existendi E

et vo quoniam existendi necessitas in idea Dei includitur se habet existiam ad eam ut rotunditas ad circulum possibilitas existendi ad creaturam atq circulus o potest o ee rotundus creatura o possunt o ee possibiles E

et Deus o potest o existere

Corollarium

hinc sequitur istam ppsionem Deus existit ē notam o quoad se sed et quoad nos vt loquuntur theologi apud quos ppsio dicitur nota per se per se quoad se. ttum cum identitate aut connectio attributi cum subjecto o nisi aliquo medio seu per tertiam ideam vtrique seorsum applicatam cognosci potest et per se quoad nos cum veritas ppsionis intelligitur ex solā terminorum idea

Quibus allatis definitionibus apertum ē ppsionem Deus existit ē notam per se quoad nos nem cum inter perfectiones quas exibet Deus clare videatur existia et quidem omnia illa inter Dei perfectiones in maxima luce nobis ē ipsa per se ista ppsio Deus existit

tres

tres istæ ratiocinationes suis impetuntur objectionibus sed solutæ jam fuerunt precedenti articulo quæ in priores pponuntur nunc Respondendum e aliquot in ultimam demonstrationem cavillis

Dices 1o hæc postrema demonstratio laborat principii petitione supponit m nos clare et distincte concipere existiam pertinere ad essiam dei ideo que supponit deum existere quod tamen erat demonstrandum

Respnte: cujus pprbationem quoque N: neque m gratis possuimus pertinere ad essiam dei quod probabimus ostendo existiam perfectionem ee et quidem precipuum quam proinde ens summe perfectum complectitur:

inst saltem supponit ens ee perfectissimum

atq ipsum e quod controvertitur nemo m diffitebitur quin deus existat posito quod existat ens perfectissimum an autem ens hujus modi detur ambiguum e. E

Resp. dist. maj. allata demonstratio suppo-
nit dari ens perfectissimum in mente. Sed
illud alterā conclusio e probatum fuit. Ci
Supponit dari ens perfectissimum in rebus, N.
Supponit quidem hinc demonstratio dari in
mente ens perfectissimum seu nos habere
claram et distinctam entis perfectissimi
ideam quia vo in illā ideā actualis existia
necessario continetur hinc concludit ens
perfectissimum seu Deum existere quapter
o supponit sed probat ens perfectissimum
existere actu ideoque o laborat petitione
principii

Dices 2º a statu ideali ad statum
realem o realet consecutio in iis quae spectant
rei existiam sed tantum in iis quae ad rei
essiam rei pertinent

Ex eo quod existia necessario in ideā
entis summe perfecti contineatur concludi
o potest ipsum existere

Resp. N. ante cum in idomne semper verum sit quod clare a nobis percipitur o minus a statu ideali ad statum realem in rei cujusque existia quam in essia valere debet consecutio

Inferes, E inferri potest illud o e quod concipimus

Resp. N. cons. minime ex inde concludendum e. idoe quod concipimus quia in rei cujusq ideā includitur actualis existia sed tum in ideā rei necessariæ et infinitæ quæ e Deus solus

2um Argutum Mphicum ab existiā et dotibus humanæ mentis petitum

Testimonium animæ nostræ plurimi fecerunt sacri ecclesiæ patres ad probanda divinitatem ex multis quæ in humanā mente quisque agnoscit intima conscientia hinc seligo

Num in victe conscius mihi me cogitare et mentem habere proinde que existere me cum fieri o possit actu cogitantem o existere ea que existentis mentis cogio

hoc naturali veritatem inquirere oia
1o occurrit sed insuper eadem conscientiâ
admonente nouit intime me lumine naturali
hoc e notionibus et ideis plurimis entis ac
modi variarum que entis ac modi seu specie-
rum seu perfectionum informatum ee
insuper ppensiones voluntati meae fm inditas
ee anaa vt amorem beatudinis suae
conseruationis et integritatis vnde oia
prosequimur quae ad perfectionem nostra
videntur conferre

atq existia et dotes mentis meae
existere Deum inuicte demonstrant

1o existia mentis in Dei existentis
notitiam nos ducit nam bene nouit eam
neque a se neque ab vllis causis Deo inferi-
oribus aut creari aut conseruari poee
sed ee a solo Deo a se quidem, o e nostra
mens declarant ejus perfectiones plurimae
scia paucarum rerum dubitatio de
multis, ignorantia caeterorum, bonorum

fere omnium scitis, perfectionum que quib:
in æternum carebit nam hujusmodi perfec
tiones ~~et~~ mio hoes perfectiones sibi tribuere
facilius, quam existiam: neque etiam e
mens nostra ab ullis causis deo inferiorib
nam ea a deo inferior ttum dem realitatis
et perfectionibus in se o contrahebit quibum
e objective in mente cogitante ac ideam
dei habente præterea hæc altera ea a
deo inferior a deo ~~in~~ pendebit ut existat
E a deo solo e nostra mens E existit d
2o Dotes humanæ mentis existiam dei
comprobant nam 1o lumen animi
innatum quo sermo ens in universum in
cujus immensitate multa quæ ad varias
entis species attinent comprehensa viden
tur a quo nisi a deo solo qui ipse sub gene
rali et indefinita entis no e nobis exibetur
tribui oibus hoibus potest 2o amor ille gene
ralis et immensus beatudinis quo plena ab
ortu suo voluntas semper expetit aut ipsum

bonum aut quod naam illius habet vel sub dole imitatur o nisi a Deo qui e summum bonum prouenit E nisi Deo dante proinde existente o forent tam praeclerae dotes mentis E &

Haec 2a mm pars maximam lucem accipiet ex dicendis infra de intellectu et voluntate humanae mentis

3um argutum M physicum

ex raoe entis necessarii atque contingentis

Hoc argtum inter quinque a Sancto thoma allata tertium e et sic pponitur aut datur ensali quod absolute necessarium quo nomine intelligunt oes diuinam naam aut oia entia quae existunt St contingentia seu vt loquitur Sanctus thomas St possibilia ee et o ee atq oia entia quae existunt dici o pount contingentia sim oia entia quae existunt cent contingentia seu possibilia ee et o ee quando que o fuissent pam que sine contradictione oia possint

supponi o ee at vo si aliquando o fuerunt
entia contingentia aut per hypotesim
in se o contradictoriam entem fingu an
tur o ee jam tunc e erunt possibilia
sed omnino im possibilia qua quod o e nequit
incipere ee nisi per aliquid quod e
falsum autem e entia quae existunt
ee impossibilia E o oia entia quae exis
tunt quae st contingentia

E existit aliquod ens absolute necessa
rium seu necessario existens hoc autem
ens deus e vt oes confitentur quid quid
contra opinatus fuerit spinosa sistema
tis infandi auctor seu potius religionis
veritatis que ois destructor et hostis
atrocissimus E existit Deus

Probari generatim potest dici o pec
omnia contingentia quia contingia
o includuntur in idea entis

Dices 1o Quamuis singula entia sint
contingentia tota tamen collectio

o e contingens sed poni potest necessaria

E Resp. N. ante nam implicat collectio-
nem rerum contingentium esse necessa-
riam quemadmodum implicat collec-
tionem caecarum pollere visu et vo
cum collectio nihil sit aliud quam partes
seu membra collectionis simul sumpta
nullum attributum convenit collectioni
quod o convenit tali jure singulis collec-
tionis partibus nisi ipsa totalitas et
attributa quae ad totalitatem seu collec-
tionem prout ad collectionem pertinent
ut sunt noa exercitus plebis quae cuique
aut ~~sibi~~ cuiuo competunt nullum quoque
attributum convenit partibus collectio-
nis quod o tali jure conveniat ipsi
collectioni attributum desumatur ex ipsa
distributione seu ex partibus sigillatim
sumptis ut e nomen unus, quod prim-
de collectioni prout collectioni repug-
nare debet porro contingentia o e

attributum competens rebus deoinfe-
rioribus prout sigillatim ac distributè
sumuntur sed illis convenit absolute
spectatis ac ee v. g. melius obnoxium
competit militibus absolute sumptis
o habitâ raoe eorum collectionis
aut distributionis proinde contingentia
singulis entibus competere o potest
quin toti collectioni etiam convenial
mst. a singulis partibus ad totam
collectionem, sive ut ajunt, a sensu dis-
tributivo ad collectivum o valet conse-
cutio sic licet et haec illa figura contin-
genter convenial, concludi o potest oem
figuram collective sumptam ab eo
poee a corpore.
Ex eo quod singula seorsum entia
sint contingentia inferri o potest totam
eorum collectionem ee contingentem
Resp. dist. ante, a sensu distribu-
tivo ad collectivum o valet consecutio

vbi agitur de attributis quæ collectioni
aut distributioni ppriæ S.t vbi agitur
de attributo essentiali et ~~attributo~~ absoluto quod tum
partibus singulis tum collectioni
conveniat d.r igitur vbi quæstio agitur
quod convenit rei ppter hujus simplici
tatem vel compositionem a sensu distri
butivo ad collectivum ō valet consecutio
sic ex eo quod figuræ seorsum sumptæ
corpori matematico contingenter com
petant ō debet inferri earumdem collec
tionem contingenter corpori convenire quia
contingentia illa datur ipsa in distributione
seu designatione figuræ vnde fieri potest tota
figurarum collectionem ō ee contingenter
corpori quoniam necesse e corpus lignum vi g.
ee rotundum aut alterius figuræ licet cui
aut illi figuræ ō sit addictum ac valet
semper consecutio a sensu distributivo ad
collectivum in attributis quæ rebus absolute
conveniunt abstrahendo ab earum collectione

Seu distributione sic quia singuli houm
st rationales et vulneribus obnoxii tota
eorum collectio e rationalis et vulneribus
obnoxia porro contingentia entib. absolute sumptis
convenit in hypotesi quam euertimus o autem prout
seorsum accipiuntur e si verum e entia oia sigillatim
sumpta ee contingentia. refe recte infertur entia
collectiue sumpta ee contingentia

Dices 2o entia contingenter existentia
seu possibilia o possunt supponi oia simul
ee. Ea pari oia entia contingentia o
possunt fingi o ee

Resp. dr. cons et Paritatem; nam oia
possibilia simul sumi o pount at definito
numero quia quo cunque numero finguan
tur existere plura semper in infinitum
existere po ee concipiuntur, sed hic res
contingentes spectantur vt actu existen
tes adeo que cum sint definitae simul
sumi poum et spectari tanquam o
existentes vnde vtriusque hypotes eos

apparet diuersitas

4um Argutum Mphi cum

ex eo q̃ singulis rebus insint varii et definiti perfectionum Gradus

Duplex hic ꝓponimus argutum vnum ex eo quod res aliis aliis sint perfectiores 2um ex eo quod oes quot quot s naa definitas habeant perfectiones certas que vires

1um quod 40 loco inter Sancti Thomae demonstrationes refertur ita ꝓponi potest definitur in rebus aliquid minus ac magis nobile nam corpora v: g: uiuentia vitae expertibus nobiliora iudicamus ac substias spiritales corporatis ꝓponimus

atq magis et minus dici o pount nisi per respectum ad aliquid quod maxime perfectum sit nam vt Sute obseruat Boetius l 3o de comparatione phiae p 6a oe quod in pertum ee dicitur id diminutione perfecto in perfectum ee perhibetur quo fit vt in quolib et genere imperfectum

quod perfectum eo videtur aliq d necesse
E existit aliquod ens summe perfectum
id autem deus e E d: Exit

2um argutum sic conficitur tres oes
quot quot st aut fuerunt unquam
habent definitam essiam quae ex attribu
tis quibusdam coalescit et per quam una
quaeque res certas habere vires dicitur
atq hoc ita o foret nisi sit 1a quaedam
exemplaris et archetipa causa seu
natura perfectissima in qua sit rei
cujusque modi species et mensura E
e suprema aliqua caa seu naa qae
continent oes rerum naturalium
perfectiones haec caa Deus e E Deus existit

Dices 2 unum quod que e finitum
per naam suam ac principia sua
ab ulla caa egente aut exemplari
E

Resp N. ante totam definitio et circumscriptionaa hois alterius ve vci creata petitur ab ordine quem vna quaeq naa habet ad ~~def~~ diuinam essiam cujus e participatio sdum aliquem et ideo finitum modum

Desmonstrationes physico-morales ex multiplici mundi intuitu

Potentissima existia dei multorum que attributorum quae soli Deo solo competunt nuncia vox naa e, atque ad ipsam audiendam dociles eo anxius hoes fuerunt quod haec organa sensuum nostrorum compellat atque per ipsa mentem attentam faciat

Hinc que o physica ttam sed physico-moralia a nobis appellantur quae petuntur ex varia mundi intuitu vt pote quae instar argutorum mora

tium facilia sint et quemque sive
doctum sive indoctum persuadeant

Generalis institui potest racionitatio
hujusce modi et a tempore conseruatur
mundus in quo nascuntur in dies corpora
motionibus celerrimis quae sdum eadem
semper leges conficiuntur versate multi-
tudine ~~ferme~~ infinitum omnimoda
varietate et distincta ad fines quaeq
suos sine errore tendentia ex quae mundi
corporum more multitudine varietate
motione et constia elegans e mundi
totius decor summa que pulchritudo
atq existia et duratio mundi oisq
ejus affectio et compositio totidem st
existis arguta inuicta vt seorsum ostendi
potest

Mundi Existia

illud rei existia Deum ee constanter
probat quae a se et ppriis ee o potest sed e
ab aliquo creante hoc e a deo seu ente perfec-

tissimo, cujus solius e crear e vt infra demonstrauimus

atq mundus a se et suis viribus o e sed e a creatore Deo. nam 1o maa ex qua mundus constat. bene concipitur sine existia sic que necessario o existit. 2o maa e in multis deficiens perpetuae mutationi subjacet modo qui esset modo mouetur dum in varias partes scinditur et discerpitur atq ex iis denuo conflatur imperfectio vo in ente a se et necessario ee o potest E jam maa a se o e sed a solo Deo

E existit Deus

Et vo mundum qui e maa infinitis modis distincta ab aeterno o extitisse sed recens fuisse conditum palam e plurib nouitatis signis

1um e quod aliquod ab hinc seculis plures essent terrae pregiones o cultae et etiam o sint aliquae hujusmodi vt ex historiis constat quod arguto e humanum genus ab aeterno o ee sim ab aeterno fuisset humanum genus nulla jam eet

aut jam

aut jam fuisset terræ pars hoibus vacua
ercuit nempe in dies populorum numerus
et quo gens quæ quæ e ambiguior, eo nume
rosior ee solet exemplo ee potest gens
judaica quæ ab uno Abrahamo opta
per aliquot annorum millia ttum
aucta e ut præ multitudine numerari
o poet unde si semper extitisset mun
dus et vel jam diu infiniti hoes qui ab
infinitis sæculis extitissent universam
profecto terram occupassent

2o novitatis signum e præcenda
inventio disciplinarum et artium
multarum quæ houm usui o opportune
modo sed necessariæ st nota st exordia
medicinæ astronomiæ pixis nautica
paucis ab hinc annis innotuit vetustus
autem e usus molitrinæ sive quæ a quaru
seu ventorum vi agitur pene vo externa
e ars typographyca quid de ipsis literis
dicemus quarum apud pleras gentes

auctores nouimus atq nemo putauit
artes et disciplinas quibus hoes ad vitæ vsus
maxime indigebant amplius tandiu la
tuisse si ab æterno mundus et hoes fuissent
qui res sibi commodas inuenire et inuentas
perficere possunt

3um nouitatis mundi Argutum
ex historiis petitur

Nam vltra sex annorum millia nihil
e comperti atq si semper extitissent
hoes quis o existimet eos apta temporum
suorum publicis monumentis vt nunc
fit, o fuisse consignaturos hæc monu
menta visa semper antiquis fuerunt
nouitatis mundi ~~ex~~ signa Egregia E

Duratio Mundi

Duratio mundi et permanentia quæ
nisi diuinâ virtute stare et perseuerare
nequit tuto nos ducit in cogen, Dei existia
atq mundus nisi diuinâ virtute stare
aut perseuerare o potest nam o minor
eca et vir requiritur vt res existere pergat
distinctis temporum momentis quam vt

ea ee incipiat seu creetur quoniam
~~obseruatio~~ conseruatio e creatio ipsa et
continua persuerans que, quare mundus
quia solo Deo creari potuit, o nisi ab ipso
conseruatur E

Et vo cum temporis momenta distin-
guantur eo quod nunc existam haud sequitur
nec post horam et diem adhuc extiturum
idem dicendum e de duratione ~~seu~~ seu
existia perseuerante rei ois quae in mundo
e

tandem, o eas experimur in nobis
vires quibus vel in futuri temporis momen-
tum tueri nos et conseruari valeamus

Novorum In Dies corporum ortus

Corpora alia ab aliis procedunt
et effici videntur animalia similes sibi
fatus generent hoes ipsi ex aliis hoibus
sdum corpus oriuntur sicque in genera-
tionibus et natiuitatibus corporum
earum vt ajunt efficientium series

regrediendo admimaduertitur hac serie vtitur
Stus Thomas 2o loco

Quæ alia abaliis continua aliqua seri e ita
nascuntur vt iam habeant efficientem caam
quæ ipsa producta fuit, et a qua oem operandi
vim recuperant ex bene probant existiam
dei: 1a hæc causa rerum Deus e

atq corpore alia abaliis continuâ serie
ita nascuntur Leo v: G: a Leone et hic ab
anteriore leone vt iam tandem habeant
efficientem caam ad quam deuiniendum
sit (nam vt hic taceam nullam alterius
substiæ producendæ imo agendi vim penes
corpore ce nisi in qtum Deus corporibus
tqam instrumentis vtitur vt aliquid opere
tur) in caarum efficientium serie neque quem
licet progredi in infinitum, quoniam vbi nullum
e principium nulla potest ce series vnde
si nulla cet causa 1a caa operans nulla
foret caa 2a nulla vltima sic que
nullus effectus fieret . . . . . .

Dices admitti potest progressus in infinitum in causis et reipsa aristoteles cum admisit mundum ab aeterno extitisse arbitrati et consequenter infinitas hominum generationes fuisse

Resp N. ppsionem nam quaecunque corpora operantur ea ex se ppriis viribus agunt unde nulla foret eaa ttum abest in causis progressis si nulla sit 1a eaa a qua ut in esse ita in operari pendent oia pendent

Motus corporum

1um e argutum e quo usus e stus Thome loco laudato

Ea corporum affectione bene utimur ad demonstrandum Deum existere quae corporibus inest o vlla ipsorum virtute sed a Deo solo atq corporib inest motus o vlla ipsorum vi sed a Deo solo corpus oce sive magnum sive parvum

per se et raoe sui prorsus e nicst est que
indifferens vt ajunt ad motum et ad quietem
hinc sine vlla de motu cogitatione maa
concipi potest eadem que eaque sine motu
existere potest 2o cum certo sit infinitos
ee motuum gradus plures ee posse motus
directiones vel sursum vel deorsum d o
minus certum e corpus vnum moueri o poce
nisi sdum aliquot velocitatis gradus et
in vnum locum atq o a se ipso sed a deo
habet corpus quod certa celeritate moue
atur vnum que locum petat o alium
sic mad corpus haud refert vt sit in motu
ita exigere o potest vnum velocitatis
graduum potius quam alium vnam po
tius loci partem petere quam aliam 3o
motus corporum sdum admirabiles constan
tissimasque leges fit vnde eadem semper
similibus legib recurrunt rerum vices
atq. constantes illo motuum leges sdum quas
ois mundus voluitur a deo solo definiri
et statui potuerunt o a epore seu maa

Corporum Mundi Magnitudo
varietas ac presertim ordo seu dispositio
et constantia infinibus suis
Pulcherrimum est ejusdem antiquitatis
ac ipsi hoc argutum dei, corporum mundi
magnitudo &c. hac in singula mundi
decore supremas ac quae solius dei ce
pount in opifice suo demonstrant perfec
tiones magnitudo qdem corporum infinitam
potentiam et immensitatem varietas
tam multiplex fecunditatem inexustam
ordo mirificam sapientiam consentio
mutua unitatem hoc nemini compertum
o e observata autem facilius erit
si res per partes explicentur oem que
mundi maculam assidue consideremus
Sic evolui potest hoc argutum, ubi
e ordo multarum rerum atque mag
narum sapientissime institutus et
constantissime perseverans vi cujus

res singulae ad suos fines ad commodatio
ribus mediis feruntur ibi necesse est ce
mentem ali quam summâ sapientiâ
summaque potentiâ instructam a qua
illi prodierit

at quinter partes illas tam multas et
tantes quibus universus hic mundus constat
cernere est ordinem sapientissime institu
tum et constantissime perennem quo
epore fines suos sectantur viâque
breviore adeo nituntur quod quidem ot
hoi obiurum est sive precipuas mundi regi
ones oculis prorogret et aliqua seorsum
epore examinet sive adhuc magis si ad
eorum attendat consentionem ita m
inter se coaementata tanquam acto fae
dere diuincta st corpora mundi ut
alia aliis ce nata et mutuis officiis
decertare videantur vide hunc ordinem
mundi tam vere quam ornate descrip
tum apud ciceronem de naa deorum
l. 2°

In Solius hois qui quasi mundi compendium ē aliqua contemplatione immoror quanta vis et excellentia ipsius mentis humanæ quæ nullius rei notia creatæ impletur. Quæ humanæ corporis frabrica qta ē partium varietas qm apte inter se coherent, et mutuas operas inter se conferunt qm s' oia ō modo ad vsum sed etiam ad venustatem conformatam quis vo ō obtupescat conjunctionem intimam mentis cum corpore per cujus officiales atque administras partes oium quæ circumstant accipit impressiones

Dices Naturæ secreta nos fugiunt ac forte nihil est cur ad aliqm supremam eaam confugeremus si quibusmodis hi effectus emersissent innotesceret. Sic manaa facti sumus vt quid quid explicare nequimus statim admirationem moueat admiratio vo stuporem venerationem et terrorem religiosum

Resp ō ea quæ de Misteriis naæ ignoramus sed ea potius quæ perspecta habemus ad causam aliquam supremam summe prouidem agnoscendam suos nos adigere in qtum summæ intelligentiæ vestigia

præ se ferunt sic qui tabellam conspexerit quamuis artis pictoriæ facile adducerentur ut credat hanc a se ipsa factam o ee sed ab aliquo artis pictoriæ perito

De monstrationes morales

1um argutum Morale

ex consensu oium gentium certum

Illud habere debet tanquam certum qd unanimi et constanti oium gentium consensu recertum e hæc m notio censenda e velut naa appendix quæ o minus communis et firma e quam ipsa naa

atq populi quotquot tanquam extiterunt consentiunt in eo quod sit Deus istius consentionis finem faciunt qui historiam scripserunt nulla e gens in quit Cicero, l. 1o de naa Deorum adeo fera et Barbara quæ Deum et si qualem ee habere oporteat ignoret etiam habendum ee o sciat

E

Respondent et multa huic arguto opponunt Impii hanc opinionem temere susceptam fuisse vel timore quod nimirum

tonitruum tumultu territi hoc finxerunt
tum fragorem sierit ab numine aliquo
hinc petronius 1ua in orbe deos fecit timor
vel ab educatione vel ex institutis virorum
politicorum boni publici caa vt quos rao
o poeet eos reuerentia deorum in officio
contineret

verum ista o st nisi pervicatia summa
et impudentia summa caa

o timor eo go em dei indidit sed e contra
rio impressa et in animis vigens de deo opio
timorem injecit ne iratus deus in noxios saevi
ret et vo si opinio existia dei ab ejusmodi
timore enasceretur ea abjici debuisset detec
ta tandem tonitrua caa

o ab educatione profluxit dei notio
nam educatio pro variis locis ad temporibus
diuersa e constans autem semper fuit et
eadem in oibus notio

Postremo a principum a virorum
arte o venit nam 1o hujus generis instituta
varia st et in dies mutantur sdum hanc
de deo opinionem in oium cordibus

infixam reperunt 1° latores, Solon &
ut ex historiâ compertum e 3° si quid prin
cipes et Solertes ii viri ad continendos in
officio populos introduxisse existimari possunt
id certe o fuit Dei existiâ Sed prouidentia
ac Justitia absoluta criminibus oibus
infensissima hoem postremo duntaxat
ad deterrendos hoes a flagitiis conducerat
Si m Deus cogitetur humana o curans
aut etiam scelerisso inimicus id ad reipublicae
tranquillatem nihil faciet imo hui e offi
ciet magis. atq hoc postremo o ita firmum
apud gentiles fuit; plurimi m prouiden
tiam oem conditus Sustulerunt ~~alii~~
alii Deos Sibi fixerunt vitiis et obcenitati
oi mancipatos hoc igitur exemplo proba
rent impii quam periturum Sit et insta
bile illud oe quod in institutis quorumdam
virorum politicorum fundamentum
habet atq firmissa fuit apud oes natioes
Dei existentis opinio { principuunt et

politicorum houm auctoritate et arte
solerti tradita o fuit et propagata dei
existentis opinio

2um argutum Morale
ex euidenti periculo negandæ dei existiæ

Cum duæ st opiniones quarum altera plu
rimum commodi habet altera incommodi
nil altera a extremi periculi sit stultum certe
fuerit relictâ tutiore eam completi qæ absq
spe lucri in summo discrimen oes adducit

atq dei existiam confiteri o nisi vtile ee
potest noxium vo ee nequit nam si deus e vt
rao ipsa docet et naa hois clamat, qui sdum
hanc sententiam vixerint hi plurimum
commodi habebunt sempiternam videlicet
quam e deo expectant conjunctionem si vo
qd absit vt cogitatur o cet deus nihil incom
modi exinde oritur o m post obitum hoibus
obcet quod deum ee credidissent, verbo dicam
hæc 1a opinio si vera sit infinita secum
bona affert si falsa ois e periculi expers

Contra vo Negari o potest Dei exis
tia cum aliquo fructu et sine manifesto
periculo nam si Deus o e nihil impiis post
mortem lucri ee potest si vo Deus e quam
deploranda sors eorum e qui aduersus tam
benignum ac beneficum conditorem ingrati
veritatem oium aspeuerint horrendum
quippe e incidere in manus Dei viuentis
quem ee negaueris

E oium deterrimae amentiae Dei existiam
negare

haec sola rao sufficere potest ad profli
gandam oem nupiorum proteruiam

Caput 2um

De essia Dei Generatim

De Deo dicere pertinet ad Teologos et
ad phos hic pauca atque satis multa
st vt Deum a quocunque alio ente
etiam possibili distinguamus, ejus attri
buta lumine naturali vestigant illi

hæc quoque fidei qua sola ducuntur
auctoritate et exemplis muniunt et ex pprio
officio alia insuper quæ omanifesta sed
tradita duntaxat et ppsita st ad credendum
conquisitis hinc inde testimoniis scripturæ
sacræ et storum patrum dei attributa asse
runt hinorum euidenter deum a se ipso
existere vnum ee simplicem seu spiritum
infinitum nullius naæ subjectum æter
num immensum oia scire oia decer
nere voluntate quæ e omnipotens et
perfecte liberâ oia creare conseruare
prouidentiâ perenni et mouere multis
modis qui rerum quarumcunque conditi
oni accommodati st illum deum ee
in personis trinum ostendunt tum scientiæ
et decretorum arcana detegunt proui
dentiæ vo puras nobiliores insignioraque
exemplaque angelorum et houm
presertim prædestinatione et sed

reprobatione deminantur amborum vo communis vna que vox ē et doctrina Deum ēē Ende &

Phi partes hic sustineo vnde omissis quæ solo fidei lumine de deo credita st enarrabo ea ttum dei attributa quæ in ipsius idea contineri clare oibus videri pount

Generatim vo plurima de deo nota st quæ hoc capite complector aliquot conclusionibus

Conclusio 1a

Perfectiones oes infinitæ st de dei essia Deus ē ens summe perfectum atq Deus perfectiones oes in idea clare et distincta entis summe perfecti continentur neque in forel ens summe perfectum, si aliquæ ab ipso perfectiones sui exularent

E

Cluo

Conclusio 2a

Quidquid e in Deo Deus e
prob nihil e in deo nisi perfectissimum
et perfectiori modo existens
atq quidqd e perfectissimum e ipse Deus
E

Corollarium 1um

E nullum e accidens hoc sequitur ex eo
quod ois Dei perfectio sit de essia Dei et ipse
Deus

Corollarium 2um

E nulla e in Deo distinctio realis neq
attributa dei ad se mutuo relata neq
inter illa attributa eadem cum essiâ
dei comparata nam si quodlibet attributum
Dei sit ipse Deus, vnum qd oia ce dnt
verum quæ e sermonis naa et mentis
cogitationum tenuitas Dei naam oem
o nisi multiplici cogitatione concipimus
plurimis que notionibus vnitatis simplici
tatis, immutabilitatis & naam diuinam

exprimimus quæ noa apud nos se habent quas totidem perfectiones Dei aut attributa significarent

hæc porro Dei noa seu attributa virtualiter distingui debentur quâ de re sit

Conclusio 3a

In Deo plurima per mentem distinguntur

prob. ~~in deo pt~~ in câ naa plurima per mentem distinguntur quæ vna sit et simplicissima entitas diversis tamen conceptibus æquivalet et sufficiens animo fundamentum diversorum conceptuum atq naa divina diversis conceptib. æquivalet et sufficiens animo fundamentum prebet diversorum conceptuum naa in divina infinita e quæ infinitudo fundamentum e amplissimæ et diversi modæ cogitationis de Deo E

Distinctionem virtuali majorem in Deum inducere conantur Schostistæ quorum mens attributa Dei justitiam

v: G: et misericordiam distingui forma
liter et oio independenter a mente: Supe
rius vide quid sit distinctio formalis
confutanda nunc e hujus distinctionis
intentio quâ parte attributa, ad, diuina
pertinere dicitur

Conclusio 4a

attributa Dei inter se formaliter
o distinguntur
prob Quidquid e in Deo Deus excluoe
2a atq si quod e in Deo Deus e attributa
Dei: o distinguntur ex naâ Dei seu
formaliter neque ad essiam Dei neque
inter se

Monitum

hæc 100 conclusio intelligi debet de
absolutis ttum attributis, vt ajunt quæ
sola e ophis considerantur o de attri
butis personalibus seu innotionalibus
aut relatiuis quib distinguitur tres

Stae trinitatis personae id enim certum est hujusmodi attributa realiter distingui quia tres constituunt personas

Respoes ad objecta

obj 1o ea realiter distinguntur plus qm virtualiter de quib praedicantur attributa contradictoria

atq de attributis dei predicantur attributa contradictoria dicitur m de misericordia Dei quod sit parcendi peium de justitia &

Resp dist. maj. comodo quem surpra usurpabimus ubi de distinctione graduum Metaphysicorum locum vide

Pis

obj 2o justitia et misericordia magis in deo distinguntur quam omnipotentia divina, magis m oponuntur atq omnipotentia et misericordia saltem in deo distinguntur

Resp dist maj magis in deo distin-
guntur hoc e majus habent distinctio-
nis fundamentum C hoc e realiter
distinguntur N. o magis certe distinguntur
realiter justitia et misericordia quia
realiter St ipse Deus oio simplex dici
tamen possunt majus habere distinc-
tionis fundamentum pter diversos et
oppositos effectus

obj 3o Si relationes divinae seu
attributa personalia hoc e singulis
personis ppria ab essia divina o distin-
guntur, sequitur eas nec a se invicem
distingui quaecunque m St eadem uni tertio
St eadem inter se

atq falsum conseq

Resp N. maj cujus ex prob sic explico
quaecunque St eadem uni tertio St
incommunicabili St eadem inter se C

quaecunque uni tertio communicabilis.
eo ipso quod tertium e aliquod commu-
nicabile debet ee communicantem
inter et eum qui communicatur relaois
oppsio et proinde distinctio naa autem
diuina communicabilis e ut fides
docet

Verum o ttum Deus multiplici
attributorum cogitatione a nobis perci-
pitur, sed etiam inter ejus attributa unum
quasi primarium statuitur ex quo
tquam in prio fonte et radice caetera
manare judicantur qui in nobis
e familiaris rerum concipiendarum
modus duo in Deo sicut in re quacunq
spectamus naam et quae ~~abips~~ in
ea extant seu cogitantur opprietates

Nam quod Deus sit Ens seu
substia idem que quod sit spiritus
id concipitur tquam ipsius genus

quod vo sit a se necessario et indepen
ter existens tquam ejus differentia
essialis et specifica aut vt loqtur
gradus essiae ipsius constitutiuus habetr
a pleris que teologorum et Phorum
quod demum sit bonus justus immen
sus nulli mutationi subjacens tquam
pprietates ab aseitate deriuate consi
derentur

obseruandum e Thomistas
malle, in intentione vt ajunt actuali
differentiam Dei collocare, qu Scostistas
vo in infinitate si pro communiori
sentia

Conclusio 5a

Differentia essialis et specifica dei a sei
tate siue summa existendi necessitate consistit
prob in eo collocanda e differentia Dei
essialis et specifica quod nobis de eo cogitantib:
tum occurrit nobis sufficit ad distinguendum
Deum ~~tum~~ ab omni alio ente, tum ad oia

quæ Deo naturaliter nouimus attributa dete
genda
atq talis e a Se itas in conceptu Dei
illa occurrit et percipitur 1a nullam
q aliam supponit perfectionem priorem se
2o Deum facillime et statim distingui
ab oi alio nam solus Deus e a Se et alia
præter ipsum comaxime concipiuntur
talia seu creaturæ ~~ee po~~ quod sint ab oni
alio tquam a caa
3o a Seitas oia quæ in ideâ nouimus
attributa menti attendenti aperit infinitatem,
simplicitatem immutabilitatem, nam ee
a Se includit perfectiones oes et remouet
oem dependentiam quæ necessario e in
finitis compositis et mutabilibus E
Et vo cum quæsiisset olim Moyses
a Deo quod eet nomen ejus o aliter Deus
de Se ipso locutus quem ego sum qui sum
sic dices filius Iseraël qui e misit me
aduos

Respoes ad objecta

obj 1o differentia essiae divinae debet

ee Specialis quaedam perfectio

atq a Scitas o e Specialis quaedam

perfectio Sed potius modus quidam orbus

dei attributis communis nam nihil e in deo

qdra Se o Sil E

Resp Dist: mm: a Scitas in adequata

o e Specialis quaedam perfectio Caso

itas ad aequata e N. a Scitas ad aequata e

ea quae excludit eaam efficientem

et oe principium etiam radicem a Se

itas in ad aequata e ea quae excludit

eeam efficientem Sed o oe principium

quapter a Scitas in adaequata o e Spe

cialis quaedam perfectio Dei et ideo

o e differentia Dei Sed a Scitas

ad aequata e Specialis quaedam

perfectio Dei reliquam Dei attributa

tquam ab aliqua origine profluere concipiuntur

obj 2° cum Thomistis intellectio e differentia Dei

Resp. N. ppsionem nam cum cogitatur Deus 1ario o venit in mentem intellectio actualis imo hæc quemadmodum in cæteris Spiritibus ita in Deo naam ipsam arguit jam ee suo constitutam 2° intellectio minime concipitur fons et origo aliarium perfectionum quæ in Deo st an m immensus Deus intelligitur vel omnipotens vel immutabilis, quia actu intelligit Deus

Ins: illud e gradus Dei Specificus qd e oium longe perfectissimum atq intelligere e gradus oium perfectissimus, perfectius m e intelligere quam ee aut viuere. E

Resp dist. maj quod e oium perfectissimum in genere naæ Cni genere facultatis aut actus naam istam

Supponentis Smi dist. mini. et N. cons.
ob 3o cum Schotistis, infinita e diffe-
rentia dei:
Resp. N. ppsionem nam infinitas
ab a Scitate profluere concipitur
nihil m finiri potest nisi a ea efficiente
prom de quidquid earel ea a limitante
id infinitum ee necesse e

Capul 3um

de attributis Dei

attributa Dei intelligimus ea quae
per modum affectionum aut pprie-
tatum de deo concipiuntur et dicuntur
praecipua St quod Deus sit unus
Simplex, immutabilis, aeternus, immen-
sus, oca Sciens, decernens voluntate
omnipotenti et perfecte libera ere
ator oium conseruator. adminis-
trans que oca prouidentia perpetua
motor oium et ere motor alia
multa clare cognoscuntur Dei

attributa vt justitia & Sed hæc tanta
eum iis nominata St necessitudine con
junguntur vt iis intellectiis o possint

Articulus 1us

De vnitate Dei

Fuit hæc plebis ignaræ apud Paganos
communis insania plures ee Deos eaque
orta e ex cæcâ voluntate populorum
erga eos a quib: beneficia acceperant
hinc qui inter eos Sapientiores fuerunt
nominatis interdum pluribus diis ne apud
populos male audirent vnum veuera
Deum Sola docente ratione propugnarunt
vt legi potest apud lactantium lib:
1: institutionum diuinarum

Quod vo Stupendum e ex iis qui
christo nomen dederant aliqui Deos
duos admiserunt vt duo forent æterna
ac Summa boni et mali distincta
ppcia Sic imprimis Manes et Mamchæi
alii vo ex 3us trinittis personis 3os Deos
constituere vnde Trictæ vocati St

Conclusio

Vnus e ttum Deus.

prob Deus e ens Summe perfectum

atq ens Summe perfectum vnicum e

Seu vnum ttum: nam Superiorem habere

potest neminem neq parem Sibi qm qm

habere potest quoniam duo illa entia

Summe perfecta Sibi paria et Smilia

aliqua tamen perfectione vnicuique

ppria et essiali discrepare deberent

vnde et lgitur fore in vtroque imperfec

tionem ex carentia perfectionum in

vno quoque existium E ens Summe

perfectum vnicum e. E Deus &

Praeterea vo Si vnus o cel ttum

Deus q d ~~ni~~ infinitus cel deorum

numerus nulla raoecur hic o alius

eorum numerus decernatur. Si duo tres

vo admitterentur dii pariter decem

et mille ea que rao e vbi athnici

a pluritate deorum o abhorruerunt

in tam absurdam venerunt opinionem
portentosæ hujus multitudinis vt romæ
triadeorum millia potuerint numerari
inter quos trecenti joves prone Et neces-
saria hæc eaa deum nullum fore si
vnus o eet

Dices admittendum o ee æternum
aliquid ppium qd a deo optimo distinctum
sit Resp N. pps. in malum priuao
e ad quæ a deo existere in deo summe
perfecto o potest: multo enim minus
potest a se existere 2o malum e boni
depravao bonum igitur malo prius e
et ideo malum ee o potest. 3o inutile
prorsus e ppium mali duplex m e
mali genus vnum pœnæ alterum culpæ
prius a deo justo proficisci potest; post
terius opifex e voluntas humana
frustra E summum aliquid mali
ppium statuitur 4o summi alicujus
mali ppii existia seu potius excogita
tio

oem virtutis amorem et oe recti studium
extinguit; oem mercedis spem adimit
supliciorumque in mali pœnam veren-
dorum metum
nsmulta st quæ o nisi a ppio malo oriri
potuerunt vt feræ serpentes herbæq
venetæ
Resp 1o hæc ce mala o ce aliquando
st optima medicamenta et multum
prosunt 2o ex si aliqua nocent ex iis id
in peccati pœnam contigisse docet fides
3o ex hac ipsa pœna multæ magnæque
vtilitates enascuntur

Articulus 2us

de simplicitate Dei

Simplex illud dicitur quod o habet partes
seu quod o e compositum duplex autem
distinguitur in scolis compositio phisica
et in physica. hæ ex iis fit seu potius
illa in se includit quæ per mentem solum
modo st distincta vt st genus et
differentia vnde maxime impropria e

compositio atq cum summâ Splicitate cohæret illa plures partes a se invicem distinctas includit atq opponitur Splicitati de quâ loquitur

Partes vo habere convenit Solimææ aut iis quæ ex corpore tanquam aliquâ sui parte constant unde ad afferendam dei Splicitatem probandum e Deum o ee corpus aut corpori o ee conjunctum: d Spiritum ee perfectissimum. 1um erit aduersus Spinosam qui docuit Deum ee eam meam ex quâ constat rerum vniuersalitas 2um erit aduersus antropomorphitas qui humanum Deo corpus adjunxerunt

Conclusio 1a

Deus o e corpus

Prob: Deus e summe ens perfectum ac proinde oium perfectissimum

atq ens summe perfectum et oium excellentissimum o e corpus nam 1o

corpus e maxime vile et contemtibile

contemptibile 3° corpus e in oi Seruitute quoniam constat ex partibus quarum e perpetua vicissitudo in qtum moueri aut quiescere possunt. figuram Spernouam habere dissolui et partium dissolutione corrumpi 4° prorsus incapax e cogitationis et beatitudinis

Conclusio 2a

Deus corpori alicui conjunctus o e Deus e purus Spiritus

Deus e ens Summe perfectum quo nihil melius aut ee aut cogitari potest

at q ens Summe perfectum corpori o e conjunctum Sed purus Spiritus e nam 1° perfectio e ab oi partium concretione liberum ee 2° imperfectionis vo e corpori conjunctum ee quia ipsum multas inuehit perfectiones compositione Scilicet ex partibus tum dependentiam ab alio tquam a causa Spiritusm et corpus

quæ st partes seu naa tam dissimiles et disjunctæ o nisi ab aliquo ente superiori consociari possunt ac demum proclivitatem ac dissolutionem sui quoniam spiritus et corpus a se invicem naa sua possunt separari

~~Composito~~

Conclusio 3a

Deus e maxime simplex

prob quod o ttum partibus caret physicis d nullum suscipit accidens nullam physicam qualitatem e ens maxime splex

atq Deus ex conclusionibus superiob. partibus caret physicis atq vt 2o ca probatum e nullum habere potest accidens nullam physicam qtitatem

E

Dices Deo in Scripturis tribuuntur quæcunque S^t corporis magnitudo v: g:

Resp dist: ppsionem quæ S^t corporis Deo tribuuntur impprie et sensu ad humanam accommato C. pprie N: istæ E locutiones ppriæ o St Sed metaphoriæ nec tam ad veritatis amussim proferuntur qm sensu proportionato humano nostro captui cum deus sit spiritus sdum oem naam suam pauci vo hoes sint qui resa maæ sinculacris liberas concipere queant Scripturæ sacræ rudem quoniam Dei perfectiones sub corporum imaginibus repræsentat itaque vt paucis has locutiones interpretes magnitudo a job: descripta significat immensitatem oculi denotant perspicatiam &

Articulus 3us

de infinitate Dei

Infinitum e illud quod nullis finib. circumscribitur seu quod nullos perfectionis terminos habet

Conclusio

Deus e infinitus

Prob: Deus e ens summe perfectu speciatim vo a se et necessario existens atq tale ens e infinitum seu in nullo genere perfectionum limites habet quod in necessario existit a nullo principio a quo aliquid perfectionis genus contrahatur &

Dices si deus eet infinitus nulla res pter Deum perfectionis aliquid haberet atq falsum conseq & antecedens

Resp. N. Seq maj. nam et si deus contineat in se perfectiones oes et qdem in summo gradu nihil tamen

vetal easdem perfectiones licet in
minori gradu participari ab aliis entib.
imo Deus eo maxime a nobis infinitus
percipitur, qd ab eo ois perfectio oriatur
et vo vt bene raciocinatur Cartesius
qm admodum si quas habet ingenium
longe praestantius quam quisquis
alius o id circo alter nihil ingenii
habiturus e sic Deus sit infinitus
o excludit caetera secus cessaret
virtus illius infinita si nihil peet efficere

Probmaj si corpus foret infinitum
id profecto alia oia corpore exclu
deret

Ea pari si Deus foret finitus
nulla res foret proter Deum

Respe. nam corporis et dei longe
infiniti dispars rao e corpus infinitum
caetera procul dubio excluderet cpora
alioqui iis terminaretur, adeoque infi
nitum o eet at Deus infinitus o

pterea oem excludit per

Quaeres 1o cum Teologis quomodo Deus verum oium perfectiones in se contineat observandum autem e 1o perfectiones alias ee quae soli deo ppriae sunt vt immensitas aeternitas omnipotentia & alias vo quae creaturis competere etiam possunt vt prudentia justitia &

hae vo duplicis st generis aliae vocentur simpliciter splices aliae splices sdum quid aliae ttum simplices

Perfectio spliciter simplex e ea quae nae sua nullam dicit perfectionem et quae nullam aliam perfectionem excludit duam st illius dotes sdum teologos a quibus ea definitur quae melior e ipsa quam oipsa sapientia &

Perfectio simplex sdum quid dupli cis generis e vel m dicitur eaa quae imperfecti aliquid sit vtex se se vl ratiocinari quod habet aliquid imperfecti

quia præstat res oes vno intuitu assequi
et videre quam aliud ex alio pedetentim
nosse vel eo dicitur quæ cum aliâ per-
fectione majori aut æquali stare o
potest

observandum 2o perfectiones triplici
modo in re aliquâ contineri, formaliter
virtualiter et eminenter

formaliter quidem quando e sdum
ppriam formam et naem suam vt
anima in hoe

virtualiter quando in alio e tanqm
in cca vt sanitas in pharmaco.

Eminenter quando in alio continetur
modo quodam perfectiori, seu quando
continetur sdum id quod habet perfec-
tionis absque vllâ imperfectione, vt
opinio continetur in sciâ

jam resp 1o perfectiones oes simpliciter
splices ee in deo formaliter nam
generatim loquendo perfectiones oes
st in deo eâ ratoe quæ ee possunt

in ente perfectissimo atq perfectiones simpliciter simplicitte pount ee formaliter in ente perfectissimo vt ex earum definitione patet

Resp 2o perfectiones simplices sdum quid 2i generis ee formaliter

Resp 3o perfectiones simplices generis ee in deo virtualiter aut eminenter nam rationalitas v. g. in deo e in qtum e cognitio o autem sdum id quod habet aliqdm perfecti

Quaeres 2o vtrum infinitio deo ita oppria sit nulla vt dari possit creatura perfecta

Resp nullam creaturam ee posse per infinitam seu infinite perfectam nullam dari potest creature quae a deo infinite o distet aq perfectionum diuinarum semper fieri possit particeps vt oes fatentur atq si aliqua creatura eet infinite

perfecta, ea a Deo nullâ in re differret
eius que perfectionum ~~oium~~ quas oea
possideret amplius fieri o poeet particeps
E
et vo creatura saltem deest quod sit
a se ipsa et indepens atq hoc sufficit
vt res creata infinite perfecta o sit
E

Articulus 4us

de immutabilitate Dei

Immutabile dicitur illud quod nulli
mutationi subjacet

Mutatio autem ee potest vel sdum
rem vel sdum modum

Tunc fit mutatio sdum rem cum
res quae o existebat existere incipit
vel cum res existens existere desinit:
res m pprie loquendo o potest muteri
nisi v creatione vel annihilatione

Mutatio modi tunc fit cum res
jam existens novo aliquo modo afficitur
seu novâ actione vt si quis modo hoc
modo illud velit seu novâ quantitate

aliqua vt virtute aut vitio; seu denzum loco dum ab vno loco fit transitus

Conclusio

Deus est immutabilis

Nihil q̄pter ipsum e immutabile

Prob 1a illud e immutabile cui mutatio nulla siue rei siue modi accidere potest

atq nulla mutatio deo accidere potest

o 1a Deus m necessario existit ita vt nec incipere existere cœperit nec existiam deperdere potest

o 2a hoc e modi siue actionis sit quia nihil vult quod semper o voluerit siue qttis. ois m corporis deus expers e siue qtitatis aut pprie dictæ hoc e perfectionis cujus piam quia nullum in deo e eccidens aut impprie dictæ hoc e perfectionis cujus piam quia nullam aut amittere aut acquirere potest o acq quia e ens summe perfectum

o etiam amittere, quia tunc Deus est imperfectus suis demum loci, quia cum sit immensus oia simul loca implet

E Deus e immutabilis

Prob 2a quia cætera præter Deum aut initium aut finem habuerunt præterea variis motibus agitata facile corrumpuntur: mentes quoque et si ex naâ sua sint immutabiles seu potius incorruptibiles noua tamen accidentia accip suscipiunt, noua opera exercent

Respoes ad objecta

obj 1o deus incæpit agere et creatione mundum vniuersum tumque jus et dominium habuisse cæpit regit nempe oia et iis prouidentiâ suâ consulit

atq hæc de deo in tempore dici o possunt fides dei ipsius in qm nouâ ista cadunt mobilitate E:

Resp. N. mini. nam hæ dei actiones quæ abextra vocantur ō hæ St et quibus mutari possit Deus nam hæ pendent ab æterna, et immutabili dei voluntate quia ab æterno decretæ illæ erant: nunquam igitur in deo sempiterna ō fuit voluntas et potentia creandi mundi aut regendarum conseruandarumque creaturarum multis et naæ rerum idoneis auxiliorum modis vnde ō pter animi recentem sententiam aut pter difficultatem exequendo factum ē vt mundum in tempore creauerit aut nunc conseruet sed pter rerum quæ ipsis actionibus ~~conseruet~~ decernebantur conditionem: tales quippe St res præter Deum oes vt ō ab æterno sed in tempore ttum ee possint. cum igitur creatus mundus e, nulla Deo perfectio aut actio intrinsecus accessit æterno in concilio cuncta condidit sed nouam ttum

habere cœpit habitudinem et relationem
seu ut loquuntur Scholæ o mutatus e intrin
sese sed extrinsese

prob qui acquirit Relationem inter
nam mutatur intrinse

atq dum Deus agit adextra relaoem
internam acquirit E

Resp dist: maj qui acquirit rela
tionem internam per mutationem fun
damenti mutatur intrinsese C qui
acquirit mutationem internam per
mutationem termini N: porro Deus
dum agit adextra dum amat v: g: quem
antea oderat acquirit relationem
internam per mutationem hominis
o per mutationem sui actus

obj 2° Deus plerumque mutat suum
consilium quod declari potest multis
exemplis

nam 1° amat hominem quem prius
oderat

2° Deum multoties pœnituit sui operis

3° rem a se definitam postea noluit

v. G. niuiti &

Resp 1°. N. ppsionem deum deus odit hoem quem prius oderat solus homo mutatus e quimodo justus e modo peccator fuit, o autem deus qui constantissime amat justos, peccatores vo odit, qui autem fieri possit vt admittat deus quem prius repulerat et removeat quem antea ejvocaverat arcana St quæ nemo scrutari possit

2° pœnitentia Deo in scripturis tribuitur quo ad effectum oqa d affectum hoe e in qtum deus idem facit ac si revera eum pœniteret o quod pœnitentia et dolore motus fuerit Deus

3° quod de niuitis narratur eventurum prænuntiatur ex justitiæ legibus

sed aliqua intelligebatur conditio nisi
&

Articulus 5us

de æternitate Dei

æternitas definitur a Boetio inter
minabilis vitæ tota simul et perfectæ
possessio. duæm sunt æternitatis perfectio
dotes præcipuæ 1° est quod sit interminabilis
hoc est principii et finis expers sit altera
quod sit tota hoc est ō fluxa sed
sit successiva, talis quidem est æterni
tas in qtum est quid idem ac deus sive
in qtum est ens ipsum æternum.

Rem conceptu difficillimam adumbrat
istud exemplum quemadmodum punctum
quod est centrum corporis sphærici
dum movetur corpus est præsens ac quo
existit oibus punctis in circumferentiâ

Sed ipsa puncta circumferentiae cum
cum t inter se distant o sibi quo existunt
in circumferentia, ita aeternitas in oibus
Successionibus tempore existit licet
tempora o eo existant ipsi atq ideo
dicimus oia tempora ee praesentia
aeternitati licet quoad nos varientur
tempora

Conclusio
Deus Est aeternus

prob: 1a pars; quod ita existit vt neque
initium habuerit neque finem habiturum
sit illud e aeternum

atq Deus ita existit vt neque initium
habuerit neque finem habiturus sit,
nam cum deus necessario existat nunquam
cogitari potest aut o extitisse aut o
extiturus E

prob 2a pars attributum involuens in suo conceptu formali infinitionem actualem o potest creaturæ communicari cum creatura finita sit ab eâ ~~creatura~~ eâ a quâ existentiam accipit

atq æternitas involuit in suo conceptu formali infinitionem nam ens æternum e ens independens ens a se seu quod a se ipso suum habet ee sicque infinitum e E

certe et si entia creata possint finem o habere volente et conservante Deo nunquam tamen pcipii ex 3a ee possint

Corollarium

hinc sequitur mundum o potuisse ee ab æterno quod quidem e contra thomistas

Respoes ad objecta

obj multa solent aduersus 2am conclusionis partem ejusque corollarium objici

1° effectus dici potest coæuus suæ caæ ut constat ex lumine respectu solis

E creatura potest ee coæua Deo adeoque æterna

Respo N. ante quod nullo exemplo confirmari potest, quod m dicitur de lumine respectu solis idare maxime alienum e nam lumen solis o e solis effectus sed e ipse sol seu modus soli essialis e m partium solis motus quo quo versus subtilioris maæ radios impellunt ut in physicâ ostendemus quod si lumen sumatur pro maâ cælesti in ætheriis spaciis expansa tum solis effectus o erit sed maâ

subtilis a beo impulsa quaequamuis
celeriter moueatur o tamen puncto
temporis ad nos vsque impellitur vt norunt
physici atque ita lumen o dicetur
soli ~~Boeuo~~ coaeuum

ob/ 2o creatura et si aeterna nihil
ominus a Deo erit ~~in~~ dependens

E o repugnat dari creaturam
aeternam

Resp. N: ante nam quod e aeter-
num e infinitum et principium
nescit E a Deo pendere o potest

ob/ 3o Deus fuit omnipotens ab aeto
E quem libet effectum potuit ab
aeterno producere

Resp. cons: quamuis in Deus ab aeterno
fit omnipotens quia tamen id quod
creatur existere incipit seu initium
habet eaam que existendi id circa

æternum ee o potest

nisi si Deus ab æterno nullum instans in æterno concipitur in quo mundum creare o potuerit, oi quippe instanti potuit operari

atq si nullum instans in æternitate concipitur in quo Deus mundum creare potuerit potuit Deus creare aliquid ab æterno

Si Deus e oipotens ab æterno potuit quem libet effectum creare

Resp. N. mm. nam licet singulis momentis quæ in æternitate intelliguntur distributive sumptis mundum creare potuerit Deus tamen quod eunque temporis momentum elegisset Deus illud semper ab infinitis aliis defuisset ante verti quia hæc quæ mente concipiuntur, puncta in æternitate

exoriri ō possunt

obj 4° mundus possibilis fuit ab æterno

Resp N. cons mundus quidem possibilis erat ab æterno cum nunquam inceperit verum possibilitas sicut nec divina oipotentia divina sed ō id circo possibilis fuit mundus pro æterno sic dies hodiernus erat possibilis ab æterno nemo tamen dixerit diem hodiernum fuisse possibilem pro æterno

Articulus 6us

de immensitate Dei

Immensum pprie apud auctores latinos dicitur id quod nulla ves alia metiri et adæquare valet obtinuit tamen scholarum usus ut immensum appallaretur quod de ubiq

Conclusio

Deus ē Immensus

Prob: deus ē ens infinitum atq ens infinitum ē immensum nam locis diuidi eorum que limitibus finiri ō potest E

Quaeres 1º quomodo deus intelligatur ēe vbiq seu vt ajunt, quaenam sit rao formalis diuinae immensitatis opinantur vulgo thomistae eo vno deum existere quod in ipsis operetur hoc que pcipium habent nullibi ēe subtiam spiritalem quam vbi operatur alii Teologi et phi docent Deum vbique ēe ō sua ttum actione sed et substia sua

Resp 1º ex operatione dei in rebus oibus efficaciter et facillime colligi ejus immensitatem nam cum operatio et virtus dei ab ejus substia distincta ō sit in oibus rebus agere ō potest quid sit in

rebus locisque oibus

Resp 2° deum tamen intelligi ee ubique o quoad virtutem duntaxat aut actionem in oibus locis diffusam sed et quoad essiam seu substiam: nam 1° diversae st immensitatis et omnipotentis dei notionem. atq si per operationem Deus in loco constitueretur eadem foret utriusq perfectionis notio 2° Deus o intelligitur oi tempori coextendi per actionem suam sed sed seorsum ab illa per aeternitatem

E pariter in loco existit o per operationem ttum sed et per suam substiam

Resp 3° nos tamen nescire quomodo substiā dei sit ubique in ttum certum Deum qui corpus o e sed spiritus ppriae in loco o ee o m per singula loca diuisus e nec in singulis disjunctae totus e sed ipsum totum ee in oi loco

per nullam sui diuisionem totum in toto mundo totum in qualibet parte mundi

Quaeres 2o an Deus per suam immensitatem sit in spaciis imaginariis hoc e in spatiis quae extra hunc mundum in infinitum extensa vulgo creduntur

Resp 1o. Salua aliquorum pace qui his ce quaestionibus delectantur hanc quaestionem ~~mag~~ majestate dignam parum videri

Resp 2o Deum vbique ce nec vllis locorum finibus coactari; ipsum tm per spatia vt vocant imaginaria o ce diffusum quia spatia imaginaria nihil st vt physice videbimus

Queres si Deus nouum mundum ercaret vbi nam illum collocaret nonne in spatiis imaginariis

Resp Spatia imaginaria oio locum
o ce, et in ore ttum eorum hominum sedem
habere aliquam qui in condite imagi-
nationis vibris se totos permittunt dicunt
igitur nouum modum illum futurum ce
sibi suum locum et locum oium quae
ipse contineret quemadmodum hic
mundus suus sibi locus e

Quaeres 4o vbinam erat Deus ante
quam hunc mundum conderet

Resp ineptam ce et putidae igno-
rantiae atq garrulitatis importunae ce
hanc quaestionem. Deus ante quam mun-
dum conderet erat in se ipso nullius erat
erat existiâ indigens nunc quoque quo
tempore mundus conditus e et in ipso
vidimus ~~et in~~ oes mouemur et sumus in
se ipso existit Deus vi dicam Deus ois que
incorporata substiâ loco o indiget
vt existat

Articulus quae

de Scientia Dei

Quae actenus exposita attributa Dei Sic in ce Deo concipiuntur ut res creatas nullo modo respiciunt quae vo in hoc tractu consequuntur quamdam ad creaturas relationem habent

a eo loco occurrit Scia Dei cujus considerare sigillatim oportet naam pprietates objectum et species.

Naa et PPrietates

Scia Dei

Conclusio 1a

Est in Deo Scientia

prob Deus e Spiritus Summe perfectus

atq Spiritus Summe perfectus Sciam habet ut nouit essialiter se ipsum oem que proinde perfectionem et naam

E

Conclusio 2a

Scia Dei Substia ejus e
perfecta et vna in se simplicissima
immutabilis e causa que verum
quinque St hujus conclusionis partes
multas pprietates exprimunt

prob 1a pars Scia Spiritus perfectissimi
qui suum sibi lumen e, adeo o distinguitur
sive Substia ejus e

atq Deus e Spiritus perfectissimus qui
suum sibi lumen e

E Scientia Dei Substia ejus e

prob 2a pars. quo perfectior Spiritus e eo
perfectiorem habet intelligentiam seu sciam
mentem igitur perfectissimam habere necesse
e oem sciam

atq Deus e Spiritus summe perfectus

E

prob: 3a pars. Scia vna et simplex e ea
quae tota simul e menti presens o indigens
discursu o retardâ morâ temporis

atq Scientia dei e tota simul Deo
presens vt quidenim Scientiae quae in deo e
moram afferat? num rei difficultas et sum
ma perfectio oem in se Deus naam habet
num disjunctio temporum? at tempori oi
superior deus e

Adde discursum ee imperfectum
cognoscendi modum vt in logica observatum
e

prob 4a pars: Scia immutabilis e ea
quae nec presens e accessione Cogitationis
nec angusta aliqua ejus imminutione

atq Scia Dei nec presens fit accessione
cognitionis nec angustata aliqua ejus
imminutione cum Scia Dei cognitio sit
suae naae

prob 5a pars: Sciam Dei causam ee
rerum e eam regulam ee et exemplar
oium rerum

atq Scia Dei e Regula et exemplar
oium rerum nam rerum producendarum

antecedit eamque dirigit in earum productione quoniam omnipotentissima Dei voluntas sdum dei ideas immutabiles sper decernit et operatur. E

Et vero sapiens artifex sciam suam explorat vt aliquid operetur

E a fortiori qui Deus qui suprema e sapientia sdum ideas suas

Objtum Sciæ Dei

Quodcunque cognosci potest vel Deus e vel creatura

Res autem creatæ vel sottum possibiles vel futuræ: futura st multiplicis generis nam 1o alia st necessaria quæ ex causis necessariis alia contingentia quæ ex causis liberis pendent

2o alia st absoluta alia conditionata

3o futura conditionata alia habent conditionem aliquando ponenda, alia nunquam ponendam

cette page est transposée

atq Deus res oes possibiles videt contemplando seipsum nam res possibiles nihil aliud st quam dei naa quo prout vario modo participabilis e.

Prob 3a pars. quia oia quæ st quæ fuerunt aut quæ futura st in suæ voluntatis decretis tquam presentia seu existia videt. ille futura oia novit

atq Deus oia quæ st quæ fuerunt aut quæ futura st in voluntatis suæ decretis tquam presentia seu existia prospicit. ideo quippe res aliquæ fexistunt vel fuerunt vel futuræ st quia decreuit Deus eas facere aut permittere

iisdem argumentis probari specia tim potest oia cognoscia Deo cujus eunque generis futura seu necessaria seu contingentia seu absoluta seu conditionata tum quia nihil e ejusmodi quod o sit aut facturus ipse aut

Conclusio 3a

Deus se ipsum nouit

Prob quod sibi ipsi presens se ipsum nouit atq Deus sibi semper presens e quod qdem intimum et essiale e. E

Conclusio 4a

Deus alia a se nouit ~~nia~~ a sigillatim possibilia et futura s et necessaria seu contingentia siue absoluta siue conditionata

Prob 1a Deus e ens summe perfectum atq ens summe perfectum alia oia a se nouit tum quia dum summam perfectionem continet videt que se ipsum intuendo oem praeter se naam possibilem videt tum etiam quia res oes futuras ercat et continua ~~conf~~ ercatione conseruat

E

prob 2a pars qui contemplando se ipsum res oes possibiles videt ille cognoscit res oes possibiles

aliis permissurus tum quia Deus vel pote
mens perfectissima nihil ignorare potest
rerum quae sciri possunt

plurima videri possunt explicata
olim arguta contra prescientiam dei vbi
quaestio agitata e de ppsionibus enun
citatis supra res futuras hoc vnum
oppones doctrina de praescientia dei ad
oia futura pertinente socordiam inge
neral et oem hominum curam indus
triam et ardorem extinguit Resp. d. ppsi
onem o m res aliter praenoscit quam futu
ra sint seu ee debeant et proinde
cognoscit ac vult simul oium rerum
ccad inter illas porro rerum caad
industria labor, sollicitudo numerantur
Ei sta oia sedulo adhibenda st nedum
sponte omitti possint merito itaque
monet apostolus Petrus 2a epistola
capite 1o versu 1o quapter magis satagite

Satagite certam istam vocationem et electionem faciatis

Divisiones Sciæ Dei

unica est in Deo Scia Simplex oio ut jam diximus, si ea in se spectetur sed pro illorum in quæ illa fertur diversitate multiplex cogitatur

Omitto Sciam Dei aliam dici speculativam aliam practicam tum vel necessariam vel liberam quarum notiones per se patent vulgata Sciæ Dei divisio est in Sciam quæ appellatur Scia Simplicis intelligentiæ et in aliam quæ visionis dicitur. cui divisioni explicandæ æquissimum est ut immoremur

Sciam Simplicis intelligentiæ vocant Teologi eam qua Deus in ideis suis res possibiles et modum quo produci possunt intelligi

Scia visionis ē ea quā Deus in aliqua temporis differentia hoc ē vel in præterito vel in præsenti vel in futuro tempore existentes novit in suis decretis et quasi presentes intuetur

Prior ab ideis divinis ō distinguitur, essiam rerum possibilium in ideā divina tquam in exemplari ~~eaa~~ quodam continentur ipsa ē eaa rerum saltem directrix unde practica dici potest quoniam decretum res producendi antecedit et in earum productione voluntatem divinam dirigit in qtum omnipotentissima Dei voluntas sdum Dei ideam immutabilem sper decernit et operatur

Posterior speculativa ttum ē quoniam ad rerum productionem minime conducit imo eum nostrum, quæta, concipiendi modum subsequatur divinum a quo res habent ~~unde~~ vl futura sint manifestum ē

eam saltem vt futuris ee posteriorem

3am in Deo quendam Sciam Ponunt aliqui phi ~~phi~~ et Teologi quam mediam vocant cujus ope Deus videat res sub aliqua conditione futuras o in ideis suis o etiam in decretis sed in ipsis rebus ante voluntatis suae decreta quae huic Sper Sciae accommodari perhibent

hujusmodi vo Sciam dei o eattum speculari dicunt futura conditione quorum conditio ponenda o e aut etiam ea opera voluntatis nostrae quae intra naeo vires continentur sed ipsam ad medicinalem christi gratiam singulari studio applicant ex quo Ludovicus Molina e Societate Jesu Teologus Sciam mediam acriter tuitus e anno 1588 in famoso opere de concordia liberi arbitrii cum gratia christi

Statuunt m in oibus decretis suis etiam de eligendis sanctis ad Gloriam et gratiis conferendis explorare antea consensum voluntatis futurum nec o quae sit singulorum hoium indoles qui futuri sint in variis circumstantiis animorum situs quibus scia media praecognitis statuit Deus collocare praedestinatum in illis circumstantiis in quibus bene usurum cum ee videt gratiis oblatis ~~hujus vero scia~~

Hujus vo scientiae inventione maxime delectantur qd viam facilem sternat ad conciliandam virtutem et efficaciam divinae gratiae cum libertate humana evidenterque ostendat cur ex oi hoium multitudine ii praedestinati sint illi reprobi maneant

Sed haec tanta facilitas et perspicuitas hujus opinionis argutum videtur aliis

teologis et reo maxime ejus adjiciendae nam
inquiunt explanatio facilis mysteriorum
naae et conditionis aduersatur praeterea vo
cum apostolus ut et Stus augustinus aliique
patres ad inscrutabilia dei iuditia et altitu
dinem Sapientiae ac Sciae dei recurrant
in negotio donorum Dei Seu praedestina
tionis ad gloriam Seu ad gratiam vocati
onis multum verentur ne aberrata Pu
rissimis et Sanctissimis illis gratiae doctoribus
tam clara tam obuia et facilis explica
tio hujus Sciae mediae excogitationi postre
mo aduersus plurima Seu Scripturarum
Sacrarum epistolarum maxime Sancti
Pauli Seu Sanctorum patrum testimo
nia et doctrinata ut n pugnare istam
opinionem praenunciant imo Sancto
Augustino olim protritam et explosam
fuisse his ce vo ex Sacra Scriptura Stis
que patribus Studiose colligendis argutis
invigilare Teologorum e et Scire

an vbi ista Scia gratiam sibi christi adaptat et accommodat nihil que peccetur aduersus venerandos antiquitatis ac veritatis sempiternae fontes

Nos qui phi duntaxat partes hic sustinemus istam disquisitionem intactam Teologis relinquimus sed quoniam quod cum iis quae reuenaturali conferta st o stat Scia media officio nostro o decrimus et quod cognitio dei nobis manifesta supra varias species Sciae diuinae aperiemus bona ~~bine~~ fide

Conclusio 5a

~~In eam~~ Diuisio Sciae dei

in eam quae dicitur Splicis intelligentiae

Prob: ea diuisio e adaequata cujus membra adaequant totum diuisum

atq objecta duplicis hujus Sciae complectuntur et adaequant quid quid cognosci adeo potest nam adeo cognoscuntur ~~tu~~ aut res infinitae possibiles, aut res existiam habituri. atq per Sciam Splicis intelli-

gentiæ cognoscit Deus res oes possibiles
Secundas oes; per Sciam autem visionis
videt eam quæ in aliqua temporis
designata differentia et serie existiem
habitura st. E

Conclusio 6a

admittenda o e Scia media

prob eam Deo Scia o e quæ inutilis
saltem apparet

atq Scia media inutilis saltem
existimanda e. illam Scia inutilis
putanda e quæ vel ad Sciam Splicis
intelligentiæ aut ad Sciam visionis
atq talis e Scia media scilicet conditio
futurorum conditionatarum quorum
exploratrix dicitur ille Scia vel o
exponenda e vel o atq si primum
tunc ad absolute futura reducuntur
conditionata et ad Sciam visionis
pertinent si secundum tunc in statu
mere possibili remanens ad Sciam

Splicis intelligentiæ strefende

E Scia media tota continetur intra Splicis intelligentiæ aut Sciam visionis E inutilis ee ee e E

Articulus 8us

de voluntate libertate oipotentia et decretis Dei

altera cujus libel mentis dei proinde facultas voluntas appellatur quæ cum libera sit et aliquid decernere valeat illudque exequi modo libertas vocatur modo decernens concipitur modo oipotentia appellatur

Quoqcunque autem de voluntate Dei inquiri potest, illud refertur ad ejusneam pprietates objecta Species varias et actu

Natura

et Proprietates voluntatis Dei

Conclusio 1a

est in Deo voluntas ab ipso o distincta
libere
immutabilis oipotens ea a que rerum

Sex. St hujus conclusionis partes

prob 1a de essia oismentis e voluntate
o carere cum voluntas sit ipsa mens sdum
essiam spectata

atq Deus e mens et quidem perfectissi
ma. E

prob 2a pars tum quia voluntas nihil
e nisi mens prout vult seu judicat et amat
tum etiam quia quid quid e in Deo substia
ejus e et superius probatis

prob 3a pars voluntas mutabilis e ea
quae cum summe sapiens sit rerumque
oium prouida nihil qu immutat eorum
quae ipsa decreuit

atq voluntas dei e ejusmodi. E

Prob 4a pars: qui ab oi prorsus necessitate imminuis e liber e

atq ab oi necessitate immunis e nam duplicis generis actus distingui possunt in Deo cum teologis actus ad intra seu immanentes quorum terminus e extra deum puta cognitio et amor quibus Deus se ipsum cognoscit et amat: alii St actus ad extra seu transeuntes qui extra Deum terminantur qualis e conseruatio et creatio mundi atq in oibus ce actibus Deus e immunis ac necessitate. Saltem in cogi o ~~pone~~ potest siue dum ad extra agit erga creaturas siue dum cognoscit amat que se ipsum imo vo in actibus ad extra immunis Deus e ~~a necessita~~ ppsione naturali seu vt vocent necessitate extrinseca potuit in Deus mundum o creare et nunc potest eum o conseruare. E

Prob 5e pars. oi potens dicitur qd efficere potest si quid e possibile

atq voluntas Dei potest efficere quid
quid e possibile ea m infinita E

prob 6a pars: qui imperio suo oia
condidit aut conserual ille voluntate
sua caa rerum e

atq Deus imperio suo cuncta condidit
at conserual: ipse m solus habet pleni-
tudinem ois entis in qtum ens est sume
perfectum E

Dices contra conclusionis Partem
ad libertatem requiritur indifferen-
tia atq Deus nunquam fuit indifferens
ad creandum et conseruandum mundum
E

Resp dist: maj ad libertatem
requiritur indifferentia actiua seu
positiua C passiua seu mere negatiua
N. Simi dist: min: N. cons duplex
e indifferentia actiua seu positiua
et passiua seu negatiua et priuatio e ois

plane determinationis illa e facultas
vel ab actu abstinendi Deus ~~non~~ quidem
o fuit indifferens indifferentia mere
negativa quia nunquam fuit ignarus
aut infertur eorum quae acturus est sed
Sper fuit indifferens respectu crea
tionis mundi indifferentia positiva
nam Sper posuit creare mundum vel
o creare atque etiam ~~quae~~ nunc
indifferens e indifferentia positiva
ad ipsum conservandum quem o conser
vandum quia potest eum conservare
~~que~~ vel o conservare

Inst: Deus ab aeterno determinatus
ad mundum condendum jam que deter
minatus ad eum conservandum. [

Resp 1o dist: jam antecedentis
partem ab aeterno determinatus fuit
ad mundum condendum determina
tione hypotetica quae subsequeretur

liberum decretum quomundum conde
rere constituit. C determinatione
absoluta et antecendente N: nihil igitur
obstitit quominus Deus a condendo mundum
abstineret nisi liberum decretum ~~tt~~ quo
mundum creari voluit

Resp 2o dist alteram antecedentis
partem hoc modo determinatus jam Deus
e ratione actus ad conseruandum mundum
C ratione potentiae N. duplex igitur distin
gui potest determinationis species determi
natio ratione actus et determinatio ratione
potentiae determinatio ratione actu e appli
catio ~~actus~~ facultatis ad actum ita tamen vt potiam
ad oppositum actum retineat; determi
natio ratione potentiae e limitatio et
~~coactio~~ ad aliquid vnum cum exclusione
voluntatis ad oppositum quemadmodum
ignis necessario et ex natura sua determi
natus e ad comburendum equidem
determinatus Deus e ratione actus

ad conseruandum mundum o vo raoe
potentia nam ille determinatus o e raoe
potentia ad conseruandum mundum
qui quamuis actu mundum conseruet,
eum tamen potest o conseruare absolute
atq potest Deus absolute o conseruare
mundum etiam Deum conseruat mundum
E

Quaeres 1° an voluntas Dei necessitatem
rebus imponat

Resp diuinam voluntatem o impo-
nere necessitatem libero nostro arbitrio
nam in iis etiam actibus in quibus
mouet ac remouet humanam voluntatem
ita eam inflectit vt ipsa simul agat
voluntas nostra vt sua quem, quod docet
experientia

Quaeres 2° quid quid Pprie sit oipo-
tentia Dei

Resp oipotentiam dei nihil aliud ee
quam dei voluntatem cui obediunt oia
et quæ ercauit oia exnihilo. nam posito
dei decreto dare aliqua ercendæ
statim concipitur existere in tempore
ad eo definito deo autem sublato ves
o protest existere

Quæres 3o an voluntas dei impleatur

Resp. ocm impleri qprie dictam dei
voluntatem cum nihil omnino fiat
nisi aut ipse facial deus aut permittet

Dices hoesmali agunt contra dei voltatem

Resp hoesmalos o agere præter ocm
dei voluntatem atque in voluntas
dei in eis perficitur: o existunt se
se se diuina voluntatis ordini oi cum
eum o possint se subtrahere ab

ab ordine misericordiae quin statim incident in ordinem justitiae

objectum Divinae voluntatis

Conclusio 2a

Deus vult se ipsum, alia a se ipso et qdem mala poenae si o per se saltem per accidens o ttum vt mala ~~poenae~~ culpae seu peccata ttum permittit

Sex ē st hujus conclusionis partes

Prob 2a Deus ~~vol~~ vult summum bonum, nec potest illud o velle aut aliud velle

atq Deus ē summum bonum

E

prob

Prob 2a pars: qui bonitatem suam aliis communicatam ee vult, ille vult alia a se nam amatur bonum vbicunque

atq Deus bonitatem seu perfectionem suam aliis communicatam ee vult

Prob 3a pars. quae o habent in se vnde amentur ea per se o vult Deus

atq mala poenae o habent in per se vnde amentur, nam per se o nisi molestiam afferunt &c

Prob 4a pars quae ad manifestanda Dei attributa ejus v. g. potentiam et justitiam hoes que emendandos ad probandos conducunt ea vult Deus per accidens

atq mala poenae ad manifestandam dei justitiam et potestatem, hoes que emendandos ac probandos conducunt vt pluribus in locis testantur sacri

presertim vo apostolus epistola ad roma
nos

prob 5a pars: Deus nullo modo velle potest
quod nullam bonitatem habet rectæ raoi
repugnat et contra legitimum ordinem
fit

atq mala culpæ seu peccata nullam
bonitatis speciem induunt imo rectæ
raoi repugnant et contra legitimum
ordinem fiunt

E

Prob 6a pars illo Sti Augustini ppuo
quod naturali lumine notum e o
fit aliquid nisi oipotens fieri velit
vel sinendo vt fit vel ipse faciendo

atq mala culpæ seu peccata fiunt
nec tamen a deo fiunt

Ea fiunt quæ a deo permittuntur
Quæres quomodo se et alia a se
Deus velit

Resp Deum se velle vt finem cætera vo vt ad finem ordinata seu pter se. nam Deus nihil amat nisi quod e bonum atq Deus e ipsum bonum alia vo adeo habent quod sint bona in qtum bonitatem diuinæ naæ aliquomodo participant

Divisio voluntatis Divinæ

Cum Deus sit ens splicissimum in quo qd quid e essia ejus e nihil e aliud Dei voluntas nisi essia Diuina prout vult qpter vnica e in Deo voluntas si accurate et vt res e loqui velimus sed pter nostrum tenuem concipiendi modum

Diuiditur 1o in voluntatem bene placiti et in signi voluntatem

voluntas bene placiti e ea quæ Deo placet aliquid ee: siue e actus

quod Deus aliquid bonum vult quia illi placet aliquid ee talis e voluntas quâ Deus mundum creauit et conseruat

Voluntas Signi e Signum quo Deus aliqd se velle Significat. Signum autem voluntatis detur voluntas vt effectus amoris detur amor. quintuplex assignatur, hujusmodi Signum a Sto thoma quæstione 19 art: Scilicet prohibitio et permixtio respectu mali præceptum consilium et operatio respectu boni, quæ Signa hoc versu includi Solent

præcipit ac prohibet permittit consulit impellet

Voluntas beneplaciti intima e Deo Signi quæ voluntas ppriem Deo o e Sed Semper includit voluntatem beneplaciti respectu Signi licet eam o Semper includat

respectu rei significatae v. G. cum abra-
habamo praecipit Deus ut filium immola-
ret volebat Abrahami potentiam
probare o tamen mortem filii Isaac
efficaci voluntate voluit. Similiter Deus
permittit et vult permittere peccatum
o tamen vult ipsum peccatum cum hoc
oderit et punial. idem e dicendum de
aliis voluntatis divinae signis

2° voluntas bene placiti dividitur in ante
cedentem et consequentem. quae duo divisi-
onis membra Sdum vulgarem scholae
morem definiemus

Voluntas antecedens dicitur ea quâ
Deus Sdum nostrum concipiendi modum
vult aliquid spectatum in se duntaxat
antequam considerentur ejus attributa
seu circumstantiae

Voluntas consequens est ea quâ Deus vult aliquid consideratum cum suis oibus adjunctis

huc redeunt divisiones aliæ divinæ voluntatis in absolutam quæ nullâ conditione pendet et conditionatam quæ pendet ab aliquâ conditione, in efficacem quæ suum effectum saltem consequitur et in efficacem quæ effectum suum oem saltem o sortitur scilicet voluntas antecedens aliquando vocatur sdum humanam concipiendi modum in efficax et conditionale consequens vo absoluta et efficax appellatur

actus voluntatis Divinæ

actus divinæ voluntatis alii ad Deum ipsum referuntur, vt amor quo se ipsum deligit, alii creaturas respiciunt et vocantur decreta divina

Decreta quippe Dei nihil aliud s.o quam actus divinae voluntatis quibus aliqd agere o permittere constituit unde decretum divinum nihil addit voluntati Dei pater connexionem quamdam ad creaturas

Decretum porro Dei dividitur in absolutum et conditionatum

Decretum absolutum e illud quo Deus decrevit absolute et efficaciter aliquid agere o permittere

Decretum conditionatum e illud quo Deus decrevit occurrere ad aliquem eporum sdum certas certas leges

Praeclare e ppsitum aliquid faciendi individuo v. G. eligendi Mariam virginem in matrem christi

Sed haec quae od teologos presertim spectant vix extremis labris de libo

articulus quo

De Deo Creatore

Sequentibus articulis de Deo dicemus
ut 1a omnium causa

Ita autem actiones deo tribui solent
in quantum 1a summa quorum omnium
causa est conservatio, creatio, providentia,
concursus et praemotio de quibus sigillatim dicemus

1a igitur actio Dei est creatio qua rebus
omnibus existiam dedit haec vulgo definitur
productio rei ex nihilo addere est solent
tum sui tum subjecti quoniam res
creata antequam producatur non existebat nec facta est ex aliquo praejacente
subjecto seu materia

Distinguitur creatio ac generatio quae
est modi non substantiae quaeque fit ex nihilo
sui tantum sed non ex nihilo subjecti nam
generatio ignis v. g. ex ligno fit

Creationem capere nunquam potue
runt veteres phi qui cum asseuerarent
ex nihilo nil fieri in nihilum nihil posse
redire ad æternam et increatam ee
sibi finxerunt moam oem ex qua
mundus constat

Verum jam probabimus deum solum
æternum ee nunc paucis ostendendum
e creationem ee possibilem

Conclusio 1a

Possibilis e creatio

prob illud oe e possibile quod o involuit contradictionem

atq creatio o involuit contradictionem: om repugnat neque ra o e Dei
qui creat, ipsem infinite potens e
neque ratione creaturæ quia creatura
ee potest qd autem ee potest creari
potest seu o nisi per creationem potest
existere E

Et vo ab actu ad posse valet consecutio

atq multa a deo creata st 1o me Angeli et mentes houm quæ extra Deum existunt sol â creatione produci possunt 2o ma â ex quâ constant oia corpora a Deo creata e quoniam a se ipsa o existit E

Queritur vulgo an creandi potestas ita Deo sit ppria; vt creatura nqm creare possit aut tquam caa princeps hoc est ppria virtute agens, aut tquam caa instrumentalis id e vt instrumentum a Deo assumptum asserit vulgus phorum creaturam posse creare negant Thomistæ cum Sto Thomâ

Conclusio 2a

creatura creare o potest aut tquam caa princeps aut caa instrumentalis

prob nulli creaturæ communicari potest virtus quæ essialiter infinita e cum creaturâ manere sper debeat finita

atq virtus creandi e essialiter infinita
nam virtus creandi includit tt totum ee
rei quæ creatur, effectusm in sua caæ
virtute debet contineri imo creandi virtus
ipsam includit virtutis plenitudinem. atq
creatura quæ s dum essiam suam e
ens preclare et per participationem
o potest ens coutinere seu naturam
alterius entis, aut ipsa entis plenitudo
E d

Et vo sti patres creandi virtutem
sper spectarunt vt notem et caracte
rem quo deus a creaturis distinguitur

prob 2a pars: hoc peculiari sancti
patres arguto oe instrumentum agit
disponendo et præparando maam vt
actio caæ ~~pplis~~ principalis tto sit facilior
vnde vbi nullum e subjectum, nullus
ee potest

atq ad effectum creationis hoc e ad ee
verum nulla potest esse dispositio nam
creatio o oe ex aliquo praesupposito quod
possit disponi, deinde qua dispositio dari
potest in creatura, qua quiret ee promo-
ueat actionem dei aliquid producentis ex
nihilo

Dices. ad creationem o requiritur virtus
infinita non 1o effectus creationis e ens
finitum 2o creationis effectus infinite o distat
a nihilo quoniam o e distantia inter ens
finitum et nihil

Respondent gem demonstrauimus
ad creandum virtutem acquiri infinitam
quoniam eca creatrix quae continere debet
ven createn debet ee omniuersalis, et ipsa
entis plenitudo hinc quae patet responsio
ad eam quae ni confirmationem afferuntur

1m nihil refert quod effectus creati-
onis sit finitus si ipsum creans debeat
ee infinitum. 2o Sive infinite sive finite

distet ens finitum a nihilo ad nos o attinet
minime colligimus in finitudinem virtutis
ad creandum requisitae ex eo quod inter ens
et nihil infinita sit distantia, sed quod caa
creatrix debeat ee ens per essiam sive
ens oo in se contineri quod soli enti infinito
convenit

Conclusio 3a

creatura ee potest caa instrumen
talis creationis, dum modo per causam
instrumentalem illigatur caa occasi
onalis

Prob: illud ee potest caa occasionalis
alicujus rei quod potest ee caa cur Deus
aliquid creet

atq creatura ee potest occasio
cur Deus aliquid creet v: g: fieri potest
ut Deus aliquam creaturam producat
ad votum ~~oli~~ alicujus creaturae quem
admodum solis cursum tenuit in gratiam
josue quotidie v: g: ex occasione corporis
organici mentem creat in huao fa lu. Ed

Articulus 18us

De Deo conseruante

Actus diuinæ voluntatis quo res oes creauit o ad primum duntaxat momentum refert dicitur quo res existere cœperunt sed hic ad diuturnam rerum durationem pertinet tunq. vocatur conseruatio

Scilicet diuinæ voluntatis actus permanentem virtutem habent nec instar actuum humanæ voluntatis cito cito transeunt et excidunt: quandiu autem subsistunt nec reuocantur tandiu res creatas in ce continent ac conseruant: quare conseruatio in Deo o e actus a creatione distinctus quæ ipsamet creatio continuata ac perseuerans

attamen creationem et conseruationem distingui contingit pter diuersam connotationem seu relationem: creatio m creaturam connotat prout antea o existentem unde creatio dicitur

momento perfici pro vt res ium in ce ponit conseruatio autem diu perseuerare in qtum voluntatis diuinæ actus qui primum rem ex nihilo fecit vnico instanti eas quandiu placuerit in ce accepto continet atque conserual

hic modus conseruationis vocatur directus et distinguitur a conseruatione quæ indirecta appellatur fit que per remotitionem eorum quibus res destrueretur. Sic Medicus ægrum conseruare dicitur dum saluberrimis remediis noxios humores abigit

Circa conseruationem directam iderit axiomatis instar

Non miror caa requiritur ad rem conseruandam quam ad eam producendam hoc sequitur ex naa conseruationis quæ e aliqua creatio perpetua vt vo hujus axiomatis quod e in phia præcipuum ratio aliquá ad sensum pateat, sufficiat

obseruare tempus presens, ac proxime antecedente o pendere vnde ex eo quod res paulo ante extiterit ipsa o existet nisi eadem causa a qua 1o creata e candem nunc continuo conseruet creet

Nunc ~~creandum~~ probandum e creaturas oes egere conseruatione Dei

Conclusio

creature oes egent conseruatione Dei seu directa et pprio dicta

prob. quae o possunt permanere in suo ee absque perseuerante dei voluntate, ipsa ni se continendi ea indigent egent perpetua conseruatione Dei

atq res creata o possunt permanere in suo ee absque Dei voluntate perseuerante easni ee continendi, cum in sint entia per participationem quae vt incipiunt ee, ita possunt desinere oi momento indigent perenni dei influxu. E

Et vo

Et vo vt ad ibeam certesii ratiocinatio
nem in responsionibus ad 2as objectiones
mphysicas ideo nunc sum to quia paulo
ante fui, vel quia Deus me ipsum conserual
atq o ideo perseuero existere quia Paulo
ante fui, nam præterita meæ substiæ
durao o e causa presentis durationis,
diuisæ quippe St et independentes aliæ al
aliis temporis partes ita vt res durans
singulis momentis desinere possit
E res a Deo producta momentis subse
quentibus o existit nisi quia existia ipsi
a Deo qugiter tribuitur quo fere modo
locus nunc illustratus momento subsequenti
o illustratur nisi lux a sole ipso deinceps
communicetur. E

Respoes ad objecta

ob 1o quod semel habuit ee o potest
desinere ee
E quæ semel a Deo creata St, o indigent
Deo conseruatore

Resp dist. ante: quod semel habuit ee o potest desinere ee per se C per cessationem influxus ejus eaa a quâ habuit ee. N. unde N. cons: igitur quaecunque a Deo existiam habent o possunt per se desinere ee sive se ipsa in nihilum redigere sed si Deus influere in eâ cessaret nulla foret entis participatio et consequenter in nihilum redirent

obj 2°. in e rebus semel creatis vis quaedam qua perseverant quandiu corrumpens eaa o superuenit. E

Resp: N. ante haec in vis si creaturae adeet perfectio creatoris foret in creatura quae independenter ab alio in ee perseueraret

Inst: omnis res manet in eo statu in quo e nisi ab aliquâ eaa immutetur

E: Sine perenni Dei influxu res semel creata existit

Resp dist. ante: res manet in eo statu in quo e ex hypotesi quod a Deo conseruetur C itaque physicum istud axioma res manet in eo statu in quo e nisi ab aliquo immutetur respectum habet ad immutabilitatem

diuinæ voluntatis quæ res in eodem statu conseruat donec occasione alicujus rei eas immutet sic corpus quiescens tandiu quiescit donec alicujus corporis incursu moueatur, sed minime illudite capiendum e vt res in suo sper statu sine deo perseuerante maneant

Insi corpus arte factum manet sine artifice

E corpus naturale stare potest citra perpetuum sui auctoris influxum

Resp N. consi et paritatem opus in arte factum o habet ce spliciter seu totum ce ab artifice sed ttum tale ce id e partium dispositionem extimam nam partes totius arte facti v. G. domus sdum entitatem prius existebant quam ab artifice disponerentur neque ab ejus pendebant voluntate vt existerent at creaturæ st ttum entia per participationem quæ in deo ttum existunt, quod a deo

indesinenter fluunt sic que continuo illius influxu indigent quare si cessaret voluntas qua Deus res creatas vult existere ea quoque existere desinerent sicut per solaris influxus desitionem cessat lux alicujus loci

Articulus IIus

De Deo Providente

Non tum Deus creaturas quas initio condidit perpetuo conservat in ce semel accepto sed et iis providentiâ suâ præest ipse quippe omnium quæ in mundo st aut contingunt ordinem et modum decernit, ipse omnium rerum officia et usus tta prudentia distribuit et notavit ut nihil sit super vacaneum nihil desit ipse fines rerum tam constantes tam pulchros constituit ut omnia o modo ad usum verum etiam ad veritatem conformomentur

atq hæc finium tam diversorum distributio cardo e et fundamentum cæterarum providentiæ curarum sapientissimus in potentissimus quorerum dominator

dum pulcherrimos q rebus quibusque s dum
naem singularium fines assignat oi entium
actioni intentus e

Quapter prouidentia definiri potest
aeterna quaedam dispositio et rao quâ
singlaria in fines suos et oia simul in
finem uniuersalem hoc e in Dei ipsius
gloriam ducuntur aut breuius cum sto
thoma rao ordinis in finem hanc tollere
moliti St democritus heraclytus, Empedocles
Epicurus et epicurei veteres quia thomas et
quibus oia composita ee autumant fortuito
motas ee perhibent tum ex incerta ac
errabunda Athomorum concursione
fatali quadam necessitate orta ee caetera
ex quibus vsus aliquis requiritur

Istam sentiam dementiam suam quo
potest produci longius promouerunt:
nam ipsi decernebant animalia hoesque
ipsos ex maa necessitate nasci, ipsorum vo
potes o diuinâ moderante sapientiâ

Sed operante mea fuisse constitutas æsop-
phagum v: g: ventriculum, intestina ex
humoris præter fluxu ee excavata nares
et Spiritus permeante fuisse disruptas
Spinam dorsi præter contortionem varie
ee diffractam; tandem earum partium
vtilitas o fuisse prouisas Sed casu quodam
contigisse o inquiebant oculus ad videndum
natus e o lingua ad loquendum, Sed oculis
ita Sorte quadam et alhomorum incursi-
one factus e vt luxe perfelli posset,
eum que linguam variis modis aërem
verberare obseruatum eet in eum postea
vsum e accommodata, vt conceptus
exprimeret

Fatum induxerunt Stoici qui credebant
vmi quam duram et ineluctabilem ex
Syderum motu et influxu ee ortam
quæ o res modo creatas, Sed et Deum ipsum
constringeret

Verum hæc o ttum doctrinata phorum
qm Sulte Somnientium houm flagitia
et portenta dicenda St
1o m qd e qd minus probari aut con-
cipi ~~potest~~ possit qm ex fortuito coitu
Athomorum, quæ interjecto inani volitan-
tes cohæserunt inter se mundum hunc
extitisse et omnem corporum humani e
corporis formas et figuras effectas fuisse
v an fortuitus æquæ lapsus os aperuit
Stomacum suis membranis et fibris
instruxit, intestinorum giros ~~instruxit~~
circumduxit et tam exquisite formauit
E ne oculus suis humoribus et tunicis tam
apte constitutis vnique visioni necessariis
o vt videat, sed casu quodam instructus
e, nec crytalinus tam commodam nactus
e vt radios plures ex eodem objecti
condito prodeuntes in vnum locum colligeret
retracto nec vllus prouisus fuit vsus pal-
pebrarum sed forte ita euenit vt sit tegumenta

oculorum

2° ex corporum cœlestium motibus et influxibus multa quidem in terrâ fiunt, Sobolescunt plantæ lux et calor oboriuntur pendent que alia hujusmodi Sed in iis nulla vis ē in voluntates liberas presertim vō in deo qui ē independens ab oī impulsione

Nemo certe v̄ perum attentus animo prouidentiæ vim efficaciam que potissimam ō agnoscat in Dei notione in creatura ejus quocunque momento indigentiam atque vestigia et opera visu ipso agnoscenda

1° quidem in Dei notione includitur prouidentia nam Deus ē Sapientissimus potissimus quis optimus, justissimus et misericors Sed qui talis ē ō potest ō ēē prouidus erga res creatas

2° Sine prouidentia Dei neque m̄ Subsisteret aut operaretur creatura perpetuo m̄ cāa 1ª influxu creatura indiget vt Sit talis

3° prouidentiam dei asserunt ipsa ejus effata atq opera, rerum scilicet oium hujus vniuersi ordo et contentio admirabilis fines definiti ac pulchri ad quos singulæ diriguntur tum euentus singulares et insperati eaæ plurimarum rerum inuestigabiles, item pœnæ sceleratorum beneficiam bonos collata

Non vocat nec licitum e phis oia prouidentiæ diuinæ opera scrutari, satius e breuiter dicere nihil ee quod ipsa o attingat et disponat siue in ordine rerum quæ sdum naæ institutum et vires contingunt siue in ordine eorum quæ per diuinam gratiam fiunt

Neque e penes phos ee oem prouidentiæ diuinæ modum erga creaturas definire imo nemo houm id potest quis mnouit sensum domini, aut quis consiliarius ejus fuit

Sed tamen pauca hic obseruo quæ a philosophis ignorari o debent circa prouidentiæ dei aut effecta aut ra oem

1º ex Sancto Thomâ ad Dei providentiam duo pertinere raoem ordinis rerum quæ diriguntur in finem et executionem hujus ordinis quæ gubernatio hujus ordinis nominatur cujus actus St concursus et præmotio, quod ad 1um spectat Deus immediate per se oibus præuid et quia in suo intellectu habet raoem oium quæ fecit et conserual ad quasqunque eaas aliquibus effectibus ~~producit~~ præfecit dedit illis virtutem ad illos effectus producendos quod ad 2um providentia utitur quibusdm mediis quia creaturis utitur ut alias creaturas ad fines constitutos conducat

2º diuerso prorsus modo corpora et mentes in suos fines dirigit quoniam rerum naæ sper consulit Deus

Corpora igitur cum se mouere neque ant a Deo moueri et agi debent sdum leges ab ipso præscriptas quas comprehendere o valent. ordo et motus eporum sdum leges a Deo datas fatum olim vocabatur atq sdum hanc significationem definitur fatum a Boetio l. 4º de consolatione phiæ

prosa 6ª in hærensinobilibus dispositio per
quam prouidentia suis æque nectit ordinibus,
ce certa quædam ordinatissima q motuum
omnium corporeorum distributio quæ corpora
oia indestinatas sibi fines promouentur
mentes vo ex ppriis actibus cum libertate
e finem suum tendunt ~~ad pla~~ oublie tamen auxiliis
tum concursus tum ~~arti~~ vbi cuius dei prænotione
quod epitibus sequentib. explicabitur
3º prouidentiam respectu houm ce
vel in ordine ad statum naturalem vel in
ordine ad salutem æternam; in hoc 2º ordine
prouidentia duas habet partes prædestinatoem
et reprobrationem
Prædestinationis et reprobrationis atqe
supernaturalium gratiæ sonorum tractatio
ad solos Teologos pprie pertinet monebo ttum
paucis studium horum mysteriorum a
nemine suscipiendum quin legat inter
alios sacrarum scripturarum libros Epis
tolam sancti pauli ad romanos in qua
ea quæ pars e sobrietate pponuntur expli
cantur que consiliorum dei circa prædes

tinationem et reprobationem gratiam que
christi medicinalem arcana
hanc vero epistolam facilius ut quisque intel
ligat libros eius et assidue meditetur
Sti augustini quos bene plures exscripsit in
pelagianos semipelagianos atq in unum
collegerunt teologi louaniensesac posmodum
Monachi benedicti congregationis Sti Mauri
postrema editione operum Sti Augustini
operum oium tomo decimo vel si legendis
his ce oibus Sti augustini ~~libris~~ tempus dedit
eligentur libri de gratiâ christi de perfec
tione justitiæ de correptione et gratiâ de
prædestinatione Storum de dono perseveran
tiæ ~~de~~ quibus addantur Epistolæ hujusdm
Sti doctoris 2017 alias 107 ad vitalem
atq etiam epistola 194 alias 1951 ad Sixtum
legi quoque potest ~~carp~~ carmen de ingratis
scriptum a Sto prospero
cum m Stus augustinus ejusque discipuli
contra hostes gratiæ mysteriorum que
prædestinationis et reprobrationis Pelagianos
ac semipelagianos dimicare coacti sint

studiosus illam ysteria meditati St et Eclesiae
doctrinam expresserunt qui quamuis in eadem
sententia quam hauserant ab apostolo
versarentur cum tamen nullis lacessarentur
aduersariis minus caute in sermonibus preser-
tim quos habebant ad populum de hoc arguto
loquebantur id ipse obseruat Stus augustinus
l. de praedestinatione Storum n. 27 alias 14
quid opus e inquit, ut eorum scrutemur
opera qui prius quam instar haeresis oriretur
o habuerunt necessitatem in hac difficili ad
soluendum quaestione versari? quod procul
dubio facerent si respondere talibus cogerentur

Multis in Dei prouidentia quaeruntur
Epicurei

1o in natura rerum multa in dies oboriri
monstra quae a prouido et sapiente creatore
o efficiuntur item multis animantibus ee
partes quae nullius usus St qualis v. l. in qua Piscis

Sed 1o monstra pertinent ad Dei generalem
prouidentiam quae generales ea a consueto
agendi modo o arcet aut deterret aut
praesertim mirabilem opificis in caeterorum

peccata ab hoibus quotidie committantur

Sed o proteruam licentiam et miserabilem insitiam disserendi quidm cum Deo expostulare possumus si mala permittat an potius grati ee debemus quod tot tanta que bona ab eo acceperimus o quaeri quod plura o dederit mirari hic potius saperet ac reuerenter extimescere mt inuestigabilem dei sapientiam quam carpere impudenti sermone ignorata aliquot ejus mysteria quod super eā re o intelligit rao fides docet et explanat de miseriis docet 1o in paenam peccati ee quod iis nunc afflicta sit houm nea hoibus quippe vacabat miseriis homo innocens bonis autem nullis quae creaturam decent priuabatur sdum hanc vitam tempus o ee praemii aut beatitudinis 3o quae ab oibus spectantur bona o raro hoi nocere et contra quae spectantur vt mala v: g: opprobria morbos salutem hoibus afferre gratiam

gratiem quæ iis promereri abundentiam
4o in distributione bonorum et malorum
Supremum ducere Dei potentiam

Quod spectat ad peccata docet 1o fides
protoparentem nostrum creatum a deo
innocentem et ac deinceps peccatis
quod ipse a se libera voluntate a deo
sejunxerit vt peccaret 2o Deum o et
peccati auctorem sed hoes quos finit Deus
libertate sua uti ad bene aut male ager-
dum 3o ex peccatis et iem ipsis bonum
aliquod quærit ism Deum vti aut ad
manifestationem justitiæ suæ dum ea
punit aut ad ostendam misericordiam
ni condonando vel etiam ad bonum electorum
vi: q: Deus permittit de Tyrannorum crude-
litatem vt per patientiam suam virtutem
gloriem quæ major en Martyres consequan-
tur

Articulus 12us
De
Deo concurrente et mouente

Deus hujus prouidentiae in sui dispositione o fallitur sic agere efficit creaturas vt eae destinatos sibi fines prosequantur quo vo modo Deus creaturas ad fines suos promoueat seu cum creaturis agat quaestio e oium quae in phia tractantur praestantissima et difficillima

Quidam vt durandus in librum 2um sentiarum distinctione 1a quaestione 5a existimant Deum o nisi mediate et per miscuae cum creaturis agere in qtum facultates iis a 1o ortu concessit quas pugiter conseruat et quibus creaturas vti permittit ad pprias et naa suae congruentes operationes exercendas v. g. arboribus oibusque viuentibus aliquam fuisse largitam vim quae per se crescant et moueant se se

caeteri vo oes hanc opinionem rejiciunt et arbitrantur Deum in oibus cum causis

secundis efficaciter agere et operari inter
ipsos ex opinionum diversitas alii putant
Deum creaturis in oibus simul actionibus
agere, sed tamen eas determinari ad ope-
randum vi per suam libertatem si sint
causæ liberæ, vi per suam necessitatem
si causæ sint necessariæ hancque Dei actionem
concursum simul tantum vocant

alii putant Previam ee Dei ~~act~~ in
creaturas actionem quam vocant concur-
sum previum aut præmotionem sed in
eare explicanda dissident iterum
plurimi

Thomistæ acriter tuentur eas
2as suæ liberas suæ necessarias nihil
posse agere nisi a Deo physice præmove-
antur quæ applicentur ad agendum
motione quadam speciali alii vo arbitran-
tur spectandam Dei actionem in mentib.
et corporibus seorsum quoniam mentes
st liberæ corpora vo motus expertia st

2° censent corpora oia ac singula physice a Deo moueri motione speciali. 3°. quoad houm mentes accurate secernunt duplicis speciei actus liberos siue vt loquuntur deliberatos, alios qui naa vires superant vt actus caritatis & alios qui hujus modi vires ē superant ad illos necessariam ce autumant actionem seu præmotionem Dei physicam specialem ad hos vo sufficere concursum et præmotionem physicam generalem

Opinionum istarum intelligentiæ aliquid decet si vo ceso definirent quibus hæc docmata concluduntur

Consus generatim ē cooperatio hujus ccæ habet effectum ad eundem producendum ca tenus m causa censetur concurrere cum alia quatenus ad operandum eam juuat

ista autem h cooperatio duplici modo fieri potest vno modo qui creaturarum ē, alterum qui ē Dei solius

Primus cooperandi modus consistit in conjunctione virium quæ ad aliquid efficiendum necessariæ sunt vt concursus vnius Baculi cum alio Baculo ad lecticam ferendam, ambo m ad hoc ce opus si res suas conjungunt quasquisque independenter ab alio ad habet ~~quidquam~~ verbo dicam talis e concursus verum creatarum quæ se quiuant ad agendum o vo istam actionem tribuunt vnusm homo o e alteri subjectus neque ab eo pendet et quo ad nisum et actionem iste porro concursus vo vocatur in scholis simultaneus alter modus consistit in influxu vnius caæ in caam 2am sic in auxilio vni causæ ab alia præstito quo hæc agit sic se habet Dei concursus quia o ttum caas ad agendum quiuat sed eas etiam in ce aut statu agentium conseruat iisque vim oem quæ præditæ sunt tribuit indignum m e et parum sapiens diuinum concursum velle explicare et

representare per ductuum concursum duorum equorum qui currum trahunt

Jam moo seu præmoo duom nomina idem plane significant quoniam qui ~~agit~~ mouet 1us agit qui autem prius agit præmouet e preuius quidam influxus seu præuia actio quæ quidpiam ad actum aut motum determinatur et duplex e moralis et physica

Moralis e incitatio quædam ad agendum sdum houm morem hoc e consulendum blandiendo, docendo, terrendo alia ue consimili rao e apud hoes vsurpatas auditores mouet

Physica vo e actio quæ vna caa aliam ad agendum physice convertit ea que duplex e generalis et specialis

Præmoo generalis e impressio seu propensio ab naa auctore voluntati indita ad bonum seu felicitatem hæc in caa e cur voluntas miseriam

quum potest fugiat et in felicitatem tendat, licet beatudinem aliquando quaerat in iis in quibus o e posita

Physice praemotio generalis e impulsio ad unum actum specialem seu ad aliquid hic et nunc agendum talis e impulsio voluntatis quae ex mala fit bona

Ex oibus opinionibus quas mox attuli posterior plurima saltem ex parte verior mihi videtur

1o m sapienter spectatur actio in corporibus et mentibus seorsum; 2o in oibus corporum motibus necessaria e physice Dei praemotio

3o necessaria et legitima distinctio humanae voluntatis actuum in naturalem et supernaturalem modum quo Deus agit in corporibus probabimus in physice ibi de ea a motuum

Prorsus vo in tractanda phia abstinebimus a considerandis auxiliis divinae gratiae ad actus supernaturales quoniam id religioni habemur ut res quae ad Teologiam pertinent in contentiosas phiae partes disputationes o vocentur id quippe suadet ratio neque sanctorum Patrum permittitur

auctoritas apud quos effati loco e in academiam aut Zenonis porticum traduci o oportere quae St de porticu Salomonis et ee tradende piscatorie o Aristolice quae Piscatores docuerunt

Conclusio 1a

Deus immediate concurrit cum humanamente

prob ille concurrit cum humanamente quicem singulis momentis conserual o ttum messe Spliciter sed etiam in tali ee hoc e in ee operantis haec e in concursus dei vera noo

atq Deus humanam mentem perpetuo conserual o ttum in ee Spliciter sed etiam in tali ee seu in ee operantis. E

Corollarium

concursus diuinus a continua reuercatione et conseruatione distinguendus o e id patet esgtur ex modo quomodo probata e et explicata concursus diuini ra o

Respoes ad objecta

obj 1o Si deus cum causis secundis concurreret vel eadem actione cum iis ageret vel diuersa atq; neque eadem actione cum creaturis agit tum quia ad agendum sufficit sola causa 2a virtus diuinitus conseruata tum etiam quia vna eadem que actio o potest a duobus principiis oriri neque diuersa actione agit nam per vel altera actio ~~ind~~ recurret vel alteri vel ambae simul concurrerent o primum alioqui subsequens superfluerel o etiam sdum quia cum alter vtrae ma niserit ad actionem exerdendam E

Resp o eandem physice actionem ce dei concurrentis et caa agentis 2a Si actio spectetur rao e principii cum m actio spectata raoe principii ab agente o sit distincta vbi duo st agentia ibi duas quoque actiones physice ce necesse e sed si hujus modi actio spectetur rao e effectus vel termini dici potest vna et eadem actio

quia vnusidem que effectus per vtriusque actionem producitur hincque quoniam in actionibus effectus potissimum attenditur eadem moraliter actio e Dei concurrentis cum actione creaturæ pter vnitatem effectus

obj 2o illa o indigent immediato Dei concursu quæ semel habuerunt vim agendi completam

atq voluntas houm vim agendi completam habet. E

Resp dist maj illa o indigent immediato dei concursu quæ semel habuerunt vim agendi completam independenter a Deo concurrente C a Deo concurrente N dependenter N. simi: dist. min. N. consq:

obj 3o si hoo sine concursu Dei o posset operari o cel liber quandoqdem o poeet operari quando eum vellet sed quando Deus vellet Deus

atq falsum consequens.

E

Resp N: maj quoties homo vult operari toties praesto e Dei concursus

obj 4o Si Deus o immediate concurreret ad oes actus humanae voluntatis concurreret ad actum peccati

atq falsum consq

E et antecedens

Resp dist maj concurreret ad actum peccati materialiter sumptum C ad actum peccati formaliter sumptum N. Sim: dist min: et N: consq: et in actu peccati duo st in quod dicitur materiale hoc e id qd reale e et physicum in illo actu et id qd vocatur formale nempe quod e privativum et deficiens sive ut clarius loquar modus physicus mentis corporis ve atq e malitia in eo consistens quod quis in creatura contra ro oem et ordinem conquiescat nec in Deum ad quem ad tquam ad finem ultimum dirigi debent oes voluntatis actus contendat nec sic in

in occisione Spectari potest actus Substia
Siue ~~aux~~ occisio quae physica e consistit
in motione corporis quorumdam organorum
Seu externorum Seu internorum in Suspen
sione v. g. ~~gratis~~ brachii totius corporis contentione
et nisu musculorum neruorum et ~~adeo~~
aliorum hujusmodi organorum Spirituum
que animalium impetu et actione deinde
Spectari potest malitia actionis quâ quis
contra raois legem deficit ~~et~~ in eâque
malitia oio consistit peccatum, vt explica
bimus in morali

Deus qdem ad materiale peccati con
currit quia quidquid e pendet a Deo o
ttum vt sit Sed etiam vt sit hoc vel illo
modo vnde Deus hoem conserual in Statu
in quo e cum brachium explicat vt
confodiat alterum at o concurrit Deus
ad formale Seu ad malitiam peccati, nam
hae malitia quae in ordinatio e voluntatis
ab aeterna lege deuiantis nihil e reale
et positiuum Sed e carentia et priuatio

Deus autem deficere o potest aut ordini repugnare sed sola

Sed sola creatura

inst. atq si Deus ccurrit ad oes actus humanae voluntatis ccurrit ad actum peccati formaliter seu ad malitiam actionis

prob subsumpt. qui vult interpretative malitiam actus currit ad actum formaliter sumptum

atq si Deus currit ad entitatem peccati vult saltem interpretative malitiam actus E

Resp. N. min.

prob min. quid vult aliquid vult saltem interpretative ea quae videt cum eo ce conjuncta

atq si Deus concurrat ad peccati entitatem vult aliquid cum quo malitiam videt ce conjunctam

E. si deus ccurrat ad entitatem peccati vult saltem interpretative malitiam actus

Resp. dist. maj. qui vult aliquid positive cum intentione ea procurandi, quae sunt cum illo conjuncta vult ea saltem interpretative C. qui vult ea sine intentione N. Sim. dist. min. Si Deus ecurrat ad peccati entitatem vult aliquid cum quo videt malitiam eo conjunctam sine intentione malitiae procurandae C. secus N. licet m. Deus eum ecurrit ad peccati entitatem velit eam positive o vult tamen illam actus entitatem cum intentione malitiae procurandae ipsi per pravam hominum voluntatis dispositionem annexae sed illum permittit seu o impedit malitiam

inst. hoc modo censetur creatura interpretative malitiam peccati quia exercet in iis circumstantiis in quibus videt sibi adjunctam esse malitiam

E. Si Deus in hujusmodi circumstantiis cum cognitione malitiae adjunctae creaturae opituletur, censebitur velle interpretative malitiam

Resp distante quodad 1am partem
censetur creatura velle interpretative
malitiam peccati quia exercet tanquam
causa particularis et efficiens ex propria elec-
tione et sine obligatione actus illius
exercentis C secus N. unde N. conseq
porro Deus concurrit ad entitatem actus
mali tanquam causa generalis et cum ali-
qua concursus sui dandi obligatione quia
ipse hanc legem decreuit, cum agentibus
liberis concurrat quia est libera nisi
Deus concurreret ad hunc actum vel suum
concursum denegaret tum que hoc ille
o existeret vel ad talem duntaxat
actum peccati suum concursum dene-
garet tum que agendi virtute hoem
spoliaret quod haberi ordine alienum
est, Deus hoem liberum condidit
Quapter o valet 2a paritas amicus
m nedum teneatur amico suppetias
ferre ad peccandum tenetur potius
quibus potest modis ipsum a peccando

dimouere at Deus ex modo habendi caa
1a et vniuersalis videtur teneri concurre
cum humanâ voluntate ad eum o em
actum ad quem ipsa voluntas se confert
siue id sit bonus siue malus tum quia
liberam fecit hominum voluntatem et
quam cunque partem se se ex nutu suo
inflexuram tum etiam quia exinde
elucens 1a Dei attributa o ipotentiæ, justitiæ
misericordiæ

Conclusio 2a

ccursus Dei cum humanâ voluntate
o e simultaneus vt loquuntur sed e
reuera motio seu præmotio

prob 1a pars: ccursus simultaneus
vulgo definitur cooperatio vnius caæ
cum aliâ sdum illius indigentiam
vt mutuum duorum Bajulorum subsi-
dium ad lecticam ferendam

atq ccursus Dei o e hujusmodi nam
Deus per ccursum suum o ttum caas
secundas ad agendum adjuuat sed
etiam eas in ee aut statu agentium

conservat is que omnino eam quae praedita
st tribuit. E

prob 1a per illius concursus vere e
modo qui hominum mentes movet sive ad
cognoscendum sive ad agendum
atq divinus ecursus mentes hominum
movet sive ad cognoscendum sive ad
agendum sive ad cognoscendum qdem
nam hominum mentes perpetuo illuminat
aut ipsis exhibendo rerum ideas aut
affectiones excitando rerum sensibilium
occasione motus spirituum animalium
variomodo a naturis extra nos positis
agatitarum movet quoque voluntatem
agendum tum quia perpetuo impellit
voluntatem ad id quod sibi conveniens e
tum etiam quia res oes menti representat
ad quae ipsa se fert voluntas. E

Conclusio 3a

mob voluntatis a deo ad actus natu
rales o e praemotio physica haec
conclusio e contra Thomistas

prob. Deus praemotione phisica o
praemovet ad eos actus ad quos exercendos
Sibi voluntas Sola Sufficit
atq ad exercendos actus naturales
voluntas nostra Sibi Sufficit haec quippe
quoniam libera e et ad suum Suorum
domina et ppsionem ad bona generatim
in objectis Seu bonis representatis pronuta
Suo fixit. E

Respoes ad objecta

obj 1o intelli o potest dependentia volun
tatis

Resp distinguo ante: Sine eo quippe Sane
et intelligi potest dependentia voluntatis a
Deo Sine quo concipitur humana voluntas
a Deo pendere tam in ce quam in operari atqui
Sine promotione physica Speciali ad actus
nae viribus subjectos concipitur humana
voluntas a Deo pendere tum in ce tum
in operari 1o qdem quod in ce pendeat
facile intelligitur cum ab illo creata Sit
et continuo conservetur 2o pendere etiam

concipitur in operari et qdem multiplici
dependentia et quia agendi facultatem ipsi
concessit sive quia eam liberam fecit et
quia præmotione generali ad bonum generatim
eam impellit quam propensionem dum indesi-
nenter in voluntate conserual ipsa se volun-
tas vi ejus ad priuata bona se convertit
probante: o potest ee dependentia volun-
tatis a Deo quin operatio Dei sit Præuia
hois voluntatis
atq operatio Dei sine præmotione
physica speciali o e præuia hois volun-
tatis. E
Resp dist min: operatio Dei sine
præmotione physicâ generalis o e præuia
hois voluntatis C operatio Dei sine præmo-
tione physica speciali o e præuia hois
voluntatis N. operatio quidem Dei o. for et
præuia hois voluntatis sine præmotione
physicâ generalis quia Deus voluntatem
humanam ad bonum generatim impellit
sed per hanc solam præmotionem ghalem

Satis intelligitur Deus eo 1a omnium ca a quia per eam solam voluntas humana ad bonum quodlibet privatum se fert nec citra illam in ullum bonum ppriis viribus propenderet

inst: Sine praemotione physica speciali voluntatis ad talem actum determinatio o pendebit a Deo. E

Resp. d. ante pendebit m a Deo tum universaliter praemouente tum conseruante in nobis illam ppensionem et facultatem agendi

Sed in quies E voluntas pendebit a Deo per virtutem ttum seu facultatem agendi o vo quoad ipsam actionem

atq falsum conseq

E et antecedens

Resp. d. ipsam sequelam voluntas m etiam vt actu agens pendebit a Deo tale magnum dependentiae signum est quod quis sine alterius q jugi auxilio o possit operari atq eo si Deus o praemoueat physice

Specialimodo voluntatem nostram verum
e nihilominus voluntatem o posse sine
Dei jugi ac peremi auxilio operari s nisi in
Deus conservet voluntatis potentiam agendi
et inclinationem in bonum generatim nulla
erit voluntatis actio imo exister et ipsa volun
tas

obj 2o quod ex se indifferens e indiget
praemotione physica speciali ut agat
atq humana voluntas ex se indifferens
e

Resp^mes quod e indifferens indifferentia
passiva C quod e indifferens indifferentia
activa d. dist. sim. min. et d. consq dupler
sic distinguenda e indifferentia activa
et passiva haec e privatio ois electionis
et determinationis talis e indifferentia
cerae ad figuram hanc vel illam habendam
illa e facilitas unum eligendi pra
aliis certe quod e indifferens indifferentia
passiva indiget sper praemotione physica
speciali ut agat seu potius ut moveatur

o item quod e indifferens indifferentia
activa vim quippe habet a Deo agendi v
o agendi. ℰ

obj 3o Si voluntas creata o præmoveret
præmotione physica speciali ipsa a se
haberet quod se ad agendum converteret
vim que haberet inflectendi arbitratu
suo divinam voluntatem

atq falsum hoc vtrumque conse
ℰ et antecedens

Resp N. maj 1o quidem et si voluntas
o præmoveatur a Deo præmotione
physica speciali ipsa tamen sper habet
a Deo quod agat tum quia Deus liberam
solus mean fecit in bonum que ppensam
tum etiam quia tum ipsa o conservat
in oibus suis modificationibus in ce volentis
et operantis.

2o et si voluntas creata o præmoveatur
præmotione physica speciali ad actus
suos naturales prait sper Deus sua præ
motione vniversali atq cum voluntate

sic concurrit ut sibi liberum sit occurrere

Conclusio 4a

Deus præmouet voluntatem nostram in omnibus suis actibus præmotione generali

prob: præmotio generalis est inclinatio quædam voluntati ab auctore indita per quam ab bonum generatim contendit hoc est ad Deum ipsum atq: Deus voluntatem creatam mouet ipsam impellendo ad bonum gratim nemo hominum est qui ana est et proinde acceptam in se o experiatur invencibilem in bonum inclinationem et auersionem a malo &

atq: hæc nobis phi partes tenentibus sufficiat de Deo dixisse

Finis

Sextio 2a
De Angelis

hoc breuior de Angelis tractatio futura e ad Teologiam magis quam ad Phiam pertineat. Scio equidem quosdam ex gentilium phis Angelorum meminisse sed ea Scurritate et penuria dicendi vt ex ipsorum Sermonibus colligatur nil minus ipsos quam angelorum existentiam et naam reciisse

Igitur in nostro de Angelis Sermone o comparandae opiniones o compulsande rao e sed imprimis fodiendi st fontes Sacri qui ipsorum existiam et naam docebunt tum permitti aliquid poterit raoi quae pauca explicabit naam angelorum consequentia hoc ttum modo ad phiam pertinet Sermo de Angelis quod rao possit plurimas quae ex eorum

naã derivata st pprietates ostendere

Duobus seorsum capitibus explicanda hic st 1o qdem quae de naã et existia Angelorum fide creduntur tum quae ex eorum naã sequi rao ostendit

Capul 1um

De Naturã et existia Angelorum ex doctrina fidei

vbi de iis agere tenetur phus quae quid nam sint et an sint fides docet vix rao conducit tum necesse et conveniens e ipsum scrutari fontes sacros ex quibus puram sinceram que supereã re doctrinam extrahat f

frequens e in scripturis sacri veteris seu novi testamenti Angelorum mentio missos saepius fuisse ad primos Patriarchas in genesi legimus ad Abrhaam Genesis 18 ad Lot c: 19 ad jacob c: 28 et c: 32 populo judaico dux itineris mittitur Angelus exo: 23: v: 20 Angelus Raphaël cognominatus Thobiae deum deprecantis ad stat ejusq filium

Thobiam in Rages civitatem medorum
perduxit et Sanum ab eâ reduxit l. Thobiæ
e 3 Sint et sequentibus o raro Sanctis
Dei prophetis Eleiæ Isaiæ Danieli Zacha
riæ et aliis aparuerunt angeli qui eos
allocuti St atq cum in Scripturâ Sacra
legitur Deum in visione ~~contra~~ aut in alio
quocunque houm Statu multis aliis
apparuisse o Deum ipsum apparuisse
judicant oes fere patres sed Angelos
dei nomine

Ex Euangelio constat Angelos naa
ee incorporata seu Spiritus ee 10m plurimæ
Angelis tribuuntur affectiones, quæ meris
Spiritibus ex naa ordine convenire possunt
~~vbi~~ Deum videre Mathæi 18 v. 10
Angeli vident faciem dei mandata dei
perferre St in Angeli administratorii
Spiritus in ministerium missi hebreorum
10 v. 14 et posse existere in vno eodemque
loco seu locum o replere instar corporum
nam Marci 5. v. 13 et luce 18 v. 36

vir demoniacus factus e sanus hoc e liberatus
dicitur per christum dominum a legione
Demonum qui multa caterua m̄ cum intra
uerant 2° christus dominus L24 c 39 declarat
Spiritum se o ee id e vt oes interpretantur
Angelum qui a Spiritus carnem et ossa habet
adde consilium Lateranense sub
Innocentio 3° coactum cujus definitio refertur
in capitulo firmiter libri 1 decretalium Grego-
mi titulo 1° de Summe et fide catolica
his verbis Deus vtramque de nihilo condidit
creaturam Spiritualem et corpoream Ange-
licam videlicet et mundanam ac deinde humanam
quasi communem ex Spiritu et corpore constitutam
Nonnulli qdem ex patribus tam Grecis
quam latinis censerunt Angelos ee Substias
quasdam corporibus tenuissimis vel aereis
vel igneis vnitas sed istam opinionem incauti
hauserant ex scholâ Platonicorum quib.
familiare erat demones seu Angelos
imaginari vel tquam tenues quasdam
Substias corporeas vel vt mentes corporib.
tenuissimis vnitas

hanc equidem opinionem astruere
conati st 1o his Scripturae Sacris Geneseos
6o v: 2 fi videntes filias houm quod essent
pulchrae acceperunt sibi vxores ex oibus
quas elegerant per filias dei intelligunt
plurimi Angelos: et exinde Angelos
corporib: conjunctos ee concludunt quia
puri Spiritus ~~ex~~ vxores ducere o possunt
2o quia in l. Thobiae Angelus Raphael
dicitur manducasse
3o auctoritate Nicaeni 2i concilii in
quo actione 5a approbata e sententia
Joannis Episcopi Tessalocensi de Angelis pingendis eo quod corporei sint
Verum haec raoes minime nos
mouent
1om de Angelis o e intelligendus
locus Geneseos sed de hoib: Sanctis
nempe de filiis ceth et ejus nepotibus
qui ob patris pietatem filii Dei aut

vt in quib. dam exemplarib. legitur
Angeli Dei vocati cum chaimi filiæ
ob impietatem Patris filiæ houm dicerentur
filiæ autem cum vxores acceperunt ex
semine cahimi ex vsu mat quib. matri
moniis progenitos Gigatas gerunt

2º alteram difficultatem explicat
ipse met Angelus Raphael Thobiæ
12: v: 19 videbar quidem vobiscum
manducare et bibere sed ego cibo inui
sibili et potu qui ab hoib: videri o potest
vtor 3º

3º a concilio generali Niceno 2º
confirmata e sentia Episcopi
Tesselanicensi de Angelis pingendis
sed minime probata fuit rao qm ipse
afferebat quod Angeli forent corporei

Sedum hanc Teologiæ doctrinam
de naa Angelorum definiri potest
Angelus Spiritus creatus suo modo
completus

Spiritus e hoc e Substia cogitans
Seu incorporea
creatus quia existere incepit ideoque
o e aeternus Deus
Suo modo completus o m ad constitu
endam vna cum epore naam atqm
Seu personam hois instar animae ratio
nalis a Deo destinatus
plurimi distinguntur Angelorum
ordines cum m multa sint in Sacra
Scriptura passim nomina Spirituum
Cnam Colossentium 1o v: 16 nominantur
throni dominationes Principatus et
Potestates Ephesiorum 1o v: 21 virtutes
cum generali clausula et oe nomen
quod nominatur o solum in hoc saeculo
Sed etiam in futuro romanorum octauo
v: 38 Angeli 1ae ad Tessalonicenses 4
v: 15 et Epistolae iudae 9 mentio fit
Michaelis angeli postremo Sasecae 6.

v: 2 et 6 legitur nomen Seraphim
Genescos vo 3 v: 24 collocatus dicitur
cherulim ante Paradisum vnde ejectus
e Adam cherulim qque meminit Ese-
chiel c: 10) attenderunt Patres plurimi
et Teologi deinceps ad vim horum ee
nominum oium iisque Significatos ee
arbitrati St varios ho Spirituum
ordines

Huic carculo conspiciendo et probando
maxime studuit Sanctus Dyonisius in l. de
celesti hyerarchia c: 6° vbi nouem ee
statuit oes angelorum ordines quos rursum
tribus hierarchis contentos ee decernit
Idum hanc distributionem

1a hierarchia Seraphinos, cherubinos
et thonos continet

2a Dominationes virtutes et potestates

3e principatus, Archangelos et ange
los Specifice sumptos

hos ee

hosce nouem ordines Angelorum alii
Plurima saltem ex parte Sti Patres
admisisse videntur aliquittum ex iis vt
Sanctus hieronius contra Rhuphinum in
iis enumerandis certæ collocationis raoem
o habuerunt tandem vo oio consentanea
ad doctrinam Sti Dionysii distributio
Angelorum facta e

ordo hic intelligitur Sacrarum Deo
personarum fidem officium obeuntium
multitudo

hierarchia vo e Sacrarum Deo
Personarum sub vno principe aut duce
primario multitudo functiones et pprietates
hujusmodi ordinum ex ipsorum nominib:
aliquo modo cruere conantur Teologi
sed hanc rem quam sobrie tractandam
ee putauerunt Sti Patres satius erit
a nobis Præteriri

vnum hoc bene teneamus quod
docet Apostolus Ebreorum 1o v. 14

Angelos oes ce administratorios Spiritus in mysterium missos pter eos qui hereditatem capient Salutis hinc commune e Spiribus oibus celestibus nomen Angeli quodidem e ac nuncius

Nihil dico de altera Angelorum diuisione in qu bonos et in malos hi qui Demones aut caco demones vocantur a Deo desciuerunt cujus suae rebellionis pœnas in inferno fluunt, illi qui Spliciter vocantur Angeli Deo adhaesere constanter aeternâ que Gloriâ fruuntur Sed haec St Mysteria fidei nostrae quae mirati Subit Scrutari vo raois o e

Quaeres vtrum rao e probari possit ce Angelos

Resp 1o plures e gentibus phia Angelos agnouisse o qdem Subnomine Angelorum Sed Subnomine geniorum aut Demonum aut mentium aut Intelligentiarum atque imprimis Platonem et Aristotelem Sit diuinasse Sed istos

oes phos aut tam peruersa naam explicuisse
Angelorum aut existiam probasse adeo
miserabiliter vt asserere liceat nilminus
ab ipsis cognitum et asertum fuisse qm
Angelos vbi de iis loquiti St Platonici m
Demones imaginabantur tquam epora
quaedam tenuia aut saltem tquam mentes
corporibus inuisibilibus conjunctas vnde ii
a vera Angelorum nca aberrabant
Aristoteles vo ex caelorum motu probat
existere Angelos cum m inquit caeli
a se ipsis o moueantur haec pure deman
dari debuit Intelligentiis Scumentibus
ab oi maa Separatis quae perpetua illa
circumvolutione nunquam defatiga
rentur qua raoe nulla magis priuola
e Resp 2o vt cunque raoe Suaderi
Angelorum existiam quibusdam effec
tibusquos o ita commode possimus in aliam
caam quam in Angelos refundere vt
m Sileam edita olim apud Gentiles
oracula et Magorum praestigia
quae vix explicari possunt nisi admittamus

Demones quorum malignitati et potiæ tribuemus perniciosas illas artes nemo potest diffiteri et revocare in dubium stupenda quædam opera Energumentorum qui vel motibus aguntur insolitis ita ut nunquam sursum cueantur diuque maneant aere Penduli temereque cursitantes vel res procul gestas memorant vel futura vaticinentur vel diversis linguis quas prius nesciebant loquuntur

atq hæc et similia opera o possunt in aliam eam commode refundi quam Demones o co tribuenda St cum Deus ob ecras ac pr blasphemas voces quales o nunquam proferuntur ab energumentis præterea humanas vires judicantur. E inferni atque similli rao e potest malos saltem Angelos existere minime tamen vim demonstrationum obtinent hujusmodi arguta ut per se id quisque probat

Caput 2um

in quo explicantur quædam quæ rao sequi ostendit ex Natura Angelorum per Scripturam, cognita, Sacram,

Ex naā Angelorum plurima consequi
rao ostendit nimirum quoniam Angeli
Spiritus St quaecunque ad Spiritus essiam
ex notione mentis nostrae pertinere nobis
constat, ea Angelis accommodamus eorum
que essiam ingredi infallibiliter judicamus

Ac 1o apertum e Angelos o posse
cessare a cogitatione; cum m Spirituum
naa et functio ois cogitatione contenta
sit nisi cogitent Angeli o existunt

2o quia cogitare e intelligere et
velle duae pro more Scholarum loquendi
distinguendo St facultates intelgere et velle

Intelligunt autem ~~et volunt~~ Angeli
o iis cognoscendi modis qui pendent ab
organis corporum v. g. o olfaciunt o
gustant sapores & sed modo illo puriori
quo res ni se ipsis o mordine ad corpus
cognoscuntur

Neque etiam volunt dependenter
ab agitationibus corporeis quibus quarum

expertes St attamen Angeli quos torquet
ignis infernorum adfectus etiam natura
les suscipiunt odium &c Sed cum hoc a
nostris aegretudinibus discrimine quod ani
ma humana tribuat commotiones suas
propensione quadam naturali iis corporibus
suis quae praecipuae fuerunt earum occa
siones v. g. suum dolorem digito acu puncto
gaudium cordi at Angeliis ni inferis sibi
soli tribuat hos motus quoniam eos o patitur
dependenter a corpore substialiter puniatur

Intelligendo se ipsos cognoscunt
Angeli sensu intimo seu consentia cogi
tationum suarum Deum quoque norunt
in ipso Deo res demum creatas o ignorare
videntur, sed hoc postremo quod scriptura
sacra asserit auctoritas invicta suadet
ttum rao o demonstrat

Voluntate sua vtuntur tum ad
diligendum Deum amore ferendi tum
ad iuditia ferenda qui pluri scire
voluerit super objecto et modo cogis ac
voluntatis Angelorum interroget Teologos

a voluntate Angelorum vix differre videtur vis motrix quæ tquam quæ tertia a Teologis et phis vulgo concipitur quâ Angeli se mouent et corpore identidem nam hæc nihil aliud qm nutus voluntatis Angelorum quos qubente Deo quidem motus consequuntur quem admodum nostræ voluntatis tquam causæ occasionales diuersos corporis nostri motus hoc quippe modo agunt in corporea, mentes creatæ

3° quia Angeli st incorporei pprie in loco ce nequeunt corporibus quippe peculiares vt certo loco contineantur

Sed duplicem hic distinguere licet modum existendi in loco circum scriptiue et definitiue

illud e in loco defin circum scriptiue quod ambitur a loco seu superficie cporis in quo continetur et cujus vna pars vni loci parti respondet altera alteri hic modus existendi corporum e

Illud e in loco definitiue quod certo ac definito loco presens e sic tamen ab vt ab eo loco seu corpore o circum scribatur

ita existunt in loco Spiritus dum uni loco
sua cogitatione o alteri presentes st hac
igitur ratio e Angelos existere posse in loco
o e negandum

Plura de Angelis o explico quoniam
lumine Naturali plurima ex parte o
videntur quae dicuntur de Angelis

Sextio 3a

De humanâ mente

Rectissime Tullius ajt ee maximum o vtilitate solum sed etiam difficultate ipso animo animum videre nemo qdem houm e qui intime et constissime o nouerit se cogitare aut quod idem e se percipere alqd affirmare vel negare modo amare aut odisse pati varias commotiones: sed quid sint varii nostrae mentis modi aut status quod sit discrimen tot diuersarum ejus affectionum assidue meditando exprimere aut etiam cognoscere possumus

Plurima in capite diuidetur hic tractatus in quib: sigillatim considerabuntur Existia origo pprietates facultates operationes qe diuersae ac tandem habitus mentis

Capul 1um

De Existiâ et originâ humanae mentis

Duas hoc capite amplector quaestiones re affines qdem sed erga cognitionem indagationem que parum similes 1a respectae

nemini seu agresti et populo indubitatam
2e difficillima e et multis abdita recessibus
ad quos o penetrauerunt hoes plurimi inter
peritiores

Existia qdem quae mentis hoi cuique
velit, nolit bene comperta e nam velle et
nolle credere et negare mentem existere
solius e mentis aperta que et necessaria e
ista consecutio Existo ego qui volo, Nolo, dubito
aut alio quacunque modo cogito quapter
etiamdum caeterae res creatae in dubium
et examen vocantur ut firmiore deinde
fundamento veritatis cognitio constat
nullo tamen instanti de existia suae
mentis dubitare poterit homo etiam
peruicacissimus

probationem istam in forma solita
redigo o ut suam cuique mentem
in ce comprobem sed ut appareat
ignoratam a nemine ce posse
suae mentis existentiam

Loquor de modo ttum quo quisque persuasam habet suae mentis existiem neque nunc inquiro quibus argutis mihi constare possit caeterorum houm mentes existere

Sic disponi potest argutum

Mens huana e substia cogitans atq conscius mihi sum et persuasus sum me cogitantem existere nam mihi conscius sum nemine admonente plurimarum affectionum internarum habeo o modicam cognoscendae veritatis cupiditatem, sensio urgens felicissimae vitae desiderium atq hae affectiones o st nisi alicujus substiae cogitantis quoniam cogitationum variae st species E conscius mihi sum me cogitantem existere

E bene certum mihi e mentem necam existere

hinc sequitur huanam mentem se ipsam naaliter cognoscere per conscian suie per sensum intimum, quo sibi e conscia existere et cogitare nam fieri o potest vt aliqua substia cogitet quin se cogitantem adnimaduertat

Nunc quae sit animae nostrae origo studiosius inspiciendum e

haec quaestio plurimis olim ingens negotium facessit alii pessime senserunt alii difficultate superati nihil definire maluerunt

Notum e Epicureos qui ex suâ doctrina animas huanas arbitrantur subtilissimam et nobilissimam ce maa portionem pter velocitatem tenuitatemque suam cogitationis effectam participem animae huanae originem duxisse ab ipsa maa quae cogitationis expers o expers vbi ad illum tenuitatis et mobilitatis modum accessit vnde oripi potest cogitatio

Notum e etiam ac peruulgare Pyta
goram et oes Platonicos docuisse animas
oes ab initio semel fuisse creatas et pter
peccata illo tempore quo a cporibus erant
liberae commissa, relegatos in cporae
velut in carceres in quibus poenas peccati
luerent

Haec St Deliria Phylosophorum
circa originem huaamentis

Inter christianos vo quaenam ius
Eclesiae temporibus sentiae fuerint docent Stus
hyeronymus et Stus augustinus in variis
Epistolis ex libris
ambo recensent quatuor opiniones
de origine seu vt loquitur Stus augustinus
de incarnatione animarum
alii lapsas de caelo animas ac arbi
trati, vt origenes, alii quos o nominat Stus

Stus Augustinus et nominat Ecclesiasticos
hoes in thesauro Dei conditus olim fuisse
rebantur vix autem e quod aliquatenus
hæc sentia a priori discrepet nem
discrimen paruum e alicubi animas
jam existentes vel sponte labim epora
vel in ~~istas~~ missas dici diuinus, hæc opinio
o secusae 1a ex schola platonicorum
immersit

Alii ex vna quæ hoi 1o data e
anima cæteras propagatas fuisse rati
st istam vo opinionem o eodem modo
oes explicarunt et ppugnarunt nam
Tertuliano et aliis paucis anima ex
anima nasci visa e quomodo ex epore
ita vt hæc corpulentis exoriatur
seminibus qui numero plures fuerunt
repulsa vt loquitur Stus Augustinus
at dementia quæ animam corpoream
facit animam raduci in prolem
dicebant quomodo lucerna de lucerna

accenditur et sine detrimento alterius
alterinde ignis existit. fuit hæc sentia
et explicatio plurimorum occidentalium
ex sto hyeronymo

Postrema eorum fuit sentia
qui animas sigillatim singulis hodie que
nascentibus fieri a deo tuebantur

ambæ priores sentiæ nullius fuerunt
auctoritatis 3a paucos habuit asseclas 4a
pene fuit omnium qui super eare sentiam
aliquam elegerunt

Inter 3am et quartam opinionem
dubii et fluctantes hæserunt aliqui
e stis patribus presertim stus augus
tinus cujus a vsque ad mortem super
eare dubitatio voluntaria durauit

Causa dubitandi ipsi fuit metus
o concilianda Eclesiæ fidei circa
peccatum originis quod cum creatione
animarum singularum in singulis
eo presertim quod peccato originale
plurimi Ethero doxi inficiebantur

Religiam quippe ex eo quippe anima
singulis hoibus ad confundatur et ex
traduce o sit conabantur euertere
fundatissimam Ecclesiae origine fidem
de peccato originali quod sdum animam
trahunt filii a 1o parente hinc ipse caam
suae dubitationis attulit Epistola ad stum hyero-
nymum fere tota noe tim que numeris 10o et
11o et epistolam ad stum optatum numeris 23o
et 24o in quibus epistolis cum naturam entis
consiliare se o posse diffetur sententiam
de ppagatione animarum, optat que vehementer
opinionem contrariam ab oi difficultate
liberam fieri

hinc que patet in alter vtra quaes-
tionis parte potius adjungendum fore
in iis quae dicunt animas in recentes
singulis recenter creari, quam iis qui ppagari
eas volunt, vt vt sit explorata mentis origine
beneficio naturalis ipsius notionis omnem

oium catholicorum et phorum christinia-
norum doctrina vna et communis fuit
animas formato corpore creandi et infundi
nec quidquam veritum e ex consequentia
Pelagianorum: anima o e ex traduce Eo
contrahit peccatum a parentibus ex quo
posimus papa in Epistola ad orbis Episcopos
istam damnauit

Conclusio

Mens humana a solo Deo immediate
creata e in singulis hoibus sigillatim
prob 1a hoc e mentem huanam a Deo
solo immediate creari 1o a rao e generali
ois substia immediate a solo Deo creatur
o generatur generatio quippe o e ttum
noui compositi productio, atq mens e substia
E
2o rao e speciali seu desumpta ex naa
humanae mentis mens huana e incorporea
parte so habens et nulla corporum reuo
lutione commutanda e
atq hujusmodi substia a Deo solo
immediate creata e et ex anima paren
tum nasci oio nequit. E

prob 2a pars: o quidem rao e, nem quo tempore et modo creentur animæ seu mentes certo o aderit rao. Sed auctoritate Scripturæ Sacræ, lectionibus Sanctorum patrum explicatæ patres autem Ecclesiæ multis freti testimoniis Scripturarum Sacrarum contra origenem concorditer docuerunt animas o extitisse ante quam corporibus infunderentur Sed recentem animarum Singularum in suis corporibus ex nihilo fieri creationem patres Ecclesiæ tota Theologorum Schola magno consensu Secuta e

a difficilioribus circa mentem aliquot quæstionibus abstinebimus corpusm, nobis sufficit certum et indubitatum ee mentem existere et a Deo ee

Caput 2um

De Naa huaæ mentis

Quam vere et facile persuasum oibus phis Sper fuit Se mentem habere hoc e Se cogitare, tam falso et difficile abiis explicatum e quid sit mens mentem quidem oes definiunt rem cogitantem at in explicanda cogitatione magna e diverse opinantium

dissentio

ad Duo capita reuocari possunt oes seu phorum seu plebeiorum super ea re sentiae aliis in mens hua e incorporea aliis corporea e eorum qui mentem huanam corpoream ee arbitrantur alii volunt ee epus aliquod v. g. ignem vel aerem vel aliquid e quatuor elementis sublimi modo compositum alii modum seu qualitatem corpori v. g. halitu quemdam et parum refert reseire nomina virorum a Deo insanientium ii ex Epicurorum et Stoicorum presertim familia fuerunt

Incorpoream ee mentem hois praeuiderunt Pytagoras Plato et tota fere Academicorum familia sed hi mentem dicebant partem ee vnam animae huaae quam bimembrem fecerunt et epositam quasi duplici parte vna rationali et incorporea seu mente altera irrationali et corporea seu anima spliciter illam constituebant in capite hanc partim in gecore partim in corde caeterum in sgulis animalibus similes animas posuerunt quas particulas ee decreuerunt animae cujusdm

generalis mundo tributa gnalem vnam animam ex hujus multiplici sobole particulares animae oriantur et adueniant alii plures vt Sholes id circo dicebat oia ce plena Diis

Longum est recensere eos qui animam incorpoream fecerunt sensus et explicationes peculiares

visum e heryticis plurimis quod refert Stus hyeronymus cum Sto Augusto et aliis Manicheis puta Prisiallistis, gnostis animas ex dei substia ce ejusque particulam aliquam ce argutum ipsis videbatur quod legitur in scriptura sacra Deum in hois faciem insulfasse video spiriculum quasi haec locutio aliud significet quam Deum dedisse hois spiritum sibique similem illum fecisse in qtum substia e incorporea seu cogitans

Contra hanc ce doctrinam et alias 10 loco enumeratas hypotesis insurrexerunt Sti Ecclesiae patres qui docuerunt mentem huanam substiam ce incorpoream seu ordinis plane diuersi a corpore

Conclusio

Mens hois e Substia incorporea
o e autem Deus nec particula Dei
prob 1a quod per se existit seu quod
clare et distincte concipitur sine ordine
ad aliud e id res e suae substia omodus
vt constat ex iis m physica generalis de
finitionibus
atq mens huaa per se existit seu
clare et distincte concipitur a sine ordine
ad aliud m vo negata oi maa, maa scilicet
quae altera e naa creata nobis natura
liter cognita mens concipitur saltem
vt mens. E
Prob 2a pars: mens huaa e substia
cogitans haec sper fuit apud oes mentis
noo declarente sensu intimo
atq substia cogitans e incorporea
nam quarum rerum notiones positiue
et cplete se se excludunt altera de
altera vicissim negari debet om certius
aliud argutum e diuersitatis et distinc
tionis rerum quam idearum se se
positiue excludentium diuersitas atq
notiones substia cogitantis et corporea se
se positiue excludunt nam prorsus diuers
st vtriusque attributa adeovt negatis
oibus cporib ppriis negatis concipiatur

et existere possit Substia cogitans et vicissim
(Substia cogitans e incorporea)

Et vo quoniam hujus cunque rei naam
ex ejus functionibus bene metimur aliquas
mentis functiones et pprietates decurramus
mens nostra intelligit judicat, vult

Intelligit hoc e Spectat, explorat
circumspicit naam rerum videl pprie-
tates rimatur Species assequitur

judicat hoc e qua Similia St ad eundem
naam revocat confusa distinguit
diversa Separat dissipata conjungit
repugnantia conciliat composita in
Sua principia resoluit res Sibi Suditas
quo vult ordine disponit

vult hoc e Sua Se libertate agitat
et motus Sui principium habet ad finem
Sper aliquem nititur o vno quodam
tramite quem admodum corpora qua
necessitate quadam mouetur Sed hue el
et illud ac quocunque voluntatis nutus
duxerit fertur

Quocun cunque vo in Statu Sit mens
nostra Sensu intimo Seu conscientia Se
ipsam quasi excubias ageret hoc v

illo modo ad fectam sentit

atq haec ad fectiones in epus nunquam cadunt neque similes st eporum ad fectionibus ois quippe ad fectio et dispositio mea continetur situ et motu diuerso quem sibi ipsa o tribuit sed ab alio acceptum ex necessitate insistit et hujus nequaquam sibi e ppria

3o si mens ordinis diuersi a corpore o eet quo magis hereret epori comelius se se haberet

atq tamen res secus euenit nam mens epori immersa nihil intelligere nihil percipere valet imo nec contemplationi vacare et tanto sincerius verum intelligit quanto remouet et subducit se ipsam a sensibus huc accedit quod mens epori saepe aduersetur et effrenatas illius libidines ~~ip~~ perat vel concedat epori quid quid importunis motibus efflagitat

prob 3a pars verbis et rationibus sti Augustini Epistola 156 alias 28 ad stum hieronymum si mens huaa eet Deus aut particula Dei o modo incommutabilis atque incorruptibilis eet quod si eet

nec deficeret in deterius nec proficeret in
melius nec quid in se ipsa vel inciperet habere
quod o habeat v desi desineret habere
quod habebat qtum ad ejus affectiones
seu perfectiones quam vo aliter se habeat
o opus extrinsecus accessere sed quisquis
se ipsum aduertit cognoscit
frustra autem dicitur ait deinceps
Stus Augustinus hanc ejus labem ac turpi
tudinem quam vitemus in nequissimis
hoibus hanc denique infirmitatem et aegri
tudinem quam sentimus in oibus hoibus
o ex ipsa illis ce sed ex epore vnde aegrotet
quid sit cet incommutabilis vnde libet
aegrotare posset nam quod vere incor
ruptibile e nullius rei accessu commu
tari v corrumpi potest o e itque
nae incommutabilis quae se aliquam ~~eda~~
aliqua parte mutabilis e sed Deum ~~nefas~~
nefas nisi vere summe que incommuni
cabilem credere o e igitur anima
parte Dei

Respoes ad obte

ob/ 1o Si qua rao probaret mentem huanam ee Spiritalem Substiam ea e quod sit cogitationis particeps

atq ha erao nulla e {

prob mni: quia cogitao potest ee modus Substiae eporea 2o quia belluarum anima quae corporea e res saltem sensibilem ouit

Resp singulis pi: ex ordine

1o quidem cogitao potest ee modus eporis: nam 1o negate per mentem oi creationi ad corpus nihil ominus concipitur cogitatio 2o dissimiles prorsus st eporis modi et cogitao nam definite e corporum oium qtitas certe et def designate figure: certi etiam st ipsorum motus gradus contra ro cogitaonem nostram nihil coercet sed ipsi oia loca motibus peruasit cessa oia loca protinus peruadit tum tempore tum spatio assequitur 3o cum corpus oium infinite septilium congeries cogitao eet diuisibilis, mensurabilis et figurata

Sdum numerum ac consequenter daretur
medietas cogitationis affirmatio in quatuor
plures que partes diuidi pocet quod absur-
dum 4° quod Epicurei obseruant cogita
onem o ce o quidem ~~cat~~ crassiorum
eporum Sed tenuissimorum et mobilium
ttum miserabile e nam 1° eadem e
idea et naa eporis crassi et quiescentis
ac tenuis et moti vnde si eni epore
crasso consistere o potest cogitao hanc
ipsam excludet epus tenue 2° tenue ac
concitatum o dicuntur nisi per res-
pectum ad corpus crassius aut minus
motum o absolute nam cum maa
possit in infinitum Sper diuidi Sed motus
qtitas augeri in infinitum fieri Sper
potest aliqua partium maa detrac-
tio et motus accessio 3° quod igitur tenuis-
sima maa a crassiori, quid ea lestis
ab elementari differt nisi vaoe massa
figura, Situs, aut motus partium
hae autem quid habent cum cogitaoe

cognatum age igitur fac maam
in tenuissimum puluisculum ce com
mimutam atq quo liquerit motu agi
tatam quid tum postea futurum e
expectas vt tenuis ille puluisculus capax
euadat omnium mentis huaa perfectionum
cognoscet ille res seu materiales seu spiri
tales deum que ipsum ille veri ac justi
amans quod rectum quod prauum sit
distinctum ille cælorum motus meti
etur temporum que periodos in ito cal
culo definiet hae nemo sanus vel som
niare poterit 5° quod ajunt cogitatio
nem nihil ce nisi motum quemdam
conceptu impossibile e dicant in
eandem ne habeant motus et cogita
onis ideam an potius motum sine cogi
tatione et hanc sine motu clare et distinc
te concipiant ita vt et hanc de illo
et illum vicissim de hac negare
possint stante interim vtriusque idea
deinde si motus e cogitao vtique vel

motus Spliciter vel talis atq neutrum
dici potest o prius alias ois motus cee
cogitao quod tamen nolunt o etiam
posterius quia motus o differt a motu
nisi velocitate et determinatione quae
profecto cogitaonem o dabunt

2° quod attinet ad animam bellu
anum ipsius naam explicabim in phee
hoc ttum constanter asseueramus
raoibus supra allatis innixi animam
si eporea sit cogitantem ee o posse
prob pps quod adiam partem
cogitao corporis se habent inter se
sicut musica et ars medicina
Sicut medecina et musica possunt
ee in vno hoc ita cogitatio potest cum
epore

Resp Niante nirum e hoc ee
exemplum tam crebro et constanter
vtentur Epicurei nam musica et
medicina in eo conveniunt quod sint
ejusdem mentis modi St quippe coges
aliqua at cogitao oio remouetur ab

idea corporis

probante idea medici et musi st etiam diversa et se mutuo excludunt

Evalet paritas

Resp. dist. ante. idea musi et medici st diversa se se que mutuo excludentes incomplete et negative C complete et positive N. idea nam diversa et se se excludentes complete et positive st ea quae sdum se totas se se removent seu quae exibent res oio diversas v modo oio repugnantes idea vo diversa et se excludentes incomplete et negative st ea quae se quidem o includunt sed sdum se totas o removent,

ob. 2o infantes o cogitant in vtro materno

Resp. N. ppsionem nam mens huae unitae corpori e 1o creationis suae momento suam que oem naam habet et vitam in epore infantis porro conjunctio animae cum epore ce o potest nisi anima infantis cogitet, conjunctio quippe physica

mentis cum corpore consistit in eo quod mens cogitet occasione motuum corporeorum et vicissim pter cogitationes mentis motus in corpore consequantur praeterea vo vita animae consistit in ejus cogitatione

Infantes in utero materno cogitationem habent

Caput 3um

de prietatibus quae includuntur in ana huae mentis

pprietates ad nam huae mentis attinentes St quod sit simplex corruptionis expers ac generaois atq imprimis quod sit immortalis

Nulla ee potest mora aut difficultas in concipiendi splicitate et incorruptibilitate quam capite sequenti in corpoream ee demonstrabimus nemo etiam e qui o videat huana mentem immortalem

ce vbi exploratum habuerit quid signi
ficet vox illa immortalis sed quoniam
capitalis e in religione et ad rem nostram
maxime refert animarum mortalitatis
~~ratio~~ noo vnde concilium lateranense
sub julio 2o et Leone decimo celebratum
vult sectione octaua phos oi studio ad
eam veritatem asserendam se convertere
assiduam operam in ea probanda pone-
mus seu ostendendo ee necessariam immor-
talitatem ex ipsius naa consecutionem
seu aliis argutis et aliis observationibus

atque t falsi et ambigui nil sit
in nostro sermone defmienda et desig
nanda e ppria hujus vocis immortalitatis

Immortalitas generatim dici potest
vitae perpetuitas sed haec dicitur de Deo
quod perire nequit quia existit a se vel
de Deo quod perire nequit dissolutione
partium quibus caret licet possit o
conservari a Deo

Quod oio perire nequit dicitur immortale oi modo vel per naam item que more loquendi Scholarum Spliciter absolute ab extrinseco Simul et ab intrinseco hoc ce modo Deus dicitur immortalis

Quod vo perire nequit quia dissolui ex seo potest, dicitur immortale Sdum quendam modum vel per gratiam item que a Scholasticis phis Sdum quid comparata ab intrinseco tum aliquando etiam dicitur mortale per naam quia intra naam nullum habet principium corruptionis hoc modo mens huaa e immortalis vt pote quae dissoluto etiam corpore cui conjuncta e perire nequit

Fidei arguta quae suppetunt Scripture Sacra concilia et patres o amplectar Sed ea Solum modo atque viribus naatibus contendere possemus atque hic quem ad modum in asserenda dei cristia tres argutorum Sedes constituam Meta physicorum physicorum et Moralium

argutum

Argutum

in physicum ex naa huaa mentis

Immortalis e ea Substia quae ex ali

quâ dissolutione perire nequit

atq mens hois perire nequit aliquâ

dissolutione naa Sua aut eporis quo eum

conjungitur. nam Substia Spiritalis et a

corpore o pendens vt existat et viuat nullam

dissolutionem naa Sua pati potest nihil que

timet ex corporis interitu: res a perta e

atq mens hois e Substia Spiritalis et a

epore o pendet vt existat et viuat quoniam

ejus functiones St oio diuersa a corporum

affectionibus

Argutum phicum

ex modo quo pereunt res naturales

ois Substia Sdum naa ordinem

e perpetua et ee o ~~def~~ desinit nisi a Deo

a quo creatur et conseruatur auxilium

Suum Subducente Deus autem Suam

purgiter operam conserua et quis motum leges

postulasset vt varies contingunt corporum

mutationes seu generationes et corruptiones

nihil tamen erit nisi ipsum epositum hoc e forma et modificatio partium maa euanescit ipsa vo maa constanter perseuerat hoc docent pphi omnes vel ipsi peripatetici et Epicurei apud quos principia eporis hoc e maa 1a vel Atomi St corruptionis expertia et axiomatis instar e generao vnius et corruptio alterius

Quod que obseruatione dignum e ita fiunt illae eporum vicissitudines vt corpus o e physicum existere possit et quodam modo existat etiam vbi diuulsum e a corpore cui vnitum erat sic partes eporis epositi hoc o existente vt toto existunt tamen sic ramus a trunco auulsus etiam combusto aut in puluerem comminuto trunco debet remanere

E huaa mens praesertim e perpetua atq perpetua ee o potest seu a corpore separatim existere quin viuat seu quin cogitat quia sdum naam suam e cogitans

E mens huaa e immortalis

Arguta Moralia

Quatuor arguta Moralia afferunt

Ium Argutum Morale

Ex fine hois et desiderio consequendae beatudinis

homo cæteris animantibus longe præstans
eo fine a Deo conditus videtur vt summum
bonum adeptus beatudinem etgtur; nam
ipse cognoscendi et diligendi capax dici eo
fine affectus e ipse operiturum habeta
naa vt beatudinis sic æternitatis desi
derium hinc auiditas illam in perpetuum
producendæ famæ ex institutione rerum
publicarum sectarum societatum al
præscripterum ipsis legum ex patrone
præclarorum in bello facinorum etiam
cum sanitatis integritatis que membrorum
a vitæ dispendio et constructione Pyra
midum Mausoleorum statuarum
aliorum que Molumentorum et suscep
tione liberorum adhortatione liberorum
conditione Testamentorum ex aliis demum
quæ argute st inditum ee a naa appe
titum longeuæ vitæ, quis in credat mentem
quæ sola videndi et possidendi Dei capax
e effecta tam pulchros conatus tam
perpetua desideria in uanum accepisse

atq mens huaa nisi immortalis sit
ad beatudinem et dei fruitionem homo
nunquam contenderet nam tot malis
conflictatur homo tot animi aegretudines
molestias morbos perferre cogitur, tanta
demum e corporis infirmitas et rerum
ouum inopia ut nullum sit animal
hoc infelicius si animus ejus moritur
vaoem quidem praecipuam deditevaa
sed quantulum nobis prodest si ipsa una
cum epore ille profecto
miseriores o nos efficit anxietatem animi
laborem odia bella procreat &

2um Argutum Morale

Ex actionibus bonis et malis debita que
ipsis mercede sdum divam providentiam

Actionum nostrarum aliae st
laudabiles et honestae quae virtutes vocan
tur aliae st probrosae et inverecundae
quae appellantur vitia sua voce
debet virtutis et vitii mercede

atq nisi mens huaa sit immortalis nullae erunt
virtutes nulla vitia: nam virtus tunc o erit sdum
vt recte disserit lactantius l 7o institutionum
c: 9o cum presenti vitae noceat nimirum terrena
vita expetit voluptatem et dolorem fugit
contra virtus prohibet iis bonis hoem que naaliter
expetuntur et ad sustinenda mala impellit
quae naaliter appetuntur fugiuntur quapter
religio ois corruet, pietas ois auertetur
lex naalis foret illusio, conscientia praejuditium
cultus Dei imbellcillitas

saltem vo nulla erit virtutis merces
oia si quidem in hac vita praepostero
veluti ordine sic aguntur vt et impiis
prospera et piis aduersa continguant vnde
nisi mens eet immortalis nulla erit iusta
virtutis et vitii merces hinc Apostolus
1a ad corinthios v: 19: si in hac vita ttum
in christo sperantes sumus, miserabiliores
sumus oibus hoibus

Dices 1o virtutis pulcherrimam ipsam ~~virtutem~~ mercedem, ipsam virtutem qm nquam ~~def~~ deserit recte conscia voluntatis pariter vitium sibi ce pœnam ob sæuam conscientiam et ~~sæuam~~ scelerum infamiam metus quippe et facinorosos discrutiant

Respo 1o hæc verbis quam re probabilius dici, sola quippe virtus e ~~sola~~ sui præmium nem 1o virtus 1o labore et dificultate o caret sola quippe præsentia prohibet nec dolorem nec mortem timet quis autem sola recte faciendi delectatione frui voluptatibus recuset aut malit in egestate et ignominia viuere quam justitias leges infringere, quis dolorem contemnat et fortunæ casus nec virtutem deserat aut quid turpe faciat, ~~nihil~~ cum tamen nihil amplius assequatur, quo possit valuptas pensari

2o vel inter Stoicos qui tam magnifice de virtute loquebantur nullus fuit qui virtutem nudam coluerit ii saltem et famem et gloriam ex virtute

quærebant quam tum affectabant
maxime cum laudes et plausus vulgi
videbantur contemnere, opes que et digni
tates fugiebant

Resp 2o hoc ipsum quod dant impro
bos conscia stimulis cruciari pios vo
esolari cosæca bonæ voluntatis, nouum
ee argutum immortalitatis animorum
tum quia ipsa seu bonæ seu malæ volun
tatis conscia o eporis sed spiritus et pro
inde immortalis substiæ e tum quia
ista conscia vox e ipsius Dei mentem
nostram intrinsecus alloquentis eidem
que prædicentis tum consolationem
tum pœnas æternas quæ virtutem aut
vitium consequi debent quare vt Gau
dium bonæ conscia spe vitæ felicis
sic tristitia male actæ vitæ desspera
tione quadam videtur inniti prorsus
si quis reipsa convinceretur mentem
huam ee immortalem, ille nec se conso
laretur conscia bonæ mentis nec con
traria angeretur

Dices 2° forsan deus vt hec societas seruatur indidit nobis spem alterius vitae sicut Politicus Gubernator praemia statuit quibus hoes allidiat

Resp vltimum hoc ee nequitiae effugium nam 1° Deus potens e ea reddere quae promisit 2°. injustus et inhuanus foret si spe vana deluisset eos qui vt diligentissime ejus voluntati obsequerentur oppressi st vexati et oi bono spoliati

Jum Argutum Morale

ex consensu Generali

Ex communi et publice recepta houm persuasione colligit Cicero l. 10 Tusculanarum quaestionum animos mortuo corpore o interire e oi in re inquit Cicero consentio omnium gentium lex naa putanda e saltem hoc verum e et tutum in confirmando aliquod qd hoes attineat vt m cum disequiritur qui dat dat jus animale spectat opinionem extinguimus ex obseruatione eorum

quae st animalibus communia sic dum
aliquod quaerimus qd ad hoc es speciali jure
pertinere ferre sentiam ex eo quod
omnibus probetur, videlicet aut nulla e
aut haec e habenda lex et vox naa
atq communis e gentium consen
tio animosa morte ee superstites quis
discrepantia aliqua inter ipsas sit
circa mentis superstitis statum menti
onem circumstias que caeteras multa
hujusce consentionis arguta et signa
affert cicero libro 10 Tusca lanarum
quaestionum qualia st futurorum
curae servandae perpetuum cupiditas
inferorum metus tum sentias expli
cat Thaletis &c. E quod vo hic prae
termittendum o e si qui sint qui animum
immortalem negaverunt ii st improbi
et malitia sua excecati voluptatibus
suis servientes nulli rei considerandae
intentae cui vont animum ee immortalem
asserunt probi viri st aut si quid

honesti egerint ad meliorem frugem
redeunt
atq proborum virorum potius
quditio stendum e qm opinationi teme
rariae improborum E
Non igitur multum nos mouere
debet quod plebeis phi vt Epicurei immorta
litatem sustulerent aut quod a quibusdam
scriptum e in nouo orbo detectas ee aliquas
gentes quas nulla immortalitatis cognitio
imbuit nam hoc generale afferre possu
mus responsum etiam si aliqui animas
mortales credere velint o id circo oppositam
persuasionem habendam ee o naturalem
Praeterea quod ad Epicureos attinet
quamuis sibi persuadere conarentur
animos immortales o ee in illis tamen
lux aliqua immortalitatis superfuit
timor scilicet mortis cum Epicurei suis
oibus cauillis liberari nunquam potuerunt
timor in illo o potest ee nisi veriti veriti
alicujus post mortem mali

Gentes vo in orbe nouo detectas o deserit
ois immortalitatis sensus cum Dæmones
exorcescant et nocturnis spectris terreantur
a Prestigiis permoueantur. præterea ma
xima illarum pars sic immortales ani
mos putat vt illis vel transmarina vel
transmotana assignet loca

4um Argutum Morale

ex periculo negandæ immortalitatis animæ

Tutissima e eorum conditio qui
immortales animos credunt etiam si in
cet o altera vita hoc vnum ex spe illius
oritur quod hoes sint probi, casti compa
tientes infirmis, contra infelicissimi et
imprudentissimi oium st qui in contraria
opinione versantur nam si mens interitui
foret obnoxia nulla ipsos tam perfidæ
confidentiæ merces maneret quandoqdem
oi vitâ cent orbati at si mens mortem
o opetat qtas et quam horribiles suæ
perdicatiæ pœnas ii daturi st Ad hujus
modi houm infamia recedendum e

totisque viribus in contrariam sentiam
eundum neque vo e quod dicant impii si
qui sint o ita certa ee futura vita bona
certam vo ee ac presentem voluptatum
abjiciendarum jacturam

Nam 1o falsum e dubiam ee alterius
vitae mercedem quae boni infiniti appetitu
clarisque dei promissis a innititur 2o o
oes ad beatitudinem obtinendam abjici-
endae st voluptates sed intra justos limites
continendae illae st atq in verorum bonorum
vsu constituendae 3o quemuis deponendae
forent voluptates oes an vero eae cum
aeternâ felicitate comparandae st an
cum paenis aeternis possunt conferri
quotidie profecto res quas que eo quo
constare pount multo pretio acquirere
o refugimus quin etiam aliquae
paenuniae summas oibus periculorum
casibus permittimus vt paulo amplior
e si sors ita ferat acquirantur
sapientiae ee co putarunt hoes tenui

voluptatum qactura sempiternam
beatitudinem redimere

Resp ad objecta

oes quae soluendae st quaestiones super
immortalitate animarum oriuntur
aut ex vesana Epicureorum animos
eporeos fingentium opinione aut ex
parum accuratis loquendi rebus
quibus male explicantur functiones
mentis atq permiscentur quae ipsi pter
conjunctionem cum epore conveniunt
cum alis quae sdum spiritum aen
habet aut demum ex difficultate qm
patimur explicando mentis status post
vitae commutationem nam si aut spiri
tales ee mentes houm constet aut distinc
ta et accurata locutione censere
explicentur mentis functiones ac distinc
guatur quid mens in qtum mens essen
tialiter habeat a modo cogitandi vi
conjunctionis cum epore aut demum

luminis naalis limites nos eo crecamur
nec præsumamus intelligere æa quæ
alterius vitæ st o ideo quid suggere
possit vel ferocissima ratio

ab Epicureorum objectionibus
ordior, eas magno apparatu a prælonga
vigenti septem serie conjescit Lucretius
l. 3o sed plurimæ aut pugnant ttum contra
Pytagoræ et platonis fabulas de existia
animorum antequam ii eporibus conjunguan
tur et de eorum deinceps transmigratione
in epore animalium aut ita similes st vt
sint pponi debeant, prioris generis vt
st 17, 18, 19, 22 23 quæ pro falso contra
falsum pugnant ad quid referamus alias
paucis verbis hic contraho

obj 1o Epicurei multa quibus ostendere
enituntur mentem ee epoream 1o m
1o m inquiunt nascitur cum epore

2o easdem ætates et vicissitudines
a e epus habet adolescit, vigescit, senescit
cum epore

3o. affectionibus iisdem mouetur in tema
lento turbatur epore ni insano delirat
epore ægroto, ægrotat sanato epore
sanatur

Exinde concludunt mentem simul
cum epore periri

Resp. 1um animum nasci qdem cum
epore sed ipsum vt pote a epore distinc
tum soluto epore o id circo interire

ad 2um et 3um simul respo, mens
huæa eporis vicissitudines ac affectiones
plurimas sequitur et excipit ratione func
tionum suarum et pter actissimam
quam habet cum epore conjunctionem
c: ratione naæ suæ et pter se ipsam &c.
vnde &c: consq igitur quoniam deus
hanc legem inter epus et mentem
sanxit vt vtriusque licet disparis
conditionis essent tamen reciprocæ
modificationes mens obnoxia e vicissi
tudinibus atq affectionibus eporis

Unde quomagis explicata fiunt organa liberior que sit spirituum animalium motus crescere aut augere videtur mens ipsa quod facilius et promptius ad cogitandum impellatur contra vo vbi ~~aut~~ deficit motus aut frigida st organa in senectute scilicet languescit mens, item quando temulenti st spiritus animales turbatur quoque et insanit hoc e nullo certo ordine mens nostra cogitat

Quapter si curatum sit et sanatum epus sanatur animus imo in iis quae videntur animae morbi o mens ipsa sed cerebrum curari debet instrumenti quippe vitium e o eaa principis

Neque vo mirum e si functiones mentis mutato eporis situs aliquatenus aliquatenus mutentur, aut ipsae etiam male affecto epore seu cerebro detineantur nam v. g. Peritus scriba aut Pictor sine calamo vite praeparato

praeparato, pingere, eleganter et
constanti modo o potest sic imagines
verum vbi organi vitio morbi vehe
mentia v Ebrietate aut confun
duntur aut clare detorquentur aut
oio delentur vt in decrepitis contin
git mens q ~~a cerrimo~~ cerebro coercet
nihil ordinate nihil concinne intelligit

obj 2o mentratim perire interire
Emens paulatim ac veluti per
partes dissipatur

Resp N. consq quae nimis quam
sterilis e nam necesse e menbrorum
quaeque summa frigescere cum san
guis a corde in arteriis o nisi lento ad
modum motu innititur et mens tota
simul et semel def desinit epus infor
mare

obj 3o si anima est naa sua immor
talis mortem illa o perhorresceret

Resp distrippsionem o perhorresceret
mortem ~~totius~~ cujus pars ipsa tanquam
sui C totius cujus ipsa pars est N. cum in

abortu suo corpori fuisset conjuncta o nisi ab illo dissedit sicut videmus multos statui deteriori licet assuetos commutationem auersari, pterea notum e quanto opere praesens futuro etiam majori praeanteponamus

obj 4° dementiae e existimari res a deo diuersas ac st immortale et mortale conjungi

Resp imo sapientis ee cogitare et et dicere summam dei sapientiam ee

obj 5° cum Pomponatio qui censuit quidem animam rationalem ee immortalem quoniam id asserit scriptura sacra sed negauit istud posse rao e demonstrari anima hua a e vera eporis huani forma

C sine epore subsistere o potest

Resp distinctione, est eporis huani forma subsistens C secus dni mens igitur hua e eporis huani subsistens hoc e diuersis a ordinis a epore et eporeis affectionibus

ob. 6° magna e inter hoem et cætera animantia similitudo nam bellua pene easdem functiones exerunt, similiter spirant sentiunt nutriuntur imo et ratione pollent hinc maxima in quibusdam belluis solertia

Resp. disp. ppsionem magna e similitudo quoad functiones hois eporeas et animales quoad functiones hois spiritales puta intellectum et voluntatem

Quidquid vo sit eâ de re nihil contra nil mortalitatem animorum objicient Epicurei si m. vt ii sommiant bellua cogitant et spiritales st o ideo mentis nostra additur immortalitati sed potius concluendum e ipsis quoque belluis eximiam istam dotem

ob. 4°. mens huana nihil agere potest nisi dependenter a epore

Epore corrupto ipsa perit

Resp. N. ante. mensm huae cogitare potest seu intelligere et independenter a epore vt alibi probatum e et

cui patet cogoe intima, hujus modi
pprietatum mentis imo facilius multo
cogitare poco mens nostra videtur vbi
solute e a epore quam cum ipso quae
te quod tunc e solo Deo nunc vero a
epore etiam ali qua tenus informata
cogitet
obj 8o mens huaa pter epus duntaxat
a deo creata e
E pter soluto epore debet interire
Resp N. ante o m huaam mentem
pter epus, sed se met ipsum creavit
Deus nam pter
inst. saltem huaa mens naturali
ppsione suam amat cum epore conjunc
tionem vnde anima a epore separata
foret in statu violento
atq nulla substia potest subsistere
in statu violento
E mens a epore separata o potest
subsistere
Resp Sequelam maj. nam ex eo quod
mens nostra epori dum conjungitur
hujus modi ppsionem habeat o continuo

dici potest in statu violento ubi a corpore
soluta est si quidem absolute carere
potest corporis praesentia. Et vo anima
beata o est in statu violento nam con-
junctio cum deo tantis illam gaudiis
perfundit ut suam a corpore separa-
tionem nihili fere instar habeat
Praeterea N. potest min. nam sub-
stantia in statu violento o cā de cā anni-
hilatur sed ttum si sit corporea dissolvitur
et in corpus alio modo dispositum commutatur
quapter animae hominum damnatorum etiam
si versentur in statu violento et acerbo o
tamen percunt sed dolori suo in perpetu-
um vivunt
obj 9o ex aristotele quod habet initium
habet finem
atq mens humana habet initium E
R. esq dist. maj. quod habet initium per
generoōem seu compositionem habet
finem E quod habet initium per creaōem
habere debet finem N. sim. dist. min. N.
consequentiam

obj 1o ex scriptura sacra locum scris obscurum Eclesiastæ c: 3o v: 18 et sequentibus ad finem usque capitis

18 dixi in corde meo de filiis hominum ut probaret eos deus et ostenderet similes esse bestiis

19 id circo unus interitus est hois et jumentorum et æqua utriusque conditio sicut moritur hoc sicut et illa moriuntur similiter spirant oia et nihil habet hoc jumento amplius cuncta subjacent vanitati

2o et oia pergunt ad unum locum de terra facta st et in terram pariter revertuntur

21 quis novit si spiritus filiorum Adam ascendat sursum et si spiritus jumentorum descendat deorsum

22 et deprehendi nihil esse melius qm lætari hoem in opere suo et hanc esse partem illius quis m cum adducet ut post se futura cognoscat

Resp 1o nii qum esse homi pios hoc loco tanta cum animi jactantia abuti

cum innumera passim in scripture sacra testimonia occurrent, quibus huaa mentis immortalitas asseritur quasi vnicus locus obscurus sexcentis aliis indubitatis et cui dentibus praevalere possit

Resp 2o hoc eodem capite immortalitatem animorum diserte ce confirmatam v: scilicet 16 et 17 in quibus sic habetur

16 vidi sub sole in loco iuditii impietatem et in loco iustitiae iniquitatem

17 et dixi in corde meo iustum et impium iudicari et tempus omnis rei tunc erit

Resp 3o quae proferunt uriste verba explicando de corpore huao intelligende St quae v 18 ad v: 21 leguntur ita vt iis significetur iis quae dicitur hoem quem Deus immortalem fecerat ob superbiam et ingrati animi vitium fuisse roe eporis depressum et pene adiumentorum sortem redactum nequem aliud hoc loco sibi vult Salomon quam Pater ejus Sp 48 haec habet: hoo cum in honore cet

o intelloxit nimirum qtus cet iste honor
quoniam in Deum peccauit ideo eparatus
e pumentis insipientibus et similis factus
e illis, scilicet rao e presentis eporis et vitae,
quae autem duobus v. continentur haec de
mente hois dicuntur a Salomone ottum
asseueranter pronunciante sed dubium
mouente aduersus animorum immortali
tatem quam supra statuerat v. 16 et 17
loqui in videtur noc quorumdam qui
inter eos qui sapientes haberi volunt id
tamen prorsus ignorant haut ignorare
amant

obj 11o ex Apostolo 1ae ad Thimoteum
c. 6o Deus solus habet immortalem
Emens hois o e immortalis

Resp explicando textum Apostoli
solus Deus habet immortalitatem a se
ipso C. ab alio et hipotetice et s quare
N. consq

Caput 4um

De Mente huamana in qtum epori conjuncta e

Mentem nostram cum epore aliquo arctissime conjunctam in nobis ce indubitatum e nam cum epore vnum quid et naam hois efficit haec conjunctio mentis et eporis in co consistit vt cogitationes animi certi eporis motus consequantur et vicissim quasdam eporis certe cogitationes excipiant neque in alia potest ce cogitatio naatis substiarum adeo diversarum

Ex quo sequitur tandiu viuere hoem huamentis et eporis mutua efficatia nec ~~epore~~ recedere nisi cum epore deficiunt

Quae cum tanta sit huaamentis cum epore conjunctio idcirco ex mente et epore sit homo ens aliquod per se o per accidens item que huaa mens forma dicitur huani eporis

Vtram que hanc loquendi formulam nunc explico

Quod ad 1am attinet Sciendum e quod Supra 1a parte explicatum fuit ens per se illud vocari quod vel simplicissimum e v partibus constat essialem ad se ordinem dicentibus contra vo ens per accidens ee illud quod constat partibus ad se ordinem o habentib! atq mens huaa et epus huanum st partes essialiter conjuncta e homo e Ens seu totum per se o per accidens

Quod ad 2am Spectat Sciendum e 1o hoc loco dici principium rei alicujus functionum 2o duplicis ipsam ee generis aliam informantem aliam assistentem illa cum epore aliquo conjuncta suam cum ipso communicat operaoem et cum pars e totius essialis quod dicitur persona principium que e intimum distinctiuum et constitutiuum hae externa e rei qm regit vt Nauta respectu Nauis

Platonici plures existimant hoem nihil aliud ee quam animu vtentem epore vnde quidem et Regius Nuperis temporibus

dixerunt hoem ce per accidens mentem
que assistentem ee cporis formam instar
nautae in naui et Angeli in aliquo cpore
quo eum volente Deo conjungerentur

Verum istam doctrinam improbauit
clemens quintus approbante concilio vien
nensi 1e constitutione clementina Cunico
de Summa trinitate et fide catholica
Paragrapho porro, doctrinam oem seu
positionem temere asserentem aut
vertentem in dubium quod substia animae
raonalis vere seu intellectiue vere ac
per se huani cporis o sit forma velut
herroneam ac veritati catholicae inimi
cam sacro approbante concilio reprobamus
defmientes vt cunctis nota sit fidei
censere veritas ac praecludatur vniuersis
erroribus aditus ne subintrent quod quis
de quis deinceps asserere deffendere
seu tenere pertinaciter praesumpserit
quod anima raonalis seu intellectiua
o sit forma cporis huani per se et

essentialiter, tanquam hereticus sit

Et vo mens huaa destinata e a
naa ad informandum epus certo quodam
modo configuratum, et ad personam
hois constituendam mens huaa a epore
impressiones patitur et in ipsum epus plu-
rimas mutuo transmittit ad eo vt sint
conjunctae vtriusq; functiones E mens
huana per se et essialiter epori vnita
e o per situm et dispositionem o sicut
Angeli quidam Deo ita permittente
eporibus conjuncti fuerunt

Praeter eundum vo o e huanam
mentem vt epori conjunctam quasdam
affectiones habere quasdam que notiones
suscipere notiones a epore pendentes
St ~~Se~~ sensus et imaginatio affectiones
vo voluntatis eporeis affectionibus obortae
nominantur passiones hae functiones
St voluntatis illae ad intellectum
pertinent

Caput 5um
De intellectu huano et variis cognoscendi modis

Mentis huaa ois vita cogitatione concessa e sed ex diuersis cogitandi modis varia in mente facultates seorsum concipiuntur ad duas referri possunt ad intellectum cujus e cognoscere et ad voluntatem cujus e judicare et amare memoriam 3o loco addunt plurimi scholarum phi: sed haec quâ parte ad mentem attinet ab intelligendi vio distinguitur intellectus porro ac voluntas o naa sed officiis secernuntur stm duo modi naales ejusdem mentis quae prout lumine naali instructa intelligit vocatur intelligentia prout vo ni bonum a naa propendens vult res aliquas voluntas appellatur hoc tam apertum e vt probari o egeat mirumque foret contra sentientes et haudie etiam tum thomistas audire eo quod id neget sanctus Thoma nisi experientia declararet constanter in suis opinionibus demorari et perseuerare hoc alicui

familiae additos in quâ dux et parens vnus hoc
haberi solet

De intellectu scorsum in hoc capite
disseremus definiri solet facultas cognosci
tiua ens et modum entis percipiens melius
diceretur mens ipsa prout lumine naali
praedita se res que alias cognoscere potest
vt ex dicendis hoc capite constabit

Epicurei qui epoream animam ee
nostram somniabant hanc etiam ani
mi facultatem epoream ee tuebantur
et a santasia seu imaginatione indiscre
tam reputant a caliiphi veteres intellec
tum incorporeum ee qudicauerunt ipsum
que magno opere secernunt ab imaginatione
qm anima huana partem ee corpoream credi
derunt vnde ipsum hoi pprium ee nunqm
vo in brutis ee contendebant

Sed plurima nihil ominus inter illos
doctrinae dissilia extiterunt in modo
explicandarum intellectus functionum
referam super eâ re quid insigniores phi

docuerint et postmodum definire conabor
quid vo propinquius sit ita vt quod dubium
et obscurum adhuc e explicare et dirimere
o tentem

Pytagoræ, Platoni, et oibus pene qui
existimarunt tum generalem ee animam
mundi tum sgulares animas animæ mun
danæ particulas ee et ex illa vt ex fonte
oceanoua fuisse deductas visum e sgulares
animas gerere oum rerum ideas easque
o scias sicut se habet mens ipsa sed eas
vbi epus subintrant illius crassitudine
offuscari vt proinde quasi ~~a te~~ veterno
correpta nihil amplius meminerint quæ
prius habuere perspecta o delere rerum
tamen ideas seu imagines sed eas ttum
veluti obductas latere atque cum deinceps
variæ rerum species sensibus se se ingerunt
imagines excitari quæ in mente antea
latitabant mentemque per sensus
occasionaliter percipere res o quasi pror
sus antea ignoratas sed quasi olim qdem

cognitas ac deinceps obliuioni datas ii
scilicet mentem percipere docent res
oes quas nouit perinde hac dum hoc
amici recordatur visa ejus effigie hæc e
cerebris opinio de reminiscentia pytago
rica et Platonica

Idem Platonici tres intelligendi gra
dus distinxerunt ~~ra~~ intellectum raoem
et imaginationem ac sensum. intellectus
raoes rerum puras conspici rao e abs
tractas et generales notiones formales ex
sgularibus sensu ac imaginatione sin
gularia et accidentia tum intelligi
intellectum vnuo intuitu atque in eodem
velut principio intelligere quas rao per
varios et multiplices discursus colligi raoem
vo in vnam contrahere speciem quas
sensus et imaginationes cognoscunt in
mente in ee sapientiam in rao e
scientiam in sensu et imaginaoen

Permte

per intellectum cum Angelis per sensum
cum brutis hoem convenire per raoem
ab vtrisque secerni intellectum quidem
ee munus aliquod animae donec per se e
segregata que epore qd tunc vra clare
videat. Sed dum e epori conjuncta illius
que quasi nebulis raoe et sensu indigere

Aristoteles l. 3o de anima capi
4 et 5o duplicis intellectus meminit quem
admodum ab vno quoque genere rerum
vnum se habet vt maa quasi id quod
potest oia sui generis ~~al~~ fieri alius vo
vt causa qas potest oia facere quomo
do se ars ad materiam habet si ee
necessarium in ipsa quoque anima
istas differentias in ee atque ad eo vnus
e intellectus eo quod oia ~~fiat~~ facial
tunc dicit ee separabilem, o ipsum passione
vacantem substia sua existentem acti
onem sper it l gentem solum immorta
lem ee spiternum illum passiuum

et passibilem quia o actu sed potestate
species rerum videl re perinde sed in illo
habente ac in tabellâ in quâ actu scriptum
exaratum re nihil e unde sufficit ipsum
sine agente intellectu nihil agere intelgere
corruptibilem que ee quia patiens e

In ista rerum doctrina explicanda
Aristotelis de duplici intellectu desuda
uerunt Aristotelis interpretes Graeci
Arabes et latini: vt vo omittam caeteras
interpretationes, plerique latinorum
commentatorum Aristotelem intellexe
runt de intellectu agente et patiente
a ae intimis dicunt vo intellectum agentem
species rerum euadere spiratales ad
exemplum et modulum imaginum quae
in cerebro a eporibus objectis impressae
formentur passuium vo intellectum
species spiritales ab intellectu agente
excusas in se recipere et iisdemuti ad
cognoscendum sed quomodo et quo ordine
perceptio rerum fial sdum istam
Peripateticorum doctrinam exempla
monis

Commune e verum oium quas cognoscuntur imagine v. vti vi carias persus quasi per aii fenestras subeuntes in imaginatione depingi intellectum vo cum percipit ad eas imaginationes quae phantasmata appellentur se convertere. Sed quoniam species illae in cerebro impressae eporeas st et ideo mentem mouere ac perficere o possunt intellectum ex hujus modi spectris alias imagines spiritales quae intelligibiles seu intellectiles dicuntur exprimere formare et ~~fabricare~~ fabricare, vnde agens e et vocatur tum vo iis imaginibus ab intellectu agente elaboratis intellectum vti ad cognoscendum tumque patiens aut patibilis vocatur frustra quippe intellectus agens desudaret atque elaboraret in formandis hujus modi imaginibus nisi ipse aut sibi similis facultas iisdem vteretur ad cognoscendum

ad doctrinam platonis accedere maluerunt phi recensiores Cartesii praesertim et Patris Malbranchii explicande doctrina e

Cartesius nullam vim necni objectis admittendas in Sensuum organa Sensibiles sui Species necni Sensibus aut fantasia ad objectorum extra nos positorum Species ornandas agnoscit necnon intellectu nostro ad ideas seu Species intelligibiles rerum a se divisarum elaborandas sed omnem perceptionem earum rerum quae extra mentem nostram existunt in nobis passivam esse vult et fieri ope idearum quas mens sufficit

Tres vero idearum ordines distinguit alias innatas, alias adventitias alias factitias

Postremo omnes ideas nostras cum spirituum animalium motibus in nobis sic esse connexas putat ut sibi invicem occasionem praebere possint ob legem a Deo inter corpus et mentem constitutam

Cartesii opinionem in pluribus rebus emendatur in aliis vero dum auxit vir de philosophia optime meritus Nicolaus Malbranchus praesbiter oratorii domini Jesu e Regia academia scientiarum pariensi

Nullas ipse admittit ideas nisi ideminatas et claras distinctasque sed quatuor modos observat quibus res percipiuntur puta in se per ideam claram et distinctam per sensum intimum qui nominatur conscia et per conjuncturam quod vo cartesius per ideam confusam et adventitiam cognosciait id per sensum intimum cognosci ille auctor perhibet sed paulo explicatius haec tradenda st

1o igitur si laudatum auctorem audiamus essiam dei cognoscimus o in idea quadm seu imagine e deo distincta sed illam in deo ipso novimus in qtum menti nostrae e praesens per se ipsum quod idcirco statui quia res aut imago nulla Deum sive ens summe perfectum nobis representare potest aliam praeter Deum naae seu seorsum seu conjunctim et rao e omnium perfectionum suarum videantur summam perfectionem o continent adeoque eum qui summe perfectus e mentiostendere nequeunt, alias plus foret in effectu

quam in causa ē quod repugnat appro-
batis supra principiis

Neque tamen exinde concludendum
ē videri a nobis Deum intuitiuo modo et
facie ad faciem vt loquuntur Teologi visio
quippe Dei intuitiua oes tenebras pellit
oem que in Deo contemplando Deo difficultatem
amouet sed in hac presenti vitā o sine
labore ac difficultate nec sine nube
interpositā eporearum imaginum Deum
contemplamur quis intime presens sit
vni euique nostrum quam ve concilianda
et intelligenda o magnamee difficultatem
arbitror quippe nemo houm o nouit si sibi
parum per attendat ex conjunctione
intimā mentis cum epore et pter hoc
ee epus cum rebus oibus quae sensus nostros
mouent id contingere et oriri vt vni rebus
quas euidentius meliusque nouimus contem-
plandis anxietatem aliquam habeamus
et plerumque a sincerā puraque
ipsarum imagine sensibilibus simulacris

et vmbris aliquando amo cemus

2us percipiendi modus ē per ideam
claram hoc ē vt interpretatur ille auctor
per contemplationem idea archetippa
quæ idea nihil aliud ēē videtur nisi diuina
essia in qtum secundum aliquem simi
litudinis modum participabilis ē a crea
turis hoc modo extentionem communia
que illius attributa percipi decernit et
videri in Deo in quo intelligibili modo conti
netur. ra oes hujus idearum interpreta
tionis plurimas adfert præcipua hæc
quod Deus contineat in se solus naas rerum
ouem item que quod res per ideam repre
sentatas videant hoes oes eodem modo
vi: G: ens et modum entis generatim eadem
ideā concipiuntur extentio quoque conci
pitur homogenē sui ejusdem rationis
adeo vt in illa contemplanda videant
oes easdem figuras eodem motus eandem
diuisibilitatem similia demum attributa
essialia

apud ipsum igitur perceptio et idea plurimum distingui debent. Perceptio e modus mentis rem cognoscentis idea vo e extra mentem nostram quippe naa dei e in qtum representans rerum naam qpter diversa st pprietates perceptionis et ideae perceptio cuique menti peculiaris e ideoque dissimilis e in oibus pene hoibus apud quos vix invenias hoes, qui o dicem ttum res sensibiles coloratas v. g: aut sapidas sed res etiam in eporeas quas eadem idea representat modo eodem perfecte consimili cognoscant contra vo idee ad oes perinde hoes pertinet eadem que e eadem in oibus hoibus

3us cognoscendi modus e per conscientiam quomodo existimat Pater Malbranchius mentem huanam cognoscere suasque cogitationes seu affectiones puta gaudium tristitiam sensationes luminis caloris a o enim inquit scimus qua vaoe seu

potius se habere vt Gaudii seu doloris
vel alterius cujus libet affectionis sensu
detineatur: o eodem modo cognoscimus
modos seu affectiones mentis nostræ quo
videmus qualis ee debeat dispositio cporis
vt sit quadratum Triangulare a
per ideam seu imaginationem a nostra
perceptione distinctam representantur
diversæ modæ sed cogitationes, affec
tiones que oes mentis nostræ per
aliquas imagines a sensu intimo cogi
tationum nostrum distinctas et disjun
ctas ee o cognoscimus

Quartus e percipiendi modus per conjec
turam quomodo aliarum mensium naem
cognosci a nobis putat cum in cæteras
mentes neque in ipsis mentibus neque in
ideis claris videamus neque per conscian
quæ in ipsis peragatur sentire possimus

vnum Superest vt tales ee in se conjiciamus qualem ee mentem nostram nobis conscii sumus

Ex istis phorum placitis eligendum e quod verius videtur o tamen in animo e definire controuersias plurimas quae circa naam idearum nostrarum moueri solent quoniam lux major super eâ re desideratur referta que difficultatibus o oio explanatis videtur hae disputatio paucattum quae indubitata et certissima nobis videntur propono

Conclusio 1a

Duplex in nobis o e intellectus agens et passiuus sed ois huanus intellectus passiuus

Prob 1a. Sic explicantur et distinguntur a Peripateticis vulgo intellectus agens et passiuus vt illa sit tota lux aliud citra hujus illustraoem re mere tenebrae vt ille oia agat ac nihil verum fiat hic oia patiatur e vadat que oia vt ille producat o recipiat species intelligibiles iste o producat sed recipiat vt

res ipsas o intelligens Species tamen illarum formal et ita Solerter exprimal vt o tam imagines quam res ipsas exculpere videatur iste elaborandi incapax res per Species intelligat

atq ista oia absurda St vt ea computanti cuiuis facile apparebit dummodo o quaerit in verba aliorum

prob 2a pars ille intellectus passiuus e qui Species et imaginationes rerum o cudit

atq intellectus noster Species aut ideas rerum o cudit nam v intellectus noster nouit res quarum imagines pingere dicitur v o si e o debet fabricare Species Spiritales ad illas cognoscendas si 2o o potest ad illarum similitudinem alias Species representatiuas cudere rei in ignota nulla potest fingi imago

Praeterea frequenter experimus inuita etiam mente excitari in nobis ideas quasdam quarum paenitet.

Corrollaria

hinc sequitur 1o mentem o intelligere ope Specierum vt vocant Peripatetici intelligibilium aut intentionalium nam cudi o possunt hujus modi Species ab intellectu agente si nullus sit intellectus agens

Species vo quæ ab objectis immitti dicuntur et vocantur Species impressæ in perceptione rerum locum o habent nam 1o mens plurima intelligit absque eo quod vestigia impressa se convertat vi cogitationum nostrarum dei & et omnium rerum quæ sensibiles o sunt nulla st phantasmata: 2o inter Phantasmata illa aut vestigia impressa vi cerebro et imagines rerum nulla e similitudo 3o nulla in ce vis concipitur in rebus ad sui species immittendas, epora namque o nisi occasionaliter mouere possunt mentem ad cogitandum sed agere in mentem o pount naa vo incorporea nam sui speciem nullam immittere possunt

Corollarium 2um

hinc sequitur 2o mentem o intelligere quoties voluntaria e intentis nostra intellectio toties ipsi praeire consensum voluntatis quo mens se se ad intelligendum convertit eaque applicatio mentis seu attentio ad species rerum vera o actio quae ad libitum poni potest v omitti

Dices res corporeas facultatem in corperam mouere o potest aut perficere

E necesse e vt in mentem immittantur species impressae

Resp ista Peripateticorum subtilitate res ipsas inuolui magis quam explicari sic autem sensibilium rerum perfectiones in nobis fiunt res eporeae motionibus quibusdam in cerebro exceptis mentem occasionaliter excitant ad epora cognoscenda o quodeae motiones quae vulgo nominantur species sensibiles aut simulacra ullam habeant cum rebus perceptis similitudinem sed quod laxa censita sit ab auctore naae

epus inter et intem ut ex occasione aporis motuum quædam animi perceptiones obori-entur

Conclusio 2a

Intellectus noster ideis verum a Deo informatur

Prob: vel a Deo solo ideis verum informatur mens humana v eas ipsa fabricat v ab objectis in mentem ideæ immittuntur

atq mens nostra ideas verum sibi o præstat aut elaborat ~~nam cog~~ neque ipse res ideas sui immittere possunt ut modo ostensum e

Super e ut mens nostra ideis verum a Deo informetur

Et certe ideæ entis generatim entis infiniti attributorum que ejus ab alio ee o possunt quam a Deo nam ab eo solo advenire possunt ideæ entis generatim attributorum que ejus essialium quod solum representare menti nostræ potest ens ipsum summas que ejus perfectiones

atq Deus solus representare potest menti nostræ ens ipsum, summas que

ejus perfecctiones quoniam Deus ipse solus habet istas perfectiones. E

Corollaria

hinc sequitur 1o Deum dici debere creatarum mentium lumen quoniam mens in ttum illustratur in qtum ideas habet quas ideas Deus ipse in tibus oibus creatis sufficit 2o Deum creatarum mentium lumen ee in qtum entis generatim ac modi entis cognotionem iis praebet, species diversas ostendit earum que ad se invicem relaoes declarat

oppones hinc sequi Deum in nobis malas cogitationes excitare et operari quod tamen impium

Resp et. ppsionem 1o in idea rese sui minime mala st

praecones dum alios ab vt adultero deterrent ideas eas habuerant solus amor aut consensus voluntatis ex hujusmodi ideis oblectamentum sapientis manus dicendus e sed assensus

ille e Deo o e est que actus voluntatis
nostræ pprius 2o Deus hujus modi ideas in
nobis o excitat nisi occasione quarumdam
affectionum Idum leges conjunctionis
eporis et mtis quas Deus immutare o
tenetur presertim cum istæ ideæ sint
occasiones meritorum si quis gratiâ Dei
adjutus cogitationes illas aspernatus erit
hinc Deus ad Apostolum de hujus modi
cogitationibus et tentationibus querentem
sic habet sufficit tibi gratia mea nam
virtus in infirmitate perficitur

Conclusio 3a

Nullæ sunt ideæ aduentitiæ
prob contra cartesium ideas aduentitiæ
dicuntur eæ quæ nobis occasione motuum
eporis aduenient quales dicuntur percep-
tiones qualitatum sensibilium
atq istæ ideæ nullæ st nam illæ
perceptiones pprie ideæ o st quas pprie
nihil representant atq qualitatem
sensibilium. E

Con luo
idea

cum cerebri vestigia confusa st aut
deleta v etiam cum Spiritus animales
nimus expedite per illa currunt. E

Conclusio 3a

habitus morales vt qdstitia, praeter mtis
dispositionem quae pars e habitus morales
aliquam requirunt agendi facilitatem
quae in impressis cerebro vestigiis liberiore
animalium et motu et impedimentorum
consistit

prob habitus morales st ii qui ad
bonum v ad malum voluntatem inclinant

atq hujusmodi habitus praeter bonam
v malam mtis qualitatem scilicet v
constantem ordinis si habitus sit bonus
v aversionem ab ordine si habitus sit ma
lus facilitatem aliquam facilitatem
adhuc aliquam requirunt quin Spi
rituum motu et dispositionibus eporis
sita e nam voluntas naaliter se
ad agendum confert vi praemotione
generali in bonum et praeter cogoen

intellectus nec ullam interagendum poti-
tur moram nisi quae ab affectionibus corpo-
reis injicitur unde vincenda tum e resis-
sentia quae a epore proficiscitur idque
per contrariam eporis affectionem quae
in Spirituum animalium sita e E

Corollarium 1um

Ex iis intelligitur eaas effectrices habi-
tuum ne alium dici posse actus repetitos
ex quibus consimiles habitus generentur

huc etiam pertinent Spirituum ani-
malium mobilitas nec o cerebri temperies
nam ut imaginis in cupro celatura ex
dubus pendet tum ex mea ipsa quae doci-
lis quodam modo ee debet tum ex caelo
quod firmum et acutum lineamenta
imprimit sic habitus prout St verum
vestigia certo ordine disposita substiam
postulant cerebri docilem o crassiores
quam parcit ~~virtus quae~~ Spiritusque
uberos et vegetos qui sculpant imagines

accedunt huc qui studium acre
ex parte animi et ppensio voluntatis quae si desint
vix distincta rerum vestigia cerebro inurentur

Corollarium 2um

vix habitus naalis per vnum duntaxat actum
eparari pount: nam habitus naalis e facilitas
operandi in impressis cerebro vestigiis aut Spiri-
tuum in certas partes ex vsu et assuetudine
commeatu constituta quae duratura e nec
momento perit

atq ea facilitas per vnicum actum posse
eparari o videtur quando quidem per actum
vnicum o satis profunda inuruntur vestigia
nec satis amplificari possunt Spirituum
motus vt remoueantur impedimenta oia
nisi forte molissima sit cerebri vestigia substia
quo casu habitus tam facile deletur qm impri-
mitur, adeo que nullus pprie generatur habitus
cum is pers euerare debeat et aliquando in cerebri
substia firmitatem requirat

Corollarium 3um

habitus oes naales intenduntur hoc e
augentur et confirmantur cum vestigia
in cerebro impressa distinctiora st et apertiora

cum Spiritus animales libere commoueant
cum denique ~~ea~~ acrem adhibemus intentionem

2° idem corrumpuntur obcaao iis contrarias
quibus augeri solent hoc e cum cerebri vestigia
obliterantur aut confunduntur cum Spiritus
alio diuertunt iique fiunt crassiores aut ebe-
tiores aut partiores cum ~~cereb~~ per egrini humo
res cerebri meatus includunt cum musculi
turpent

Respoes ad obsta

obs 10 Si habitus mentis consistant in impressis
cerebro vestigiis et Spirituum animalium
libero commeatu erunt eporea
atq absurdum conseq

Resp dist maj erunt eporei Sdum
Substiam C Sdum vsum N Smi dist mini
et N. consq

Inst. habitus intellectuales producuntur
per actus Spiritales quoad Substiam

Resp distante. producuntur per
actus Spiritales tquam per occasionem C
tquam per causas ppr ie dictes N.
quare N. consq

inst. Nulla in cerebro facta impressio
rerum a mea diversarum notionem dare
potest &

Resp dist ante nulla in cerebro facta
impressio rerum in corporearum notionem dare
potest sed tamen potest in se occasionem
dare ipsi &c secus N. quare N. consq

~~o p~~

obj 2o habitualis intellectualis e cogo
habitualis sive facilitas cognosci o actus
atq cognitio habitualis in ipsa mte
o in speciebus corporeis constituta e &

Resp dist maj habitus intellectualis
e cogo habitualis sive e cognoscendi
facilitas impressis cerebro vestigiis et
spirituum animalium motu tquem
conditionibus determinata e excitata &
e cognitio habitualis citra vllum motum
excitata quae presertim sit entitas aliqua
inherens N. Simi. dist minorem et
N. consq

obj 3º habitus supernaales et infusi puta spes fides et caritas st intitates ipsi mti additæ et ab ea distinctæ l habitus morales et acquisiti st pariter entitates aliquæ mti adjunctæ l

Resp. 1º de habituum infusorum naã dicere penes solos teologos ee debere eorum que explicationem ad phos o attinere hoc tamen de hujusmodi habitibus credere oes catholicos teneri eas ee qualitates quãdem adeo mentibus nostris inditas in iis quæ per manentes adeoque fidem spem et charitatem dona spiritus sti gratiam habitualem et justificantem in mtem justi hærere o extrinsecus ttum et imputative vt loquntur heretici in justis ee. id quippe sdum doctrinam apostoli in Epistola ad romanos c. 5º aduersus Eterotodos definiri consilium tridentinum sext 6ª cap 6º charitas Dei diffunditur in corbibus eorum qui

justificantur ac ipsis inhaeret

Resp 2o N. consq nam ~~actus~~ habitus infusi per actus repetitos o acquiruntur sed a deo repente infunduntur, vt nouum ce et quasi lumen animae impertiant habitus vo naales ex actibus repetitis gignuntur, eorum que facilitas o e in solo intellectu, qui abunde ex naa sua instructus e vt intelligat adeo vt per ipsum stet minime, quominus notio rerum habeatur, sed ois facilitas in eo fere posita e vt instrumentum animi recte praeparetur quo is recte et prompte cogitet donanda e quaedam veluti rigiditas cerebri, vestigia rerum apte st disponenda exercitio ~~habenda~~ adhibenda vt spiritus animales cerebri fibrillas libere et expedite pussent

Finis totius M Physicae